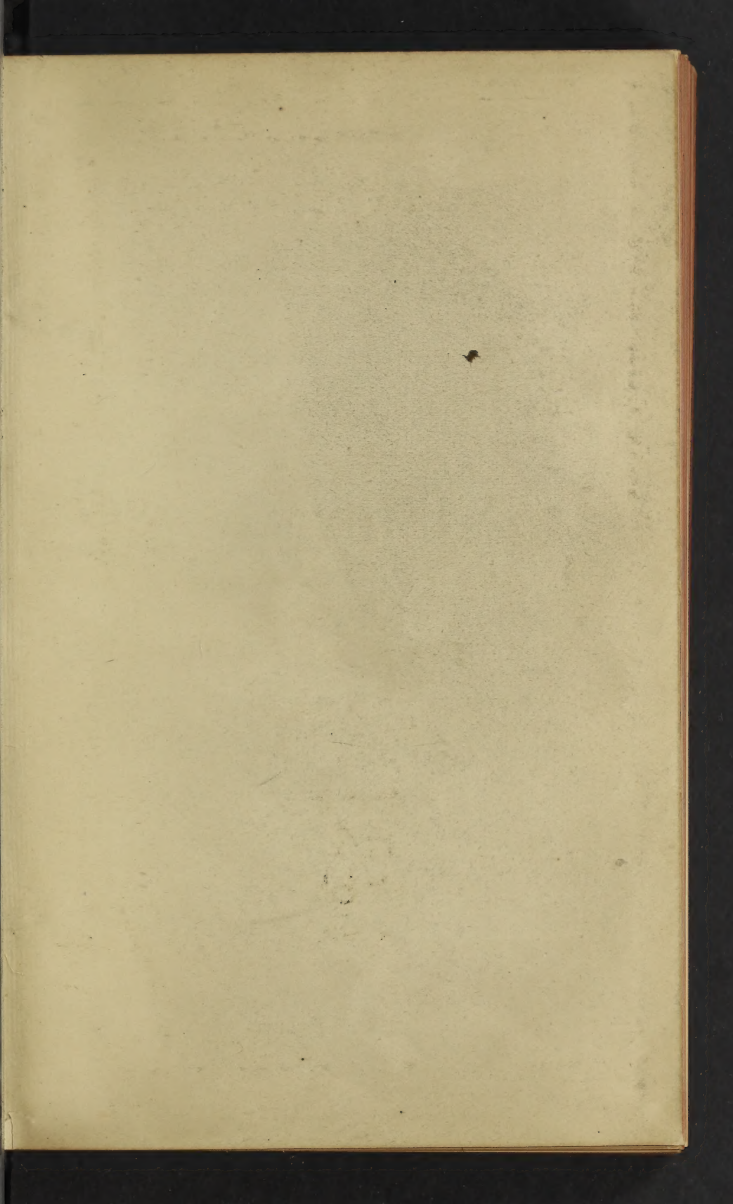
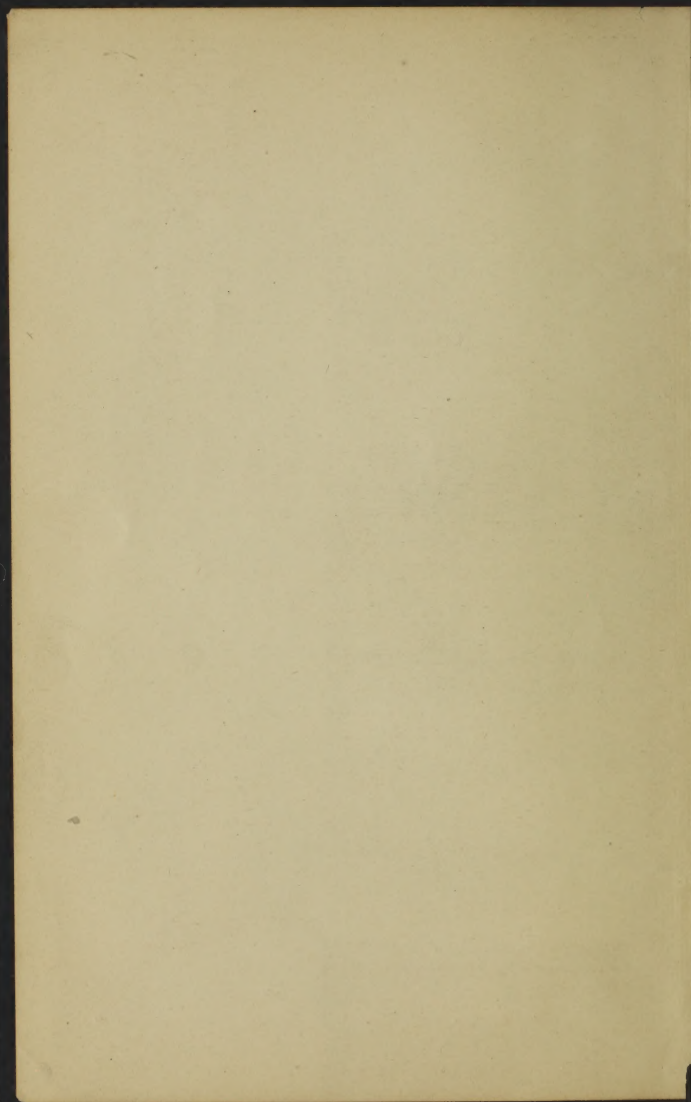

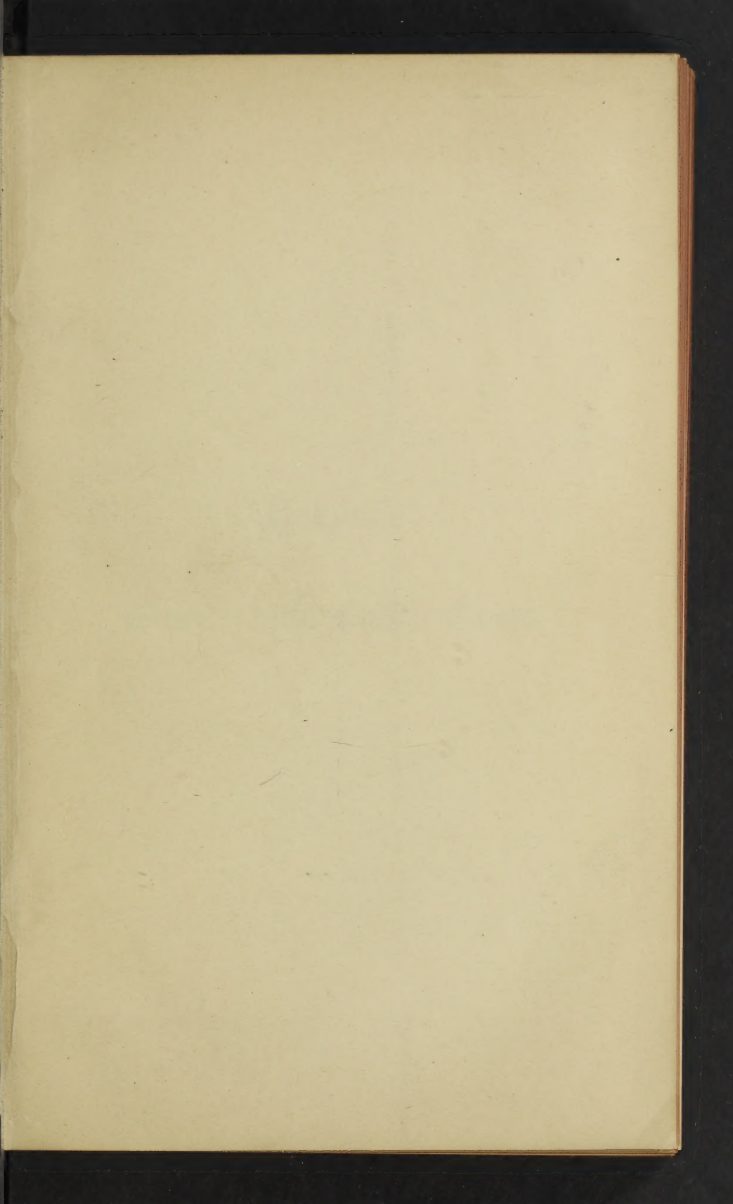
**THE UNIVERSITY
OF ILLINOIS
LIBRARY**

From the Library
of the
Diocese of Springfield
Protestant Episcopal
Church
Presented 1917

881
H4
1881
v.2

George

Green and John

Harper's
Greek and Latin Texts.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

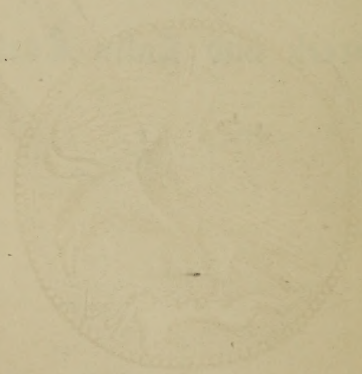
HERODOTUS

THE HISTORY

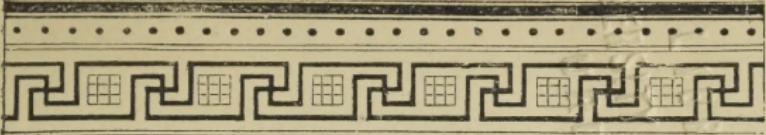
OF GREECE

BY HERODOTUS

TRANSLATED BY

CHICAGO
UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

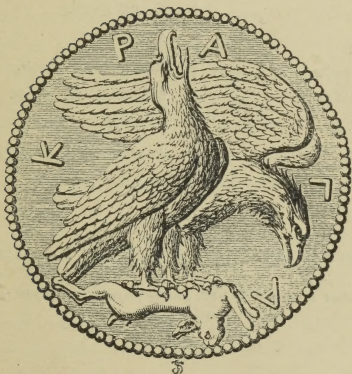
HERODOTUS.

RECENSUIT

JOSEPHUS WILLIAMS BLAKESLEY, S.T.B.

COLL. SS. TRIN. APUD CANTABR. QUONDAM SOCIUS.

VOL. II.

NOVI EBORACI:
APUD HARPEROS FRATRES.

MDCCCLXXI.

UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARY
JAN 18 1891

HARPER'S GREEK AND LATIN TEXTS.

18mo, Paper, 36 cents a vol.; Cloth, 55 cents a vol.

CÆSAR.

SALLUST.

VERGIL.

CICERONIS ORATIONES.

HORACE.

LUCRETIVS.

CICERONIS TUSCULANÆ DIS-
PUTATIONES.

ÆSCHYLUS.

SOPHOCLES.

CICERO DE SENECTUTE ET
DE AMICITIA ET DE OF-
FICIIS.

CICERO DE NATURA DEO-
RUM, DE DIVINATIONE,
DE FATO.

XENOPHON.

HERODOTUS. 2 vols.

THUCYDIDES. 2 vols.

EURIPIDES. 3 vols.

PLATONIS DIALOGI VI.

CICERONIS EPISTULÆ SELECTÆ.

PUBLISHED BY HARPER & BROTHERS, NEW YORK.

Any of the above works sent by mail, postage prepaid, to any part of the United States, on receipt of the price.

881

H4

1881

v. 2

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

ΟΙ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες ¹
 ὑπὸ Δαρείου τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους μὲν
 Περινθίους Ἑλλησποντίων οὐ βουλομένους ὑπηκόους
 εἶναι Δαρείου κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον
 καὶ ὑπὸ Παίωνων τρηχέως. οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος
 Παῖονες, χρήσαντος τοῦ θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Πε-
 ρινθίους, καὶ ἦν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσωνται
 σφεας οἱ Περὶνθιοι ὀνομαστὶ βώσαντες τοὺς δὲ ἐπι-
 χειρέειν, ἦν δὲ μὴ ἐπιβώσωνται μὴ ἐπιχειρέειν,
 ἐποίευν οἱ Παῖονες ταῦτα· ἀντικατιζομένων δὲ τῶν
 Περινθίων ἐν τῷ προαστηίῳ, ἐνθαῦτα μονομαχίῃ
 τριφασίῃ ἐκ προκλήσιός σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα
 ἀνδρὶ, καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλον, καὶ κύνα κυνί·
 νικάντων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὥς ἐπαιώνιζον
 κεχαρηκότες, συνεβάλοντο οἱ Παῖονες τὸ χρηστήριον
 αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπάν κου παρὰ σφίσι αὐτοῖσι·
 “νῦν ἂν εἴη ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος ἡμῖν· νῦν
 ἡμέτερον τὸ ἔργον” οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παιωνί-
 σασι ἐπιχειροῦσι οἱ Παῖονες, καὶ πολλῷ τε ἐκρά-
 τησαν καὶ ἑλιπόν σφεων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ ²
 Παίωνων πρότερον γενόμενα ὧδε ἐγένετο· τότε δὲ
 ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γινομένων τῶν
 Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκρά-
 τησαν πλῆθει· ὥς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρηνθος, ἤλαυνε
 τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν
 πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος
 βασιλεί· ταῦτα γάρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρη-
 ἱκην καταστρέφειν.

471738

- 3 Ὀρηϊκῶν δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰνδοῦς, πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο ἢ φρονέοι κατὰ τὸντοῦτο, ἄμαχόν τ' ἂν εἶη καὶ πολλῶν κράτιστοι πάντων ἑθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν· ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι καὶ ἀμήχανον μή κοτε ἐγγένηται, εἰσὶ δὴ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. οὐνόματα δὲ πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὗτοι παραπλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων καὶ Τραυσῶν καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκόντων. 4 Τούτων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἰρηταί μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτα τοῖσι ἄλλοις Ὀρηξὶ ἐπιτελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι τοιάδε· τὸν μὲν γενόμενον περιϋζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ ἐπεὶ τε ἐγένετο ἀναπλῆσαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήϊα πάντα πάθεα· τὸν δ' ἀπογενόμενον παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύπτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεῖς 5 ἔστι ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατύπερθε Κρηστωναίων ποιεῦσι τοιάδε· ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλὰς· ἐπεὰν ὦν τις αὐτῶν ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ τοῦδε, ἥ τις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· ἢ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σφάζεται ἐς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκηϊοτάτου ἐωυτῆς, σφαχθεῖσα δὲ συνθάπτεται τῷ ἀνδρὶ· αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὄνειδος γάρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται.
- 6 Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Ὀρηϊκῶν ἐστὶ ὁδε ὁ νόμος· πωλεῦσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ· τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουνσι ἀλλ' ἐῷσι οἷσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι, τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουνσι· καὶ ὠνεύονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων· καὶ τὸ μὲν ἐστίχθαι εὐγενὲς κέκριται, τὸ δ' ἄστικτον ἀγεννές· ἀργὸν εἶναι κάλλιστον, γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμότατον· τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ λῆϊσ-

τύος κάλλιστον· οὔτοι μὲν σφεων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσί. Θεοὺς δὲ σέβονται μοίνους τούσδε· 7 Ἄρεα καὶ Διόνυσον καὶ Ἄρτεμιν· οἱ δὲ βασιλέες αὐτῶν, πάρεξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν· καὶ ὁμνύουσι μῦνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρμέω ἑωντούς. Ταφαὶ δὲ 8 τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν εἰσὶ αἶδε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρὸν, καὶ παντοῖα σφάξαντες ἱρήϊα εὐχέονται, προκλαύσαντες πρῶτον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες· χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τιθεῖσι παντοῖον, ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἄεθλα τίθεται κατὰ λόγον μονομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηϊκῶν εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορέω τῆς χώρας ἔτι ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9 φράσαι τὸ ἀτρεκές, οἷτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἰστρου ἐρήμος χώρα φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος. μῦνους δὲ δύναμαι πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἰστρου ἀνθρώπους, τοῖσι οὖνομα εἶναι Σιγύννας ἐσθῆτι δὲ χρεωμένους Μηδικῇ· τοὺς δὲ ἵππους αὐτῶν εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν, μικροὺς δὲ καὶ σιμοὺς καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δὲ ὑπ' ἄρματα, εἶναι ὀξυτάτους· ἄρματα δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτων τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἑνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ· εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅκως δὲ οὔτοι Μήδων ἀποικοὶ γεγόνاسι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι· γένοιτο δ' αὖν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. (Σιγύννας δ' ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκέοντες τοὺς καπύλους· Κύπριοι δὲ τὰ δόρατα.) Ὡς δὲ Θρηϊκὲς λέγουσι, μέλισσαι κατ- 10 ἔχουσαι τὰ πέρην τοῦ Ἰστρου εἰσι· καὶ ὑπὸ τουτέων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ προσωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκότα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσριγα· ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκεῖ εἶναι διὰ τὰ ψύχρα. ταῦτα

μέν νυν τῆς χώρας ταύτης περί λέγεται· τὰ παραθαλάσσια δ' ὦν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίεε.

- 11 Δαρείος δὲ, ὡς διαβάς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκητο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίας, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μυτιληναίου Κώεω· μεταπεμψάμενος δέ σφεας ἐς Σάρδις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἰστιαῖος, αἶτε τυραννέων τῆς Μιλήτου τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσέχρηζε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται· ὁ δὲ Κώης, οἷά τε οὐ τύραννος δημότης τε ἔων, αἰτέει Μυτιλήνης τυραννεῦσαι. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, οἷτοι μὲν κατὰ τὰ εἵλοντο ἐτράποντο.
- 12 Δαρεῖον δὲ συνήνεικε, πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγαβάζω, Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ἦν Πίγρης καὶ Μαντύης, ἄνδρες Παῖονες· οἱ, ἐπεὶ τε Δαρείος διέβη ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεῦειν ἀπικνέονται ἐς Σάρδις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ εὐειδέα· φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκατιζόμενον ἐς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε· σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄριστα, ἐπ' ὕδωρ ἔπεμπον ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν καὶ κλώθουσαν λῖνον· ὡς δὲ παρεξήϊε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δαρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν οὔτε Λύδια τὰ ποιούμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης οὐδαμῶν· ἐπιμελὲς δὲ ὥς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει κελεύων φυλάξαι ὅ τι χρήσεται τῷ ἵππῳ ἢ γυνή· οἱ μὲν δὴ ὀπισθεν εἶποντο, ἡ δὲ ἐπεὶ τε ἀπίκητο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἤρσε τὸν ἵππον· ἄρσασα δὲ καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξήϊε φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βρα

χίονος τὸν ἵππον καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον. Θω- 13
μάζων δὲ ὁ Δαρείος τά τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων
καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἐνωτῷ ἐς οὖψιν·
ὥς δὲ ἄχθη, παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς οὐ κη
πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες τούτων· εἰρωτέωντος δὲ τοῦ
Δαρείου ὀποδαπὴ εἶη; ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι
Παίονες καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν· ὁ δ' ἀμεί-
βετο, τίνες δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποι εἰσι, καὶ κοῦ γῆς
οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδεις;
οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὥς ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες
σφέας αὐτοὺς, εἶη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι
ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ
Ἑλλησπόντου· εἶψαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης
ἄποικοι· οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον· ὁ δὲ εἰρώτα
εἰ καὶ πᾶσαι εἶψαν αὐτίθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργά-
τιδες; οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν·
αὐτοῦ γὰρ ὦν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο.

Ἐνθαῦτα Δαρείος γράφει γράμματα πρὸς Μεγά- 14
βαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν, ἐντελλό-
μενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡθέων Παίονας, καὶ παρ'
ἐνωτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
αὐτῶν· αὐτίκα δὲ ἵππεὺς ἔθεε φέρων τὴν ἀγγελίην
ἐπὶ τὸν Ἑλλησπόντον· περαιωθεὶς δὲ διδοῖ τὸ βιβ-
λίον τῷ Μεγαβάζῳ· ὁ δὲ ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν
ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν
Παιονίην. Πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τοὺς Πέρ- 15
σας ἐπὶ σφέας ἰέναι, ἀλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο
πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοῖς
Πέρσας ἐμβάλλοντας· οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν
ἐτοιμοὶ τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόντα ἐρίκειν· οἱ
δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς Παίονας καὶ
τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσσοντας, ἔχοντες
ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται· λαθόντες δὲ τοὺς
Παίονας ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις αὐτῶν, εὐούσας
ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῇσι ἐπιπεσόντες, εὐπετέως
κατέσχον· οἱ δὲ Παίονες ὥς ἐπύθοντο ἐχομένας τὰς

- πόλιας, αὐτίκα διασκεδασθέντες κατ' ἐωντοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσησι· οὕτω δὴ Παιόνων Σιροπαῖονές τε καὶ Παιόπλαι καὶ οἱ μεχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, ἐξ
- 16 ἡθέων ἐξαναστάντες, ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος καὶ Δόβηρας καὶ Ἀγριάνας καὶ Ὀδομάντους καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ ἐξαιρέειν, ὧδε κατοικημένους· ἱκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐξευγμένα ἐν μέσῃ ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἡπείρου στεεινὴν ἔχοντα μὴ γεφύρῃ· τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι ἱκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πολῆται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἰστᾶσι τοιῶδε· κομίζοντες ἐξ οὔρεος τῷ οὐνομά ἐστι Ὀρβηλος, κατὰ γυναῖκα ἐκάστην ὃ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἄγεται δὲ ἕκαστος συχνὰς γυναῖκας. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον, κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν ᾗ διαιτᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην· τὰ δὲ νήπια παῖδιά δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτῳ, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες· τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθύς· τῶν δὲ πληθὸς ἐστι τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τὴν θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατίει σχοινῷ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην, καὶ οὐ πολλὸν τινα χρόνον ἐπισχών, ἀνασπᾷ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακάς τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.
- 17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην ἄνδρας ἐπὶ Πέρσας, οἱ μετ' αὐτὸν κείνον ἦσαν δοκιμῶτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ· ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην αἰτήσαντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἐστὶ δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος κάρτα ἐς τὴν Μακεδονίην· πρῶτα μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ

μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστερον τούτων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκάστης ἐφοίτα· μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεόμενον οὗρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίῃ. Οἱ ὦν Πέρσαι οἱ πεμφθέντες 18 οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπίκοντο, αἵτεον ἐλθόντες ἐς ὅψιν τὴν Ἀμύντεω Δαρείῳ βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου, καὶ σφεας ἐπὶ ξείνια καλέει· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπές, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δεῖπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι τάδε· “ξεῖνε Μακεδῶν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσησι, ἐπεὰν δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐστάγεσθαι παρ᾽ ἔδρους· σὺ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο μέγαλως δὲ ξεινίζεις, διδοῖς τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἔπειο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ” εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης· “ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κεχωρῖσθαι ἄνδρας γυναικῶν· ἐπεὶ τε δὲ ὑμεῖς ἐόντες δεσπότες προσχρῆζετε τούτων, παρ᾽ ἐσται ὑμῖν καὶ ταῦτα.” εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας· αἱ δ' ἐπεὶ τε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀντίαι ἴζοντο τοῖσι Πέρσησι· ἐνθαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην φάμενοι “τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν εἶναι σοφόν· κρέσσον γὰρ εἶναι ἀρχῇθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας ἀντίας ἴζεσθαι ἀλγυρόνας σφι ὀφθαλμῶν” ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειθομενέων δὲ τῶν γυναικῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἄπτοντο, οἷα πλείυνως οἰνωμένοι, καὶ κού τις καὶ φιλέειν ἐπειράτο· Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων ἀτρέμας εἶχε καὶ περ 19 δυσφορέων, οἷα ὑπερδαιμάινων τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω παρεὼν τε καὶ ὀρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθὴς, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός τε ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων εἶπε πρὸς Ἀμύντεα τάδε· “σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶκε τῇ ἡλικίῃ ἀπιὼν τε

ἀναπαύεο, μηδὲ λιπάρεε τῇ πόσει· ἐγὼ δὲ προσμένων
αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρέξω τοῖσι ξείνοισι.”
πρὸς ταῦτα συνιείς ὁ Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρήγματα
πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· “ὦ παῖ, σχεδὸν
γάρ σευ ἀνακαιομένου συνίημι τοὺς λόγους, ὅτι ἐθέ-
λεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιεῖν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σευ
χρηρίζω μηδὲν νεοχμῶσαι κατ’ ἄνδρας τούτους, ἵνα μὴ
ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὁρέων τὰ ποιούμενα·
20 ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι.” Ὡς δὲ ὁ
Ἀμύντης χρήσας τούτων οἰχώκεε, λέγει ὁ Ἀλέξαν-
δρος πρὸς τοὺς Πέρσας· “γυναικῶν τουτέων, ὦ
ξείνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπετεία, καὶ εἰ πάσῃσι
βούλεσθέ μίσγεσθαι καὶ ὀκύσῃσι ὦν αὐτέων· τούτου
μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσημανέετε· νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ
ἤδη τῆς κοίτης ὥρῃ προσέρχεται ὑμῖν καὶ καλῶς
ἔχοντας ὑμέας ὁρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν
φίλον ἐστὶ, ὅφετε λούσασθαι· λουσαμένους δὲ, ὀπίσω
προσδέκεσθε.” εἶπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἦσαν
οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε ἐς
τὴν γυναικῆϊν· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι
γυναιξὶ ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν
ἑσθῆτι σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δούς, παρήγε ἔσω.
παράγων δὲ τούτους ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι ταδε· “ὦ
Πέρσαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ εἰστιῆσθαι· τὰ τε
γὰρ ἄλλα ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἶά τε ἦν
ἰξευρόντας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι· καὶ διή
καὶ τόδε τὸ πάντων μέγιστον τάς τε ἐωυτῶν μητέρας
καὶ τὰς ἀδελφεὰς ἐπιδαιφιλευόμεθα ὑμῖν· ὥς παντε-
λέως μάθητε τιμωόμενοι πρὸς ἡμέων τῶν πέρ ἐστε
ἄξιοι, πρὸς δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε,
ὥς ἀνὴρ Ἑλλήν Μακεδόνων ὑπαρχος εὖ ὑμέας ἐδέξατο
καὶ τραπέξῃ καὶ κοίτῃ” ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος,
παρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὥς γυναῖκα
τῷ λόγῳ· οἱ δὲ, ἐπεὶ τέ σφέων οἱ Πέρσαι ψαύειν
21 ἐπειρώντο, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ
τῷ μὶθῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπῆτή

αὐτῶν· εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ θεραπείας καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή· πάντα δὴ ταῦτα ἅμα πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐγένετο· καὶ σφεας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δούς πολλά καὶ τὴν ἑωντοῦ ἀδελφεὴν, τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίη· δούς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρη, ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων τοὺς ἀπολομένους τῶν στρατηγῶν. ὁ μὲν νυν τῶν Περσέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη.

Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκεω 22 γεγονότας, κατάπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός τε οὕτω τυγχάνω ἐπιστάμενος (καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι ἀποδέξω ὥς εἰσι Ἕλληνες), πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου καὶ καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων· Ἀλέξανδρος δὲ ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὥς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλλην καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον συνεχέπιπτε τῷ πρώτῳ.

Ταῦτα μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο. Μεγάβαζος δὲ 23 ἄγων τοὺς Παίονας ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθεῦτεν δὲ διαπεραιωθείς ἀπίκετο ἐς Σάρδεις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἰστιαίου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε δωρεὴν, μισθὸν φυλακῆς τῆς σχεδίδης, ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, [τῷ οὐνομά ἐστι Μύρκινος·] μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου, ὥς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρείῳ τάδε· “ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρήμα ἐποίησας ἀνδρὶ Ἑλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δούς ἐγκτήσασθαι πόλιν ἐν Θρηῖκι; ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλλα ἀργύρεα·

ὁμιλός τε πολλὸς μὲν Ἕλληνας περιοικέει πολλὸς δὲ βάρβαρος, οἱ προστάτω ἐπιλαβόμενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κείνος ἐξηγήται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός· σύ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιούντα, ἵνα μὴ οἰκῇῳ πολέμῳ συνέχῃαι· τρώῃ δὲ ἡπίῳ μεταπεμψάμενος παῦσον· ἐπεὰν δὲ αὐτὸν περιλάβῃς, ποιέειν ὅκως μηκέτι κείνος ἐς Ἑλλήνας ἀπίξεται.”

- 24 Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος εὐπετέως ἔπειθε Δαρείον, ὥς εὖ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι. μετὰ δὲ, ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρείος ἐς τὴν Μύρκινον ἔλεγε τάδε· “Ἰστιαῖε, βασιλεὺς Δαρείος τάδε λέγει· ἐγὼ φροντίζω εὐρίσκω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι οὐδένα εἶναι σέῳ ἄνδρα εὐνοέστερον· τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι, ἀλλ’ ἔργοισι οἶδα μαθόν. νῦν ὦν, ἐπινοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερθέωμαι.” τούτοις τοῖσι ἔπεισι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος, καὶ ἅμα μέγα ποιούμενος βασιλέος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπῖκετο ἐς τὰς Σάρδεις· ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε Δαρείος τάδε· “Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν· ἐπεὶ τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθῶν καὶ σύ μοι ἐγένεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν βραχεῖ ἐπεξήτησα ὥς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι· ἐγνώκως ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τιμιώτατον ἀνὴρ φίλος συνετός τε καὶ εὖνοος· τά τοι ἐγὼ καὶ ἀμφοτέρα συνειδὼς ἔχω μαρτυρέειν ἐς πρήγματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος, τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα καὶ τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηάκῃ πόλιν· σὺ δ’ ἐμοὶ ἐπόμενος ἐς Σοῦσα, ἔχε τάπερ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ σύμβουλος.” Ταῦτα Δαρείος εἶπας, καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνηα ἀδελφεὸν ἐωντοῦ ὁμοπάτριον ὑπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα, ἅμα ἀγόμενος Ἰστιαῖον Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν εἶναι τῶν παραθαλασσίων ἀνδρῶν· τοῦ τὸν πατέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης γενόμενον τῶν βασιληῶν, δι-

καστέων ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπητὴν· σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἴζων ἐδίκαζε· ἐντανύσας δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός οἱ μεμνήσθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ δικάζει. Οὗτος ὢν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος 26 ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάξω τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους· εἶλε δὲ Ἄντανδρον τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἶλε δὲ Λαμπώνιον· λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας εἶλε Λήμνόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρας ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν οἰκεομένας. Οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι καὶ 27 ἐμαχέσαντο εὖ καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν· τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτῶν οἱ Πέρσαι ὑπαρχον ἐπιστάσι Λυκάρητον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. (οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ τελευτᾷ.) αἰτία δὲ τούτου ἦδε· πάντας ἡνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο, τοὺς μὲν λιποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον· οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας.

Μετὰ δὲ, οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεσις κακῶν ἦν, καὶ 28 ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τῶν νήσων προέφερε, τοῦτο δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτὴ τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἦν πρόσχημα· κατύπερθε δὲ τούτων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσίησασα ἐς τὰ μάλιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν· τούτους γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἵλοντο οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφεας ὧδε οἱ 29 Πάριοι. ὥς ἀπίκοντο αὐτῶν ἄνδρες οἱ ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον, ὥρεον γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθο-

ρημένους, ἔφασαν αὐτῶν βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν
 χώραν· ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν
 Μιλησίην, ὅκως τινὰ ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκνίῃ τῇ χώρῃ
 ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγραφέατο τὸ οὖνομα τοῦ
 δεσπότης τοῦ ἀγροῦ· διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν
 χώραν καὶ τπανίους εὐρόντες τούτους, ὡς τάχιστα
 κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλίην ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν
 τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τῶν εὐρον τοὺς ἀγροὺς
 εὖ ἐξεργασμένους· δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν
 δημοσίων οὕτω δὴ σφεας ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν
 σφετέρων· τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους τοὺς πρὶν
 στασιάζοντας τούτων ἔταξαν πείθεσθαι. Πάριοι μὲν
 30 νιν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν. Τότε δὲ ἐκ τουτέων
 τῶν πολίων ὧδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ
 Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ τοῦ δήμου·
 φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον. τῆς δὲ Μιλήτου
 ἐτύγχανε ἐπίτροπος εὼν Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω,
 γαμβρός τε εὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω,
 τὸν ὁ Δαρείος ἐν Σούσοισι κατεῖχε· ὁ γὰρ Ἰστιαῖος
 τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον
 εὼν ἐν Σούσοισι ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν
 ἔόντες τῷ Ἰστιαίῳ· ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν
 Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἴ πως αὐτοῖσι
 παράσχοι δυνάμιν τινα, καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἐωυτῶν·
 ὁ δὲ ἐπιλεξάμενος ὡς ἦν δι' ἐωυτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν
 πόλιν ἄρξει τῆς Νάξου, σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν
 ξεινίην τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε·
 “αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ φερέγγνός εἰμι δύναμιν τοσαύτην
 παρασχεῖν, ὥστε κατάγειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν
 ἔχόντων Ναξίων· πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχίλην
 ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα μακρὰ πολλὰ·
 μηχανήσομαι δὲ πᾶσαν σπουδὴν ποιεύμενος· ἐπινοέω
 δὲ τῇδε· Ἀρταφέρνης μοι τυγχάνει εὼν φίλος· ὁ δὲ
 Ὑστάσπεω μὲν ἔστι παῖς Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέως
 ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιθαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ
 ἄρχει πάντων, ἔχων στρατιὴν τε πολλὴν καὶ πολλὰς

νέας· τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄνδρα ποιήσῃν τῶν ἂν
 χρήζωμεν.” ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι προσέθεσαν
 τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ δύναιτο ἄριστα· καὶ
 ὑπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον καὶ δαπάνην τῇ στρατῇ,
 ὥς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν
 ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον πάντα ποιήσῃν τοὺς Ναξ-
 ίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι, ὥς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους
 νησιώτας· τῶν γὰρ νήσων τουτέων τῶν Κυκλάδων
 οὐδεμία κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ.

Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδεις λέγει 31
 πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, ὡς Νάξος εἴη νήσος μεγάθῃ
 μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ καὶ
 ἀγχοῦ Ἰωνίης, χρήματα δὲ ἐνὶ πολλὰ, καὶ ἀνδράποδα.
 “σὺ ὦν ἐπὶ ταύτῃν τὴν χώραν στρατηλάτεις κατάγων
 ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ αὐτῆς· καὶ τοὶ ταῦτα
 ποιήσαντι τοῦτο μὲν ἐστὶ ἐτοῖμα παρ’ ἐμοὶ χρήματα
 μεγάλα πάρεξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ στρατῇ·
 (ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἄγοντας παρέχειν·)
 τοῦτο δὲ νήσους προσκτήσῃαι βασιλεῖ αὐτὴν τε Νάξον
 καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρτημένας, Πάρον τε καὶ Ἄνδρον
 καὶ ἄλλας, τὰς Κυκλάδας καλευμένας· ἐνθεῦτεν δὲ
 ὀρμεώμενος, εὐπετέως ἐπιθήσῃαι Εὐβοίῃ, νήσῳ μεγά-
 λῃ τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου καὶ κάρτα
 εὐπετεῖ αἰρεθῆναι. ἀποχρῶσι δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας
 πάσας χειρώσασθαι.” ὁ δὲ ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε·
 “σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλέος ἐξηγητὴς γίνεαι πρηγμά-
 των ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ παραινέεις πάντα πλὴν
 τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ· ἀντὶ δὲ ἑκατὸν νεῶν, διηκόσιαί
 τοι ἐτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔαρι. δεῖ δὲ τούτοισι
 καὶ αὐτὸν βασιλέα συνέπαινον γίνεσθαι.” Ὁ μὲν 32
 δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκουσε περιχαρὴς ἔων,
 ἀπήϊε ἐς Μίλητον· ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὥς οἱ πέμψαντι
 ἐς Σοῦσα καὶ ὑπερθέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρειω
 λεγόμενα συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρείος ἐγένετο,
 παρσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρεας, πολλὸν δὲ
 κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων·

στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγαβάτην ἄνδρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἐωυτοῦ τε καὶ Δαρείου ἀνεψιόν· τοῦ Πausanίης ὁ Κλεομβρότεω Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθής γε ἐστὶ ὁ λόγος, ὑστέρω χρόνῳ τούτων ἡρμόσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀρισταγόρεα.

- 33 Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τόν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Ναξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου. ἐπεὶ τε δὲ ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασα, ὡς ἐνθεῦτεν βορρῇ ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι· καὶ οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πρήγμα τοιόνδε συνηνείχθη γενέσθαι· περιϋόντος Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν φυλακὰς, ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἔτυχε οὐδεὶς φυλάσσω· ὁ δὲ δεινὸν τι ποιησάμενος, ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης τῆς νεὸς, τῷ οὐνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δησαι διὰ θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς, κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κεφαλὴν ποιέοντας ἔσω δὲ τὸ σῶμα· δεθέντος δὲ τοῦ Σκύλακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ ὅτι τὸν ξεῖνόν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δήσας λυμαίνοντο· ὁ δ' ἐλθὼν παραιτέετο τὸν Πέρσῃν, τυγχάνων δὲ οὐδενὸς τῶν ἐδέετο αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσεν· πυθόμενος δὲ κάρτα δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ· ὁ δὲ εἶπε· “σοὶ δὲ καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί ἐστι; οὐ σὲ ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμέο πείθεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ πρήσεις;” ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης· ὁ δὲ θυμωθεὶς τούτοισι, ὡς νύξ ἐγένετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον πλοίῳ ἄνδρας φράσσοντας τοῖσι Ναξίοις πάντα τὰ παρεόντα σφί πρήγματα·
- 34 Οἱ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσεδέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὀρμήσεσθαι· ἐπεὶ μὲν τοὶ ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκοντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν

ἐς τὸ τεῖχος παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκησόμενοι· καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο. καὶ οὗτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου, οἱ δ' ἐπεὶ τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο· καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσερας· ὡς δὲ τὰ τε ἔχοντες ἦλθον χρήματα οἱ Πέρσαι ταῦτα καταδεδαπάνητό τφι καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλά, τοῦ πλευνός τε ἐδέετο ἢ πολιορκίῃ, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες ἱπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἡπειρον, κακῶς πρήσσοντες.

Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρ- 35
ταφέρνει ἐκπληρῶσαι· ἅμα δὲ ἐπιέζε μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεε τε τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς καὶ Μεγαβάτῃ διαβεβλημένος· ἐδόκεε τε τὴν βασιληῆν τῆς Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι· ἀρρωδέων δὲ τούτων ἕκαστα ἐβουλεύετο ἀπόστασιν· συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῖχθαι ἐκ Σουσέων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρῃ ἀπὸ βασιλέος· ὁ γὰρ Ἰστιαῖος, βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστήναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομενέων τῶν ὁδῶν· ὁ δὲ τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τὴν κεφαλὴν ἐστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦναι τὰς τρίχας· ὡς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον ἐντειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδὲν, ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κелеύειν Ἀρισταγόρην ξυρήσαντά μιν τὰς τρίχας κατιδέσθαι ἐς τὴν κεφαλὴν· τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀπόστασιν. ταῦτα δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίεε, συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην τὴν ἐωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὦν γινομένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν· μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου οὐδαμὰ ἐς αὐτὴν ἥξειν ἔτι ἐλογίζετο. Ἰστιαῖος μὲν 36
ινν ταῦτα διανοεύμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον·

Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλευέτο ὦν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφήνας τήν τε ἑωυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα· οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τῷ τὸ ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίσταςθαι. Ἐκαταῖος δὲ ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλεῖ τῶν Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τά τε ἔθνεα πάντα τῶν ἥρχε Δαρείος καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε ποιεῖν ὅπως ναυκράτεες τῆς θαλάσσης ἔσονται· ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς ἔφη λέγων ἐνορᾶν ἐσόμενον τοῦτο· ἐπίσταςθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν Μιλησίων ἐοῦσαν ἀσθενέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα καταρθεῖν τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι τὰ Κροῖστος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσῃν τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτοὺς τε ἔξειν χρήμασι χρᾶσθαι καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσῃν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωται μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη· ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίσταςθαι, ἵνα τε αὐτῶν πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς.

37 Ἀποπεμφθέντος δὲ Ἱητραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίαντον Ἰβανώλιος Μυλασέα, καὶ Ἰστιαῖον Τύμνέω Τερμερέα, καὶ Κῶν Ἑρξάνδρεω, τῷ Δαρείῳ Μυτιλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδew Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνούς, οὕτω δὴ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ μηχανώμενος. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραννίδα ἰσονομίην ἐποίει τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπισταίατο· μετὰ δὲ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τῷ τὸ τοῦτο ἐποίει, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιεέσθαι τῇσι πόλεσι

ἔξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδιδούς ὅθεν εἴη
ἕκαστος. Κώην μὲν νυν Μυτιληναῖοι ἐπεὶ τε τάχιστα 38
παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν
σφέτερον αὐτῶν ἀπῆκαν· ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες
ἀπίεσαν· τυράννων μὲν νυν κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ
τὰς πόλεις.

Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους
κατέπαυσε στρατηγούς ἐν ἐκάστη τῶν πόλεων κελεύ-
σας ἐκάστους καταστήσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακε-
δαίμονα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐγένετο· ἔδεε γὰρ δὴ
συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος 39
οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκει· Κλε-
ομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδew εἶχε τὴν βασιληίην, οὐ
κατὰ ἀνδραγαθίην σχὼν ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξαν-
δρίδῃ γὰρ ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἐωυτοῦ θυγατέρα,
καὶ ἐούσης ταύτης οἱ καταθυμίας, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο·
τούτου δὲ τοιοῦτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπικαλε-
σάμενοι αὐτὸν, “εἰ τοι σύ γε σεωυτοῦ μὴ προορᾷς,
ἀλλ’ ἡμῖν τοῦτό ἐστι οὐ περιόπτεον γένος τὸ Εὐρύσ-
τιέneos γενέσθαι ἐξίτηλον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις
γυναῖκα, ἐπεὶ τε τοι οὐ τίκτει, ἔξεο, ἄλλην δὲ γῆμον·
καὶ ποιέων ταῦτα, Σπαρτιήτησι ἀδήσεις.” ὁ δὲ ἀμεί-
βετο φὰς τούτων οὐδέτερα ποιήσειν· ἐκείνους τε οὐ
καλῶς συμβουλεύειν παραινέοντας τὴν ἔχει γυναῖκα,
ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἐωυτῷ, ταύτην ἀπέντα ἄλλην
ἐσαγαγέσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι. Πρὸς ταῦτα οἱ 40
ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι, προσέφερον
Ἀναξανδρίδῃ τάδε· “ἐπεὶ τοίνυν τοι περιεχόμενόν
σε ὀρέομεν τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίεις καὶ
μὴ ἀντίβαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι ἄλλοιον περὶ σεῦ
οἱ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται· γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις
οὐ προσδεόμεθά σευ τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε
πάντα ὅσα νῦν παρέχεις πάρεχε, καὶ ἄλλην πρὸς
ταύτῃ ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν.” ταῦτά κη λε-
γόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δὲ, γυ-

- ναῖκας ἔχων δύο διξὰς ἰστίας οἴκεε, ποιέων οὐδαμῶς
- 41 Σπαρτητικά. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἐσύστερον ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον· καὶ αὕτη τε ἔφεδρον βασιλέα Σπαρτιήτησιν ἀπέβαινε, καὶ ἡ προτέρη γυνὴ τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκος εἶδουσα τότε κῶς ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσιν δὲ αὐτὴν ἀληθείᾳ λόγῳ οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήιοι πυθόμενοι ὥχλεον, φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως βουλομένην ὑποβαλέσθαι· δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτῶν, τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ὑπὲρ ἀπιστίας οἱ ἔφοροι τίκτουσαν τὴν γυναικα περιϋζόμενοι ἐφύλαξαν· ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δωριέα ἰθέως ἴσχει Λεωνίδην, καὶ μετὰ τοῦτον ἰθέως ἴσχει Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι· ἡ δὲ Κλεομένεα τεκοῦσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνὴ, εἶδουσα θυγάτηρ Πρινητάδεω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον.
- 42 Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ φρενῆρης ἀκρομανῆς τε, ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλικίων πάντων πρῶτος· εὖ τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς σχήσων τὴν βασιληίην· ὥστε ὦν οὕτω φρονέων, ἐπειδὴ ὁ τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ ἐστήσαντο βασιλέα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λαὸν Σπαρτιήτας ἄγε εἰς ἀποικίην, οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρυσάμενος εἰς ἡντινα γῆν κτίσων ἦν, οὔτε ποιήσας οὐδὲν τῶν νομιζομένων, οἷα δὲ βαρέως φέρων ἀπίει εἰς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ' εἰς Κύνυπα, οἶκισε χώρον κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ ποταμόν· ἐξελασθεὶς δὲ ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων, ἀπίκητο εἰς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος συνεβούλευσε ἐκ τῶν
- 43

Λαΐου χρησμῶν Ἡρακλήην τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν,
 φὰς τὴν Ἑρκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἡρακληϊδέων,
 αὐτοῦ Ἡρακλέος κτησάμενον. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα
 ἐς Δελφούς οἶχeto χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ
 αἰρέει ἐπ' ἣν στέλλεται χώραν; ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ
 αἰρήσειν· παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον τὸν
 καὶ ἐς Λιβύην ἦγε, ἐκομίζeto παρὰ τὴν Ἰταλίην.
 Τὸν χρόνον δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρίται, σφέας 44
 τε αὐτοὺς καὶ Τήλυν τὸν ἐωυτῶν βασιλέα ἐπὶ Κρό-
 τωνα μέλλειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιῆτας
 περιδέας γενομένους, δεηθῆναι Δωριέος σφίσι τιμω-
 ρῆσαι καὶ τυχεῖν δεήθεντας. συστρατεύεσθαι τε διή
 ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα
 μὲν νυν Συβαρίται λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ
 τοὺς μετ' αὐτοῦ· Κροτωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ
 ξεῖνον προσεπιλαβέσθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέ-
 μου, εἰ μὴ Καλλίην τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἥλειον
 μῦνον, καὶ τοῦτον τρόπῳ τοιῷδε· παρὰ Τήλυνος τοῦ
 Συβαριτέων τυράννου ἀποδράντα ἀπικέσθαι παρὰ
 σφέας, ἐπεὶ τε οἱ τὰ ἱρὰ οὐ προεχώρεε χρηστὰ
 θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ ὧν οὗτοι λέγουσι.
 Μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε· 45
 Συβαρίται μὲν τέμενός τε καὶ νηὸν ἔοντα παρὰ τὸν
 ξηρὸν Κράστιν, τὸν ιδρύσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν
 Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραστήῃ· τοῦτο δὲ
 αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποι-
 εῖνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη·
 εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδὲν ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη
 ἐποίηε, εἴλε ἂν τὴν Ἑρκίνην χώραν καὶ ἐλὼν κατ-
 ἔσχε, οὐδ' ἂν αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δ'
 αὖ Κροτωνιῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίην μὲν τῷ Ἥλειῳ
 ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κρωτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, (τὰ
 καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι,) Δωριεῖ
 δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι οὐδέν· καίτοι εἰ συν-
 επελάβετό γε τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεὺς,
 δοθῆναι ἂν οἱ πολλαπλάσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν

- ἐκάτεροι αὐτῶν μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι
 ὁκοτέροισί τις πείθεται αὐτῶν, τούτοισι προσχωρεῖν.
- 46 Συνέπλεον δὲ Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκτίσται Σπαρτι-
 ητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ
 Εὐρυλέων· οἱ ἐπεὶ τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν
 Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπὸ τε Φοι-
 νίκων καὶ Ἑγεσταίων· μούνος δέ γε Εὐρυλέων τῶν
 συγκτιστέων περιεγένετο τούτου τοῦ πάθεος· συλ-
 λαβὼν δὲ οὗτος τῆς στρατιῆς τοὺς περιγενομένους
 ἔσχε Μινώην τὴν Σελινουσίων ἀποικίην, καὶ συνε-
 λευθέρου Σελινουσίους τοῦ μουνάρχου Πειθαγόρεω·
 μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχεί-
 ρησε Σελινούντος, καὶ ἐμουνάρχησε χρόνον ἐπ' ὀλί-
 γον· οἱ γάρ μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν
- 47 καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν. Συνέσ-
 πετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτα-
 κίδεω, Κροτωνιήτης ἀνὴρ· ὃς ἀρμοσάμενος Τήλνους
 τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· ψευ-
 σθεὶς δὲ τοῦ γάμου οἶχετο πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ
 ταύτης δὲ ὀρμεώμενος συνέσπετο οἰκῇ τε τριήρῃ
 καὶ οἰκῇ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἑὸν τε Ὀλυμπιονίκης καὶ
 κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐωυτόν. διὰ δὲ τὸ
 ἐωυτοῦ κάλλος ἐνείκατο παρὰ Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς
 ἄλλος· ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώϊον ἰδρυσάμενοι
- 48 θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τρόπῳ
 τοιούτῳ ἐτελεύτησε· εἰ δὲ ἡνέσχετο βασιλευόμενος
 ὑπὸ Κλεομένεος καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε
 ἂν Λακεδαίμονος· οὐ γάρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε
 ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἅπαις θυγατέρα μούνην
 λιπὼν τῇ οὐνομα ἦν Γοργώ. *a dreasful name*
- 49 Ἀπικνέεται δ' ὧν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου
 τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν
 ἀρχήν· τῷ δὴ ἐς λόγους ἦϊε, ὡς Λακεδαιμόνιοι
 λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα ἐν τῷ γῆς ἀπάσης
 περίοδος ἐνετέμνητο, καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ
 ποταμοὶ πάντες· ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρι-

ταγόρης ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τάδε· “Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξιος· τὰ γὰρ κατήκοντά ἐστι τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ’ ἐλευθέρων ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ προέστατε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν, πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων, ῥύσασθε Ἰωνας ἐκ δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας. εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρέειν ἐστί· οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι· ἥ τε μάχη αὐτῶν ἐστὶ τοιγῆδε, τόξα καὶ αἰχμὴ βραχεία· ἀναξυρίδας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας καὶ κυρβασίας ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι· οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναί εἰσι. ἔστι δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπειρον ἐκείνην νεμομένοισι, ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξάμενοισι, ἄργυρος καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς ποικίλη καὶ ὑποζύγιά τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλόμενοι αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε. κατοίκηνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι, ὥς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἷδε Λυδοὶ, οἰκέοντές τε χώραν ἀγαθὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες.” δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὴν περίοδον τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην· “Λυδῶν δέ,” ἔφη λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, “οἷδε ἔχονται Φρύγες, οἱ πρὸς τὴν ἡῶ, πολυπροβατώτατοι τε ἐόντες ἀπάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τοῦτοισι δὲ πρόσουροι Κιλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήνδε ἐν ἣ ἡδὲ Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τάλαντα βασιλεῖ τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλικῶν δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἷδε, καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι. Ἀρμενίων δὲ Ματινηοὶ, χώραν τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἡδὲ Κισσίη· ἐν τῇ δὴ παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σοῦσα ταῦτα, ἔνθα βασιλεὺς τε μέγας δίαιταν ποιέεται καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι. ἐλόντες

δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἤδη τῷ Διὶ πλούτου
 πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς
 οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὕρων σμικρῶν, χρεὸν ἐστι
 ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους
 ἐόντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους·
 τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι οὐδὲν οὔτε ἀργύρου,
 τῶν πέρι καὶ τινα ἐνάγει προθυμίη μαχόμενον ἀπο-
 θνήσκειν· παρέχον δὲ τῆς Ἀσίνης πάσης ἄρχειν
 εὐπετέως, ἄλλο τι αἰρήσεσθε;” Ἀρισταγόρης μὲν
 ταῦτα ἔλεξε. Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε· “ὦ
 ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην
 50 ἀποκρινέσθαι.” Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπεὶ
 τε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρῃ ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος καὶ ἦλθον
 ἐς τὸ συγκείμενον, εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀριστα-
 γόρην ὁκοσέων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων
 ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλέα; ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, τᾶλλα
 ἐὼν σοφὸς καὶ διαβάλλων ἐκείνον εὖ, ἐν τούτῳ
 ἐσφάλη· χρεὸν γάρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐὼν βουλόμε-
 νόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει
 δ’ ὦν τριῶν μηνῶν φᾶς εἶναι τὴν ἄνοδον· ὁ δὲ ὑπαρ-
 πάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον τὸν ὁ Ἀρισταγόρης
 ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· “ὦ ξεῖνε Μι-
 λήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος ἡλίου·
 οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπέα λέγεις Λακεδαιμονίοισι,
 ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν
 51 ἀγαγεῖν.” Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας, ἥϊε ἐς
 τὰ οἰκία. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἱκετηρίην ἥϊε ἐς
 τοῦ Κλεομένεος, ἐσελθὼν δὲ εἶσω ἄτε ἱκετεύων, ἐπα-
 κοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα ἀποπέμψαντα τὸ
 παιδίον· προσεστήκεε γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυ-
 γάτηρ, τῇ οὖνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μόνον
 τέκνον ἐτύγχανε ἐὼν ἐτέων ὀκτῶ ἢ ἐννέα ἡλικίην·
 Κλεομένης δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ
 ἐπισχεῖν τοῦ παιδίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀριστα-
 γόρης ἄρχετο ἐκ δέκα ταλάντων ὑπισχνεόμενος, ἣν
 οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν ἐδέετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεο-

μένεος, προέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης ἐς οὐ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑποδέδεκτο, καὶ τὸ παιδίον ἠυδάξατο. “πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἢν μὴ ἀποστὰς ἦς.” ὁ τε δὴ Κλεομένης, ἥσθεις τοῦ παιδίου τῇ παραινέσει ἥϊε ἐς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσετο τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης· οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπιπλέον ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλέα.

Ἔχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σταθμοὶ τε 52 πανταχῇ εἰσι βασιλήϊοι, καὶ καταλύσιες κάλλισται, διὰ οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλὲς. διὰ μὲν γε Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείνοντες εἴκοσὶ εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐννεήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίας ὁ “Ἄλυσ ποταμός· ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμὸν, καὶ φυλακτήριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρι οὔρων τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυὼν δέοντές εἰσι τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν· ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὔροισι διξὰς τε πύλας διεξελάῃς, καὶ διξὰ φυλακτήρια παραμείψαι. ταῦτα δὲ διεξελάσαντι καὶ διὰ τῆς Κιλικίας ὁδὸν ποιευμένῳ τρεῖς εἰσι σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ ἥμισυ. οὔρος δὲ Κιλικίας καὶ τῆς Ἀρμενίας ἐστὶ ποταμός, νηysiπέρητος, τῷ οὐνομα Εὐφρήτης· ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ ἕξ καὶ πεντήκοντα καὶ ἥμισυ· καὶ φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι· ποταμοὶ δὲ νηysiπέρητοι τέσσερες διὰ ταύτης ρέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεύσαι ἐστὶ· πρῶτος μὲν Τίγρις· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ τρίτος ὧντὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ ὧντὸς ἐὼν ποταμός οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ρέων· (ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτῶν καταλεχθεὶς ἐξ Ἀρμενίων ρέει, ὁ δ' ὕστερον, ἐκ Ματιηνῶν) ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὐνομα ἔχει Γύνδης, τὸν Κῦρος διέλαβέ κοτε

- ἐς διώρυχας ἐξήκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ δὲ ταύτης
 τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν Ματινην γῆν,
 σταθμοὶ εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίνην
 χώραν μεταβαίνοντι, ἔνδεκα σταθμοὶ, παρασάγγαι
 δὲ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἡμισὺ ἐστὶ ἐπὶ ποταμὸν
 Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νησιπέρητον· ἐπ' ᾧ
 Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ
 εἰσι ἔνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μὲν νυν σταθμῶν
 53 τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ
 δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλῆϊ τούτοις πα-
 ρασάγγησι, καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα
 στάδια, ὥσπερ οὗτός γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων
 στάδιά ἐστι ἐς τὰ βασιλῆϊα τὰ Μεμνόνια καλεόμενα
 πεντακόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια, παρασαγγέων
 ἐόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων· πεντήκοντα δὲ
 καὶ ἑκατόν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη διεξιούσι, ἀναι-
 54 σιμοῦνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐνενήκοντα. Οὕτω τῷ
 Μιλησίῳ Ἀρισταγόρῃ, εἶπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν
 Λακεδαιμόνιον εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν
 παρὰ βασιλέα, ὀρθῶς εἶρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστε-
 ρον τούτων ἔτι δίζηται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν
 γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδεις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι
 ταύτη· καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶναι τοὺς πάντας
 ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων, (τοῦτο
 γὰρ Μεμνόνιον ἄστνυ καλέεται,) τεσσεράκοντα καὶ
 τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς
 Σάρδεις εἰσὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσιοι στάδιοι·
 καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηκύνεται ἡ τρίμηνος ὁδός.
 55 Ἀπελαινόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρ-
 τας, ἥϊε ἐς τὰς Ἀθήνας γενομένης τυράννων ὧδε
 ἐλευθέρας· ἐπεὶ Ἰππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππίεω
 δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὅψιν ἐνυπνίου τῷ
 ἑωυτοῦ πάθει ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων
 καὶ Ἀρμόδιος, γένος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι,
 μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἕτεα τέσσερα
 56 οὐδὲν ἦσσαν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ πρὸ τοῦ. Ἡ μὲν

νυν ὄψις τοῦ Ἰπάρχου ἐνυπνίου ἦν ἦδε· ἐν τῇ
 προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἰππαρχος
 ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν καὶ εὐειδέα αἰνίσσεσθαι
 τάδε τὰ ἔπεα·

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληῖτι θυμῷ·
 οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δὲ, ὥς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερὸς ἦν
 ὑπερτιθέμενος ἐνειροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπόμενος
 τὴν ὄψιν, ἔπεμπε τὴν πομπὴν ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ φονέες οἱ Ἰπάρχου,
 ὥς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἑρετρίης τὴν 57
 ἀρχήν· ὥς δὲ ἐγὼ ἀναπνυθανόμενος εὐρίσκω, ἦσαν
 Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς
 γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην· οἶκεον δὲ τῆς
 χώρας ταύτης ἀπολαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν·
 ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ'
 Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν
 ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηνέων· Ἀθηναῖοι δέ
 σφεας ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο σφέων αὐτῶν εἶναι πο-
 λιήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπηγῆτων ἐπιτάξ-
 αντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ 58
 ἀπικόμενοι, τῶν ἦσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ
 οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώραν ἐσήγαγον διδασκάλια
 ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἔοντα
 πρὶν Ἑλλήσι, ὥς ἐμοὶ δοκέειν· πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ
 ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνον προβαί-
 νοντος, ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν
 γραμμάτων· περιοίκεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν
 χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλα-
 βόντες διδασχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα,
 μεταρρυθμίσαντές σφεων ὀλίγα ἐχρέωντο· χρεώμενοι
 δὲ ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε ἔσαγαγόν-
 των Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικῆϊα κεκλῆσθαι·
 καὶ τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ
 οἱ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπᾶνι βύβλων ἐχρέωντο διφθέ-
 ρησι αἰγέησί τε καὶ οἰέησι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ

πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γρά-
 59 φουσι. Ἴδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμηΐα γράμματα ἐν τῷ
 ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβησι τῇσι
 Βοιωτῶν ἐπὶ τρίποσιν τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ
 ὁμοῖα ἐόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι· ὁ μὲν δὴ εἰς τῶν τρι-
 πόδων ἐπίγραμμα ἔχει·

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοάων.

ταῦτα ἡλικίην εἶη ἂν κατὰ Λαΐον τὸν Λαβδάκου τοῦ
 60 Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἔτερος δὲ τρίπους [ἐν
 ἐξαμέτρῳ τόνῳ] λέγει·

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
 νικήσας ἀνέθηκε τεῖν περικαλλὲς ἄγαλμα.

Σκαῖος δ' ἂν εἶη ὁ Ἴπποκόωντος, εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ
 ὁ ἀναθεὶς καὶ μὴ ἄλλος τῶντ' οὖνομα ἔχων τῷ
 Ἴπποκόωντος, ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαίου.
 61 Τρίτος δὲ τρίπους λέγει, καὶ οὗτος ἐν ἐξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ἐϋσκόπῳ Ἀπόλλωνι
 μουναρχέων ἀνέθηκε τεῖν περικαλλὲς ἄγαλμα.

Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέους
 μουναρχέοντος ἐξανιστέαται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων,
 καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἑγχέλεας· οἱ δὲ Γεφυραῖοι
 ὑπολειφθέντες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωρεῖν
 ἐς Ἀθήνας· καὶ σφί ἱρά ἐστι ἐν Ἀθήνῃσι ἰδρυμένα,
 τῶν οὐδὲν μέτα τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλαι
 τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῆς·
 Δῆμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια.

52 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐννπνίου, καὶ οἱ
 Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἦσαν οἱ Ἰππάρχου
 φονεές, ἀπήγηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἔτι ἀνα-
 λαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς ἥϊα λέξων λόγον, ὥς τυράννων
 ἐλευθερώθησαν Ἀθηναῖοι. Ἰππίῳ τυραννεύοντος καὶ
 ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἰππάρχου θά-
 νατον, Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ
 φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεὶ τε σφί ἄμα τοῖσι
 ἄλλοις Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοις κατὰ τὸ

ἰσχυρὸν οὐ προεχώρει κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον
 μεγάλως πειρώμενοι κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς
 Ἀθήνας, Λειψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες·
 ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρα-
 τίδῃσι μηχανώμενοι, παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν
 μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν νῦν ἐόντα τότε δὲ
 οὐκω, τοῦτον ἐξοικοδομήσαι· οἷα δὲ χρημάτων εὖ
 ἤκοντες καὶ ἐόντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἔτι, τὸν
 τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος κάλλιον, τὰ
 τε ἄλλα καὶ συγκειμένου σφι πωρίνου λίθου ποιεῖν
 τὸν νηὸν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησαν.
 Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν 63
 Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι,
 ὅκως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες εἴτε ἰδίῳ στόλῳ
 εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας
 ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι αἰεὶ τωὐτὸ
 πρόφαντον ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀσ-
 τέρος, ἐόντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ
 ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνέων, ὅμως καὶ ξει-
 νίους σφι ἐόντας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ
 πρεσβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν· πέμπουσι
 δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ
 προσχὼν ἐς Φάληρον, τὴν στρατιὴν ἀπέβησε· οἱ δὲ
 Πεισιστρατίδαι προπυνθανόμενοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο
 ἐκ Θεσσαλίας ἐπικουρίην· ἐπεποίητο γὰρ σφι συμ-
 μαχίη πρὸς αὐτούς· Θεσσαλοὶ δέ σφι δεομένοισι
 ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην τε ἵππον
 καὶ τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην, ἄνδρα Κο-
 νιαῖον· τοὺς ἐπεὶ τε ἔσχον συμμάχους οἱ Πεισι-
 στρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε· κείραντες τῶν Φαλη-
 ρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον
 τὸν χώρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον·
 ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν
 Λακεδαιμονίων καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον, τοὺς
 δὲ περιγενομένους αὐτῶν ἐς τὰς νέας κατέρξαν.
 ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω

ἀπήλλαξε· καὶ Ἀγχιμολίου εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ το Ἡρακλήϊου τοῦ ἐν
 64 Κυνοσάργει. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στό-
 λον στείλαντες ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, στρατη-
 γὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένηα
 τὸν Ἀναξανδρίδew, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες
 ἀλλὰ κατ' ἥπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττι-
 κὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος πρώτη προσέμιξε,
 καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο· καὶ σφεων ἐπεσον ὑπὲρ
 τεσσεράκοντα ἄνδρας, οἱ δὲ περιγεγόμενοι ἀπαλλάσ-
 σοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ
 ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλο-
 μένοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκεε τοὺς τυράννους
 65 ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ [τείχεϊ]. Καὶ οὐδέν
 τι πάντως ἂν ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι· οὔτε γὰρ ἐγέδρην ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἷ
 τε Πεισιστρατίδαι σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευ-
 ᾶδατο· πολιορκήσαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλ-
 λάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην· νῦν δὲ συντυχίῃ τοῖσι
 μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ ἡ αὐτὴ αὐτὴ σύμμαχος·
 ὑπεκτιθέμενοι γὰρ ἔξω τῆς χώρας οἱ παῖδες τῶν
 Πεισιστρατιδέων ἤλωσαν· τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο,
 πάντα αὐτῶν τὰ πρήγματα συνετετάρακτο· παρέ-
 στησαν δὲ ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο
 οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρησι ἐκχωρήσαι ἐκ
 τῆς Ἀττικῆς· μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ ἐπὶ
 τῷ Σκαμάνδρῳ· ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἔξ-
 τε καὶ τριήκοντα, ἑόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέκαθεν
 Πύλιοί τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονότες
 καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον
 ἐπήλυδες ἑόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ
 τούτου δὲ καὶ τῶντ' οὐνομα ἀπεμνημόνευσεν Ἱππο-
 κράτης τῷ παιδὶ θέσθαι, τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῖ
 Νέστορος Πεισιστράτου ποιεύμενος τὴν ἐπωνυμίην.
 οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα
 δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιώχρεα ἀπηγῆ-

σιος, πρὶν ἢ Ἰωνίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθῆναι ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχ- 66
θεῖσαι τυράννων ἐγίνοντο μέζονες· ἐν δὲ αὐτῇσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκ-
μαιωνίδης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀνα-
πείσαι, καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν
ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι·
θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ
ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυνάμιος· ἐσσούμενος δὲ ὁ
Κλεισθένης, τὸν δῆμον προσεταιρίζεται. μετὰ δὲ,
τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους δεκαφύλους ἐποίησε,
τῶν Ἰωνος παίδων, Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ
Ἀργάδεω καὶ Ὀπλητος, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας,
ἐπιχωρίων δ' ἐτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐξευρῶν, πάρεξ
Αἴαντος· τοῦτον δὲ ἅτε ἀστυγείτονα καὶ σύμμαχον,
ξείνον ἐόντα προσέθετο. Ταῦτα δὲ, δοκέειν ἐμοί, 67
ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἐωυτοῦ μητροπά-
τορα, Κλεισθέnea τὸν Σικυῶνος τύραννον· Κλεισθέ-
νης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν ῥαψωδούς
ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων ἐπέων
εἶνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντα
ὑμνέεται· τοῦτο δὲ, ἡρώων γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ
τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ,
τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης, ἐόντα Ἀργεῖον,
ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας· ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφούς, ἐχρη-
στηριάζετο εἰ ἐκβάλλῃ τὸν Ἀδρηστον; ἡ δὲ Πυθίη οἱ
χρᾶ φᾶσα, Ἀδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα,
ἐκείνον δὲ λευστήρα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ
παρεδίδου, ἀπελθὼν ὀπίσω ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ
αὐτὸς ὁ Ἀδρηστος ἀπαλλάξεται· ὥς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι
ἐδόκεε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας ἔφη θέλειν
ἐπαγαγέσθαι Μελάμππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θη-
βαῖοι ἔδοσαν· ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν
Μελάμππον, τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυ-

- τανηΐω, καί μιν ἰδρυσεν ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ·
 ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης, (καὶ
 γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι,) ὥς ἔχθιστον ἐόντα
 Ἀδρήστω· ὃς τὸν τε ἀδελφεόν οἱ Μηκιστέα ἀπε-
 κτόνεε καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα· ἐπεὶ τε δὲ οἱ τὸ
 τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὀρτὰς Ἀδρήστου
 ἀπελόμενος ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. οἱ δὲ Σικυνῶνιοι
 ἐώθεσαν μεγαλωστὶ κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀδρηστον· ἡ
 γὰρ χώρα ἦν αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἀδρηστος ἦν
 Πολύβου θυγατριδέος· ἅπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν
 διδοὶ Ἀδρήστω τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα οἱ
 Σικυνῶνιοι ἐτίμων τὸν Ἀδρηστον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ
 πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι ἐγέραιρον, τὸν μὲν
 Διόνυσον οὐ τιμέωντες, τὸν δὲ Ἀδρηστον· Κλει-
 σθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ
 ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἀδρη-
 68 στὸν οἱ πεποίητο. Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ
 αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυνῶνιοις καὶ τοῖσι Ἀργείοις,
 μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα· ἐνθα καὶ πλείστον
 κατεγέλασε τῶν Σικυνῶνιων· ἐπὶ γὰρ ὕς τε καὶ ὄνου
 τὰς ἐπωνυμίας μετατιθεῖς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε,
 πλὴν τῆς ἐωντοῦ φυλῆς· ταύτῃ δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ
 τῆς ἐωντοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι
 ἐκαλέοντο· ἕτεροι δὲ, Ὑᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται·
 ἕτεροι δὲ Χοιρεᾶται. τούτοις τοῖσι οὐνόμασι τῶν
 φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυνῶνιοι καὶ ἐπὶ Κλεισθέneos
 ἀρχοντος, καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος ἔτι ἐπ' ἕτεα ἐξήκοντα·
 μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς
 τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρ-
 τους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς
 Αἰγιαλέος, τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκληῆσθαι
 Αἰγιαλέας.
- 69) Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυνῶνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκεε.
 ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυνῶνιου
 τούτου θυγατριδέος καὶ τὸ οὐνομα ἐπὶ τούτου ἔχων,
 δοκέειν ἐμοὶ, καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἰωνας, ἵνα μὴ σφίσι

αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλεισθέnea ἐμιμήσατο. ὥς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον πρότερον ἀπωσμένον τότε πάντα πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοῖραν προσεθήκατο, τὰς φυλὰς μετωνόμασε καὶ ἐποίησε πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων· δέκα τε δὴ φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένεμε ἐς τὰς φυλὰς· ἦν τε, τὸν δῆμον προσθέμενος, πολλῶ κατύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει 70 δὲ ἐσσοῦμένος ὁ Ἰσαγόρης, ἀντιτεχνᾷται τάδε· ἐπικαλέεται Κλεομένεια τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἑωυτῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης· τὸν δὲ Κλεομένεια εἶχε αἰτήν φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλλε Κλεισθέnea, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων τοὺς ἐναγέας ἐπιλέγων· ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρεω· οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται αὐτῶν εἶχον αἰτήν τοῦ φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ μετείχε, οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάσθησαν· ἦν Κύλων 71 τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε· προσποιησάμενος δὲ ἐταιρήν τῶν ἡλικιωτέων καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἰκέτης ἕζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα· τούτους ἀνιστέασι μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν Ναυκράρων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγύους πλὴν θανάτου· φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτήν ἔχει Ἀλκμαιωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

Κλεομένης δὲ ὥς πέμπων ἐξέβαλλε Κλεισθέnea 72 καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέσχε· μετὰ δὲ, οὐδὲν ἦσσαν παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ, ἀπικόμενος δὲ ἀγρηλατεῖ ἐπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεῦτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειράτο, τριηκοσίοισι δὲ ταῖσι Ἰσαγόρεω

στασιώτησι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὃ τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ, τὰ αὐτὰ φρονήσαντες ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας ὅσοι ἦσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ φήμη· ὥς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχῆσιν, ἥϊε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ ὡς προσερέων· ἡ δὲ ἱρητὴ ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμειψαί, εἶπε· ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, μηδ' ἔσιθι ἐς τὸ ἱρόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι παριέναι ἐνθαῦτα.” ὁ δὲ εἶπε· “ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεὺς εἰμι ἀλλ' Ἀχαιός.” ὁ μὲν δὴ τῇ κληδόνι οὐδὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων· τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι καὶ Τιμησίθεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος ἔχοιμ' ἂν μέγιστα καταλέξει. οὔτοι μὲν 73 νυν δεδεμένοι ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένεα καὶ τὰ ἐπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδεις συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἡπιστάετο γάρ σφι Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρδεις καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδίων ὑπαρχος, ἐπειρώτα τίνες εὐντες ἄνθρωποι καὶ πῇ γῆς οἰκημένοι δεοῖατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι; πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπεκορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρεῖω Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο· εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε· οἱ δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλόμενοι διδόναι ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὔτοι

μὲν δὴ ἀπελθόιτες ἐς τὴν ἑωυτῶν, αἰτίας μεγάλας εἶχον.

Κλεομένης δὲ ἐπιστάμενος περιῦβρίσθαι ἔπεισι 74
καὶ ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πε-
λοποννήσου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει,
τίσασθαι τε ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ
Ἰσαγόρην βουλόμενος τύραννον καταστήσai· συνεξ-
ῆλθε γάρ οἱ οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης
τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς Ἐλευσῖνα, καὶ οἱ
Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος Οἰνόην αἰρέουσι καὶ Ὑσιᾶς,
δήμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς· Χαλκιδέες τε
ἐπὶ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο ἐπιόντες [χώρους] τῆς Ἀττι-
κῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, καίπερ ἀμφιβολίῃ ἐχόμενοι, Βοι-
ωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὕστερον ἔμελλον μνήμην
ποιήσεσθαι· Πελοποννησίοισι δὲ, ἐοῦσι ἐν Ἐλευσῖνι,
ἀντία ἔθεντο τὰ ὄπλα. Μελλόντων δὲ συνάψειν τὰ 75
στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι σφὶ αὐ-
τοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετεβάλ-
λοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ, Δημάρητος ὁ
Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων,
καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαιμόνος
καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομέ-
νει· (ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν
Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἔπεσθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασι-
λῆας ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφότεροι
εἶποντο· παραλυομένον δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου, κατα-
λείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ
γὰρ δὴ καὶ οὗτοι ἀμφότεροι, ἐπικλητοὶ σφὶ ἐόντες,
εἶποντο·) τότε δὲ ἐν τῇ Ἐλευσῖνι ὀρέωντες οἱ λοιποὶ
τῶν συμμάχων τοὺς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων
οὐκ ὁμολογέοντας καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν
τάξιν, οἷχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρ- 76
τον δὴ τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεές,
δῖς τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες καὶ δῖς ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ
πλήθεος τοῦ Ἀθηναίων· πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέ-
γαρα κατοίκισαν· (οὗτος ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασι-

333 Theophrastus in the 333 B.C.

λεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς ἂν καλέοιτο) δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδέων ἐξέλασιν ὄρμη-
θέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέταρτον δὲ τότε, ὅτε
ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέ-
βαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριεὲς ἐσέβαλον ἐς
Ἀθήνας.

- 77 Διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐν-
θαῦτα Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρα-
τηῆν ποιεῦνται ἐπὶ Χαλκιδέας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι
Χαλκιδεῦσι βοηθεύσι ἐπὶ τὸν Εὐριππον· Ἀθηναίοισι
δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοηθοὺς ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιω-
τοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρεῖν· συμβάλλουσι
τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῶ ἐκ-
ράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς φονεύσαντες, ἑπτακο-
σίους αὐτῶν ἐζώγρησαν· τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέ-
ρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὐβοίαν, συμ-
βάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαντες δὲ καὶ
τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἵππο-
βοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἵπποβόται ἐκαλέ-
οντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων· ὅσους δὲ καὶ τούτων
ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἶχον
ἐν φυλακῇ, ἐν πέδαις δῆσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάι
σφεας διμνέως ἀποτιμησάμενοι· τὰς δὲ πέδας αὐτῶν,
ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν·
αἶπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν περιεοῦσαι, κρεμάμεναι
ἐκ τειχέων περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μῆδου·
ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμέ-
νου καὶ τῶν λύτρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησά-
μενοι τέθριππον χάλκεον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς
ἕστηκε πρῶτον ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ
ἀκροπόλει, ἐπιγέγραπται δέ οἱ τάδε·

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμῳ,
δεσμῷ ἐν ἀχλὺνεντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν
τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν·

- 78 Ἀθηναῖοι μὲν νυν ἠϋξήντο· δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν

μοῦνον, ἀλλὰ πανταχῇ, ἣ ἰσηγορίῃ ὥς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον· εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύομενοι μὲν οὐδαμῶν τῶν σφέας περιοικέοντων ἦσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων μακρῷ πρῶτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὦν ταῦτα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν ἐθελοκάκεον ὥς δεσπότη ἐργαζόμενοι, ἐλευθερωθέντων δὲ αὐτὸς ἕκαστος ἐωυτῷ προθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔπρασσον.

Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν ἔπεμπον, βουλό- 79
μενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἣ δὲ Πυθίῃ ἀπὸ σφέων μὲν αὐτῶν οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, ἐς ΠΟΛΥΦΗ-
ΜΟΝ δὲ ἐξενείκοντας ἐκέλευε ΤΩΝ ἈΓΧΙΣΤΑ ΔΕΕΣΘΑΙ.
ἀπελθόντων ὦν τῶν θεοπρόπων, ἐξέ-
φερον τὸ χρηστήριον ἀλίην ποιησάμενοι· ὥς ἐπυν-
θάνοντο δὲ λεγόντων αὐτῶν ΤΩΝ ἈΓΧΙΣΤΑ ΔΕ-
ΕΣΘΑΙ, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκούσαντες τούτων· “οὐκ
ὦν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Ταναγραῖοί τε καὶ Κο-
ρωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ οὗτοί γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ
μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι τὸν πόλεμον;
τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ τοῦτο
ἦ τὸ χρηστήριον.” Τοιαῦτα δὲ ἐπιλεγομένων, εἶπε 80
δὴ κοτε μαθὼν τις· “ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ
ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήϊον. Ἀσωποῦ λέγονται
γενέσθαι θυγατέρες Θήβῃ τε καὶ Αἰγίνα· τουτέων
ἀδελφεῶν ἑουσέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέεσθαι
τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητῆρων γενέσθαι” καὶ οὐ γάρ
τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα
πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, ἐπικαλεόμενοι κατὰ
τὸ χρηστήριόν σφι βοηθέειν, ὥς ἔόντων ἀγχιστέων·
οἱ δέ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμ-
πέμπειν ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ [τῶν Θηβαίων] 81
κατὰ τὴν συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων καὶ τρηχέως
περιεφθέντων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτῖς [οἱ Θηβαῖοι]
πέμψαντες, τοὺς μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδουσιν τῶν
δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο· Αἰγινῆται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε με-
γάλῃ ἐπαρθέντες, καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέν-

τες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους, τότε Θηβαίων δεηθέντων πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον· ἐπικειμένων γὰρ αὐτῶν Βοιωτοῖσι, ἐπιπλώσαντες μακρῆσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δήμους· ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσίνοντο.

- 82 Ἡ δὲ ἔχθρη ἣ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητέων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε· Ἐπιδαυρίοισι ἣ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἣ δὲ Πυθίῃ σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἰδρύσασθαι, καὶ σφι ἰδρυσάμενοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι· ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι κότερα χαλκοῦ ποιεῶνται [τὰ ἀγάλματα] ἢ λίθου· ἣ δὲ Πυθίῃ οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης· ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἱρωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὥς ἐλαῖαι ἦσαν ἄλλοθι γῆς οἶδαμοῦ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον, ἢ Ἀθήνησι· οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπόξουσι ἔτεος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Πολιάδι ἱρὰ καὶ τῷ Ἐρεχθεῖ· καταινέσαντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδαύριοι, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαίων τουτέων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἣ τε γῆ σφι ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέ-
- 83 θεντο. Τοῦτον δ' ἔτι τὸν χρόνον καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγινῆται Ἐπιδαυρίων ἤκουον τά τε ἄλλα, καὶ δίκας διαβαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται· τὸ δὲ ἀπὸ τούδε, νῆάς τε πηξάμενοι καὶ ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαυρίων· ἅτε δὲ ἑόντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτοὺς ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἑόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ὑπαιρέονται αὐτῶν, καὶ σφρα ἐκομίσαντό τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σφετέρης χώρας ἐς τὴν μεσόγαιαν· τῇ Οἷῃ μὲν ἐστὶ οὖνομα, στάδια δὲ

μάλιστα καὶ ἀπὸ τῆς πόλιος ὡς εἴκοσι ἀπέχει· ἰδρυ-
 σάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίῃσιν τε σφεα καὶ
 χοροῖσι γυναικῆτοισι κερτόμοισι ἰλάσκοντο, χορηγῶν
 ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν·
 κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς
 δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἦσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπι-
 δαυρίοισι αἱ τοιαῦται ἱεροργαίαι· εἰσὶ δέ σφι καὶ ἄρρη-
 τοι ἱεροργαίαι. Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, 84
 οἱ Ἐπιδαυριοὶ τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέθεντο οὐκ
 ἐπετέλεον· πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμῆνιον τοῖσι
 Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδι-
 κοῖεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν
 τῇ χώρῃ, ἐπιτελείειν τὰ συνέθεντο· ἐπεὶ δὲ ἐστερή-
 σθαι αὐτῶν, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ
 τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι ἐκέλευον.
 πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι ἐς Αἶγιναν πέμψαντες ἀπαίτεον
 τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν, σφίσι τε καὶ
 Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθηναῖοι μὲν νυν 85
 λέγουσι μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆναι τριῆρεϊ
 μὴ τῶν ἀστῶν, τούτους οἱ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τοῦ
 κοινοῦ καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἶγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦ-
 τα ὡς σφετέρων ξύλων ἔοντα ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βά-
 θρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται· οὐ δυνα-
 μένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτῶν κράτῃσαι, περιβα-
 λόντας σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα· καὶ σφι ἔλκονσι
 βροντὴν τε καὶ ἄμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι·
 τοὺς δὲ τριηρίτας τοὺς ἔλκοντας ὑπὸ τουτέων ἄλλο-
 φρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους αἱ
 πολεμίους ἐς ὃ ἐκ πάντων ἕνα λειφθέντα ἀνακομισ-
 θῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω 86
 λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινῆται δὲ, οὐ μὴ νῆϊ ἀπι-
 κέσθαι Ἀθηναίους· μίαν μὲν γὰρ καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας
 μῆς, καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμύνασ-
 θαι ἂν εὐπετέως· ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι
 ἐπὶ τὴν χώραν· αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι, καὶ οὐ διαναν-
 μαχῆσαι· (οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως,

οὔτε εἰ ἔσσοιες συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμα-
 χίῃ κατὰ τοῦτο εἶξαν, οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι
 οἷόν τι καὶ ἐποίησαν·) Ἀθηναίους μὲν νυν, ἐπεὶ τέ
 σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστατο, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν
 νεῶν τραπέσθαι πρὸς τὰ ἀγάλματα· οὐ διναυέουσ
 δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βάθρων αὐτὰ, οὕτω δὲ περι-
 βαλλομένους σχοινία ἔλκειν, ἐς οὗ ἑλκόμενα τὰ
 ἀγάλματα ἀμφοτέρω τῷτὸ ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ
 πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δέ τω· ἐς γούνατα γάρ σφι
 αὐτὰ πεσέειν, καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον διατελέειν
 οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιεῖν,
 σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι, πυθομένους τοὺς Ἀθη-
 ναίους ὥς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύεσθαι, ἐτοι-
 μους Ἀργεῖους ποιεέσθαι· τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους
 ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγιναιήν, καὶ παρῆναι βοηθέ-
 οντάς σφι τοὺς Ἀργεῖους· καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδάυ-
 ρου διαβάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκοῦσι
 τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπιπεσέειν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ
 τῶν νεῶν· ἅμα τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι
 87 καὶ τὸν σεισμόν αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀρ-
 γείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε· ὁμολογέεται δὲ καὶ
 ὑπ' Ἀθηναίων, ἓνα μῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτῶν
 ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέ-
 γουσι, αὐτῶν τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράν-
 των τὸν ἓνα τοῦτον περιγενέσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ τοῦ
 δαιμονίου, περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἓνα,
 ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε· κομισθεῖς γὰρ ἐς
 τὰς Ἀθήνας ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθομένας δὲ τὰς
 γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἰγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν,
 δεινόν τι ποιησαμένας κείνον μῦνον ἐξ ἀπάντων
 σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας καὶ
 κεντεύσας τῇσι περόνῃσι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἐκά-
 στην αὐτέων ὅκη εἴη ὁ ἑωυτῆς ἀνὴρ; καὶ τοῦτον μὲν
 οὕτω διαφθαρῆναι· Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πάθεος
 δεινότερόν τι δόξαι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον·
 ἄλλω μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεφ ζημιώσωσι τὰς γυναῖ-

κας, τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφόρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τῇ Κορινθίῃ παραπλησιωτάτην· μετέβαλλον ὧν ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρέωνται· (ἔστι δὲ ἀληθείᾳ λόγῳ χρεωμένοισι οὐκ ἴας αὕτη ἢ ἐσθῆς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπεὶ ἢ γε Ἑλληνικὴ ἐσθῆς πᾶσα ἢ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν 88 ἢ αὕτη ἦν τὴν νῦν Δωρίδα καλούμεν·) τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσιν Αἰγινήτησι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι παρά σφι ἐκατέροισι· τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρον, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν τουτέων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας· Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν, μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωριέων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν· Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἕκ τε τόσου κατ' ἕριν τῶν Ἀθηναίων περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ.

Τῆς δὲ ἑχθρῆς τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι 89 γενομένης ἀρχὴ κατὰ τὰ εἴρηται ἐγένετο· τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλεσμένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθεον τοῖσι Βοιωτοῖσι· Αἰγινῆταί τε δὴ ἐδῆξεν τῆς Ἀττικῆς τὰ παραθαλάσσια, καὶ Ἀθηναίοισι ὀρμευμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινητέων ἀδικίου τριήκοντα ἔτεα, τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας ἄρχεσθαι τοῦ πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται· ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύωνται, πολλὰ μὲν σφεας ἐν τῷ μετὰξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι πολλὰ δὲ καὶ ποιήσκειν· τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι· ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαν, τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἱδρύται· τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες ὅκως χρεὼν εἴη ἐπισχεῖν, πεπονθότας πρὸς Αἰγινητέων

- 90 ἀνάρσια. Ἐς τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι ἀντοῖσι ἐκ Λακεδαιμονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεμνηχνημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλὴν. ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφι ἐόντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμία ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων· ἔτι τε πρὸς τούτοις ἐνῆγγόν σφας οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων· τῶν πρότερον μὲν ἦσαν ἀδαέες, τότε δὲ Κλεομένεος κομίσαντος ἐς Σπάρτην ἐξέμαθον. ἐκτήσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἐκτηντο μὲν πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱρῷ· κα-
- 91 ταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρεον αὐξομένους καὶ οὐδαμῶς ἐτοίμους ἐόντας πείθεσθαί σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν ἐὼν τὸ γένος τὸ Ἀττικὸν ἰσόρροπον τῷ ἐωυτῶν γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος ἀσθενὲς καὶ πειθαρχέεσθαι ἐτοιμόν· μαθόντες δὲ τούτων ἕκαστα, μετεπέμποντο Ἰππὶν τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφεύγουσι οἱ Πεισιστρατίδαι· ἐπεὶ τε δέ σφι Ἰππίης καλεόμενος ἦκε, μεταπεμψάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους, ἔλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε· “ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς· ἐπαρθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαντήιοις, ἄνδρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν τὰ μάλιστα καὶ ἀναδεκομένους ὑποχειρίας παρέξειν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα, ποιήσαντες ταῦτα, δῆμῳ ἀχαρίστῳ παρεδῶκαμεν τὴν πόλιν· ὅς ἐπεὶ τε δι' ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκλυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμέων περι-

ὑβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύσας ἀξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ περίοικοι αὐτῶν Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδέες, τάχα δέ τις καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται ἁμαρτῶν. ἐπεὶ τε δὲ ἐκείνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθά σφεας ἅμα ὑμῖν ἀκεόμενοι τίσασθαι· αὐτοῦ γὰρ τούτου εἵνεκεν τόνδε τε τὸν Ἰππίην μετεπεμψάμεθα, καὶ ὑμέας ἀπὸ τῶν πολίων, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ στόλῳ ἐσαγαγόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποδῶμεν τὰ καὶ ἀπειλούμεθα.”

Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλη- 92
θος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἡσυχίην ἤγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς ἔλεξε τάδε.

“Ἡ δὲ ὅ τε οὐρανὸς ἔσται ἔνερθε τῆς γῆς καὶ ἡ γῆ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσῃ ἔξουσι καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε γε ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσοκρατίας καταλύοντες τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατάγειν παρασκευάζεσθε· τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδὲν ἔστι κατ’ ἀνθρώπους οὔτε μαιφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστὸν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὔτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίξησθε κατιστάναι· νῦν δὲ, αὐτοὶ ἄπειροι ἐόντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε ἐς τοὺς συμμάχους. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπειροι ἔατε κατάπερ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας συμβάλλεσθαι ἥπερ νῦν.

ΚΟΡΙΝΘΙΟΙΣΙ γὰρ ἦν πόλιος κατάστασις τοι-
ήδε· ἦν ὀλιγαρχία, καὶ οὔτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίονι δὲ, ἐόντι τούτων τῶν ἀνδρῶν, γίνεται θυγάτηρ χωλή· οὐνομα δέ οἱ ἦν Λάβδα· ταυτην, Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι, ἴσχει Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν [ἐκ Πέτρης] ἐὼν, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινείδης· ἐκ δὲ οἱ ταίτης

τῆς γυναικὸς οὐδ' ἐξ ἄλλης παῖδες ἐγίνοντο. ἐστάλη
ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου· ἐσιόντα δὲ αὐτὸν ἰθέως
ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοιοῦτε τοῖσι ἔπεσι·

Ἡεῖων, οὗτις σε τίει πολύτιτον ἔοντα,
Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται
ἀνδράσι μουνάρχοισι, δικαίῳσι δὲ Κόρινθον.

ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡεῖωνι ἐξαγγέλλεται κως τοῖ-
σι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γενόμενον
χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, φέρον τε ἐς
τὸντὸ καὶ τὸ τοῦ Ἡεῖωνος καὶ λέγον ὧδε·

Λιετὸς ἐν πέτρῃσι κύει· τέξει δὲ λέοντα
καρτερὸν, ὠμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει·
ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε, Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν
Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι πρότερον γενόμενον
ἦν ἀτέκμαρτον· τότε δὲ, τὸ Ἡεῖωνι γενόμενον ὥς
ἐπίθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν ἐὼν συν-
ωδὸν τῷ Ἡεῖωνος· συνέντες δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν
ἡσυχίᾳ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡεῖωνι γενέσθαι
γόνον διαφθεῖραι. ὥς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα,
πέμπουσι σφέων αὐτῶν δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ
κατοίκητο Ἡεῖων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον· ἀπι-
κόμενοι δὲ οὗτοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς
τὴν αὐλὴν τοῦ Ἡεῖωνος, αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ
Λάβδα, εἰδυῖα τε οὐδὲν τῶν εἵνεκα ἐκεῖνοι ἀπικοίατο
καὶ δοκέουσά σφεας φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἵν-
εκα αἰτέειν, φέρουσα ἐνεχείρισε αὐτῶν ἐνί· τοῖσι δὲ
ἄρα ἐβεβούλευτο κατ' ὁδὸν, τὸν πρῶτον αὐτῶν λα-
βόντα τὸ παιδίον προσουδίσαι· ἐπεὶ τε ὦν ἔδωκε
φέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ
τύχῃ προσεγέλασε τὸ παιδίον· καὶ τὸν, φρασθέντα
τοῦτο, οἶκτός τις ἴσχει ἀποκτεῖναι· κατοικτεῖρας δὲ
παραδιδοῖ τῷ δευτέρῳ· ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὴ δι-
εξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐδενὸς
βουλομένου διεργάσασθαι· ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ
τεκοίσῃ τὸ παιδίον καὶ ἐξελθόντες ἕξω, ἐστεῶτες

ἐπὶ τῶν θυρέων ἀλλήλων ἄπτοντο καταιτιώμενοι, καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόντος ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα· ἐς ὃ δὴ σφι, χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὐτὶς παρελθόντας πάντας τοῦ φόνου μετίσχειν. ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἡετιωνος γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῖν· ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἐστεῶσα πρὸς αὐτῇσι τῇσι θύρῃσι· δείσασα δὲ μὴ σφι μεταδόξῃ καὶ τὸ δεύτερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρύπτει ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυψέλην· ἐπισταμένη ὥς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοίατο, πάντα ἐρευνήσκειν μέλλοιεν· τὰ δὲ καὶ ἐγίνετο. ἐλθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὥς οὐκ ἐφαίνετο, ἔδοκεε ἀπαλλάσσεσθαι καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀποπέμψαντας ὥς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκείνοι ἐνετείλαντο. οἱ μὲν δὲ ἀπελθόντες ἔλεγον ταῦτα· Ἡετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο· καὶ οἱ διαφυγόντι τοῦτον τὴν κίνδυνον ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελος οὖνομα ἐτέθη. ἀνδρωθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, τῷ πίσυνος γενόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κορίνθον. ὁ δὲ χρησμός ὅδε ἦν·

Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἔσκαταβαίνει
Κύψελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλειτοῖο Κορίνθου·
αὐτὸς καὶ παῖδες, παῖδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

Τὸ μὲν δὲ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννεύσας δὲ ὁ Κύψελος, τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κορινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε, πολλῶ δ' ἔτι πλείστοις τῆς ψυχῆς. ἄρξαντος δὲ τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον εὖ, διάδοχός οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γίνεται. ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἡπιώτερος τοῦ πατρός· ἐπεὶ τε δὲ ὠμίλησέ δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῶ ἔτι ἐγένετο Κυψέλον μαιφονώτερος. πέμψας γὰρ παρὰ Θρασύβουλον κήρυκα, ἐπυθάνετο ὄντινα αὐτὸν τρόπον

ἀσφαλέστατον καταστησάμενος τῶν πρηγμάτων, κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύει; Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περιάνδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ ἄστεος· ἐσβὰς δὲ ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε διεξῆϊε τὸ λήϊον, ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κήρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἄπιξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ ὅκως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύνων ὑπερέχοντα· κολούων δὲ, ἔρριπτε· ἐς δὲ τοῦ λήϊου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτατον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδέν, ἀποπέμπει τὸν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν Κόρινθον, ἦν πρόθυμος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περιάνδρος· ὁ δὲ οὐδέν οἱ ἔφη Θρασύβουλον ὑποθέσθαι· θωμάζειν τε αὐτοῦ, παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψει, ὡς παραπληγὰ τε καὶ τῶν ἐωυτοῦ σινάμων· ἀπηγεόμενος τάπερ πρὸς Θρασυβούλου ὁπώπее. Περιάνδρος δὲ συνιείς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόψ ἴσχων ὥς οἱ ὑπετίθετο Θρασύβουλος τοὺς ὑπειρόχους τῶν ἀστῶν φονεύειν, ἐνθαῦτα δὴ πάσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολιήτας. ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων, Περιάνδρός σφεα ἀπετέλεσε. μὴ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσσε πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἐωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν· πέμψαντι γάρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντήϊον παρακαταθήκης περὶ ξεινικῆς, οὔτε σημανέειν ἔφη ἡ Μέλισσα ἐπιφανείσα, οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται χώρῳ ἢ παρακαταθήκῃ· ῥιγοῦν τε γὰρ καὶ εἶναι γυμνή· τῶν γάρ οἱ συγκατέθαψε εἰμάτων ὄφελος εἶναι οὐδέν, οὐ κατακαυθέντων· μαρτύριον δὲ οἱ εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἵπνον Περιάνδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, (πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον, ὃς νεκρῷ εὐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη,) ἰθέως δὴ μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποίησατο, ἐς τὸ Ἡραῖον ἐξίεναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὲ, ὡς ἐς

ὀρτήν, ἥϊσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρεώμεναι· ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσέ σφεας πάσας ὁμοίως τὰς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους· συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσση ἐπευχόμενος κατέκαιε· ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι καὶ τὸ δεύτερον πέμψαντι ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν κατέθηκε χῶρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην. τοιοῦτο μὲν ἐστὶ ὑμῖν ἡ τυραννὶς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπεμπομένους Ἰππίην· νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θωμάζομεν λέγοντας ταῦτα· ἐπιμαρτυρόμεθά τε, ἐπικαλούμενοι ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἕλληνιους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις· οὐκὼν παύσεσθε ἀλλὰ πειρήσεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἰππίην, ἵστε ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας.”

Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε 93 τάδε. Ἰππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας θεοὺς κείνῳ, ἥ μὴν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφὶ ἤκωσι ἡμέραι αἱ κύριαὶ ἀνιᾶσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππίης μὲν τούτοισι ἀμείψατο, οἷά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξεπιστάμενος· οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἶχον ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτούς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν εἶπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτῶν φωνὴν ῥίξας, αἰρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην· Λακεδαιμονίοισι τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ πόλιν Ἑλλάδα. οὔτε μὲν ταῦτα ἐπαύσθη.

Ἰππίῃ δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαννομένῳ ἐδίδον μὲν Ἀ· 94 μύντης ὁ Μακεδὼν Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδουσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ τούτων μὲν οὐδέτερα αἰρέετο, ἀνεχώρεε δὲ ὀπίσω ἐς Σίγειον, τὸ εἶλε Πεισιστρατος αἰχμῇ παρὰ Μυτιληναίων· κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα τὸν ἑωυτοῦ νόθον Ἠγησίστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργείης γυναικός· ὃς οὐκ

- ἀμαχητὶ εἶχε τὰ περ ἔλαβε παρὰ Πεισιστράτου· ἐπολέμεον γὰρ ἔκ τε Ἀχιλλήϊον πόλιος ὀρμεώμενοι καὶ Σιγείου ἐπὶ χρόνον συχνὸν Μυτιληναῖοι τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν ἀπαιτέοντες τὴν χώραν· Ἀθηναῖοι δὲ οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντες τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς Ἰλιάδος χώρας, ἣ οὐ καὶ σφὶ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ὅσοι Ἑλλήνων συν-
- 95 ἐπρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς. Πολεμεόντων δὲ σφεῶν, παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς, συμβολῆς γενομένης καὶ νικόντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὄπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφεα ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας ἐπιτιθεῖ ἐς Μυτιλήνην, ἐξαγγελλόμενος τὸ ἑωυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἐταίρῳ. Μυτιληναῖους δὲ καὶ Ἀθηναῖους κατήλλαξε Περίανδρος ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετράποντο. κατήλλαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον μὲν νυν οὕτῳ ἐγένε-
- 96 το ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἰππῆς δὲ ἐπεὶ τε ἀπῖκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν χρήμα ἐκίνεε, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, καὶ ποιέων ἅπαντα ὅκως αἱ Ἀθῆναι γενοίατο ὑπ' ἑωυτῷ τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππῆς τε δὴ ταῦτα ἔπραττε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρδεις ἀγγέλους οὐκ ἑῶντες τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι· ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σοοὶ εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἰππῆν. οὐκὼν δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδέκομένουςι δὲ σφὶ δέδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι.
- 97 Νομίζουσι δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης, ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Στάρτης, ἀπῖκετο ἐς τὰς Ἀθῆνας·

αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστα· ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἴησαν. ταῦτα τε δὴ ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἀποικοί, καὶ οἶκός σφεας εἴη ῥύεσθαι δυναμένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ ὑπίσχετο, οἷα κάρτα δεόμενος· ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένα μὲν τὸν Λακεδαιμόνιον μόνον οὐκ οἶός τε ἐγένετο διαβάλλειν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπεισθέντες, ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτῶν εἶναι Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ἔοντα τὰ πάντα δόκιμον. αὐταὶ δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί τε καὶ Βαρβάροισι.

Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας, καὶ ἀπικόμενος ἐς 98 τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ Ἰωσι μὲν οὐδεμία ἔμελλε ὠφελίῃ ἔσεσθαι,—οὐδ' ὦν οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐποίεε, ἀλλ' ὅκως βασιλέα Δαρείον λυπήσειε,—ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίονας, τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γενομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκόντας δὲ τῆς Φρυγίης χῶρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἐωυτῶν· ὃς ἐπεὶ τε ἀπύκετο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· “ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος σωτηρίην ὑμῖν ὑποθησόμενος, ἥνπερ βούλησθε πείθεσθαι· νῦν γὰρ Ἰωνίῃ πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλέως, καὶ ὑμῖν παρέχει σῶζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέρεην αὐτῶν. μέχρι μὲν θαλάσσης αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἡμῖν ἤδη μελήσει.” ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, κάρτα τε ἀσπαστὸν ἐποίησαντο καὶ ἀναλαβόντες παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρυσκον ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δὲ τινες αὐτῶν καὶ κατέμειναν

ἀρρωδήσαντες αὐτοῦ. ἐπεὶ τε δὲ οἱ Παῖονες ἀπικέα-
το ἐπὶ θάλασσαν ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν· ἐόντων
δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐληλύθει Περσέων ἵππος
πολλὴ διώκουσα τοὺς Παίονας. ὥς δὲ οὐ κατέλα-
βον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως
ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν· οἱ δὲ Παῖονες τοὺς λόγους οἶκ
ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χιοὶ σφεας ἐς Λέσβον
ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν· ἐνθεῦτεν
δὲ περὶ κομιζόμενοι ἀπικέατο ἐς Παιονίην.

- 99 Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο
ἕκοσι νηυσὶ ἅμα ἀγόμενοι Ἑρετριέων πέντε τριήρας,
οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν
τῶν Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες· (οἱ
γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἑρετριεῦσι τὸν πρὸς
Χαλκιδέας πόλεμον συνδιήνεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκι-
δεῦσι ἀντία Ἑρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβο-
ήθεον) οὗτοι ὦν ἐπεὶ τέ σφι ἀπικέατο καὶ οἱ ἄλλοι
σύμμαχοι παρήσαν, ἐποιέετο στρατηίην ὁ Ἀριστα-
γόρης ἐς Σάρδεις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο
ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ· στρατηγούς δὲ ἄλλους ἀπέ-
δεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἐωυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαρ-
100 πῖνον καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν Ἑρμόφαντον. Ἀπικό-
μενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἐφεσον, πλοῖα
μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφεσίης, αὐτοὶ δὲ
ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ ποιούμενοι Ἐφεσίους ἡγε-
μόνας· πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καύστριον,
ἐνθεῦτεν ἐπεὶ τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπίκοντο,
αἰρέουσι Σάρδεις, οὐδενός σφι ἀντιθέμενος· αἰρέουσι
δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος τὰλλα πάντα· τὴν δὲ ἀκρό-
πολιν ἐρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν ἀν-
101 δρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας
σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε· ἦσαν ἐν τῇσι Σάρδισι
οἰκίαι αἱ μὲν πλεῖνες καλάμιναι, ὅσαι δ' αὐτέων
καὶ πλίνθιναι ἦσαν καλόμου εἶχον τὰς ὀροφάς. του-
τέων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὥς ἐνέπρησε,
αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ ἐπενέμετο τὸ

ἄστῳ πᾶν· καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει ἀπολαμφθέντες πάντοθεν, ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς, καὶ οὐκ ἔχοντες ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἔς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν· ὃς σφί ψῆγμα χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τρωῶλου διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα ἔς τὸν Ἑρμον ποταμὸν ἐκδίδοι, ὃ δὲ ἔς θάλασσαν· ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ ἔς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοί οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι, ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι· οἱ δὲ Ἴωνες, ὁρέοντες τοὺς μὲν ἀμυνομένους τῶν πολεμίων τοὺς δὲ σὺν πλήθει πολλῶ προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ οὖρος, τὸν Τρωῶλον καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας.

Καὶ Σάρδεις μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ 102 ἱρὸν ἐπιχωρίας θεοῦ Κυβήβης· τὸ σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ ἐν Ἑλληνισί· τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλυσος ποταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προπυνθανόμενοι ταῦτα, συνηλίζοντο καὶ ἐβοήθειον τοῖσι Λυδοῖσι. καί κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι ἐόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι, ἐπόμενοι δὲ κατὰ στίβον, αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ· καὶ ἀντετάχθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ πολλὸν ἐσσώθησαν· καὶ πολλοὺς αὐτῶν οἱ Πέρσαι φονεύουσι ἄλλους τε ὀνομαστοὺς ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδαα στρατηγέοντα Ἐρετριέων, στεφανήφορους τε ἀγῶνας ἀναιρηκότα καὶ ἰπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηρίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτῶν ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλεις.

Τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο· μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι 103 μὲν τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας, ἐπικαλεομένου σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρεω, οὐκ ἔφασαν τιμωρήσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες, (οὕτω γάρ σφί ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον,) οὐδὲν δὴ ᾔσσον τὸν πρὸς

βασιλέα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς
 τὸν Ἑλλήσποντον, Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις
 ἀπάσας τὰς ταύτη ὑπ' ἑωυτοῖσι ἐποιήσαντο· ἐκπλώ-
 σαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον, Καρίης τὴν πολ-
 λὴν προσεκτήσαντο σφίσι σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ
 τὴν Καῦνον πρότερον οὐ βουλομένην συμμαχεῖν,
 ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις τότε σφι καὶ αὕτη προσ-
 104 ἐγένετο. Κύπριοι δὲ ἐθέλονταί σφι πάντες προσ-
 ἐγένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων· ἀπέστησαν γὰρ καὶ
 οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων· ἦν Ὀνήσιλος Γόργου μὲν τοῦ
 Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος
 δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς· οὗτος ὠνήρ
 πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο
 ἀπίσταςθαι ἀπὸ βασιλέος· τότε δ', ὡς καὶ τοὺς
 Ἰωνας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε·
 ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας
 ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος ἅμα
 τοῖσι ἑωυτοῦ στασιώτησι, ἀπεκλήϊσε τῶν πυλέων.
 Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος ἔφευγε ἐς Μή-
 δους, Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε
 πάντας Κυπρίους συναπίσταςθαι. τοὺς μὲν δὴ
 ἄλλους ἀνέπεισε· Ἀμαθουσίους δὲ οὐ βουλομένους
 οἱ πείθεσθαι ἐπολιόρκεε προσκατήμενος.

105 Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα. βα-
 σιλεῖ δὲ Δαρείῳ ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδεις ἀλούσας
 ἐμπεπρῆσθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ
 ἡγεμόνα γενέσθαι τῆς συλλογῆς ὥστε ταῦτα συν-
 υφανθῆναι τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν
 λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα
 λόγον ποιησάμενον, εὖ εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ κατα-
 προΐξονται ἀποστάντες, εἶρεσθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθη-
 ναῖοι; μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῆσαι τὸ τόξον, λα-
 βόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα οἷστον ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν
 ἀπείναι, καὶ μιν ἐς τὸν ἡέρα βάλλοντα εἰπεῖν· “ὦ
 Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι”· εἴπαντα
 δὲ ταῦτα προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων, δείπνου

προκειμένον αὐτῷ ἐς τρὶς ἐκάστοτε εἰπεῖν· “δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων.” Προστάξας δὲ ταῦτα, εἶπε 106 καλέσας ἐς ὅψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, [τὸν ὁ Δαρείος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν·] “πυνθάνομαι, Ἰστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σὸν τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας νεώτερα ἐς ἡμὲ πεποιηκέναι πρήγματα· ἄνδρας γάρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγὼν, καὶ Ἴωνας σὺν αὐτοῖσι,—τοὺς δώσοντας ἑμοὶ δίκην τῶν ἐποίησαν,—τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἔπεσθαι, Σαρδίῳν με ἀπεστέρηκε· νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν καλῶς; κῶς δ’ ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων τοιοῦτόν τι ἐπρήχθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐν αἰτίῃ σχῆς.” εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· “βασιλεῦ, κοῖον ἐφθέγξαι ἔπος; ἡμὲ βουλευσαί πρήγμα, ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν ἀνασχῆσαι; τί δ’ ἂν ἐπιδιζήμενος ποιέοιμι ταῦτα; τεῦ δὲ ἐνδεὴς ἐὼν, τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοί, πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιεῦμαι; ἀλλ’ εἴ περ τι τοιοῦτον οἶον σὺ εἴρηκας πρήσσει ὁ ἑμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ’ ἐωυτοῦ βαλλόμενον πεπρηχέναι· ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, ὅκως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἑμὸς ἐπίτροπος νεώτερον πρήσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά· εἰ δ’ ἄρα τι τοιοῦτο ποιεῖσι, καὶ σὺ τὸ ἐὼν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ, μάθε οἶον πρήγμα ἐργάσαιο ἡμὲ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσπαστον ποιήσας· Ἴωνες γὰρ οἴκασι, ἡμεῦ ἐξ ὀφθαλμῶν σφί γενομένου, ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμερον εἶχον· ἡμεῖο δ’ ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ οὐδεμία πόλις ὑπεκίνησε· νῦν ὦν ὡς τάχος με ἄφες πορευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι κεινὰ τε πάντα καταρτίσω ἐς τῶντ’ οὗτο, καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον τὸν ταῦτα μηχανησάμενον ἐγχειρίθεται παραδῶ ταῦτα δὲ κατὰ νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμενι τοὺς βασιλεῖς, μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν ἔχων κιθῶνα καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶ νῆσον τὴν μεγίστην δασμοφόρον ποιήσω.” Ἰστιαῖος μὲν δὴ λέγων ταῦτα διέβαλλε· Δαρείος δὲ 107

ἐπείθετο καὶ μιν ἀπείει, ἐντειλάμενος ἐπεὰν τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα ποιήσῃ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.

- 108 Ἐν ᾧ δὲ ἀγγελίῃ τε περὶ τῶν Σαρδίῳν παρὰ βασιλεῖα ἀνῆϊε, καὶ Δαρείῳ τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας Ἰστιαίῳ ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἰστιαίῳ μεμετιμένῳ ὑπὸ Δαρείῳ ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ ἐγένετο τάδε· πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνησίλῳ Ἀμαθουσίου ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσῃν, προσδόκιμον ἐς τὴν Κύπρον εἶναι· πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην ἐπικαλούμενός σφεας· Ἴωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι ἤκον πολλῷ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρήσαν ἐς τὴν Κύπρον, καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης ἦσαν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πέζῃ· τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες περιέπλων τὴν
- 109 ἄκρην αἱ καλεῦνται Κληΐδες τῆς Κύπρου. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατηγούς· “ἄνδρες Ἴωνες, αἵρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι, ὅκοτέροισι βούλεσθε προσφέρεσθαι, ἢ Πέρσῃσι ἢ Φοίνιξι· εἰ μὲν γὰρ πέζῃ βούλεσθε ταχθέντες Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρῃ ἂν εἴῃ ὑμῖν ἐκβάντας ἐκ τῶν νεῶν τόσσεσθαι πέζῃ, ἡμέας δὲ ἐς τὰς νέας ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας Φοίνιξι ἀνταγωνιευμένους· εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειρᾶσθαι, ποιείειν χρεόν ἐστι ὑμέας, (ὅκοτέρα ἂν δὴ τούτων ἔλησθε,) ὅκως τὸ κατ’ ὑμέας ἔσται ἢ τε Ἰωνίη καὶ ὁ Κύπρος ἐλευθέρῃ.” εἶπαν [οἱ] Ἴωνες πρὸς ταῦτα. “ἡμέας ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων φυλάζοντας τὴν θάλασσαν, ὅλλ’ οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόντες αὐτοὶ Πέρσῃσι πέζῃ προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν νυν ἐπ’ οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί. ὑμέας δὲ χρεόν ἐστι ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε δουλεύοντες
- 110 πρὸς τῶν Μήδων γίνεσθαι ἄνδρας ἀγαθοὺς.” Ἴωνες

μὲν τούτοισι ἀμείψαντο· μετὰ δέ, ἡκόντων ἐς τὸ
 πέδιον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέτασσαν οἱ
 βασιλέες τῶν Κυπρίων τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους
 κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες, Σαλα-
 μινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον ἀντέ-
 τασσαν Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν
 Περσέων ἐθελοντῆς ἀντετάσσετο Ὀνήσιλος. Ἦλαν- 111
 νε δὲ ἵππον ὃ Ἀρτύβιος δεδίδαγμένον πρὸς ὀπλίτην
 ἴστασθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὢν ταῦτα ὃ Ὀνήσιλος,
 ἦν γάρ οἱ ὑπασπιστῆς γένος μὲν Κάρ τὰ δὲ πολέμια
 κάρτα δόκιμος καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς
 τοῦτον· “πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἰστάμενον
 ὀρθόν, καὶ ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν
 ἂν προσενεχθῇ· σὺ ὢν βουλευσάμενος αὐτίκα εἰπὲ
 ὁκότερον βούλῃαι φυλάξας πληῆσαι, εἴτε τὸν ἵππον
 εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον.” εἶπε πρὸς ταῦτα ὃ ὀπάων
 αὐτοῦ· ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγὼ εἰμι ποιέειν καὶ
 ἀμφοτέρω καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν, καὶ πάντως τὸ ἂν
 ἐπιτάσσης σύ· ὥς μέντοι ἔμοιγε δοκέει εἶναι τοῖσι
 σοῖσι πρήγμασι προσφερέστερον, φράσω· βασιλέα
 μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὸν εἶναί φημι βασιλεῖ τε καὶ
 στρατηγῷ προσφέρεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα
 στρατηγόν, μέγα τοι γίνεται· καὶ δεύτερα, ἦν σὲ
 ἐκείνος τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιόχρεω καὶ ἀποθανεῖν
 ἡμίσεα συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἐτέροισί
 τε ὑπηρέτησι προσφέρεσθαι καὶ πρὸς ἵππον· τοῦ σὺ
 τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῆς· ἐγὼ γὰρ [δὴ] τοι ὑπο-
 δέκομαι μὴ μὴν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι
 ἐναντίον.” Ταῦτα εἶπε, καὶ μεταντὶκα συνέμισγε τὰ 112
 στρατόπεδα πεζῇ καὶ νηυσί· νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες,
 ἄκροι γενόμενοι ταύτην τὴν ἡμέρην, ὑπερεβάλλοντο
 τοὺς Φοίνικας· καὶ τούτων Σάμιοι ἡρίστευσαν· πεζῇ
 δὲ, ὥς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμά-
 χοντο· κατὰ δὲ τοὺς στρατηγοὺς ἀμφοτέρους τάδε
 ἐγίνετο· ὥς προσεφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὃ
 Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμενος, ὃ Ὀνήσιλος
 Π.—5

- κατὰ τὰ συνεθήκατο τῷ ὑπασπιστῇ παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον· ἐπιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα, ἐνθαῦτα ὁ Κάρ δρεπάνῳ πλήξας ἀπαράσσει τοῦ ἵππου τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περσέων
- 113 ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κουρίου, προδιδοὶ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἐωυτὸν οὐ σμικρὴν· (οἱ δὲ Κουριεῖες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἄποικοι·) προδόντων δὲ τῶν Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμινίων πολεμιστήρια ἄρματα τῶντὸ τοῖσι Κουριεῦσι ἐποίησε· γινομένων δὲ τούτων, κατυπέρτεροι ἦσαν οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένον δὲ τοῦ στρατοπέδου, ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε ὁ Χέρσιος, ὅσπερ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπρηξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος ὁ Φιλοκύπρου, (Φιλοκύπρου δὲ τούτου, τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἀπικόμενος ἐς Κύπρον ἐν ἔπεσι αἶνεσε τυράννων
- 114 μάλιστα.) Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρκησε, ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθούντα, καί μιν ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων· κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς καὶ ἤδη εἰούσης κοίλης, ἐσμὸς μελισσέων ἐσδὺς ἐς αὐτήν, κηρίων μιν ἐνέπλησσε· τούτου δὲ γενομένου τοιούτου, ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμαθούσιοι, ἐμαντεύθη σφι τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἡρωϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος. καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα ἄμεινον συνοίσεσθαι. Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐποιεύν ταῦτα
- 115 καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ. Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχῆσαντες, ἐπεὶ τε ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα καὶ τὰς πόλιας τῶν Κυπρίων πολιορκεύμενας τὰς ἄλλας πλὴν Σαλαμίνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ τοὺς Σαλαμινίους παραδόντας, αὐτίκα μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα ἀπέπλων ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολιῶν ἀντέσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορκευμένη Σόλοι· τὴν περίξ ὑπο-

ρύσσοντες τὸ τεῖχος πέμπτω μηνὶ εἶλον οἱ Πέρσαι.

Κύπριοι μὲν δὴ, ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι, 116
αὐτὶς ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ ἔχων
Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης καὶ
ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου
θυγατέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσα-
μένους Ἰώνων, καὶ ἐσαράξαντές σφεας ἐς τὰς νέας
τῇ μάχῃ ὥς ἐπεκράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι
τὰς πόλεις ἐπόρθεον. Δαυρίσης μὲν τραπόμενος 117
πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλεις, εἶλε μὲν Δάρδανον,
εἶλε δὲ Ἀβυδὸν τε καὶ Περκώτην καὶ Λάμψακον καὶ
Παισόν· ταύτας μὲν ἐπ' ἡμέρης ἐκάστης αἴρει· ἀπὸ
δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν ἦλθε ἀγ-
γελίη, τοὺς Κᾶρας τῷτὸ Ἰωσι φρονήσαντας ἀπεσ-
τάναι ἀπὸ Περσέων· ἀποστρέψας ὦν ἐκ τοῦ Ἑλλησ-
πόντου ἤλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καί 118
κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγγέλθη πρότερον πρὶν ἢ
τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι· πυθόμενοι δὲ οἱ Κᾶρες,
συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε Στήλας καλεομένας καὶ
ποταμὸν Μαρσίην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδριάδος χώρας
ἐς τὸν Μαϊάνδρον ἐκδιδοῖ· συλλεχθέντων δὲ τῶν
Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε πολλαὶ
καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξωδάρου τοῦ
Μανσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλικίων βασι-
λέος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα· τούτου τοῦ ἀνδρὸς
ἡ γνώμη ἔφερε, διαβάντας τὸν Μαϊάνδρον τοὺς Κᾶ-
ρας καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν ποταμὸν οὕτω συμ-
βάλλειν, ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες
αὐτοῦ τε μένιν ἀναγκαζόμενοι γενοίαιτο ἔτι ἀμεί-
νονες τῆς φύσιος. αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη,
ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι κατὰ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαί-
άνδρον μᾶλλον ἢ σφίσι· δηλαδὴ, ἣν φυγὴ τῶν Περ-
σέων γένηται καὶ ἐσσωθέωσι τῇ συμβολῇ, ὥς οὐκ
ἀπονοστήσουσι ἐς τὸν ποταμὸν ἐσπίπτοντες. Μετὰ 119
δὲ, παρεόντων καὶ διαβάτων τὸν Μαϊάνδρον τῶν

- Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσύνῃ ποταμῷ συνέβα-
 λόν τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μάχην ἐμαχέ-
 σαντο ἰσχυρὴν καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν· τέλος δὲ
 ἐσώθησαν διὰ πλήθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον
 ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ ἐς μυρίους· ἐνθὺεν
 δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτῶν κατειλήθησαν ἐς Λάβρανδα,
 ἐς Διὸς Στρατίου ἱρὸν, μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος
 πλαταιίστων. μῦνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρες
 εἰσι οἱ Διὶ Στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέν-
 τες ὧν οὗτοι ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίας,
 ὁκότερα, ἢ παραδόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι ἢ
 ἐκλιπόντες τὸ παράπαν τὴν Ἀσίην, ἄμεινον πρί-
 120 ξουσι. Βουλευομένοισι δέ σφι ταῦτα παραγίνονται
 βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν·
 ἐνθαῦτα δὲ τὰ μὲν πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλεύοντο
 μετῆκαν, οἱ δὲ αὐτίς πολεμεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο·
 καὶ ἐπιούσῃ τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλουσι, καὶ
 μαχεσάμενοι ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώθησαν· πε-
 σόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν, Μιλήσιοι μάλιστα
 121 ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ, τοῦτο τὸ τρῶμα ἀνέλαβόν
 τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες· πιθόμενοι γὰρ ὡς
 στρατεύεσθαι ὀρμέσθαι οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις
 σφέων, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδόν· ἐς τὴν ἐμ-
 πεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς διεφθάρησαν καὶ αὐτοὶ
 καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτῶν, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ
 Σισιμάκης· σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύ-
 γεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης
 Ἰβανύλιος, ἀνὴρ Μυλασεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν
 Περσέων οὕτω διεφθάρησαν.
- 122 Ὑμέης δὲ, καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς
 ἐς Σάρδεις στρατευσαμένους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς
 τὴν Προποντίδα εἶλε Κίον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ
 ἐξελὼν, ὡς ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι
 Δαυρίσῃ καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίας, καταλιπὼν
 τὴν Προποντίδα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν
 στρατόν· καὶ εἶλε μὲν Αἰολέας πάντας ὅσοι

Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ Γέργιθας τοὺς ὑπολειφθέν-
 τας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν· αὐτός τε Ὑμέης αἰρέων
 ταῦτα τὰ ἔθνεα νούσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. Οὗ- 123
 τος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε· Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρ-
 δίων ὑπαρχος καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγός, ἐτά-
 χθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα
 στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν Κλαζομενᾶς αἰρέ-
 ονσι, Αἰολέων δὲ Κύμην.

Ἀλισκομενέων δὲ τῶν πολίων, ἦν γὰρ δὴ, ὡς διέ 124
 δεξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὅς
 ταραξας τὴν Ἰωνίην καὶ ἐγκερασάμενος πρήγματα
 μεγάλα δρησμὸν ἐβούλενε, ὀρέων ταῦτα· πρὸς δέ οἱ
 καὶ ἀδύνατα ἐφάνη βασιλέα Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι·
 πρὸς ταῦτα δὴ ὦν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας
 ἐβουλεύετο, λέγων ὡς ἄμεινόν σφι εἶη κρησφύγετόν
 τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ τῆς Μιλή-
 του· εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδὼ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι
 ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἡδωνῶν τὴν Ἰστι-
 αῖος ἐτείχεε παρὰ Δαρείου δωρεὴν λαβών· ταῦτα
 ἐπειρώτα ὁ Ἀρισταγόρης· Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ 125
 Ἠγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τουτέων μὲν ἐς οὐ-
 δετέρην στέλλειν ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ
 τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπέσῃ ἐκ
 τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρμεώμενον κατε-
 λείσεσθαι ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος
 συνεβούλενε. Αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη 126
 γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ
 Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δο-
 κίμῳ· αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πάντα τὸν βουλόμενον
 ἔπλεε ἐς τὴν Θρηϊκὴν, καὶ ἔσχε τὴν χώραν ἐπ' ἣν
 ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὀρμεώμενος ἀπόλλυται ὑπὸ
 Θρηϊκῶν αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης καὶ ὁ στρατὸς
 αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος, καὶ βουλομένων τῶν
 Θρηϊκῶν ὑποσπόνδων ἐξιέναι.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

ΕΡΑΤΩ.

- ἌΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας, οὕτω τελευτᾷ. Ἰστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος μεμιμένος ὑπὸ Δαρείου παρῆν ἐς Σάρδεις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων εἶρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίῳ ὑπαρχος, κατὰ κοῖον τι δοκέει Ἰωνας ἀπεσάναι; ὁ δὲ οὔτε εἰδέναι ἔφη ἐθώμαζέ τε τὸ γεγονός, ὥς οὐδὲν δῆθεν τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐπιστάμενος· ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρεκίην τῆς ἀποστάσιος· “οὕτω τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραψας μὲν σὺ, ὑπεδήσατο δὲ
- 2 Ἀρισταγόρης.” Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε· Ἰστιαῖος δὲ δείσας ὥς συνιέντα Ἀρταφέρνηα, ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπελθοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλέα Δαρείον ἐξηπατηκώς· ὃς Σαρδὼ νῆσον τὴν μεγίστην ὑποδεξαμένος κατεργάσασθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰόνων τὴν ἡγεμονίην τοῦ πρὸς Δαρείον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον ἐδέθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς πρὸς αὐτῶν νεώτερα πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑωυτοὺς ἐκ Δαρείου· μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὥς πολέ-
- 3 μιος εἷη βασιλεῖ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὲ εἰρωτεύμενος ὑπὸ τῶν Ἰόνων ὁ Ἰστιαῖος, κατ’ ὃ τι προθύμως οὕτω ἐπέστειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ κακὸν τοσοῦτον εἶη Ἰωνας ἐξεργασμένος; τὴν μὲν γενομένην αἰτοῦσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγε σφι, ὡς βασιλεὺς Δαρείος

ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἰωνας δὲ ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τούτων εἴνεκα ἐπιστείλειε· οὐδέν τι πάντως ταῦτα βασιλέος βουλευσαμένον. ἐδειμάτου τοὺς Ἰωνας.

Μετὰ δὲ, ὃ Ἰστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιούμενος Ἐρ- 4
μίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνεΐτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων ἔπεμπε βυβλία, ὡς προλελεσχηνευμένων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὃ δὲ Ἑρμιππος πρὸς τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βυβλία Ἀρταφέρνηϊ· ὃ δὲ μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέλευε τὸν Ἑρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἰστιαίου δοῦναι φέροντα τοῖσί περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ παρὰ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰστιαίῳ ἑωυτῷ δοῦναι. τούτων δὲ γενομένων φανερών, ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολλοὺς Περσέων ὃ Ἀρταφέρνης. περὶ Σάρδιδος μὲν δὴ ἐγένετο ταραχή.

Ἰστιαῖον δὲ ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος Χίῳι 5
κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἰστιαίου δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀρισταγόρῳ, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἦσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὴν χώραν, οἳα τε ἐλευθερίας γευσάμενοι. καὶ δὴ, νυκτὸς γὰρ εὐούσης βίῃ ἐπειράτο κατιῶν ὃ Ἰστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον, τιτρώσκεται τὸν μηρὸν ὑπὸ τευ τῶν Μιλησίων. ὃ μὲν δὴ ὡς ἀπωστὸς τῆς ἑωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον· ἐνθεῦ-
τεν δὲ, οὐ γὰρ ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἑωυτῷ δοῦναι νέας, διέβη ἐς Μυτιλήνην καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεις ἔπλεον ἅμα Ἰστιαίῳ ἐς Βυζάντιον· ἐνθαῦτα δὲ ἰζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλωούσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτῶν Ἰστιαίῳ ἔφασαν ἐτοῖμοι εἶναι πείθεσθαι.

Ἰστιαῖος μὲν νυν καὶ Μυτιληναῖοι ἐποίουν ταῦτα· 6
ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πικρὸς ἦν στρατὸς προσδόκιμος. συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῷ Περσέων, καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπε-

δον, ἡλαυνον ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰ ἄλλα πολίσματα
 περὶ ἐλάσσοнос ποιησάμενοι· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοί-
 νικες μὲν ἦσαν προθυμότατοι· συνεστρατεύοντο δὲ
 καὶ Κύπριοι νεωστὶ κατεστραμμένοι, καὶ Κίλικές
 7 τε καὶ Αἰγύπτιοι. Οἱ μὲν δὲ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ
 τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευσαν. Ἴωνες δὲ πυνθανό-
 μενοι ταῦτα, ἔπεμπον προβούλους σφέων αὐτῶν ἐς
 Πανιώνιον· ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τοῦτον τὸν
 χώρον καὶ βουλευομένοισι ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν
 μὴ συλλέγειν ἀντίξοον Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ τείχεα
 ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πληροῦν
 ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν· πληρώσαντες
 δὲ συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λάδην, προναυμα-
 χήσοντας Μιλήτιον. ἡ δὲ Λάδη ἐστὶ νῆσος σμικρὴ
 8 ἐπὶ τῇ πόλει τῇ Μιλησίῳν κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα,
 πεπληρωμένῃσι τῇσι νηυσὶ παρήσαν οἱ Ἴωνες, σὺν
 δέ σφι καὶ Αἰολέων οἱ Λέσβον νέμονται· ἐτάσσοντο
 δὲ ὧδε· τὸ μὲν πρὸς τὴν ἔω εἶχον κέρας αὐτοὶ Μι-
 λήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδῶκοντα. εἶχοντο δὲ
 τουτέων Πριηνέες δυνώδεκα νηυσὶ, καὶ Μνούσιοι τρισὶ
 νηυσί· Μουσίων δὲ Τήϊοι εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νη-
 υσί· Τηίων δὲ εἶχοντο Χίοι ἑκατὸν νηυσί· πρὸς δὲ
 τούτοισι Ἐρυθραῖοί τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαέες, Ἐρυ-
 θραῖοι μὲν ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι Φωκαέες δὲ τρεῖς.
 Φωκαέων δὲ εἶχοντο Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα.
 τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς ἐσπέρην
 κέρας Σάμιοι ἐξήκοντα νηυσί. πασέων δὲ τουτέων
 ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ
 9 τριηκόσiai τριήρεις· αὗται μὲν Ἰόνων ἦσαν. Τῶν
 δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ἦσαν ἑξακόσiai.
 ὥς δὲ καὶ αὗται ἀπίκατο πρὸς τὴν Μιλησίην καὶ ὁ
 πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περσέων στρα-
 τηγοὶ πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν, καταρ-
 ρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέσθαι, καὶ
 οὕτω οὕτε τὴν Μίλητον οἰοί τε ἔωσι ἐξελεῖν μὴ οἷκ
 ἐόντες ναυκράτορες, πρὸς τε Δαρείῳν κινδυνεύσωσι

κακόν τι λαβεῖν· ταῦτα ἐπιλεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους οἱ ὑπ' Ἀρισταγόρῳ μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων ἔφευγον ἐς Μήδους—ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον—τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρείντας συγκαλέσαντες ἔλεγόν σφι τάδε· “ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φανήτω τὸν βασιλέος οἶκον· τοὺς γὰρ ἑωυτοῦ ἕκαστος ὑμέων πολιήτας πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ· προῖσχύμενοι δὲ ἐπαγγείλασθε τάδε, ὥς πείσονταιί τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν ἀπόστασιν, οὐδέ σφι οὔτε τὰ ἱρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμπεπρήσεται, οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσι οὐδὲν ἢ πρότερον εἶχον· εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι οἱ δὲ πάντως διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζοντες τάπερ σφέας κατέξει· ὥς ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ ἐξανδραποδιεῦνται, καὶ ὥς σφεων τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιήσομεν τὰς δὲ παρθένους ἀνασπάστους ἐς Βάκτρα, καὶ ὥς τὴν χώραν ἄλλοισι παραδώσομεν.” Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων 11 οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ ἐξαγγελλούμενος. οἱ δὲ Ἴωνες ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνη τε διεχρέωντο καὶ οὐ προσίεντο τὴν προδοσίην· ἑωυτοῖσί τε ἕκαστοι ἐδόκεον μύνειν ταῦτα τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νυν ἰθέως ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγίνετο.

Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλληχθέντων ἐς τὴν Λαδὴν, 11 ἐγίνοντο ἀγοραί· καὶ δὴ κου σφι καὶ ἄλλοι ἡγορόωντο, ἐν δὲ δὴ καὶ [ὁ] Φωκαεὺς [στρατηγός] Διονύσιος λέγων τάδε· “ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι, καὶ τούτοισι ὥς δρηπέτησι· νῦν ὦν ὑμέες ἦν μὲν βούλησθε τάλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑμῖν ἔσται, οἰοί τε δὲ ἔσεσθε ὑπερβαλλόμενοι τοὺς ἐναντίους εἶναι ἐλευθέροι· εἰ δὲ μολακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ διαχρήσεσθε, οὐδεμίαν ὑμέων 11.—6

ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἐμοί τε πείθεσθε καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε· καὶ ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέκομαι ἢ οὐ συμμίσξιν τοὺς πολεμίους, ἢ συμμίσγοντας πολλὸν ἐλασσώσεσθαι.”

- 12 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ. ὁ δὲ, ἀνάγων ἐκάστοτε ἐπὶ κέρας τὰς νέας, ὅπως τοῖσι ἐρέτησι χρήσαιτο, διέκπλοον ποιεύμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλληλέων, καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὀπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων· παρῆχε τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπείθοντό τε καὶ ἐποίουν τὸ κελευόμενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτησι, [οἱ Ἴωνες] οἷα ἀπαθές ἐόντες πόνων τοιούτων τετρυμένοι τε τалаιπωρήσί τε καὶ ἡελίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑωυτοὺς τάδε· “τίνα δαιμόνων παραβάντες τάδε ἀναπίμπλαμεν, οἵτινες παραφρονήσαντες καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου, ἀνδρὶ Φωκαεῖ ἀλαζόνι παρεχομένῳ νέας τρεῖς ἐπιτρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν; ὁ δὲ παραλαβὼν ἡμέας, λυμαίνεται λύμησι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολλοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπτώκασι, πολλοὶ δὲ ἐπίδοξοι τῶντὸ τοῦτο πείσεσθαι εἰσι· πρό τε τούτων τῶν κακῶν ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὀτίων ἄλλο παθεῖν ἐστὶ, καὶ τὴν μέλλουσιν δουλῆσθαι ὑπομεῖναι, ἣτις ἔσται, μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ συνέχεσθαι. φέρετε, τοῦ λοιποῦ μὴ πειθώμεθα αὐτοῦ· ταῦτα ἔλεξαν· καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι οὐδεὶς ἤθελε· ἀλλ', οἷα στρατιῇ, σκηνάς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ ἐσκητροφέοντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέ-
- 13 λεσκον ἐς τὰς νέας, οὐδ' ἀναπειράσθαι. Μαθόντες δὲ ταῦτα γινόμενα ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ' Αἰιάκεος τοῦ Συλοσώντος κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε λόγους ὁ Αἰιάκης, κελεύοντων τῶν Περσέων, δεόμενός σφεων ἐκλιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην,—οἱ Σάμιοι ὦν, ὀρέωντες ἅμα μὲν εὐοῦσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώνων, ἐδέκοντο

τοὺς λόγους, ἅμα δὲ κατεφαίνεται ὅτι εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλείος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι, εὖ τε ἐπιστάμενοι ὥς, εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερβαλοῖατο τὸν Δαρεῖον, ἄλλο σφί παρέσται πενταπλήσιον, προφάσιος ὧν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεὶ τε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἰωνας ἀρνευμένους εἶναι χρηστοὺς, ἐν κέρδει ἐποיעύντο περιποιῆσαι τὰ τε ἱρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτεν τοὺς λόγους ἐδέκοντο οἱ Σάμιοι, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος· τύραννος δὲ ἐὼν Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρεω ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν, κατὰπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι.

Τότε ὧν ἐπεὶ ἐπέπλων οἱ Φοίνικες, οἱ Ἰῶνες ἀν- 14
τανῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὥς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγίνοντο καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ ἐνθεῦ-
τεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι οὔτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύ-
τῃ· ἀλλήλους γὰρ καταιτιῶνται. λέγονται δὲ Σά-
μιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεα, ἀειράμενοι τὰ ἱστία ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξιος ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νεῶν· τουτέων δὲ οἱ τριήραρχοι παρέμενον καὶ ἐναυμάχεον, ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι· καὶ σφί τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρήγμα ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρό-
θεν, ὥς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἢ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. ἰδόμενοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχέας φεύγοντας, τῷτὸ ἐποίουν τοῖσι Σαμίοισι· ὥς δὲ καὶ οἱ πλεῦνες τῶν Ἰώνων ἐποίουν τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δὲ παραμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίᾳ περι- 15
έφθησαν τρηχύτατα Χῆοι, ὥς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες. παρείχοντο μὲν γὰρ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρέθη, νέας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἐκάστης αὐτέων ἄνδρας τεσσεράκοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας. ὁρέοντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδικαίουν γενέσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτῶν ὁμοῖοι· ἀλλὰ μετ' ὀλίγων συμ-

- μάχων μεμουνωμένοι, διεκπλώνοντες ἐναυμάχεον, ἐς
 ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχνὰς ἀπέβαλον τῶν
 σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χίοι μὲν δὴ τῇσι λοι-
- 16 πῇσι τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὴν ἐωυτῶν. Ὅσοισι
 δὲ τῶν Χίων ἀδύνατοι ἦσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων,
 οὗτοι δὲ, ὡς ἐδιώκοντο, καταφυγγάνουσι πρὸς τὴν
 Μυκάλην. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκείλαντες
 κατέλιπον, οἱ δὲ πεζῇ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἡπείρου.
 ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ
 Χίοι, νυκτὸς τε ἀπικέατο ἐς αὐτὴν καὶ ἐόντων τῇσι
 γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων· ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφέ-
 σιοι, οὔτε προακηκούτες ὡς εἶχε περὶ τῶν Χίων ἰδόν-
 τες τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβεβληκότα, πάγχυ
 σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας καὶ ἰέναι ἐπὶ τὰς
 γυναῖκας, ἐξεβοήθειον πανδημεὶ καὶ ἔκτεινον τοὺς
 Χίους.
- 17 Οὗτοι μὲν νυν τοιαύτῃσι περιέπιπτον τύχησι.
 Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς ἐπεὶ τε ἔμαθε τῶν Ἰώνων
 τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἐλὼν τρεῖς τῶν
 πολεμίων ἀπέπλεε, ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς
 ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ· ὁ δὲ ἰθέως
 ὡς εἶχε ἔπλωε ἐς Φοινίκην· γαύλους δὲ ἐνθαῦτα κατα-
 δύσας καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ, ἔπλωε ἐς Σικε-
 λίην· ὀρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν ληϊστῆς κατεστήκεε,
 Ἑλλήνων μὲν οὐδενὸς, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρση-
 νῶν.
- 18 Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεὶ τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς
 Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θα-
 λάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τεῖχεα καὶ παντοίας
 μηχανὰς προσφέροντες, αἰρέουσι κατ' ἄκρης, ἔκτω
 ἔτει ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ
 ἡνδραποδίσαντο τὴν πόλιν ὥστε συμπεσείν τὸ πά-
- 19 θος τῷ χρηστήριῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρεω-
 μένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίας
 τῆς πόλιος τῆς σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπικοινων χρη-
 στήριον· τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν

δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἔπεα ν κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου τότε μνησθήσομαι· τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεοῦσι ἔχρησε ἔχει ὧδε·

Καὶ τότε δῆ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
πολλοῖσι δειπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσεται
σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήταις·
νηοῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

τότε δῆ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῦνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἑόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο· ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, ὁ νηὸς τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην. Ἐνθεῦτεν 20 οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἦγοντο ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ σφεας Δαρεῖος κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας κατοίκησε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένη θαλάσσῃ, ἐν Ἀμπῇ πόλει, παρ' ἣν Τίγρης· ποταμὸς παραρρέων ἐς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίης χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδῖον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδοσαν Καρσὶ Πηδάσεῦσι ἐκτίσθαι.

Παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περσέων οὐκ 21 ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρίται, οἱ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριος γὰρ ἀλούσης ὑπὸ Κροτωνιτέων, Μιλήσιοι πάντες ἡβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς καὶ πένθος μέγα προεθήκαντο· πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δῆ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀλλήλησι ἐξεινώθησαν. οὐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἀλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δῆ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἄλωσιν καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θέητρον καὶ ἐξημίωσάν μιν, ὥς ἀναμνήσαντα οἰκῆϊα

κακὰ, χιλίησι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι.

- 22 Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἐρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσί τι ἔχουσι τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθέν οὐδαμῶς ἤρεσκε. ἐδόκεε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεα ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεϊ δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἰωνας ἐς Καλὴν Ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων. ἡ δὲ Καλὴ αὕτη Ἀκτὴ καλεομένη ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τῆς Σικελίης. τούτων ὦν ἐπικαλεομένων, οἱ Σάμιοι μῦνοι Ἰώνων ἐστάλησαν σὺν δέ σφι Μιλησίων οἱ ἐκπεφευγότες. Ἐν ᾧ τοιόνδε δὴ τι συνήνεικε γενέσθαι. Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην ἐγίνοντο ἐν Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι αὐτοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὐνομα ἦν Σκύθης, περιεκατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν ἐξελεῖν βουλόμενοι· μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλειος, τότε ἐὼν διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίσας τοῖσι Σαμίοισι ἀναπείθει ὡς χρεὸν εἶη Καλὴν μὲν Ἀκτὴν ἐπ' ἣν ἔπλεον ἑᾶν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν ἐοῦσαν ἐρήμον ἀνδρῶν· πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἐωυτῶν, ἐβοήθειον αὐτῇ καὶ ἐπεκαλέοντο Ἰπποκράτεια τὸν Γέλως τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι οὗτος σύμμαχος· ἐπεὶ τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἰπποκράτης σὺν τῇ στρατῇ ἦκε βοηθῶν, Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων ἀποβαλόντα τὴν πόλιν ὁ Ἰπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἰνυκὸν πόλιν ἀπέπεμψε· τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι καὶ ὅρκους δοὺς καὶ δεξάμενος,

προέδωκε. μισθὸς δέ οἱ ἦν εἰρημένος ὃδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα μεταλαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα Ἱπποκράτεα λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῖνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δῆσας, τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτῶν τριηκοσίους ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· οὐ μέντοι οἱ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαί- 24
ων μούναρχος ἐκ τῆς Ἰνύκου ἐκδιδρῆσκει ἐς Ἱμέρην. ἐκ δὲ ταύτης παρῆν ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλέα Δαρεῖον· καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑωυτὸν ἀνέβησαν· καὶ γὰρ παραιτησάμενος βασιλέα ἐς Σικελίην ἀπίκητο, καὶ αὐτὶς ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω παρὰ βασιλέα, ἐς ὃ γῆραϊ μέγα ὄλβιος ἑὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περιεβεβλή-
ατο. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου 25
γενομένην, Φοίνικες κελευσάντων Περσέων κατῆγον ἐς Σάμον Αἰάκεα τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γενόμενόν σφισι καὶ μεγάλα κατεργασάμενον· καὶ Σαμίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρεῖου, διὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, οὔτε ἡ πόλις οὔτε τὰ ἱρὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἀλούσης, αὐτίκα Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι, τὰς μὲν ἐθελοντὴν τῶν πολίων ὑποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγένετο.

Ἰστιάῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἑόντι περὶ Βυζάντιον καὶ 26
συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὀλκάδας ἐκπλωούσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γε-
μενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγ-
ματα ἐπιτράπει Βισάλτῃ, Ἀπολλοφάνεος παιδί,
Ἀβυδηνῷ· αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους ἐς Χίον ἔπλεε,
καὶ Χίων φρουρῇ οὐ προσιεμένη μιν συνέβαλε ἐν
Κοίλοισι καλομένοισι τῆς Χίης χώρης· τούτων τε
δὴ ἐφόνευσε συχνοὺς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων οἷα δὴ

- κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης ὁ Ἰστιαῖος ἔχων τοὺς
 Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολίχνης τῆς Χίων ὁρμεώ-
 27 μενος. Φιλέει δέ κως προσημαίνειν εὐτ' ἂν μέλλῃ
 μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνει ἔσεσθαι· καὶ γὰρ Χίοισι
 πρὸ τούτων σημήϊα μεγάλα ἐγένετο· τοῦτο μὲν σφι
 πέμψασι ἐς Δελφούς χορὸν νεηνίων ἑκατὸν δύο
 μῦνοι τούτων ἀπενόστησαν· τοὺς δὲ ὀκτώ τε καὶ
 ἑννεήκοντα αὐτῶν λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπήνεικε· τοῦ-
 το δὲ ἐν τῇ πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον
 πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι
 ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων
 εἰς μῦνος ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφι σημήϊα ὁ θεὸς
 προέδεξε· μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦσα
 ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε· ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπε-
 γένητο Ἰστιαῖος Λεσβίους ἄγων· κεκακωμένων δὲ
 τῶν Χίων, καταστροφὴν εὐπετέως αὐτῶν ἐποίησατο.
 28 Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον,
 ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνοῖς. περικατημένῳ
 δέ οἱ Θάσον ἦλθε ἀγγελίη, ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώ-
 ονσι ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην· πυθό-
 μενος δὲ ταῦτα Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς
 δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπείγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρα-
 τιήν· ἐκ Λέσβου δὲ, λιμαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς,
 πέρην διαβαίνει ἐκ τοῦ Ἀταρνέος ὡς ἀμήσων τὸν
 σῖτον, τὸν τε ἐνθεῦτεν καὶ τὸν ἐκ Καΐκου πεδίου τὸν
 τῶν Μυσῶν· ἐν δὲ τούτοις τοῖσι χωρίοις ἐτύγχανε
 ἐὼν Ἀρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς
 οὐκ ὀλίγης· ὅς οἱ ἀποβάντι συμβαλὼν αὐτόν τε
 Ἰστιαῖον ζωγρίῃ ἔλαβε καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν
 29 πλέω διέφθειρε. Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὧδε· ὡς
 ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσησι ἐν τῇ Μαλήνῃ
 τῆς Ἀταρνείτιδος χώρας, οἱ μὲν συνέστασαν χρόνον
 ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον ὁρμηθεῖσα ἐπιπίπτει
 τοῖσι Ἕλλησι· τότε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγέ-
 νετο· καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἰστιαῖος
 ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλέος διὰ τὴν παρ-

εὐδσαν ἀμαρτάδα, φιλοψυχίην τοιήνδε τινὰ ἀναιρέ-
 εται· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀνδρὸς
 Πέρσεω, καὶ ὡς καταιρέόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἔμελλε
 συγκεντηθήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεῖς κατα-
 μηνύει ἑωυτὸν, ὡς εἶη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μὲν 30
 νυν ὡς ἐξωγρήθη ἄχθη ἀγόμενος παρὰ βασιλέα Δα-
 ρεῖον, ὁ δὲ οὐτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν, δοκέειν ἐμοὶ,
 ἀπῆκέ τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην· νῦν δέ μιν αὐτῶν τε
 τούτων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγὼν αὐτὶς μέγας
 παρὰ βασιλεῖ γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίῳ
 ὑπαρχος καὶ ὁ λαβὼν Ἀρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμε-
 νος ἐς Σάρδεις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνε-
 σταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες ἀνήνεικαν
 παρὰ βασιλέα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πν-
 θόμενος ταῦτα καὶ ἐπαιτησάμενος τοὺς ταῦτα ποιή-
 σαντας ὅτι μιν οὐ ζῶντα ἀνήγαγον ἐς ὅσιν τὴν
 ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἰστιαίου λούσαντάς τε καὶ
 περιστείλαντας εὖ ἐνετείλατο θάψαι, ὡς ἀνδρὸς με-
 γάλως ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσησι εὐεργέτεω. τὰ μὲν
 περὶ Ἰστιαῖον οὕτω ἔσχε.

Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων χειμερίσας 31
 περὶ Μίλητον, τῷ δευτέρῳ ἔτει ὡς ἀνέπλωσε αἰρέει
 εὐπετέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἡπείρῳ κειμένας,
 Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅκως δὲ λάβοι τινὰ
 τῶν νήσων, ὡς ἐκάστην αἰρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσα-
 γήνεον τοὺς ἀνθρώπους. (σαγηνεύουσι δὲ τόνδε τὸν
 τρόπον· ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀψάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θα-
 λάσσης τῆς βορρῆης ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι, καὶ
 ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νήσου διέρχονται ἐκθηρεύοντες
 τοὺς ἀνθρώπους.) αἶρεον δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ
 πόλιας τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αὐτά· πλὴν οὐκ ἐσαγῆ-
 νεον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἶά τ' ἦν. Ἐνθαῦτα 32
 Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο τὰς ἀπειλὰς
 τὰς ἐπηπείλυσαν τοῖσι Ἰωσι στρατοπεδενομένοισι
 ἐναντία σφίσι· ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων,
 παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέταμνον

καὶ ἐποίευν ἀντὶ εἶναι ἐνὸρχίας εὐνούχους, καὶ παρ-
θένους τὰς καλλιστενούσας ἀνασπάστους παρὰ βα-
σιλέα· ταῦτά τε δὴ ἐποίευν καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμ-
πρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱροῖσι. οὕτω δὲ τὸ τρίτον
Ἴωνες κατεδουλώθησαν, πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις
δὲ ἐπεξῆς τότε ὑπὸ Περσέων.

33 Ἀπὸ δὲ Ἴωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικὸς στρα-
τὸς τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι τοῦ Ἑλλησπόντου
αἶρεε πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐτοῖσι [τοῖσι] Πέρ-
σησι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ' ἡπειρον. εἰσὶ δὲ
ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἶδε τοῦ Ἑλλησπόντου· Χερσονήσος
τε ἐν τῇ πόλιες συχναὶ ἔνεισι, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ
τείχεα τὰ ἐπὶ Θρηάκης, καὶ Σηλυβρίη τε καὶ Βυζάν-
τιον. Βυζάντιοι μὲν νυν καὶ οἱ πέρηθεν Χαλκηδό-
νιοι οὐδ' ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ'
οἷχοντο ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην ἕσω ἐς τὸν Εὐ-
ξείνον πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην εἰ-
κησαν. οἱ δὲ Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς
χώρας τὰς καταλεχθείσας, τράπονται ἐπὶ τε Προ-
κόννησον καὶ Ἀρτάκην· πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νείμαν-
τες ἔπλων αὐτὶς ἐς τὴν Χερσονήσον, ἐξαιρήσαντες
τὰς ἐπιλοίπους τῶν πόλιων ὅσας πρότερον προσχόν-
τες οὐ κατέσυραν. ἐπὶ δὲ Κύζικον οὐδὲ ἔπλωσαν
ἀρχήν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τοῦ Φοι-
νικῶν ἔσπλου ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βασιλείῃ, Οἰβάρεϊ τῷ
Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες τῷ ἐν Δασκυλείῳ ὑπάρ-
χῃ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρδίας πόλιος, τὰς
ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες.

34 Ἐτυράννευε δὲ ἀστέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ
Κίμωνος τοῦ Στῆσαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν
ταύτην πρότερον Μιλτιάδew τοῦ Κυψέλου τρόπῳ
τοιῷδε· εἶχον Δόλογχοι Θρηάικες τὴν Χερσονήσον
ταύτην. οὗτοι ὦν οἱ Δόλογχοι πιεσθέντες πολέμῳ
ὑπὸ Ἀψινθίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τοὺς βασιλέας
περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους· ἡ δὲ Πυθίη σφι
ἀνείλε οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι ἐπὶ τὴν χώραν τοῦτον,

ὃς ἂν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ ἱεροῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ· ἰόντες δὲ οἱ Δόλογοι τὴν ἱρὴν ὁδὸν διὰ Φωκῶν τε καὶ Βοιωτῶν ἦϊσαν· καὶ σφεας ὥς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθηνέων. Ἐν δὲ τῇσι 35 Ἀθήνῃσι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πεισί-στρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονὼς τὰ δὲ νεώτερα Ἀθηναῖος, Φιλαίου τοῦ Αἴαντος παιδὸς γενομένου πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. οὗτος ὁ Μιλτιάδης κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἐωυτοῦ, ὁρέων τοὺς Δολόγους παριόντας ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἐγχωρίην καὶ αἰχμὰς, προσεβώσατο· καὶ σφι προσελθούσι ἐπηγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαντήϊον· ἐκφήναντες δὲ ἐδέοντο αὐτοὶ τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δὲ ἀκούσαντα παραντίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ καὶ βουλόμενον ἐκ ποδῶν εἶναι· αὐτίκα δὲ ἐστάλη ἐς Δελφοὺς ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον, εἰ ποιοίῃ τὰ περ αὐτοῦ οἱ Δόλογοι προσεδέοιτο; Κελενούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης 36 ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια ἀναιρηκῶς πρότερον τούτων τεθρίππῳ, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγοισι καὶ ἔσχε τὴν χώραν· καὶ μιν οἱ ἐπαγαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου ἐκ Καρδίας πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφεας οἱ Ἀψίνθιοι ἐηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ οὗτοι στάδιοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσονήσος εἴσω πᾶσά ἐστι σταδίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. Ἀποτείχι- 37 σας ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιούτῳ ὥσάμενος, τῶν λοιπῶν πρώτοισι ἐπολέμησε Λαμφακηνοῖσι· καὶ μιν

- οἱ Λαμψακηνοὶ λοχήσαντες αἰρέουσι ζωγρίῃ· ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγονώς· πυθόμενος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας πίτυος τρόπον ἀπείλεε ἐκτρίψειν· πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τὸ θέλει τὸ ἔπος εἶναι τό σφι ἀπέιλησεν ὁ Κροῖσος, “πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν,” μόγισ κοτὲ μαθὼν τῶν τις πρεσβυτέρων εἶπε τὸ ἐόν, ὅτι πίτυς μούνη πάντων δενδρέων ἐκκοπέισα βλαστὸν οὐδένα μετίει, ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται· δείσαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ
- 38 Κροῖσον, λύσαντες μετήκαν Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει· μετὰ δὲ, τελευτᾷ ἅπαις τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδούς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίον· καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι, ὡς νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ γυμνικὸν ἐπιστάσι ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δὲ ἐόντος πρὸς Λαμψακηνούς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἅπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκεϊ ἐν τῷ πρυτανήῳ πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν τῷ λόγῳ πολεμίῳ δὲ καὶ ὑποθερμοτέρῳ τῷ ἔργῳ.
- 39 Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τρόπῳ τοιῷδε, ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμψόμενον τὰ πρήγματα ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρεϊ οἱ Πεισιστρατίδαι· οἳ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίεον εὖ, ὡς οὐ συνειδότες δῆθεν τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον, τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῃ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον εἶχε κατ' οἴκους, τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεα δηλαδὴ ἐπιτιμέων· οἱ δὲ Χερσονησῖται πυνθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν· κοινῷ δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπηθησόμενοι, ἐδέθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίαις

βόσκων ἐπικούρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ Θρηῖ-
κων βασιλέος θυγατέρα Ἥγησιπύλην. Οὗτος δὲ ὁ 40
Κίμωνος Μιλτιάδης νεωστὶ μὲν ἐληλύθει ἐς τὴν
Χερσονήσον, κατελάμβανε δέ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν
κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα· (τρίτῳ μὲν γὰρ
ἔτι τούτων Σκύθας ἔφευγε· Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες
ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλέος Δαρείου συνεστράφησαν,
καὶ ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης· τούτους
ἐπιόντας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης ἔφευγε ἀπὸ
Χερσονήσου, ἐς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν καί
μιν οἱ Δόλογοι κατήγαγον ὀπίσω·) Ταῦτα μὲν δὴ 41
τρίτῳ ἔτι πρότερον ἐγεγόνεε τῶν τότε μιν κατεχόν-
των· τότε δὲ πυθνανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν
Τενέδῳ, πληρώσας τριήρεας πέντε χρημάτων τῶν
παρεόντων ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ
ὠρμήθη ἐκ Καρδίας πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος
κόλπου· παραμείβετό τε τὴν Χερσονήσον καὶ οἱ
Φοινίκες οἱ περιπίπτουσι τῇσι νησί. αὐτὸς μὲν δὴ
Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσαρσι τῶν νεῶν καταφεύγει
ἐς Ἰμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατέilon
διώκοντές οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυχε
τῶν Μιλτιάδew παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μη-
τίοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηϊκος ἐὼν θυγα-
τὴρ ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηὶ εἶλον οἱ
Φοίνικες, καὶ μιν πυθόμενοι ὥς εἴη Μιλτιάδew παῖς
ἀνήγαγον παρὰ βασιλέα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην
καταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο
ἐν τοῖσι Ἴωσι πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθησι, ὅτε
οἱ Σκύθαι προσεδέοντο λύσαντας τὴν σχεδὴν ἀπο-
πλέειν ἐς τὴν ἐωυτῶν. Δαρείος δὲ, ὡς οἱ Φοίνικες
Μητίοχον τὸν Μιλτιάδew ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν
μὲν οὐδὲν Μητίοχον ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον
καὶ κτῆσιν ἔδωκε καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ
τέκνα ἐγένετο τὰ ἐς Πέρσας κέκοσμέαται. Μιλτιά-
δης δὲ ἐξ Ἰμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν 42

ἐπὶ πλέον ἐγένετο τούτων ἐς νεῖκος φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ ἔτεος. Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολιῶν συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιέεσθαι, ἵνα δοσιδικοὶ εἶεν καὶ μὴ ἀλλήλους φέροίεν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκασε ποιέειν καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ παρασάγγας,—τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα στάδια,—κατὰ δὴ τούτους μετρήσας φόρους ἔταξε ἐκάστοισι, οἳ κατὰ χώραν διατελέουσι έχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ, ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρνηος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ καὶ πρότερον εἶχον.

- 43 Καί σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν. ἅμα δὲ τῷ ἔαρι, τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλέος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος πολλὸν δὲ ναυτικόν, ἡλικίην τε νέος ἑὼν, καὶ νεωστὶ γεγαμηκὼς βασιλέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρταζώστην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλησι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἦγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὥς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκητο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων Περσέων τοῖσι ἐπὶ τὰ Ὀτάνεα γνώμην ἀποδέξασθαι ὡς χρεὸν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας· τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλεις. ταῦτα δὲ ποιήσας ὑπέιγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὥς δὲ συνελέχθη μὲν χρήμα πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς πολλὸς στρατὸς, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ
- 44 ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν ὦν σφι πρόσχημα ἦσαν τοῦ στόλου· ἀτὰρ ἐν νόῳ ἔχοντες

ὄσας ἂν πλείστας δύναιτο καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλληνίδων πολίων, τοῦτο μὲν δὴ τῇσι νηυσὶ Θα-
σίους οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους καταστρέψαντο,
τοῦτο δὲ τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι
δούλους προσεκτήσαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων
ἔθνεα πάντα σφι ἦν ἤδη ὑποχείρια γεγονότα. ἐκ
μὲν δὴ Θάσου διαβαλόντες πέρην, ὑπὸ τὴν ἡπειρον
ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου· ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὀρμεώ-
μενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον· ἐπιπεσὼν δέ σφι
περιπλέονσι βορῆς ἄνεμος μέγας τε καὶ ἄπορος,
κάρτα τρηχέως περιέσπε πλήθει πολλὰς τῶν νεῶν
ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων· λέγεται γὰρ κατὰ τριη-
κοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ
δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θηριωδεστά-
της ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων·
οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι, οἱ
δὲ πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι, οἱ δὲ αἰτῶν νέειν
οὐκ ἐπιστέατο, καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο, οἱ δὲ
ρίγει. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἔπρησσε.
Μαρδονίῳ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μα- 45
κεδονίῃ νυκτὸς Βρύγοι Θρηῖκες ἐπεχείρησαν· καί
σφειν πολλοὺς φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ
αὐτὸν τρωματίζουσι. οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλο-
σύνην διέφυγον πρὸς Περσέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον
ἀπανέστη ἐκ τῶν χωρέων τουτέων Μαρδόνιος, πρὶν
ἢ σφεας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τούτους μέντοι
καταστρεψάμενος ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἅτε
τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύγους καὶ
τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἄθων. οὗτος μὲν νυν ὁ
στόλος αἰσχροῦς ἀγωνισάμενος ἀπαλλάχθη ἐς τὴν
Ἀσίην.

Δευτέρῳ δὲ ἔτει τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θα- 46
σίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγειτόνων ὡς ἀπό-
στασιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον ἐκέλευέ σφεας
τὸ τεῖχος περιαιρέειν καὶ τὰς νέας ἐς Ἀβδηρα κομί-
ζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ

Μιλησίου πολιορκηθέντες καὶ προσόδων ἐουσέων
μεγαλέων, ἐχρέοντο τοῖσι χρήμασι ναῦς τε ναυπη-
γεύμενοι μακρὰς καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλό-
μενοι. ἡ δὲ πρόσδοδος σφί ἐγένετο ἕκ τε τῆς ἡπείρου
καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων· ἕκ μὲν γε τῶν ἐν Σκαπτῇ
Ὑλῃ, τῶν χρυσέων μετάλλων, τὸ ἐπίπαν ὀγδώκοντα
τάλαντα προσήϊε· ἕκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ ἐλάσσων
μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω ὥστε τὸ ἐπίπαν Θασί-
οισι, ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι, προσήϊε ἀπὸ τε τῆς
ἡπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἕτεος ἐκάστου διηκόσια
τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε, τριηκόσια.

- 47 Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα· καὶ μακρῶ
ἦν αὐτῶν θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεύρον, οἱ
μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην· ἥτις νῦν
ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου τοῦ Φοίνικος τὸ οὖνομα ἔσχε.
τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα ἔστι τῆς Θάσου
μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου καὶ Κοινύρων,
ἀντίον δὲ Σαμοθρηίκης· ὅρος μέγα, ἀνεστραμμένον
ἐν τῇ ζητήσει. τοῦτο μὲν νῦν ἔστι τοιοῦτο· οἱ δὲ
Θάσιοι τῷ βασιλεῖ κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ
σφέτερον κατέλινον, καὶ τὰς νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν
ἐς Ἀβδηρα.

- 48 Μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειράτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλή-
νων ὃ τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἐωυτῷ ἢ
παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας
ἄλλους ἄλλῃ τάξας ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέ-
ειν βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν
Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς
ἐωυτοῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους,
κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέ-
49 εσθαι. οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα· καὶ τοῖ-
σι ἤκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι πολλοὶ μὲν ἡπει-
ρωτέων ἐδίδονσαν τὰ προΐσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης,
πάντες δὲ οἱ νησιῶται ἐς τοὺς ἀπικοίατο αἰτήσοντες.
οἳ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ
Δαρεῖω καὶ δὴ καὶ Αἰγινήται· ποιήσασι δέ σφι ταῦ-

τα ἰθέως Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι ὥς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύονται· καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτέοντές τε ἐς τὴν Σπάρτην κατηγορεον τῶν Αἰγινήτων τὰ πεποιήκοιεν προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην Κλεο- 50 μένης ὁ Ἀναξανδρίδew, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἶγιναν βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινήτων τοὺς αἰτιωτάτους· ὥς δὲ ἐπειράτο συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν Αἰγινήτων ἐν δὲ δὴ καὶ Κρίος ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς οὐκ ἔφη αὐτὸν οὐδένα ἄξιον χαίροντα Αἰγινήτων· ἄνευ γάρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιέειν ταῦτα ὑπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μιν τῷ ἐτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν· ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἶρετο τὸν Κρίον ὃ τι οἱ εἴη τὸ οὐνομα; ὃ δὲ τὸ ἐὼν ἔφρασε οἱ· ὃ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη· “ἦδη νῦν καταχάλκου, ὦ Κριέ, τὰ κέρα, ὥς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.”

Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων 51 Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος διέβαλλε τὸν Κλεομέnea, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων οἰκίης δὲ τῆς ὑποδεεστέρης· κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρης,—ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγονάσι,—κατὰ πρεσβυγενείην δέ κως τετίμηται μᾶλλον ἢ Εὐρυσθένης. Λακεδαι- 52 μόνιοι γὰρ ὁμολογοῦντες οὐδενὶ ποιητῇ λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον, τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου, βασιλεύοντα ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν ἐκτέαται, ἀλλ' οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας· μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλόν, Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα τῇ οὐνομα εἶναι Ἀργεῖην· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσίωνος τοῦ Τισαμενοῦ τοῦ Θερσάνδρου τοῦ Πολυνείκεος· ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα· ἐπιδόοντα δὲ τὸν Ἀριστόδημον τὰ τέκνα νούσῳ τελευτᾶν, Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς Π — 7

τότε ἔοντας βουλευσai κατὰ νόμον βασιλέα τῶν παίδων τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι· οὔκων δὴ σφεας ἔχειν ὁκότερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἔόντων, οὐ δυναμένους δὲ γινῶναι, ἣ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν· τὴν δὲ οὐδὲ αὐτὴν φάναι διαγινώσκειν, εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρτα λέγειν ταῦτα βουλομένην δὲ εἴ πως ἄμφοτεροὶ γενοίατο βασιλέες· τοὺς ὧν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν· ἀπορέοντας δὲ πέμπειν ἐς Δελφούς, ἐπειρησομένους ὃ τι χρῆσονται τῷ πρήγματι; τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφοτέρα τὰ παιδιά ἡγήσασθαι βασιλέας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον· τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτά σφι ἀνελεῖν· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, ἀπορέουσι οὐδὲν ἔσσαν ὅκως ἐξεύρωσι αὐτῶν τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσηνιον τῷ οὐνομα εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην ὁκότερον τῶν παιδίων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ ἦν μὲν κατὰ τὰ αὐτὰ φαίνεται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν ἔξειν ὅσον τι καὶ δίξηνται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν· ἦν δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνη ἐναλλάξ ποιεῦσα, δηλὰ σφι ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδε· ἐπ' ἄλλην τέ σφεας τραπέσθαι ὁδόν· ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας, κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας, φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων λαβεῖν κατὰ τὰ αὐτὰ τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδυῖαν τῶν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο· λαβόντας δὲ τὸ παιδίον τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γειναμένης, ὡς ἔον πρότερον τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὐνομα τεθῆναι Εὐρυσθέnea, τῷ δὲ [γεωτέρῳ] Προκλέα· τούτους ἀνδρωθέντας, αὐτοὺς τε ἀδελφεοὺς ἔοντας λέγουσι διαφόρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζῆς ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους

53 ὡσαύτως διατελέειν. Ταῦτα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μῦθοι Ἑλλήνων· τάδε δὲ κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπὸ Ἑλλήνων ἐγὼ γράφω...τούτους τοὺς Δωριέων

βασιλέας μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δανάης, τοῦ θεοῦ ἀπεόντος, καταλεγόμενους ὀρθῶς ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ ἀποδεικνυμένους ὥς εἰσι Ἕλληνες· (ἤδη γὰρ τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλεον) ἔλεξα δὲ μέχρι Περσέος, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλαβον, τοῦδε εἵνεκα, ὅτι οὐκ ἔπεστι ἐπωνυμῇ Περσεΐ οὐδεμία πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλεΐ Ἀμφιτρύων· ἤδη ὦν ὀρθῶ λόγῳ χρεωμένῳ μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἴρηται μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτῶν, φαινοίατο ἂν ἔόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενεές. Ταῦτα μὲν 54
 νυν κατὰ τὰ Ἕλληνες λέγουσι γεγενεηλόγηται· ὥς δὲ ὁ Περσεὺς λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεὺς ἔων Ἀσσύριος ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οἰκηϊότητα Περσεΐ οὐδέν, τούτους δὲ εἶναι, κατὰ-
 περ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους. Καὶ ταῦτα μὲν 55
 νυν περὶ τούτων εἰρήσθω· ὅτι δὲ ἔόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Δωριέων βασιληίας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτῶν εἴρηται, ἐάσομεν αὐτὰ, τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο τούτων μνήμην ποιήσομαι.

Γέρρα δὲ δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῇται δε- 56
 δώκασιν· ἱρωσύνας δύο, Διὸς τε Λακεδαίμονος καὶ Διὸς Οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν ἂν βούλωνται χώραν· τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων διακωλυτήν· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγῃ ἐνέχεσθαι· στρατενομένων δὲ, πρώτους ἰέναι τοὺς βασιλέας ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατιῆς φυλάσσειν αὐτούς· προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξοδίῃσι ὀκόσοισι ἂν ὦν ἐθέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἀπάντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ 57
 ἄλλα, τὰ εἰρηναῖα, κατὰ τάδε σφί δέδοται· ἣν θυσίην τις δημοτελῆ ποιέηται, πρώτους ἐπὶ τὸ δείπνον ἵζειν τοὺς βασιλέας· καὶ ἀπὸ τούτων πρῶτον ἄρχεσθαι

διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόεσι· καὶ σπονδαρχίας εἶναι τούτων καὶ τῶν τυθέντων προβάτων τὰ δέρματα· νεομηνίας δὲ ἀνὰ πάσας καὶ ἐβδόμας ἵσταμένου τοῦ μηνός, δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήϊον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἶνου τετάρτην Λακωνικὴν· καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξαίρετους· καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τούτοις προσκείσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν· καὶ Πυθίους αἰρέεσθαι δύο ἑκάτερον· (οἱ δὲ Πύθιοί εἰσι θεοπρόποι ἐς Δελφούς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια.) μὴ ἔλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ἐπὶ τὸ δείπνον, ἀποπέμπεσθαι σφί ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίρικας ἑκατέρῳ καὶ οἶνου κοτύλην· παρευῶσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι· τὴν δὲ τοῦτο καὶ πρὸς ἰδιωτέων κληθέντας ἐπὶ δείπνον τιμᾶσθαι· τὰς δὲ μαντηίας τὰς γινομένας τούτους φυλάσσειν· συνειδέναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους· δικάζειν δὲ μούνους τοὺς βασιλέας τοσάδε μῦνα· πατρούχου τε παρθένου πέρι ἐς τὸν ἱκνέεται ἔχειν, ἣν μὴ περ ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐγγνήσῃ· καὶ ὁδῶν δημοσιέων πέρι· καὶ ἣν τις θετὸν παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων ἐναντίον ποιέεσθαι· καὶ παρίζειν βουλευόνσι τοῖσι γέρουσι, ἑοῦσι δυὼν δέουσι τριήκοντα· ἣν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστά σφί τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ, τὴν ἐωυτῶν.

- 58 Ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινού τῶν Σπαρτιητέων· ἀποθανοῦσι δὲ τάδε· ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ γεγονὸς κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικὴν· κατὰ δὲ τὴν πόλιν γυναῖκες περιϊοῦσαι λέβητα κροτέουσι· ἐπεὰν ὦν τοῦτο γένηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἐκάστης ἐλευθέρους δύο καταμιαίνεσθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο ζημίαι μεγάλαι ἐπικέεται· νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοις κατὰ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἐστὶ

οὗτος καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ· τῶν
 γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεῖνες τῷ αὐτῷ νόμῳ χρέων-
 ται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων· ἐπεὰν γὰρ
 ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λα-
 κεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῶ τῶν περιοί-
 κων ἀναγκαστοὺς εἰς τὸ κῆδος ἵεναι. τούτων ὧν καὶ
 τῶν εἰλωτέων καὶ αὐτῶν Σπαρτιητέων ἐπεὰν συλ-
 λεχθέωσι εἰς τὸντο πολλὰι χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι
 γυναιξὶ κόπτονται τε τὰ μέτωπα προθύμως καὶ οἰ-
 μωγῇ διαχρέωνται ἀπλέτῳ· φάμενοι τὸν ὕστατον
 αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλέων τοῦτον δὴ γενέσθαι
 ἄριστον. εἰς δ' αὖ ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ,
 τούτῳ δὲ εἰδῶλον σκευάσαντες ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένη
 ἐκφέρουσι· ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορῇ δέκα ἡμερέων
 οὐκ ἴσταται σφι οὐδ' ἀρχαιρεσίῃ συνίξει, ἀλλὰ πεν-
 θέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας. Συμφέρονται δὲ ἄλλο 59
 τόδε τοῖσι Πέρσησι. ἐπεὰν ἀποθανόντος τοῦ βα-
 σιλέος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗτος ὁ ἐσιὼν
 ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ ἢ τῷ
 δημοσίῳ ὤφειλε· ἐν δ' αὖ Πέρσησι ὁ κατιστάμενος
 βασιλεὺς τὸν προσοφειλόμενον φόρον μετῖει πάσῃσι
 τῇσι πόλιν. Συμφέρονται δὲ καὶ τὰδε Αἰγυπτίοισι 60
 Λακεδαιμόνιοι· οἱ κήρυκες αὐτῶν καὶ αὐληταὶ καὶ
 μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατρώϊας τέχνας, καὶ αὐλη-
 τῆς τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ
 κήρυξ κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιθέμενοι
 ἄλλοι σφέας παρακλητοῦσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια
 ἐπιτελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.

Τότε δὲ τὸν Κλεομένηα, ἔοντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ καὶ 61
 κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημά-
 ρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινητέων οὕτω κηδόμενος ὥς
 φθόνῳ καὶ ᾄγῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοστήσας
 ἀπ' Αἰγίνης ἐβούλενε τὸν Δημάρητον παῦσαι τῆς
 βασιλῆτης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν εἰς αὐτὸν
 ποιεύμενος· Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ καὶ
 γήμαντι γυναικας δύο παῖδες οὐκ ἐγίνοντο· καὶ οὐ

γὰρ συνεγινώσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι αἷτιος, γαμέει
 τρίτην γυναῖκα· ὧδε δὲ γαμέει· ἦν οἱ φίλος τῶν
 Σπαρτιητέων ἀνὴρ, τῷ προσεκέετο τῶν ἀστῶν μά-
 λιστα ὁ Ἀρίστων· τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα
 γυνὴ καλλίστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ
 ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη· ἐοῦ-
 σαν γάρ μιν τὸ εἶδος φλαύρην ἢ τροφὸς αὐτῆς, οἷα
 ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν,
 πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοὺς γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος
 αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἕκαστα μαθοῦσα, ἐπιφρά-
 ζεται τοιάδε· ἐφόρει αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς
 τὸ τῆς Ἑλένης ἱρόν· τὸ δ' ἔστι ἐν τῇ Θεράπνῃ κα-
 λευμένη ὑπερθε τοῦ Φοιβηίου ἱεροῦ· ὅκως δὲ ἐνείκει
 ἢ τροφὸς, πρὸς τε τῷ γαλμα ἴστα καὶ ἐλίσσεται τὴν
 θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον· καὶ δὴ
 κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται
 ἐπιφανῆναι, ἐπιφανεῖσαν δὲ ἐπείρεσθαί μιν ὅ τι φέ-
 ρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ; καὶ τὴν φράσαι ὡς παιδίον φορέει·
 τὴν δὲ κελεύσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι, ἀπειρή-
 σθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι·
 τὴν δὲ πάντως ἐωυτῇ κελεύειν ἐπιδεῖξαι· ὁρῶσαν δὲ
 τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ιδέσθαι οὕτω
 δὴ τὴν τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν
 τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν εἶπαι, ὡς καλλιστεύσει
 πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· ἀπὸ μὲν δὴ ταύ-
 τῃς τῆς ἡμέρης μεταπεσέειν τὸ εἶδος· γαμέει δὲ δὴ
 μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπικομένην Ἀγητος ὁ Ἀλκείδεω,
 62 οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρίστωνος φίλος· Τὸν δὲ Ἀρίστωνα
 ἔκνιζε ἄρα τῆς γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως· μηχανᾶται
 δὴ τοιάδε· αὐτὸς τε τῷ ἐταίρῳ τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὐτῇ
 ὑποδέκεται δωτίνην δώσειν τῶν ἐωυτοῦ πάντων ἐν τῷ
 ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἔλθῃ, καὶ τὸν ἐταῖρον ἐωυτῷ ἐκέ-
 λευε ὡσαύτως τὴν ἐμοίην διδόναι· ὁ δὲ οὐδὲν φοβη-
 θεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικὶ, ὀρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι
 γυναῖκα, καταινέει ταῦτα· ἐπὶ τούτοισι δὲ ὄρκους
 ἐπήλασαν· μετὰ δὲ, αὐτὸς τε [ὁ Ἀρίστων] ἔδωκε

τούτο, ὃ τι δὴ ἦν, τὸ εἴλετο τῶν κειμηλίων τῶν
 Ἀρίστωνος [ὁ Ἄγητος], καὶ αὐτὸς τὴν ὁμοίην ζη-
 τέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἐταίρου
 τὴν γυναῖκα ἐπειράτο ἀπάγεσθαι· ὁ δὲ πλὴν τούτου
 μούνου τὰ ἄλλα ἔφη καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος μέν
 τοι τῷ τε ὄρκῳ καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ ἀπίει
 ἀπάγεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο 63
 γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἀποπεμφάμενος·
 ἐν δέ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς
 δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη, τίκει τοῦτον δὴ τὸν Δημά-
 ρητον· καὶ τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν θόκῳ κατημένῳ
 μετὰ τῶν ἐφόρων ἐξαγγέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε· ὁ δὲ
 ἐπιστάμενός τε τὸν χρόνον τῷ ἠγάγετο τὴν γυναῖκα
 καὶ ἐπὶ δακτύλων συμβαλλόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε
 ἀπομόσας, “οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη.” τοῦτο ἤκουσαν μὲν
 οἱ ἔφοροι· πρῆγμα μέντοι οὐδὲν ἐποιήσαντο τὸ παρ-
 αντίκα. ὁ δὲ παῖς ἠῤῥετο, καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ
 εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ τὸν Δημάρητον ἐς
 τὰ μάλιστά οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ
 οὔνομα ἔθετο διὰ τόδε· πρότερον τούτων πανδημεὶ
 Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι, ὡς ἀνδρὶ εὐδοκιμέοντι διὰ πάν-
 των δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων,
 ἄρῃν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο μὲν οἱ
 τὸ οὔνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνον δὲ προϋόντος, 64
 Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασι-
 λήην. ἔδεε δὲ, ὡς ἔοικε, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα
 καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιλείης, διὰ τὰ Κλεο-
 μένῃ διεβλήθη μεγάλως πρότερόν τε ὁ Δημάρητος
 ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσίνος, καὶ δὴ καὶ
 τότε ἐπ' Αἰγινήτων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος
 Κλεομένεος. Ὀρμηθεὶς ὦν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεο- 65
 μένης, συντίθεται Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγιος,
 εὐνὴν οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτὸν
 καταστήσῃ βασιλέα ὄντι Δημαρήτῳ, ἔψεται οἱ ἐπ'
 Αἰγινήτας. ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημα-
 ρήτῳ μάλιστα γεγονὼς διὰ πρῆγμα τοιόνδε· ἄρμο-

- σαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος ἐπιβουλεύσας, ἀποστερεῖ Λευτυχίδα τοῦ γάμου, φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἀρπάσας καὶ σχὼν γυναῖκα. κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἔχθρη ἡ ἐς τὸν Δημάρητον ἐγεγόνεε· τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένεος προθυμίας ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρήτου, φὰς αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων οὐκ ἔοντα παῖδα Ἀρίστωνος· μετὰ δὲ τὴν κατωμοσίην ἐδίωκε ἀνασώζων ἐκείνο τὸ ἔπος τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας ἀπώμοσε, φὰς οὐκ ἑωυτοῦ εἶναι· τούτου δὴ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέφαινε τὸν Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, οὔτε ἰκνευμένως βασιλείοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μάρτυρας παρεχόμενος κείνους οἱ τότε ἔτυχον πάρεδροί τε ἔοντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος δὲ, ἔόντων περὶ αὐτῶν νεικέων· ἔδοξε Σπαρτιήτησι ἐπείρεσθαι τὸ χρηστὴριον τὸ ἐν Δελφοῖσι εἰ Ἀρίστωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρητος; ἀνώστου δὲ γενομένου ἐκ προνοίης τῆς Κλεομένεος ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσποιέεται Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον· ὁ δὲ Κόβων Περίαλλαν τὴν πρόμαντιν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγεσθαι λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. ὕστέρω μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν καὶ Περίαλλα ἡ πρόμαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.
- 67 Κατὰ μὲν δὴ Δημαρήτου τὴν κατάπαυσιν τῆς βασιλῆϊς οὕτω ἐγένετο. ἔφευγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος· μετὰ τῆς βασιλῆϊς τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἰρεθεὶς ἀρχήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδία· θεωμένου δὲ τοῦ Δημαρήτου, ὁ Λευτυχίδης γεγονὼς ἤδη αὐτὸς

βασιλεὺς ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν θεράποντα, ἐπὶ
 γέλωτί τε καὶ λάσθῃ εἰρώτα τὸν Δημάρητον ὁκοῖόν
 τι εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν; ὁ δὲ ἀλγήσας
 τῷ ἐπειρωτῇματι εἶπε φὰς αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη
 πεπειρησθαι, κείνον δὲ οὐ· τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν
 ταύτην ἄρξειν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίας κακότητος ἢ
 μυρίας εὐδαιμονίης. ταῦτα δὲ εἶπας καὶ κατακαλυ-
 ψάμενος, ἥϊε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἐσωτοῦ οἰκία·
 αὐτίκα δὲ παρασκευασάμενος ἔθνε τῷ Διὶ βοῦν, θύσας
 δὲ, τὴν μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ 68
 ἐσθεὶς ἐς τὰς χεῖράς οἱ τῶν σπλάγχχνων, κατικέτενε
 λέγων τοιαῦδε· “ὦ μήτερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων
 καταπτόμενος ἱκετεύω καὶ τοῦ Ἑρκείου Διὸς τοῦδε
 φράσαι μοι τὴν ἀληθειάν, τίς μιν ἐστὶ πατὴρ ὀρθῶ
 λόγῳ; Δευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νεέκεσι
 λέγων, κνέουσάν σε ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς οὕτω
 ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστων· οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον
 λόγον λέγοντες φασὶ σε ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων
 τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ ὦν
 σε μετέρχομαι τῶν θεῶν εἰπεῖν τὸ ἀληθές· οὔτε γὰρ,
 εἴ περ πεποιήκας τι τῶν λεγομένων, μούνη δὴ πεποι-
 ηκας μετὰ πολλέων δέ· ὁ τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ
 ὡς Ἀρίστωνι σπέρμα παιδοποιὸν οὐκ ἐνῆν· τεκεῖν
 γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς προτέρας γυναῖκας.” Ὁ μὲν δὴ 69
 τοιαῦτα ἔλεγε· ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε· “ὦ παῖ,
 ἱπείτε με λιτῇσι μετέρχεαι εἰπεῖν τὴν ἀληθειάν, πᾶν
 εἰς σὲ κατειρήσεται τὰληθές· ὡς με ἡγάγετο Ἀρίσ-
 των ἐς ἐσωτοῦ, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἦλθέ μοι
 φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι· συνευνηθὲν δὲ τοὺς στε-
 φάνους οὓς εἶχε ἐμοὶ περιετίθει· καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε,
 ἦκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων· ὡς δέ με εἶδε ἔχουσιν
 στεφάνους, εἰρώτα τίς εἴη ὁ μοι δούς; ἐγὼ δὲ ἐφάμην
 ἐκείνον· ὁ δὲ οὐκ ὑπέδέκετο· ἐγὼ δὲ κατωμνύμην
 φαμένη αὐτὸν οὐ καλῶς ποιεῖν ἀπαρνεύμενον·
 ὀλίγον γὰρ τι πρότερον ἐλθόντα καὶ συνευνηθέντα
 δοῦναί μοι τοὺς στεφάνους. ὀρέων δέ με κατομνυ-

μένην ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε ὡς θεῖον εἶη τὸ πρῆγμα.
 καὶ τοῦτο μὲν οἱ στέφανοι ἐφάνησαν ἔόντες ἐκ τοῦ
 ἡρώϊου τοῦ παρὰ τῇσι θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι ἰδρυμέ-
 νου· (τὸ καλέουσι Ἀστραβάκου·) τοῦτο δὲ οἱ μάντιες
 τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναίρεον εἶναι. οὕτω δὴ, ὦ
 παῖ, ἔχεις πᾶν ὅσον τι καὶ βούλει πυθέσθαι· ἡ γὰρ
 ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας καὶ τοι πατήρ ἐστι Ἀσ-
 τράβακος ὁ ἥρωος, ἡ Ἀρίστων· ἐν γάρ σε τῇ νυκτὶ
 ταύτῃ ἀναίρεομαι. τῇ δέ σευ μάλιστα κατὰπτονται
 οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ
 σὺ ἡγγέλθης γέγεννημένος, πολλῶν ἀκούοντων οὐ
 φῆσαιέ σε ἑωυτοῦ εἶναι, (τὸν χρόνον γὰρ, τοὺς
 δέκα μῆνας, οὐδέ κω ἐξήκειν,) αἰδρῆτή τῶν τοιούτων
 κείνος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος· τίκτους γὰρ γυναῖκες
 καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἐπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶσαι δέκα
 μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δὲ σέ, ὦ παῖ, ἐπτάμηνον
 ἔτεκον· ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλὸν
 χρόνον, ὡς ἀνοίῃ τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦτο. λόγους δὲ
 ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σευ τοῦ μὴ δέκεο· τὰ γὰρ
 ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ ὀνοφορβῶν αὐτῷ
 τε Δευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίκτοιν αἱ
 70 γυναῖκες παῖδας.” Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε· ὁ δὲ
 πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο καὶ ἐπόδια λαβὼν, ἐπο-
 ρεύετο ἐς Ἥλιν τῷ λόγῳ, φὰς ὡς ἐς Δελφούς χρησό-
 μενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑπο-
 τοπηθέντες Δημάρητον δρησμῷ ἐπιχειρεῖν, ἐδίωκον·
 καὶ κως ἔφθῃ ἐς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ Δημάρητος ἐκ
 τῆς Ἥλιδος· ἐπιδιαβάντες δὲ εἰ Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ
 τε ἄπτοντο καὶ τοὺς θεράποντας αὐτὸν ἀπαιρέοντο·
 μετὰ δὲ, οὐ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι, ἐν-
 θεῦτεν διαβαίνει ἐς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλέα Δαρεῖον·
 ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστί, καὶ γῆν τε καὶ
 πόλιν ἔδωκε. οὕτω ἀπύκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημάρητος
 καὶ τοιαύτῃ χρησάμενος τύχῃ, ἄλλα τε Λακεδαιμο-
 νίοισι συχνὰ ἔργοισι τε καὶ γνώμησι ἀπολαμπρυνθεῖς,
 ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι ἀνελόμενος τεθρίππῳ

προσέβαλε, μῶνος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος, Δημαρήτου καταπαν- 71
σθέντος, διεδέξατο τὴν βασιλήϊν· καὶ οἱ γίνεται
παῖς Ζευξίδημος, τὸν δὴ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρ-
τιητέων ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασί-
λευσε Σπάρτης· πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν
παῖδα Ἀρχίδημον· Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξιδή-
μου γαμέει δευτέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, εὐῶσαν
Μενίου μὲν ἀδελφεὴν Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ
τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γινέται οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτώ·
τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξιδήμου γαμέει, δόντος αὐτῷ
Λευτυχίδεω. Οἱ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγήρα ἐν 72
Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιήνδε τινὰ Δημαρήτῳ ἐξέτισε·
ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην, παρεὼν
δέ οἱ ὑποχείρια πάντα ποιήσασθαι ἐδωροδόκησε ἀρ-
γύριον πολὺ· ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ ἄλους αὐτοῦ ἐν τῷ
στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χειρίδι πλὴν ἀργυρίου,
ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστήριον ὑπαχθεῖς· καὶ τὰ
οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύ-
τησε ἐν ταύτῃ· ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο χρόνῳ ὕστερον.

Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένει εὐδωώθη τὸ ἐς τὸν Δη- 73
μάρητον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδεα ἥϊε
ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινὸν τινὰ σφι ἔγκοτον διὰ τὸν
προπηλακισμόν ἔχων. οὕτῳ δὴ οὔτε οἱ Αἰγινήται,
ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων ἐπ' αὐτοὺς, ἐδι-
καίουν ἔτι ἀντιβαίνειν, ἐκείνοί τε ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας
δέκα Αἰγινήτεων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ
καὶ γένει, ἥγον καὶ ἄλλους καὶ δὴ καὶ Κρῖόν τε
τὸν Πολυκρίτου καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος,
οἵπερ εἶχον μέγιστον κράτος· ἀγαγόντες δὲ σφεας ἐς
γῆν τὴν Ἀττικὴν, παραθήκην παρατίθενται ἐς τοὺς
ἐχθίστους Αἰγινήτησι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, 74
Κλεομένεα ἐπαῖστον γεγόμενον κακοτεχνήσαντα ἐς
Δημάρητον δεῖμα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέσχε
ἐς Θεσσαλίην· ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκα-

δίην, νεώτερα ἔπρησσε πρήγματα συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε ὅρκους προσάγων σφί, ἥ μὴν ἔψεσθαί σφεας αὐτῷ τῇ ἂν ἐξηγήται, καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκάδων τοὺς προεστεῶτας ἀγινέων, ἐξορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. [ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγεται εἶναι ὑπ' Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ.] καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον ἐκ πέτρης σταρίζει ἐς ἄγκος· τὸ δὲ ἄγκος αἵμασιῆς τις περιθέει κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει

75 εὐδσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίας πρὸς Φενεῷ. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα, κατήγον αὐτὸν δείσαντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. κατελθόντα δὲ αὐτὸν αὐτίκα ὑπέλαβε μανίῃ νοῦσος ἐόντα καὶ πρότερον ὑπομαργότερον· ὅκως γάρ τεψ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέχρανε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον· ποιεῦντα δὲ αὐτὸν ταῦτα καὶ παραφρονήσαντα ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ· ὁ δὲ δεθεὶς τὸν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων αἵτεε μάχαιραν, οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα τοῦ φυλάκου διδόναι, ἀπειλῆε τά μιν αὖτις ποιήσειε· ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος,—ἦν γὰρ τῶν τις εἰλωτέων,—διδοῖ οἱ μάχαιραν· Κλεομένης δὲ παραλαβὼν τὸν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτὸν λωβώμενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας προὔβαινε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς, ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἔς τε τὰ ἰσχία καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπίκητο, καὶ ταύτην καταχορδεύων ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ· ὥς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάρητον γενόμενα λέγειν· ὥς δὲ Ἀθηναῖοι μούνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσίνα ἐσβαλὼν ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὥς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱροῦ αὐτῶν τοῦ Ἄργου Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων κατέκοπτε, καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων ἐνέπρησε.

Κλεομένει γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι ἐχρή- 76
 σθη Ἄργος αἰρήσειν. ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων
 ἀπῖκετο ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ
 τῆς Στυμφηλῆς λίμνης· (τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς
 χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ,
 τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων
 Ἐρασῖνον καλέεσθαι) ἀπικόμενος δ' ὦν ὁ Κλεομένης
 ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἐσφαγιάζετο αὐτῷ, καὶ οὐ
 γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλλιέρεε διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν
 ἔφη τοῦ Ἐρασίνου οὐ προδιδόντος τοὺς πολιήτας,
 Ἀργείους μέντοι οὐδ' ὥς χαιρήσειν· μετὰ δὲ ταῦτα
 ἐξαναχωρήσας, τὴν στρατιὴν κατήγαγε ἐς Θυρέην·
 σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσῃ ταῦρον, πλοίοισι
 σφεας ἤγαγε ἐς τε τὴν Τιρυνθίην χώραν καὶ Ναυ-
 πλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐβοήθειον πυνθανόμενοι ταῦτα 77
 ἐπὶ θάλασσαν· ὥς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυν-
 θος χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται Σήπεια οὖνομα,
 μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες ἕζοντο ἀντίοι τοῖσι
 Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ
 τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ
 αἰρεθέωσι· καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε
 τὸ χρηστήριον τὸ ἐπίκοινα ἔχρησε ἡ Πυθίη τούτοις
 τε καὶ Μιλησίοισι, λέγον ὧδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
 ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
 πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει·
 ὥς ποτὲ τις ἐρέει καὶ ἐπεσσομένων ἀνθρώπων,
 δεινὸς ὅφρις τριέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθεῖς.

Ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα τοῖσι Ἀργείοισι φόβον
 ταρεῖχε· καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι
 τῶν πολεμίων χρᾶσθαι· δόξαν δέ σφι, ἐποίειν τοι-
 ὶνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημαίνει τι
 Λακεδαιμονίοισι, ἐποίειν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τῶντὸ τοῦτο.
 Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῖντας τοὺς Ἀργείους 78
 ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνῃε, παραγγέλλει
 σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κήρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε

- ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ἐπιτελέα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιευμένοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπεκέατο· καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτῶν, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου
- 79 καταφυγόντας περιϋζόμενοι ἐφύλασσον. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε· ἔχων αὐτομόλους ἄνδρας καὶ πυνθανόμενος τούτων, ἐξεκάλεε πέμπων κήρυκα ὀνομαστὶ λέγων τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν τῷ ἱρῷ ἀπεργμένους· ἐξεκάλεε δὲ, φὰς αὐτῶν ἔχειν τὰ ἄποινα· ἄποινα δέ ἐστι Πελοποννησίοισι δύο μνέαι τεταγμένοι κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτίνειν· κατὰ πεντήκοντα δὴ ὦν τῶν Ἀργείων, ὡς ἐκάστους ἐκκαλεύμενος, ὁ Κλεομένης ἔκτεινε· ταῦτα δέ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένει· ἅτε γὰρ πυκνοῦ ἐόντος τοῦ ἄλσεος, οὐκ ὤρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς ὅ τι ἔπρησσον, πρίν γε δὴ αὐτῶν τις ἀναβάς ἐπὶ δένδρος κατεῖδε τὸ ποιούμενον· οὐκων δὴ
- 80 ἔτι καλεόμενοι ἐξήεσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ τῶν εἰλωτέων περινέειν ὕλην τὸ ἄλσος· τῶν δὲ πειθομένων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος· καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν τινα αὐτομόλων, τίνος εἶη θεῶν τὸ ἄλσος; ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶναι· ὁ δὲ ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα εἶπε· “ὦ Ἀπολλων χρηστήριε, ἧ μεγάλως με ἠπάτηκας φάμενος Ἄργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξήκειν μοι τὸ χρηστήριον.” Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστέας ἦιε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων· βουλούμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ὁ ἱεὺς ἀπηγόρευε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν· ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱεῖα ἐκέλευε τοὺς εἰλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπάγοντας μαστιγῶσαι· καὶ αὐτὸς ἔθυσε, ποιήσας δὲ ταῦτα ἀπῆγε ἐς τὴν Σπάρτην.
- 82 Νοστήσαντα δέ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, φάμενοί μιν δωροδοκήσαντα οὐκ ἐλέ-

ειν τὸ Ἄργος, παρεὸν εὐπετέως μιν ἐλεῖν· ὁ δέ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων ἔχω σαφηνέως εἶπαι· ἔλεξε δ' ὦν φάμενος ἐπεὶ τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱρὸν εἶλε, δοκέειν οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ· πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δικαιοῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε δὴ ἱροῖσι χρήσεται, καὶ μάθῃ εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδόι εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἔστηκε· καλλιευρέμενψ δὲ ἐν τῷ Ἑραίῳ ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι· μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκήν, ὅτι οὐκ αἰρέει τὸ Ἄργος· εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἰρέειν ἂν κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν δὲ στηθέων λάμψαντος, πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι· ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ οἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτησι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας.

Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχρῶθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦλοι 83 αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα ἄρχοντές τε καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. ἔπειτά σφεας οὔτοι ἀνακτώμενοι ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ Ἄργος ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα· τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος, γένος ἐὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότῃσι· ἐκ τούτου δὲ πόλεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς ὃ δὴ μόγισ οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά φασι μα- 84 νέντα ἀπολέσθαι κακῶς· αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆταί φασι ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθησι δὲ ὁμιλήσαντά μιν ἀκρητοπότην γενέσθαι καὶ ἐκ τούτου μανῆναι· Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεὶ τέ σφι Δαρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι καὶ συντίθεσθαι ὡς χρεὸν εἶη αὐτοὺς μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν

πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐξ Ἐφέσου ὀρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα ἐς τὸντὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἡκόντων τῶν Σκυθῶν ἐπὶ ταῦτα, ὁμιλέειν σφι μεζόνως, ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἰκνευμένου μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτῶν· ἐκ τοῦτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται· ἐκ τούτου, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βούλωνται πιεῖν, “ἐπισκύθισον” λέγουσι. οὕτω δὲ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτω ἐκτίσαι.

- 85 Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες, ἔγνωσαν περιϋβρίσθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω· καὶ μιν κατέκριναν ἔκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἰγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων τὸν Λευτυχίδα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἑὼν ἐν Σπάρτῃ δόκιμος ἀνὴρ· “τί βούλεσθε ποιεῖν, ἄνδρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδοτον γενόμενον ὑπὸ τῶν ποληιτέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστέρης μὴ τι ὑμῖν, ἣν ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβάλωσι.” ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς· ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῷδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδα ἐς Ἀθή-
86 νας, ἀποδοῦναι Αἰγινήτησι τοὺς ἀνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὴν παρθήκην, οἱ Ἀθηναῖοι προφάσις εἰλκον οὐ βούλομενοι ἀποδοῦναι, φάντες δύο σφέας ἑόντας βασιλέας παραθέσθαι, καὶ οὐ δικαιοῦν τῷ ἐτέρῳ ἄνευ τοῦ ἐτέρου ἀποδιδόναι. οὐ φαμένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξέ σφι Λευτυχίδης τάδε· “ὦ Ἀθηναῖοι, ποιεέτε μὲν ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί· καὶ γὰρ

ἀποδιδόντες ποιέετε ὅσια, καὶ μὴ ἀποδιδόντες τὰ ἐναντία τούτων· ὁκοῖον μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συν-
 ηνείχθη γενέσθαι περὶ παραθήκης, βούλομαι ὑμῖν
 εἶπαι. λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται, γενέσθαι ἐν
 τῇ Λακεδαίμονι κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν ἀπ' ἐμέο
 Γλαῦκον Ἐπικύδεος παῖδα· τοῦτον τὸν ἄνδρα φαμέν
 τά τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα, καὶ δὴ καὶ
 ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης περὶ πάντων ὅσοι τὴν
 Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον· συννειχθή-
 ναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἱκνευμένῳ τάδε λέγομεν· ἄνδρα
 Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην βούλεσθαι οἱ ἐλ-
 θεῖν ἐς λόγους, προῖσχύμενον τοιάδε· εἰμὶ μὲν Μι-
 λήσιος, ἦκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, βουλόμενος δικαι-
 οσύνης ἀπολαῦσαι· ὥς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν
 ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην, τῆς σῆς δι-
 καιοσύνης ἦν λόγος πολλὸς, ἐμεωυτῷ λόγους ἐδίδουν,
 καὶ ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεὶ κοτε ἢ Ἰωνίῃ ἢ δὲ Πε-
 λοπόννησος ἀσφαλὲς ἰδρυμένη, καὶ διότι χρήματα
 οὐδαμὰ τοὺς αὐτοὺς ἐστι ὁρᾶν ἔχοντας· ταῦτά τε ὦν
 ἐπιλεγομένῳ καὶ βουλευομένῳ ἔδοξέ μοι τὰ ἡμίσεα
 πάσης τῆς οὐσίας ἐξαργυρώσαντα θέσθαι παρὰ σέ,
 εὖ ἐξέπισταμένῳ ὥς μοι κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ σόα·
 σὺ δὴ μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι καὶ τάδε τὰ σύμ-
 बोла σῶζε λαβών· ὃς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτήῃ,
 τούτῳ ἀποδοῦναι· ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξείνος
 τοσαῦτα ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τὴν παραθήκην
 ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ· χρόνου δὲ πολλοῦ διελθόντος,
 ἦλθον ἐς τὴν Σπάρτην τούτου τοῦ παραθεμένου τὰ
 χρήματα οἱ παῖδες· ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους τῷ Γλαύ-
 κῳ καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα, ἀπαίτεον τὰ χρή-
 ματα· ὁ δὲ διωθέετο ἀντυποκρινόμενος τοιάδε· οὔτε
 μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτε με περιφέρει οὐδὲν εἰδέ-
 ναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε, βούλομαί τε ἀναμνη-
 σθεῖς ποιέειν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ εἰ ἔλαβον,
 ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ εἴ γε ἀρχὴν μὴ ἔλαβον, νό-
 μοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρίσομαι ἐς ὑμέας· ταῦτα ὦν·

ὕμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον μῆνα ἀπὸ τοῦδε. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιούμενοι ἀπαλλάσσοντο, ὥς ἀπεστερημένοι τῶν χρημάτων. Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστήριῳ· ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὀρκῷ τὰ χρήματα ληΐσεται; ἢ Πυθίῃ μετέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι·

Γλαῦκ' Ἐπικυδεῖδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω
ὀρκῷ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληΐσασθαι.
ἔμην' ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὖορκον μένει ἄνδρα.
ἀλλ' Ὅρκου πάϊς ἐστὶν ἀνώνυμος· οὐδ' ἐπὶ χεῖρες,
οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
συμμάρψας ὀλέσει γενεὴν, καὶ οἶκον ἅπαντα.
ἄνδρὸς δ' εὖορκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν παραιτέτο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων· ἢ δὲ Πυθίῃ ἔφη, τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ποιῆσαι ἴσον δύνασθαι. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους, ἀποδίδοι σφί τὰ χρήματα. τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος· ὅδε, ᾧ Ἀθηναῖοι, ὥρμήθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται· Γλαύκου νῦν οὔτε τι ἀπόγονόν ἐστι οὐδὲν οὐτ' ἰστίῃ οὐδεμία νομιζομένη εἶναι Γλαΐκου· ἐκτέτριπταί τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παραθήκης ἄλλο γε, ἢ ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι." Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὥς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσῆκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο.

- 87 Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦναι δίκας τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν Θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὥς τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο· καὶ ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντετηρὶς ἐπὶ Σουνίῳ, λοχήσαντες ὦν τὴν θεωρίδα νῆα εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων· λαβόντες δὲ τοὺς ἄνδρας,
- 88 ἔδωκαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ τὸ πᾶν μηχανή-

σασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι· καὶ ἦν γὰρ Νικόδρομος
 Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ ἀνὴρ δόκιμος,
 οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέρην
 ἑωυτοῦ ἐξέλασιν ἐκ τῆς νήσου, μαθὼν δὲ τότε τοὺς
 Ἀθηναίους ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς,
 συντίθεται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φράσας
 ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἡκεῖν
 δεήσει βοηθέοντας· μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνει μὲν
 κατὰ τὰ συνεθήκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν
 παλαιὴν καλεομένην πόλιν· Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγί- 89
 νονται ἐς δέον· οὐ γὰρ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες σφι ἀξιό-
 μαχοι τῇσι Αἰγινητέων συμβαλέειν· ἐν ᾧ ὦν Κοριν-
 θίων ἐδέοντο χρήσαί σφι νέας, ἐν τούτῳ διεφθάρη
 τὰ πρήγματα· οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἦσαν γὰρ σφι τοῦ-
 τον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθηναίοισι
 διδοῦσι δεομένοισι ἑκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πεντα-
 δράχμους ἀποδόμενοι· δωτίνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ
 ἐξῆν δοῦναι· ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ
 τὰς σφετέρας, πληρώσαντες ἐβδομήκοντα νέας τὰς
 ἀπάσας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἶγιναν· καὶ ὑστέρισαν ἡμέ- 90
 ρῃ μὴ τῆς συγκειμένης. Νικόδρομος δὲ, ὡς οἱ Ἀθη-
 ναῖοι ἐς τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβάς
 ἐκδιδρήσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δέ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ
 τῶν Αἰγινητέων ἔσποντο· τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον
 οἰκῆσαι ἔδοσαν· ἐνθεῦτεν δὲ οὗτοι ὀρμεύμενοι ἔφε-
 ρόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας· ταῦτα
 μὲν δὴ ὕστερον ἐγίνετο· Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες, 91
 ἐπαναστάντος τοῦ δήμου σφι ἅμα Νικοδρόμῳ, ἐπε-
 κράτησαν· καὶ ἔπειτ' ἀσφειδὲς χειρῳσάμενοι, ἐξῆγον
 ἀπολέοντες· ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι ἐγένετο τὸ
 ἐκθύσασθαι οὐκ οἰοί τε ἐγίνοντο ἐπιμηχανώμενοι·
 ἀλλ' ἐφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ
 σφι ἴλεων γενέσθαι τὴν θεόν· ἐπτακοσίους γὰρ δὴ
 τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες· εἰς
 δὲ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ καταφεύγει πρὸς
 πρόθυρα Δήμητρος θεσμοφόρου· ἐπιλαμβανόμενος

- δὲ τῶν ἐπισπαστήρων εἶχετο· οἱ δὲ, ἐπεὶ τέ μιν ἀποσπάσαι οὐκ οἰοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἦγον οὕτω· χεῖρες δὲ κεῖναι
- 92 ἐμπεφυκυῖαι ἦσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι. Ταῦτα μὲν νυν σφέας αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἦκουσι ἐνανμάχισαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα· ἐσσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεκαλέοντο τούτους αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον, Ἀργεῖους· καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθέουσι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγιναῖαι νέες ἀνάγκη λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώραν καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καὶ σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἐκατέρους. Σικωνῖοι μὲν νυν συγγνόντες ἀδικῆσαι, ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες, ἀξήμιοι εἶναι. Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκοντο ἥσάν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὲ ὧν σφι ταῦτα δεομένοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβοήθεε, ἐθελονταὶ δὲ ἐς χιλίους· ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς ἀνὴρ ᾧ οὖνομα Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας. τούτων οἱ πλεῖνες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης, μουνυμαχίην ἐπασκέων, τρεῖς μὲν ἄνδρας τρόπῳ τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ Δεκελέος ἀποθνήσκει.
- 93 Αἰγινῆται δὲ ἐοῦσι ἀτάκτοις Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ ἐνίκησαν· καὶ σφεων νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον.
- 94 Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνήπτο πρὸς Αἰγινῆτας. ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἔωυτοῦ ἐποίεε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος μεμνήσθαι μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδῶν προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους, ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος, ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος, καταστρέφεσθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ

γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ παραλύει τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας ἀπέστειλε ἐπὶ τε Ἑρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνεα τὸν Ἀρταφέρνεος παῖδα ἀδελφιδέον ἑωυτου· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἐξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἑρέτριαν, ἄγειν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέν- 95
τες, πορευόμενοι παρὰ βασιλέως ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλῆϊον πεδῖον, ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδευομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχθεὶς ἐκάστοισι· παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἵππαγωγοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἔτεϊ προεῖπε τοῖσι ἑωυτου δασμοφόροις Δαρείῳς ἐτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἐξακοσίῃσι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ παρὰ τὴν ἠπειρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θρηήκης· ἀλλ' ἐκ Σάμου ὀρμεώμενοι, παρὰ τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο, ὥς μὲν ἐμοὶ δοκέει, δείσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἀθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτεϊ ποιούμενοι ταύτῃ τὴν κομιδὴν μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάγκαζε, πρότερον οὐκ ἀλουσα. Ἐπεὶ δὲ, ἐκ τοῦ 96
Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ, (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπέιχον στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι, μεμνημένοι τῶν πρότερον,) οἱ Νάξιοι πρὸς τὰ οὖρεα οἴχοντο φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν· οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτῶν, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίεον, οἱ Δῆλιοι, ἐκλι- 97
πόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τήνον· τῆς δὲ στρατιῆς καταπλεούσης, ὁ Δᾶτις

προπλώσας οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσ-
 ορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Ῥηνῇ· αὐτὸς δὲ
 πυθόμενος ἵνα ᾗσαν οἱ Δῆλιοι, πέμπων κήρυκα ἡγό-
 ρευέ σφι τάδε· “ἄνδρες ἱροὶ, τί φεύγοντες οἴχεσθε
 οὐκ ἐπιτηδέα καταγόνοντες κατ’ ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ
 αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω, καὶ μοι ἐκ βασιλέος
 ὧδε ἐπέσταλται, ἐν ᾗ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο ταύ-
 την μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώραν μήτε
 τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν καὶ ἄπιτε ἐπὶ τὰ
 ὑμέτερα αὐτῶν καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε.” ταῦτα μὲν
 ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι· μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ
 98 μίσησε. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας ἔπλεε ἅμα
 τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἑρέτριαν πρῶτα, ἅμα ἀγόμενος
 καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας. μετὰ δὲ τοῦτον ἐνθεῦτεν
 ἐξαναχθέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὥς ἔλεγον οἱ Δῆλιοι,
 καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα [μέχρι ἐμεῦ σεισθείσα]· καὶ
 τοῦτο μὲν κου τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων
 ἔσεσθαι κακῶν ἔφηγε ὁ θεός· ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ
 Ὑστάσπεος καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου καὶ Ἀρταξέρ-
 ξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τουτέων ἐπεξῆς γενεῶν,
 ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας
 γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν ἀπὸ τῶν
 Περσέων αὐτῇ γεγόμενα, τὰ δὲ ἀπ’ αὐτῶν τῶν κορυ-
 φαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. οὕτω οὐδὲν
 ἦν ἀεικὲς κινήσῃναι Δῆλον τὸ πρὶν εἶουσιν ἀκίνητον·
 καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ εἶουσιν.

δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνό-
 ματα, Δαρείος ἐρξίης, Ξέρξης ἀρήϊος, Ἀρταξέρξης
 μέγας ἀρήϊος· τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε ἀν-
 ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἑλληνες κα-
 λέοιεν.

99 Οἱ δὲ βάρβαροι ὥς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου προσ-
 ἰσχον πρὸς τὰς νήσους· ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν τε
 παρελάμβανον καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας

ἐλάμβανον· ὥς δὲ περιπλέοντες τὰς νήσους προσ-
 ἔσχον καὶ ἐς Κάρυστον, (οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύ-
 στιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδοσαν οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιν
 ἀστυγείτονας στρατεύεσθαι, λέγοντες Ἑρέτριάν τε
 καὶ Ἀθήνας,) ἐνθαῦτά τούτους ἐπολιόρκεόν τε καὶ
 τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρ-
 ἔστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην. Ἑρετρίες 100
 δὲ πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν ἐπὶ
 σφέας ἐπιπλέονσαν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι
 βοηθοὺς γενέσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν
 ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους κληρουχέον-
 τας τῶν ἵπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν χώραν, τούτους
 σφι διδοῦσι τιμωρούς· τῶν δὲ Ἑρετριέων ἦν ἄρα
 οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα· οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθη-
 ναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ἰδέας· οἱ μὲν γὰρ αὐ-
 τῶν ἐβουλευόντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς
 Εὐβοίης, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι
 παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι, προδοσίην ἐσκευάζοντο·
 μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὥς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθω-
 νος, ἐὼν τῶν Ἑρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι
 ἦκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι
 πρήγματα προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφεας ἐς
 τὴν σφετέρην ἵνα μὴ προσαπόλωνται· οἱ δὲ Ἀθη-
 ναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλευσάντι πείθονται· καὶ
 οὗτοι μὲν διαβάντες ἐς Ὠρωπὸν ἔσωζον σφέας αὐ-
 τοὺς. Οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας 101
 τῆς Ἑρετρικῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ
 Αἰγίλια· κατασχόντες δὲ ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα
 ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὥς προσ-
 οισόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι· οἱ δὲ Ἑρετρίες ἐπεξελ-
 θεῖν μὲν καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλὴν· εἴ-
 κως δὲ διαφυλάξαιεν τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμελε
 πέρι, ἐπεὶ τε ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν· προσβο-
 λῆς δὲ γινομένης καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος, ἐπιπτον
 ἐπὶ ἑξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ
 Εὐφορβὺς τε ὁ Ἀλκιμάχου καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου,

ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδούσι τοῖσι Πέρσῃσι· οἱ δὲ ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν τὰ ἱρὰ συλλήσαντες ἐνέπρησαν ἀποτινύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν, τοῦτο δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἡνδραποδίσαντο κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς.

102 Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἑρέτριαν καὶ ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατέργοντές τε πολλόν, καὶ δοκέοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἑρετρίεας ἐποίησαν· καὶ ἦν γὰρ ὁ Μαραθῶν ἐπιτηδεώτατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιπνεύσαι καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἑρετρίης, ἐς τοῦ-

103 τό σφι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισιστράτεω. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθηον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα· ἦγον δὲ σφεας στρατηγοὶ δέκα, τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης· τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηνέων Πεισίστρατον τὸν Ἱπποκράτεος· καὶ αὐτῷ φεύγοντι Ὀλυμπιάδα ἀνελῆσθαι τεθρίππῳ συνέβη, καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν τῷντὸ ἐξενείκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ· μετὰ δὲ, τῇ ὑστέρῃ Ὀλυμπιάδι τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι νικῶν παραδιδοῖ Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι, καὶ τὴν νίκην παρὲς τούτῳ κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἐωυτοῦ ὑπόσπονδος· καὶ μιν ἀνελόμενον τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην Ὀλυμπιάδα κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκέτι περιεόντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν κατὰ τὸ πρυτανῆιον, νυκτὸς ὑπέισαντες ἄνδρας. τέθαπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς διὰ Κοίλης καλεομένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφεται αὐταὶ αἱ τρεῖς Ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἥδη τῷντὸ τοῦτο, Εὐαγόρεω Λάκωνος· πλέω δὲ τουτέων, οὐδαμαί. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμῳ Στησαγόρης ἦν τηνικαῦτα παρὰ τῷ πατρίῳ Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμῳ ἐν Ἀθήνῃσι, τοῦνομα

ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδew·
[Μιλτιάδης]. Οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μιλτιάδης, 104
ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου καὶ ἐκπεφευγὼς διπλόον
θάνατον, ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ οἱ
Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου περὶ
πολλοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ
βασιλέα, ἅμα δὲ ἐκφυγέντα τε τούτους καὶ ἀπικό-
μενον ἐς τὴν ἑωυτοῦ, δοκέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ,
ἤδη τὸ ἐνθυτέν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι καὶ ὑπὸ
δικαστήριον αὐτὸν ἀγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς
ἐν Χερσονήσῳ· ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους στρατηγὸς
οὗτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

Καὶ πρῶτα μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστει, οἱ στρα- 105
τηγοὶ ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην,
Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ
τοῦτο μελετῶντα· τῷ δὴ, ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιπ-
πίδης καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελλε, περὶ τὸ Παρθένιον
οὔρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πᾶν περιπίπτει· βώσαντα
δὲ τὸ οὔνομα τοῦ Φειδιππίδew τὸν Πᾶνα, Ἀθηναί-
οισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι διότι ἑωυτοῦ οὐδεμίαν
ἐπιμέλειαν ποιεῦνται ἐόντος εὐνου Ἀθηναίοισι, καὶ
πολλαχὴ γενομένου ἤδη σφίσι χρησίμου, τὰ δ' ἔτι
καὶ ἐσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι καταστάν-
των σφίσι εὖ ἤδη τῶν πρηγμάτων πιστεύσαντες
εἶναι ἀληθέα, ιδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει Πανὸς
ἱρὸν καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι
ἐπετείησι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. Τότε δὲ πεμ- 106
φθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε
πὲρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι, δευτεραίως ἐκ τοῦ
Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ· ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ
τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· “ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι
ἰμέων δέονταί σφισι βοηθῆσαι καὶ μὴ περιῦδεῖν
πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλήσι δουλcosύνῃ
περιπεσοῦσον πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων· καὶ γὰρ νῦν
Ἑρέτριά τε ἡνδραπόδισται, καὶ πόλι λογίμη ἡ Ἑλ-
λὰς γέγονε ἀσθενεστέρα.” ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντε-
11.—9

ταλμένα ἀπήγγελλε· τοῖσι δὲ ἕαδε μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δέ σφι ἦν τὸ παραντίκα ποιέειν ταῦτα οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον· ἦν γὰρ ἱσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη· εἰνάτη δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οἱ πλήρεος ἑόντος τοῦ κύκλου.

- 107 Οὗτοι μὲν νυν τὴν πανσέληνον ἔμενον· τοῖσι δὲ βαρβαροῖσι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς ὅψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ Ἰππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συνευνηθῆναι· συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ ὀνείρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχὴν, τελευτήσκειν ἐν τῇ ἑωυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὅψιος συνεβάλετο ταῦτα· τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μὲν τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἑρετρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ καταγομένας ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε οὕτως, ἐκβάντας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διάτασσε· καὶ οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς ἐώθεε· οἷα δέ οἱ πρεσβυτέρῳ ἑόντι τῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσειόντο· τούτων ὦν ἓνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας· ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ, ἐποιέετο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν· ὥς δὲ οὐκ ἐφαίνετό οἱ ὁ ὀδὼν, ἀναστενάξας εἶπε πρὸς τοὺς παραστάτας· “ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δυνησόμεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι· ὁκόσον δέ τι μοι μέρος μετῆν ὁ
- 108 ὀδὼν μετέχει.” Ἰππίης μὲν δὴ ταύτῃ τὴν ὅψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι· Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλέος, ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημεῖ. καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσάν σφεας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόρους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναιρέατο· ἔδοσαν δὲ ὧδε· πιεζεύμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει τε τῷ Ἀναξανδρίδῳ καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς· οἱ δὲ οὐ δεκόμενοι ἔλεγόν σφι τάδε· “ἡμεῖς μὲν ἕκαστέρῳ

τε οἰκόμεν καὶ ὑμῖν τοιγάρ τις γένοιτ' ἂν ἐπικουρή
 ψυχρή· φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἐξανδραποδισθέν-
 τες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων· συμβουλευόμεν δὲ ὑμῖν
 δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε
 ἀνδράσι καὶ τιμωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι.” ταῦτα
 συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ εὐνοίην
 οὕτω τῶν Πλαταιέων, ὥς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναί-
 ους ἔχειν πόνους συνεστέωτας Βοιωτοῖσι· Λακεδαι-
 μόνιοι μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ
 δὲ οὐκ ἠπίστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἱρὰ ποιούντων
 τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἰκέται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν
 ἐδίδουσαν σφέας αὐτούς· Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα
 ἐστρατεύοντο ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας, Ἀθηναῖοι δὲ σφι
 ἐβοήθηον· μελλόντων δὲ συνάπτειν μάχην, Κορίν-
 θιοι οὐ περιείδον· παρατυχόντες δὲ καὶ καταλλάξαν-
 τες ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων, οὗρισαν τὴν χώραν
 ἐπὶ τοῖσδε· ἔαν Θηβαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλο-
 μένους ἐς Βοιωτοὺς τελείειν· Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα
 γνόντες ἀπαλλάσσοντο· Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπε-
 θήκαντο Βοιωτοὶ, ἐπιθέμενοι δὲ ἐσώθησαν τῇ μάχῃ·
 ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔθικαν
 Πλαταιεῦσι εἶναι οὔρους, τούτους ὑπερβάντες τὸν
 Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποίησαντο οὔρον Θηβαίοισι πρὸς
 Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιάς· ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ Πλα-
 ταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ·
 ἦκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες.

Τοῖσι δὲ Ἀθηναίῳι στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ 109
 γνῶμαι, τῶν μὲν οὐκ ἐόντων συμβάλλειν· ὀλίγους
 γὰρ εἶναι στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν· τῶν δὲ
 καὶ Μιλτιάδew κελυνόντων· ὥς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο
 καὶ ἐνίκα ἢ χείρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ
 ἐνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων
 πολεμαρχέειν· τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον
 τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι, ἦν
 δὲ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς
 τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης ἔλεγε τάδε· “ἐν σοὶ νῦν,

- Καλλίμαχε, ἔστι ἢ καταδουλώσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευ-
 θέρας ποιήσαντα μνημόσυνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα
 ἀνθρώπων βίον, οἷα οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστο-
 γείτων λείπουσι· νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι
 ἐς κίνδυνον ἤκουσι μέγιστον· καὶ ἦν μὲν γε ὑπο-
 κύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσονται παρα-
 δεδομένοι Ἰππῖῃ· ἦν δὲ περιγένηται αὕτη ἡ πόλις,
 οἷη τέ ἐστι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πολίων γενέσθαι.
 κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷά τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ
 τι τούτων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν
 ἔρχομαι φράσων· ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἐόντων δέκα
 δίχα γίνονται αἱ γνώμαι· τῶν μὲν κελευόντων συμ-
 βαλέειν, τῶν δὲ οὐ [συμβαλέειν]· ἦν μὲν νῦν μὴ
 συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα στάσιν μεγάλην ἐμπε-
 σοῦσαν διασείσειν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα, ὥστε
 μῆδίσαι· ἦν δὲ συμβάλωμεν πρὶν τι καὶ σαθρὸν
 Ἀθηναίων μετεξετέροισι ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα
 νεμόντων, οἷοί τε εἰμὲν περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ.
 ταῦτα ὦν πάντα ἐς σέ νῦν τείνει, καὶ ἐκ σέο ἄρτηται.
 ἦν γὰρ σὺ γνώμῃ τῇ ἐμῇ προσθῇ, ἔστι τοι πατρίς τε
 ἐλευθέρη καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ
 τὴν τῶν ἀποσπευδόντων τὴν συμβολὴν ἔλῃ, ὑπάρξει
 110 τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.” Ταῦτα
 λέγων ὁ Μιλτιάδης προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον·
 προσγενομένης δὲ τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης,
 ἐκεκύρωτο συμβάλλειν· μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ τῶν
 ἢ γνώμῃ ἔφερε συμβάλλειν, ὥς ἐκάστου αὐτῶν ἐγί-
 νετο πρυτανήῃ τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν
 ὁ δὲ δεκόμενος οὔτι κω συμβολὴν ἐποιέετο, πρὶν γε
 δὴ αὐτοῦ πρυτανήῃ ἐγένετο.
- 111 Ὡς δὲ ἐς ἐκείνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο
 ὧδε Ἀθηναῖοι ὥς συμβαλέοντες· τοῦ μὲν δεξιοῦ
 κέρεος ἡγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ
 νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέ-
 μαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν· ἡγεομένου δὲ τούτου
 ἐξεδέκοντο ὥς ἀριθμέοντο αἱ φυλαὶ ἐχόμεναι ἀλλι-

λέων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον
 κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης γάρ σφι τῆς μάχης,
 θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων καὶ πανηγύριαι τὰς ἐν
 τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κήρυξ ὁ
 Ἀθηναῖος ἅμα τε Ἀθηναίοισι (λέγων) γίνεσθαι τὰ
 ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ τασσομένων τῶν
 Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγένετο τοιόνδε τι· τὸ
 στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ,
 τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγένετο ἐπὶ τάξιαις ὀλίγαις, καὶ
 ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ κέρας
 ἐκάτερον ἔρρωτο πλήθει. Ὡς δέ σφι διετέτακτο καὶ 112
 τὰ σφάγια ἐγένετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ
 Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους· ἦσαν δὲ
 στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτῶν ἢ ὀκτώ·
 οἱ δὲ Πέρσαι ὀρέωντες δρόμῳ ἐπιόντας παρεσκευάζ-
 ζοντο ὡς δεξόμενοι· μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι
 ἐπέφερον καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὀρέωντες αὐτοὺς ὀλί-
 γους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, οὔτε ἵππου
 ὑπαρχούσης σφι οὔτε τοξευμάτων· ταῦτα μὲν νυν
 οἱ βάρβαροι κατεΐκαζον· Ἀθηναῖοι δὲ ἐπεὶ τε ἀθρόοι
 προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου·
 πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν,
 δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο
 ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὀρέωντες καὶ τοὺς ἄνδρας ταύτην
 ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ οὖνομα
 τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ 113
 Μαραθῶνι χρόνος ἐγένετο πολλός· καὶ τὸ μὲν μέσον
 τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι
 τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ
 ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες ἐδίωκον ἐς τὴν
 μεσόγαιαν· τὸ δὲ κέρας ἐκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοί
 τε καὶ Πλαταιέες, νικῶντες δὲ, τὸ μὲν τετραμμέ-
 νον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων, τοῖσι δὲ τὸ μέσον
 ῥήξασι αὐτῶν συναγαγόντες τὰ κέρεια ἀμφοτέρα
 ἐμάχοντο· καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι· φεύγουσι δὲ τοῖσι
 Πέρσῃσι εἶποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν

ἀπικόμενοι πῶρ τε αἵτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν.

- 114 Καὶ τοῦτο μὲν ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός, ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλεως ὁ Θρασύλεω· τοῦτο δὲ Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα, ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νηὸς, τὴν χεῖρα ἀποκοπεῖς πελέκεϊ πίπτει· τοῦτο δὲ ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε
- 115 καὶ ὀνομαστοί. Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιούτῳ Ἀθηναῖοι· τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξανακρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου ἐν τῇ ἔλιπον τὰ ἐξ Ἑρετρῆς ἀνδράποδα, περιέπλων Σούνιον βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ· αἰτίῃ δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμασωνιδέων μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι ἀσπίδα, εὐῶσι ἤδη ἐν τῇσι νηυσί.
- 116 Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλων Σούνιον· Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ποδῶν εἶχον τάχιστα ἐβοήθειον ἐς τὸ ἄστυ· καὶ ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακληΐου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακληΐῳ τῷ ἐν Κυνοσάργεϊ· οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου, (τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων,) ὑπὲρ τούτου ἀνακωχέυσαντες τὰς νῆας ἀπέπλων ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην.
- 117 Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἐξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας, Ἀθηναίων δὲ ἑκατὸν ἐννεήκοντα καὶ δύο· ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσούτοι· συνήνεικε δὲ αὐτόθι θῶμα γενέσθαι τοιόνδε· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κουφαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινόμενον ἀγαθὸν τῶν ὀμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πληγέντα οὐδὲν τοῦ σώματος οὔτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ζόης διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἔοντα τυφλόν· λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ

πάθεος ἤκουσα τοιόνδε τινὰ λόγον· ἄνδρα οἱ δοκέειν
ὀπλίτην ἀντιστῆναι μέγαν τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα
πᾶσαν σκιάζειν, τὸ δὲ φᾶσμα τοῦτο ἑωυτόν μὲν
παρεξελθεῖν, τὸν δὲ ἑωυτοῦ παραστάτην ἀποκτείνει·
ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

Δᾶτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν 118
Ἀσίην ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ
ὑπνῳ· καὶ ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς
ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποίεετο τῶν νεῶν·
εὐρὼν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχυ-
σόμενον, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἶη; πυθό-
μενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱροῦ, ἐπλεε τῇ ἑωυτοῦ νηὶ ἐς Δῆλον,
καὶ ἀπίκατο γὰρ τηνικαῦτα οἱ Δῆλιοι ὀπίσω ἐς τὴν
νῆσον, κατατίθεται τε ἐς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα καὶ
ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς
Δῆλιον τὸ Θηβαίων· τὸ δ' ἔστι ἐπὶ θαλάσῃ Χαλκί-
δος καταντίον. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος
ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δῆλιοι οὐκ ἀπή-
γαγον, ἀλλὰ μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ
θεοπροπίου ἐκομίσαντο ἐπὶ Δῆλιον. Τοὺς δὲ τῶν 119
Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους Δᾶτις τε καὶ Ἀρτα-
φέρνης ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀνή-
γαγον ἐς Σοῦσα· βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν
αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνείχε σφι
δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης προτέρων τῶν
Ἐρετριέων· ἐπεὶ τε δὲ εἶδέ σφεας ἀπαχθέντας παρ'
ἑωυτόν καὶ ὑποχειρίους ἑωυτῷ ἑόντας, ἐποίησε κακὸν
ἄλλο οὐδὲν, ἀλλὰ σφεας τῆς Κισσίας χώρας κατοί-
κισε ἐν σταθμῷ ἑωυτοῦ τῷ οὐνομά ἐστι Ἀρδέρικκα,
ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέ-
χοντι, τεσσαεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος τὸ παρέχεται
τριφασίας ιδέας· καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἄλας καὶ
ἔλαιον ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἀντλέεται
μὲν κηλωνήϊψ· ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσκού οἱ προσ-
δέδεται· ὑποτύψας δὲ τούτῳ ἀντλέει καὶ ἔπειτα
ἐγχείει ἐς δεξαμενὴν· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεό-

μενον τρέπεται τριφασίας ὁδούς· καὶ ἡ μὲν ἀσφαλτος καὶ οἱ ἄλεις πῆγνυνται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουσι ἐν ἀγγείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν καὶ ὁδμὴν παρεχόμενον βαρέαν· ἐνθαῦτα τοὺς Ἑρετριέας κατοίκησε βασιλεὺς Δαρείος· οἳ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑρετριέας ἔσχε οὕτω.

120 Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ· ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἰμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους· ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα ἐθεήσαντο· μετὰ δὲ, αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

121 Θῶμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, Ἀλκμαιωνίδας ἂν κοτε ἀναδέξαι Πέρσησι ἐκ συνθήματος ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβάροισί τε εἶναι Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἰππίῃ· οἷτινες μᾶλλον, ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἱππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνονται μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης τε γὰρ μόνος Ἀθηναίων ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὠνέεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα

122 τὰ ἔχθιστα ἐς αὐτὸν πάντα ἐμηχανάτο. Καλλίῳ δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ἐστὶ πάντα τινὰ ἔχειν· τοῦτο μὲν γὰρ τὰ προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας τεθρίππῳ δὲ δεύτερος γεγόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμενος, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστησι δαπάνησι· τοῦτο δὲ κατὰ τὰς ἐωυτοῦ θυγατέρας, ἐούσας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγένετο· ἐπειδὴ γὰρ ἐγένοντο γάμου ὥραῖαι, ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην, ἐκείνησιν τε ἐχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν

Ἀθηναίων τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἑωυτῇ ἐκλέξασθαι ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι 123 ὁμοίως, ἣ οὐδὲν ἦσσαν τούτου, ἦσαν μισοτύραννοι· θῶμα ὦν μοι, καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολὴν, τούτους γε ἀναδέξαι ἀσπίδα οἷτινες ἔφευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρατίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἢ περ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὥς ἐγὼ κρίνω· οἱ μὲν γὰρ ἐξηγρίωσαν τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδῶν Ἰππαρχον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραννεύοντας· Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἦσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὥς μοι πρότερον δεδήλωται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι 124 ἐπιμεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδουσαν τὴν πατρίδα. οὐ μὲν ὦν ἦσάν σφεων ἄλλοι δοκιμώτεροι ἔν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ λόγος αἰρέει, ἀναδεχθῆναι ἕκ γε ἂν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ. ἀνεδέχθη μὲν γὰρ ἀσπίς· καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ· ὅς μέντοι ἦν ὁ ἀναδέξας οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτων.

Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἦσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν 125 λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι· ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος, καὶ αὐτῆς Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι παρὰ Κροίσου ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι συμπρήκτωρ τε ἐγίνετο καὶ συνελάμβανε προθύμως· καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων ἑωυτὸν εὖ ποιεῖν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδις· ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῷ τὸν ἂν δύνηται τῷ ἑωυτοῦ σώματι ἐξενείκασθαι ἐσάπαξ· ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὴν δωρεὴν ἐοῦσαν τοιαύτην τοιάδε ἐπιτηδεύσας

προσέφερε· ἐνδὺς κιθῶνα μέγαν καὶ κόλπον πολλὸν καταλιπόμενος τοῦ κιθῶνος, κοθόρνους τοὺς εὗρισκε εὐρυτάτους ἑόντας ὑποδησάμενος, ἥτις ἐς τὸν θησανρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο, ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος, πρῶτα μὲν παρέσαξε παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κόθορνοι· μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆτις ἐκ τοῦ θησανροῦ ἔλκων μὲν μόγις τοὺς κοθόρνους, παντὶ δὲ τεφρὸς οἰκῶς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦ τό τε στόμα ἐβέβυστο καὶ πάντα ἐξόγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε· καὶ οἱ πάντα τε ἐκείνα διδοῖ, καὶ πρὸς, ἕτερα δωρέεται οὐκ ἐλάσσῳ ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκὴ αὕτη μεγάλως· καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τεθριπποτροφήσας, Ὀλυμπιάδα ἀναι-
126 ρέεται. Μετὰ δὲ, γενεῇ δευτέρῃ ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυῶνος τύραννος ἐξήειρε, ὥστε πολλῷ ὀνομαστοτέραν γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἑλλήσι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένει γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω γίνεται θυγάτηρ τῇ οὐνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρὼν τὸν ἄριστον, τούτῳ γυναικα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὦν ἑόντων καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίπῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἐωυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθέneos γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἐξηκοστὴν ἡμέρην ἢ καὶ πρότερον ἐς Σικυῶνα, ὡς κυρώσοντος Κλεισθέneos τὸν γάμον ἐν ἐνι-
αυτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. ἐν-
θαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἦσαν καὶ πάτρῃ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστήρες· τοῖσι Κλει-
σθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστην ποιησάμενος ἐπ’
127 αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίας ἦλθε Σμιν-
δυρίδης ὁ Ἰπποκράτεος Συβαρίτης ὃς ἐπὶ πλεῖστον
δὴ χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπύκετο· ἡ δὲ Σύβαρις ἡκμαῖ
τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα· καὶ Σιρίτης Δάμασος,

Ἀμύριος τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς· οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλῆς ἦλθον. ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ὑπερφύντος τε Ἑλληνας ἰσχυῖ καὶ φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατίας τῆς Αἰτωλίδος χώρας, τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης· ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκῆδης, Φεῖδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων, ὃς ἐξαναστήσας τοὺς Ἥλειων ἀγωνοθέτας αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀγῶνα ἔθηκε· τοίτου τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμιάντος Λυκούργου, Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος· καὶ Ἀζὴν ἐκ Παίου πόλιος Λαφάνης, Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε (ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίᾳ λέγεται) τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι καὶ ἀπὸ τούτου ξεινοδοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἥλειος Ὀνομαστὸς Ἀγαίου· οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Ἀθηνέων ἀπίκοντο Μεγακλῆς τε ὁ Ἀλκμαίωνος τούτου τοῦ παρὰ Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος Ἰπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἰδεῖ προφέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀνθεύσης τούτου τὸν χρόνον, Λυσανίης· οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μόνος· ἐκ δὲ Θεσσαλῆς ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος· ἐκ δὲ Μολοσσῶν Ἀλκων· τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες. Ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὴν προειρημένην ἡμέ- 128 ρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτῶν ἀνεπύθετο καὶ γένος ἐκάστων· μετὰ δὲ, κατέχων ἐν-αυτὸν διεπειράτο αὐτῶν τῆς τε ἀνδραγαθίης καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδεύσιός τε καὶ τρόπου· καὶ ἐνὶ ἐκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην καὶ συνάπασι, καὶ ἐς γυμνασίᾳ τε ἐξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτῶν νεώτεροι, καὶ, τό γε μέγιστον, ἐν τῇ συνεστίᾳ διεπειράτο· ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοὺς, τούτου πάντα ἐποίεε καὶ ἅμα ἐξείνιζε μεγαλοπρεπῶς. καὶ δὴ κου μάλιστα τῶν μνηστή-

ρων ἡρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηνέων ἀπιγμένοι, καὶ τού-
 των μᾶλλον Ἴπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀν-
 δραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὰ ἀνέκαθε τοῖσι ἐν Κο-
 129 ρίνθῳ Κυψελίδησι ἦν προσήκων. Ὡς δὲ ἡ κυρή
 ἐγένετο τῶν ἡμερέων τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου
 καὶ ἐκφάσιος αὐτοῦ Κλεισθέneos, τὸν κρίνοι ἐκ πάν-
 των, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης εὐώχεε αὐτοὺς
 τε τοὺς μνηστῆρας καὶ τοὺς Σικωνίους πάντας· ὥς
 δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο, οἱ μνηστῆρές ἑριν εἶχον
 ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον·
 προΐούσης δὲ τῆς πόσιος, κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλ-
 λους ὁ Ἴπποκλείδης, ἐκέλευέ οἱ τὸν αὐλητὴν αὐλῆ-
 σαι ἐμμέλειαν· πειθομένου δὲ τοῦ αὐλητέω, ὀρχή-
 σατο· καὶ κως ἐωυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὀρχέετο, ὁ δὲ
 Κλεισθένης ὀρέων ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπόπτει· μετὰ
 δὲ, ἐπισχὼν ὁ Ἴπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευέ τινα τρά-
 πεζαν ἐσενεῖκαι· ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα
 μὲν ἐπ' αὐτῆς ὀρχήσατο Λακωνικὰ σχημάτια· μετὰ
 δὲ, ἄλλα Ἀττικά· τὸ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐρεί-
 σας ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι χειρονομῆσε·
 Κλεισθένης δὲ, τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεο-
 μένου ἀποστυγέων γαμβρὸν ἂν οἱ ἐτι γενέσθαι Ἴπ-
 ποκλείδα, διὰ τὴν τε ὀρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην,
 κατεῖχε ἐωυτὸν οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν·
 ὥς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι
 κατέχειν δυνάμενος εἶπε· “ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορ-
 χήσαό γε μὴν τὸν γάμον.” ὁ δὲ Ἴπποκλείδης ὑπο-
 130 λαβὼν εἶπε· “οὐ φροντὶς Ἴπποκλείδῃ.” ἀπὸ τού-
 του μὲν τοῦτο οὖνομάζεται. Κλεισθένης δὲ σιγὴν
 ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε· “ἄνδρες παιδὸς
 τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω,
 καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἶόν τε εἴη, χαρίζοίμην ἂν, μὴτ'
 ἓνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων μῆτε τοὺς λοιποὺς
 ἀποδοκιμάζων· ἀλλ' οὐ γὰρ οἶά τέ ἐστι μῆς πέρι
 παρθένου βουλευόντα πᾶσι κατὰ νόον ποιέειν, τοῖσι
 μὲν ὑμέων ἀπελαινομένοισι τοῦδε τοῦ γάμου τάλαν-

τον ἀργυρίου ἐκάστω δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσιος εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμεῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίας· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλείϊ ἐγγυνῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων·” φαρμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένει.

Ἀμφὶ μὲν κρίσιος τῶν μνηστήρων τοσαῦτα 131 ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβώσθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα· τούτων δὲ συνοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὖνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλείϊ, καὶ Ἰπποκράτης. ἐκ δὲ Ἰπποκράτους, Μεγακλῆς τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθέneos Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ οὖνομα· ἡ συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος καὶ ἔγκυος ἐούσα εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ· ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ’ ὀλίγας ἡμέρας τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

Μετὰ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γενόμενον, Μιλ- 132 τιάδης καὶ πρότερον εὐδοκιμῶν παρὰ Ἀθηναίοισι τότε μᾶλλον αὔξετο· αἰτῆσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα καὶ στρατιὴν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφί ἐπ’ ἣν ἐπιστρατεύεται χώραν, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς καταπλунτιεῖν ἣν οἱ ἔπωνται· ἐπὶ γὰρ χώραν τοιαύτην δὴ τινα ἄξιν ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἄφθονον οἴσονται· λέγων τοιαῦτα, αἴτεε τὰς νέας· Ἀθηναῖοι δὲ τούτοις ἐπαρθέντες παρέδωσαν. Πα- 133 ραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπὴρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τριήρεϊ ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. (τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγου ἦν· ἀτάρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοισι διὰ Λυσαγόρεα τὸν Τισίεω, ἐόντα γένος Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσῃ.) ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ ἐπολιόρκεε Παρίους, κατειλημένους ἐντὸς τείχεος· καὶ ἐσπέμπων κήρυκα

- αἷτεε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἣν μὴ οἱ δῶσι, οὐκ ἀπα-
 ναστήσιν τὴν στρατιὴν πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας· οἱ δὲ
 Πάριοι ὅκως μὲν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργυρίου
 οὐδὲ διενοεῦντο· οἱ δὲ ὅκως διαφυλάξουσιν τὴν πόλιν
 τοῦτο ἐμηχανῶντο, ἄλλα τε ἐπιφραζόμενοι καὶ τῇ
 μάλιστα ἔσκε ἐκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο
 134 ἅμα νυκτὶ ἐξήρето διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. Ἐς μὲν
 δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι·
 τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι ὧδε λέγουσι·
 Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον
 γυναικα, εὐδσαν μὲν Παρίην γένος, οὐνομα δέ οἱ
 εἶναι Τιμούν· εἶναι δὲ ὑποζάκορον τῶν χθονίων θεῶν·
 ταύτην δὲ ἐλθοῦσαν ἐς ὅψιν Μιλτιάδew συμβουλευ-
 σαί οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον ἐλεῖν, τὰ αὖ
 αὐτῇ ὑποθῆται ταῦτα ποιέειν· μετὰ δὲ, τὴν μὲν ὑπο-
 θέσθαι, τὸν δὲ ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν πρὸ
 τῆς πόλιος ἑόντα τὸ ἔρκος θεσμοφόρου Δήμητρος
 ὑπερθορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι· ὑπερ-
 θορόντα δὲ ἵεναι ἐπὶ τὸ μέγαρον ὃ τί δὴ ποιήσοντα
 ἐντὸς, εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων εἴτε ὃ τι δῆ-
 ποτε πρήξοντα· πρὸς τῇσι θύρῃσι τε γενέσθαι, καὶ
πρόκατε φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν
 ὁδὸν ἴεσθαι· καταθρώσκοντα δὲ τὴν αἵμασιγὴν τὸν
 μηρὸν σπασθῆναι· οἱ δὲ αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι
 135 λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως ἔχων ἀπ-
 ἐπλεε ὀπίσω, οὐτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων οὐτε
 Πάρον προσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἐξ
 καὶ εἴκοσι ἡμέρας καὶ δηϊώσας τὴν νῆσον. Πάριοι
 δὲ πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμῶ Μιλ-
 τιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν ἀντὶ τούτων
 τιμωρήσασθαι, θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφοὺς,
 ὡς σφεας ἡσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε· ἔπεμπον δὲ
 ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον
 τῶν θεῶν ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς
 πατρίδος ἄλωσιν, καὶ τὰ ἐς ἔρσena γόνον ἄρρητα
 ἱρὰ ἐκφύνασαν Μιλτιάδῃ· ἡ δὲ Πυθίῃ οὐκ ἔα, φάσα,

οὐ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν μὴ εὖ, φανήναί οἱ τῶν κακῶν κατηγεμόνα· Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στόμασι οἳ τε ἄλλοι καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος· ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν· Μιλτιάδης δὲ αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο· ἦν γὰρ ἀδύνατος ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ· προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ ὑπεραπολογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμεμνημένοι καὶ τὴν Λῆμνον αἵρεσιν, ὡς ἔλων Λῆμνόν τε καὶ τισάμενος τοὺς Πελασγοὺς παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσγενομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα τάλαντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα σφακελίσαντός τε τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντος τελευτᾷ, τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ πάϊς αὐτοῦ Κίμων.

Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὦδε ἔσχε· Πε- 137
 λασγοὶ, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξεβλήθησαν, εἴτε ὦν δὴ δικαίως εἴτε ἀδίκως· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι πλὴν τὰ λεγόμενα· ὅτι Ἐκαταῖος μὲν ὁ Ἠγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεὶ τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώραν, τὴν σφίσι αὐτοῖσι ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν εὐῶσαν ἔδοσαν οἰκῆσαι μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε ἔληλαμένου· ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόνον τε καὶ ἴμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίαν ἄλλην πρόφασιν προῖσχομένους τοὺς Ἀθηναίους. ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῷ, ἐνθεῦτεν ὀρμεωμένους ἀδικεῖν τάδε· φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ τοὺς παῖδας ἐπ’

ὑδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον· (οὐ γὰρ εἶναι τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι κω οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλήσι οἰκέτας·) ὅκως δὲ ἔλθοιεν αὐται, τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγορίας βιάσθαι σφεας· καὶ ταῦτα μέντοι σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρήσειν φανῆναι ἐπ' αὐτοφώρῳ· ἑωυτοὺς δὲ γενέσθαι τοσούτῳ ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσῳ παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτείνειν τοὺς Πελασγοὺς (ἐπεὶ σφεας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας) οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλὰ σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι· τοὺς δὲ οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας, ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ καὶ Λῆμνον. ἐκείνα μὲν δὴ
 138 Ἐκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι, εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς, πεντήκοντέρους στησάμενοι ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας· ἐνθεῦτεν δὲ ἄρπάσαντες τουτέων πολλὰς οἷχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφεας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες παλλακὰς εἶχον· ὥς δὲ τέκνων αὐται αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας· οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤθελον, εἴ τε τύπτοιτό τις αὐτῶν ὑπ' ἐκείνων τινὸς, ἐβοήθειν τε πάντες καὶ ἐτιμώρεον ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίουν, καὶ πολλὸν ἐπεκράτεον· μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ ἑωυτοῖσι λόγους ἐδίδουσαν· καὶ σφισι βουλευομένοισι δεινόν τι ἐσέδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφίσι τε βοηθεῖν οἱ παῖδες πρὸς τῶν κουριδιέων γυναικῶν τοὺς παῖδας, καὶ τούτων αὐτίκα ἄρχειν πειρώατο, τί δὴ ἀνδρωθέντες δῆθεν ποιήσουσι; ἐνθαῦτα ἔδοξε σφι κτείνειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν· ποιεῦσι δὴ ταῦτα, προσαπολλύνουσι δὲ σφεων καὶ τὰς μητέρας. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου καὶ τοῦ

πρωτέρου τούτων τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες τοὺς ἄμα
Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται
ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ σχέτλια ἔργα πάντα Λήμνια
καλέεσθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι 139
τοὺς σφετέρους παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῆ
καρπὸν ἔφερε οὔτε γυναῖκές τε καὶ ποῖμναι ὁμοίως
ἔτικτον καὶ πρὸ τοῦ· πιεζόμενοι δὲ λιμῶ τε καὶ ἀπαι-
δίῃ, ἐς Δελφοὺς ἔπέμπον λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν
παρεόντων κακῶν· ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθη-
ναίοισι δίκας διδόναι ταύτας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι
δικάσωσι· ἦλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοί,
καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι διδόναι παντὸς
τοῦ ἀδικήματος· Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανήῳ κλί-
νην στρώσαντες ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν
ἐπιπλήν ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς
Πελασγοὺς τὴν χώραν σφίσι παραδιδόμην οὕτω ἔχου-
σαν· οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες εἶπαν· “ἐπεὰν
βορέῃ ἀνέμῳ αὐτημερὸν νηὺς ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέ-
ρης ἐς τὴν ἡμετέραν, τότε παραδώσομεν.” τοῦτο
εἶπαν, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον γενέσθαι·
ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται πολλὸν τῆς Λήμ-
νου. τότε μὲν τοσαῦτα· ἔτεσι δὲ κάρτα πολλοῖσι 140
ὑστερον τούτων, ὡς ἡ Χερσόνησος ἡ ἐν Ἑλλησπόν-
τῳ ἐγένετο ὑπ’ Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος,
ἐτησιέων ἀνέμων κατεστηκότων νηὶ κατανύσας ἐξ
Ἑλαιοῦντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς Λῆμνον, προηγό-
ρευε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀνα-
μνησκῶν σφέας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμὰ ἥλπισαν
σφίσι οἱ Πελασγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαιστιεὺς μὲν
νυν ἐπείθοντο. Μυριναῖοι δὲ οὐ συγγινωσκόμενοι
εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ
καὶ αὐτοὶ παρέστησαν· οὕτω δὴ τὴν Λῆμνον ἔσχον
Ἀθηναῖοι τε καὶ Μιλτιάδης.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΒΔΟΜΗ.

ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

- 1 ἘΠΕΙ δὲ ἀγγελίῃ ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλέα Δαρείον τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδεις ἐσβολὴν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῶ τε δεινότερα ἐποίεε καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεῦεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλεις, ἐτοιμάζειν στρατιὴν, πολλῶ πλέω ἐπιτάσσωσιν ἢ πρότερον παρεῖχον, καὶ νέας τε καὶ ἵππους καὶ σῖτον καὶ πλοῖα· τούτων δὲ περιαγγελιομένων, ἡ Ἀσίῃ ἐδονέετο ἐπὶ τρία ἔτα, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων. τετάρτῳ δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι, ὑπὸ Καμβύσῳ δουλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων· ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεῦεσθαι.
- 2 Στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης· ὡς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον, οὕτω στρατεῦεσθαι· ἦσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες τρεῖς παῖδες, ἐκ τῆς προτέρης γυναικὸς Γωβρύῳ θυγατρὸς, καὶ βασιλεύσαντι ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἕτεροι τέσσερες· τῶν μὲν δὴ προτέρων ἐπρέσβευε Ἀρταβαζάνης, τῶν δὲ ἐπιγενομένων Ξέρξης· ἐόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον· ὁ μὲν Ἀρταβαζάνης, κατότι πρεσβυτάτος τε εἷη παντὸς τοῦ γόνου καὶ

ὅτι νομιζόμενα εἶη πρὸς πάντων ἀνθρώπων τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἶη τῆς Κύρου θυγατρὸς καὶ ὅτι Κῆρος εἶη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην. Δαρείου 3 δὲ οὐκ ἀποδείκνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχανε κατὰ τὸντὸ τούτοις καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιληΐης καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἐωυτῷ ἐκ Λακεδαιμονος· οὗτος ὦν ἡρ πυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος· Ἀρταβαζάνης δὲ ἐτι ἰδιωτῇ ἐόντι Δαρείῳ· οὐκὼν οὐτ' οἶκός εἶη οὐτε δίκαιον ἄλλον τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἐωυτοῦ· ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρητος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἣν οἱ μὲν προγεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεύσαι· ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπιγένηται, τοῦ ἐπιγενομένου τὴν ἐκδεξιν τῆς βασιληΐης γίνεσθαι. χρησαμένου δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρείος ὡς λέγοι δίκαια, βασιλέα μιν ἀπέδεξε. δοκέει δέ μοι καὶ ἄνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεύσαι ἂν Ξέρξης· ἡ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος.

Ἀποδέξας δὲ βασιλέα Πέρσῃσι Δαρείος Ξέρξεα, 4 ὄρμητο στρατεύεσθαι· ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν τῷ ἰστέρω ἔτι παρασκευαζόμενον συνήνεκε αὐτὸν Δαρείον βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἔτεα ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἀποθανεῖν, οὐδὲ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς ἀπεστεῶτας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι· ἀποθανόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληΐη ἀνεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα.

Ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς 5 πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἰγυπτον ἐποιέετο στρατιῆς ἄγερσιν· παρεὼν δὲ καὶ δυνά-

μενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ο Γωβρύεω, ὃς ἦν Ξέρξη μὲν ἀνεψιὸς Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιούτου λόγου εἶχετο, λέγων· “δέσποτα, οὐκ οἶκός ἐστι Ἀθηναίους ἐργασαμένους πολλὰ ἤδη κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ δοῦναι δίκας τῶν ἐποίησαν· ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τάπερ ἐν χερσὶ ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τὴν ἐξυβρίσασαν στρατηλάτεις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγος τέ σε ἔχῃ πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθὸς καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι.” οὗτος μὲν οἱ ὁ λόγος ἦν τιμωρός· τοῦ δὲ λόγου παρενθήκην ποιείσκειτο τήνδε, ὡς ἡ Εὐρώπη περικαλλὴς χώρα, καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει τὰ ἡμέρα, ἀρετὴν τε ἄκρη, βασιλεῖ τε

6 μούνῳ θνητῶν ἀξίῃ ἐκτῆσθαι. Ταῦτα ἔλεγε οἷα νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητὴς ἐὼν καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλλάδος ὑπαρχος εἶναι, χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεια ὥστε ποιέειν ταῦτα· συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γενόμενα ἐς τὸ πείθεσθαι Ξέρξεια· τοῦτο μὲν ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευαδέων ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλέα, πᾶσαν προθυμίην παρεχόμενοι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευάδαι οὗτοι ἦσαν Θεσσαλίας βασιλεῖς. τοῦτο δὲ Πεισιστρατιδῶν οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτῶν λόγων ἐχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι καὶ δὴ τι πρὸς τούτοις ἐτι πλέον προσορέγοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον, χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προκαταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πεισιστράτου ὁ Ὀνομάκριτός ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ' αὐτοφῶρῳ ἀλούς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιῶν ἐς τὰ Μουσαίου χρησμὸν, ὡς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι ἀφανιζοίαιτο κατὰ τῆς θαλάσσης· διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἰππαρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. τότε δὲ συναναβάς, ἔκως ἀπίκειτο ἐς ὕψιν τὴν βασιλέος, λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδῶν περὶ

αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους, κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν· ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον, ὡς ζευχθῆναι χρεὸν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσῃ, τήν τε ἔλασιν ἐξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμοδέων προσεφέρετο, καὶ οἱ τε Πεισι-στρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμενοι.

Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν 7 Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἑτεῖ μετὰ τὸν θάνατον τὸν Δαρείου, πρῶτα στρατηγὴν ποιεῖται ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους μὲν νυν καταστρεψάμενος, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτοῦ Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μὲν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνά- 8 ρως ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ 8 Αἰγύπτου ἄλῳσιν, ὡς ἔμελλε ἐς χεῖρας ἄεσθαι τὸ στράτευμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπὶ κλητον Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθῃται σφέων καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ τὰ θέλει· ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε· “ ἄνδρες Πέρσαι, οὐτ' αὐτὸς κατηγοῖμαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεῖς, παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι· ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμὰ κω ἡτρεμήσαμεν, ἐπεὶ τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ Μήδων Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα· ἀλλὰ θεὸς τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπουσι συμ-φέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. τὰ μὲν νυν Κῦρός τε καὶ Καμβύσης πατήρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσαντο καὶ προσεκτήσαντο ἔθνεα, ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ ἂν τις λέγοι· ἐγὼ δὲ ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅπως μὴ λείψομαι τῶν πρότερον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτήσομαι δύναμιν Πέρσῃσι. φροντίζων δὲ εὐρίσκω ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώραν τε τῆς νῦν ἐκτῆμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυροτέρην, παμφο-

ρωτέρην τε, ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν γινομένην· διὸ ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσσειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίους τιμωρήσομαι ὅσα δὴ πεποιήκασιν Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν. ἄρατε μέν νυν καὶ Δαρεῖον ἰθύνοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους· ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ τιμωρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνων καὶ τῶν ἄλλων Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας· οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν ὑπῆρξαν ἄδικα ποιεῦντες. πρῶτα μὲν ἐς Σάρδεις ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ, (τῷ Μελησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμετέρῳ,) ἀπικόμενοι ἐνέπρησαν τὰ τε ἄλσέα καὶ τὰ ἱρά· δεύτερα δὲ ἡμέας οἶα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην ἀποβάντας, ὅτε Δαίτις τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐστρατήγεον, τὰ ἐπίστασθέ κου πάντες· τούτων μέντοι εἵνεκα ἀνάρτημαι ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι· ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι τοσαῦδε ἀνευρίσκω λογιζόμενος, εἰ τούτους τε καὶ τοὺς τούτοισι πλησιόχωρους καταστρεψόμεθα, οἳ Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώραν· γῆν τὴν Περσίδα ἀποδέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμουρέουσιν· οὐ γὰρ δὴ χώραν γε οὐδεμίαν κατόψεται ὁ ἥλιος ὁμουρον ἐοῦσαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφεας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης· πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν· οὔτε τινὰ πόλιν ἀνδρῶν οὐδεμίαν, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι τὸ ἡμῖν οἶόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τούτων τῶν κατέλεξα ὑπεξυραιρημένων· οὕτω οἳ τε ἡμῖν αἵτιοι ἔξουσιν δούλιον ζυγόν, οἳ τε ἀναίτιοι· ὑμεῖς δ' ἂν μοι τάδε ποιέοντες χαρίζοισθε· ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινὰ ὑμέων χρήσει παρῆναι· ὅς ἂν δὲ ἔχων ἥκη παρεσκευασμένον στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μὲν νυν ταῦτά

ἔστι οὕτω· ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλεύειν ὑμῖν δοκέω, τί-
θῃμι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων ὑμέων
τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι.” ταῦτα εἶπας ἐπαύ-
ετο.

Μετ’ αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε· “ὦ δέσποτα, οὐ 9
μόνον εἰς τῶν γενομένων Περσέων ἄριστος ἀλλὰ καὶ
τῶν ἑσομένων· ὅς τά τε ἄλλα λέγων ἐπῖκεο ἄριστα
καὶ ἀληθέστατα, καὶ Ἰωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κα-
τοικημένους οὐκ ἑάσεις καταγελάσαι ἡμῖν, ἔοντας
ἀναξίους· καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας
μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπας τε καὶ Ἀσσυρίους ἄλλα
τε ἔθνεα πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας
οὐδὲν ἀλλὰ δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι, κατα-
στρεφάμενοι δούλους ἔχομεν, Ἕλληνας δὲ ὑπάρξαν-
τας ἀδικίης, οὐ τιμωρησόμεθα· τί δείσαντες; κοίην
πλήθεος συστροφὴν, κοίην δὲ χρημάτων δύναμιν;
τῶν ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν
δύναμιν ἐοῦσαν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτῶν παῖδας
καταστρεφάμενοι τούτους, οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοι-
κημένοι, Ἰωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες καλέονται.
ἐπειρήθην δὲ καὶ αὐτὸς ἥδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς ἄν-
δρας τούτους, ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κελευσθεῖς· καί
μοι μέχρι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολι-
πόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἀντιώθη
ἐς μάχην. καίτοι γε ἐώθασι Ἕλληνες, ὥς πυνθάνο-
μαι, ἀβουλότατα πολέμους ἴσταςθαι, ὑπὸ τε ἀγνω-
μοσύνης καὶ σκαιότητος· ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι πό-
λεμον προείπωσι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον
καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κατιόντες μάχονται· ὥστε
σὺν κακῷ μεγάλῳ οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ
δὲ τῶν ἑσσωμένων οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἐξώλεες γὰρ δὴ
γίνονται· τοὺς χρῆν, ἔοντας ὁμογλώσσους, κήρυξί
τε διαχρεωμένους καὶ ἀγγέλοισι καταλαμβάνειν τὰς
διαφοράς, καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχῃσι· εἰ δὲ πάντως
ἔδεε πολεμέειν πρὸς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ
ἐκάτεροί εἰσι δυσχειρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν·

τρόπῳ τοίνυν οὐ χρηστῷ Ἕλληνες διαχρεώμενοι, ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτου λόγον ὥστε μάχεσθαι, σοὶ δὲ δὴ μέλλει τις, ὦ βασιλεῦ, ἀντιώσεσθαι πόλεμον προσφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης καὶ νέας τὰς ἀπάσας; ὥς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο θράσεος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα. εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ γε ψευσθεῖην γνώμῃ, καὶ ἐκείνοι ἐπαρθέντες ἀβουλίῃ ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὥς εἰμεν ἀνθρώπων ἄριστοι τὰ πολεμῆια. ἔστω δ' ὦν μηδὲν ἀπείρητον· αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.” Μαρδόνιος μὲν τοσαῦτά ἐπιλεήνας τὴν Ξέρξῳ γνώμην, ἐπέπαυτο.

- 10 Σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων καὶ οὐ τολμώντων γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένῃ, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος πάτρως ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε. “ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθισέων μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλησι, οὐκ ἔστι τὴν ἀμείνω αἰρεόμενον ἐλέσθαι ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆσθαι. λεχθισέων δὲ, ἔστι· ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον αὐτὸν μὲν ἐπ' ἐωυτοῦ οὐ διαγινώσκομεν, ἐπεὰν δὲ παρατρίψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ διαγινώσκομεν τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρείῳ, ἡγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμόθι γῆς ἄστὶ νέμοντας· ὁ δὲ ἐλπίζων Σκύθας τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπέθετο στρατευσάμενός τε πολλούς τε καὶ ἀγαθοὺς τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε· σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας ἢ Σκύθας· οἱ κατὰ θάλασσαν τε ἄριστοι καὶ κατὰ γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινόν, ἐμέ σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν· ζεύξας φῆς τὸν Ἑλλήσποντον ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα· καὶ δὴ καὶ συνήγεικε ἥτοι κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θάλασσαν ἐσωθῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρας· οἱ γὰρ ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι· πάρεστι δὲ

καὶ σταθμώσασθαι, εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρταφέρνηϊ ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν μόνον Ἀθηναῖοι διέφθειραν. οὐκ ὦν ἀμφοτέρησφι ἐχώρησε· ἀλλ' ἦν τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν γέφυραν, τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκίῃ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι, ἀλλ' οἶόν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέξασε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατήρ σὸς ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηϊκίον, γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἰστρον διέβη ἐπὶ Σκύθας, τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πόρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρέων τοῦ Ἰστρον· καὶ τότε γε Ἰστιαιὸς ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ, μηδὲ ἡντιώθη, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πρήγματα· καίτοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρί γε ἐνὶ πάντα τὰ βασιλείος πρήγματα γεγενῆσθαι. σὺ ὦν μὴ βούλευ ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι, μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐούσης· ἀλλ' ἐμοὶ πείθου· νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὐτίς τε, ὅταν τοι δοκῇ, προσκεψάμενος ἐπὶ σεωυτοῦ, προαγόρευε τά τοι δοκείει εἶναι ἄριστα· τὸ γὰρ εἶ βουλευέσθαι κέρδος μέγιστον εὐρίσκω ἐόν· εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναι τι θέλει, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἦσσαν εἶ, ἔσσωται δὲ ὑπὸ τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος αἰσχροῦς, εἴ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὖρημα εἶρηκε· ἦσσαν δὲ οὐδὲν οἱ κακῶς βεβούλευται. ὁρᾷς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὥς κεραυνοὶ ὁ θεὸς οὐδὲ ἑᾶ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδὲν μιν κνίζει; ὁρᾷς δὲ ὥς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα ἀποσκήπτει τὰ βέλεα; φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολοῦειν. οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθείρεται κατὰ τοιόνδε· ἐπεὰν σφι ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντῇ, δι' ὧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἑωντῶν· οὐ γὰρ ἑᾶ φρονέειν μέγα ὁ θεὸς

ἄλλον ἢ ἑωυτόν. ἐπειχθῆναι μὲν νυν πᾶν πρήγμα
 τίκτει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι φιλέουσι
 γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ
 παραυτίκα δοκέοντα εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον ἐξεύροι
 τις ἄν. σοὶ μὲν δὴ ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλεύω·
 σὺ δὲ, ὦ παῖ Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων
 λόγους ματαίους περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἔόντων ἀξίων
 φλαύρως ἀκούειν· Ἕλληνας γὰρ διαβάλλων, ἐπαί-
 ρεις αὐτὸν βασιλέα στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου
 εἵνεκα δοκέεις μοι πᾶσαν προθυμίην ἐκτείνειν. μή
 νυν οὕτω γένηται· διαβολὴ γάρ ἐστι δεινότατον· ἐν
 τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος·
 ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδικεῖ οὐ παρεόντος κατη-
 γορέων· ὁ δὲ ἀδικεῖ, ἀναπειθόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως
 ἐκμάθῃ· ὁ δὲ δὴ ἀπεὼν τοῦ λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι
 ἀδικέεται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ τοῦ ἐτέρου καὶ νομι-
 σθεὶς πρὸς τοῦ ἐτέρου κακὸς εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ
 γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους στρατεύεσθαι,
 φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτοὺς ἐν ἡθεσι τοῖσι Περσέων
 μενέτω· ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παραβαλλομένων τὰ
 τέκνα, στρατηλάτее αὐτοὺς σὺ ἐπιλεξάμενός τε ἄνδρας
 τοὺς ἐθέλεις καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκόσῃν τινὰ βού-
 ληαι· καὶ ἦν μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀναβαίνειν βασιλεῖ
 τὰ πρήγματα, κτεινέσθων οἱ ἐμοὶ παῖδες πρὸς δὲ
 αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἦν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ σοὶ
 ταῦτα πασχόντων σὺν δέ σφι καὶ σὺ, ἦν ἀπονοστή-
 σης· εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐθελήσεις, σὺ
 δὲ πάντως στράτευμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀκού-
 σεσθαί τινά φημι τῶν αὐτοῦ τῇδε ὑπολειπομένων,
 Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν ἐξεργασμένον Πέρσας ὑπὸ
 κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφορεύμενον, ἢ κου ἐν γῇ
 τῇ Ἀθηναίων ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ
 ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδὸν, γνόντα ἐπ' οἴους ἄνδρας
 ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλέα.”

- 11 Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε· Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς
 ἀμείβεται τοῖσδε· “Ἀρτάβανε, πατὴρ εἷς τοῦ ἐμοῦ

ἀδελφούς· τοῦτό σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων· καί τοι ταύτην τὴν ἀτιμίην προστίθῃμι ἐόντι κακῷ τε καὶ ἀθίμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί· ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο ὅσαπερ εἶπα ἐπιτελέα ποιήσω· μὴ γὰρ εἶην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Τείσπεος, τοῦ Κίρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Τείσπεος, τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονὼς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· εὖ ἐπιστάμενος, ὅτι εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην ἄξομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνοι ἀλλὰ καὶ μάλα στρατεύονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρὴ σταθμώσασθαι τοῖσι ὑπαργμένοισι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρδις τε ἐνέπρησαν καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην· οὐκὼν ἐξαναχωρεῖν οὐδετέροισι δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιεῖν ἢ παθεῖν προκέεται ἀγών· ἵνα ἢ τὰδε πάντα ὑπὸ Ἑλλησι, ἢ ἐκείνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἔχθρης ἐστί· καλὸν ὦν προπεπονθότας ἡμέας τιμωρεῖν ἥδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινὸν τὸ πείσομαι τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἄνδρας τούτους, τοὺς γε καὶ Πέλοψ ὁ Φρυγῆς, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κατεστρέψατο οὕτω, ὥς καὶ ἐς τόδε αὐτοί τε ὠνθρωποι καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεφάμενου καλέονται.”

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο· μετὰ δὲ, εὐφρόνῃ 12
τε ἐγένετο καὶ Ξέρξης ἐκνίξε ἢ Ἀρταβάνου γνώμῃ·
νυκτὶ δὲ βουλὴν διδοὺς, πάγχυ εὕρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα
εἶναι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· δεδογμένων δὲ
αἱ αὐτὶς τούτων, κατήννωσε· καὶ δὴ κου ἐν τῇ νυκτὶ
εἶδε ὄψιν τοιγάρδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε ὁ
Ξέρξης ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα
εἰπεῖν· “μετὰ δὴ βουλευέαι, ὦ Πέρσα, στρατεύμα
μὴ ἄγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προείπας ἀλίζειν Πέρσας
στρατόν; οὔτε ὦν μεταβουλευόμενος ποιεῖς εὖ,
οὔτε ὁ συγγνωστόμενός τοι πάρα· ἀλλ', ὥσπερ τῆς
ἡμέρης ἐβουλευσαο ποιεῖν, ταύτην ἴθι τῶν ὁδῶν.”
Γὼν μὲν, ταῦτα εἶπαντα, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπτάσθαι· 13

ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης, ὄνειρου μὲν τοῦτου λόγον
 οὐδένα ἐποιέετο, ὃ δὲ Περσέων συναλίσσας τοὺς καὶ
 πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ σφί τάδε. “ἄνδρες Πέρσαι,
 συγγνώμην μοι ἔχετε ὅτι ἀγχίστροφα βουλευόμε·
 φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεωυτοῦ πρῶτα οὐ κω ἀνήκω,
 καὶ οἱ παρηγορεύμενοι κείνα ποίειν οὐδένα χρόνον
 μευ ἀπέχονται· ἀκούσαντι μέντοι μοι τῆς Ἀρτα-
 βάνου γνώμης, παραντίκα μὲν ἢ νεότης ἐπέζεσε,
 ὥστε ἀεικέστερα ἀπορρίψαι ἔπεα ἐς ἄνδρα πρεσβύ-
 τερον ἢ χρεόν· νῦν μέντοι συγγνοὺς, χρήσομαι τῇ
 ἐκείνου γνώμῃ· ὥς ὢν μεταδεδογμένον μοι μὴ στρα-
 14 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἡσυχοὶ ἔστε.” Πέρσαι
 μὲν ὡς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσεκύνεον·
 νυκτὸς δὲ γενομένης, αὖτις τῶντὸ ὄνειρον τῷ Ξέρξῃ
 κατυπνωμένῳ ἔλεγε ἐπιστάν· “ὦ παῖ Δαρείου, καὶ
 δὴ φαίνεται ἐν Πέρσῃσί τε ἀπείπάμενος τὴν στρατη-
 λασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιεύμενος λόγῳ,
 ὡς παρ’ οὐδενὸς ἀκούσας· εὖ νυν τόδ’ ἴσθι, ἥνπερ μὴ
 αὐτίκα στρατηλατέης, τάδε τοι ἐξ αὐτῶν ἀνασχῆσιν·
 ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ,
 15 οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τάχος ἔσειαι.” Ξέρξης
 μὲν, περιδεὴς γενόμενος τῇ ὄψει, ἀνά τε ἔδραμε ἐκ
 τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον ἐπὶ Ἀρτάβανον
 καλέοντα· ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Ξέρξης τάδε·
 “Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παραντίκα μὲν οὐκ ἐσωφρόνεον,
 εἴπας ἐς σὲ μάταια ἔπεα χρηστῆς εἵνεκα συμβουλῆς·
 μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων, ἔγνων δὲ
 ταῦτά μοι ποιητέα ἔόντα τὰ σὺ ὑπεθήκαο. οὐκ ὦν
 δυνατὸς τοι εἰμὶ ταῦτα ποίειν βουλόμενος· τετραμ-
 μένῳ γὰρ δὴ καὶ μετεγνώκῳ ἐπιφοιτῶν ὄνειρον
 φαντάζεται μοι, οὐδαμῶς συνέπαινον ἐὼν ποίειν με
 ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἴχεται· εἰ ὢν θεὸς
 ἐστι ὃ ἐπιπέμπων, καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ ἐστι
 γενέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτήσεται
 καὶ σοὶ τῶντὸ τοῦτο ὄνειρον ὁμοίως καὶ ἐμοὶ ἐντελ-
 λόμενον· εὐρίσκω δὲ ὧδε ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ λάβοις

τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδὺς μετὰ τοῦτο ἴζοιο
 εἰς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ
 κατυπνώσειας.” Ἐέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε· Ἄρτά- 16
 βανος δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος οἶα
 οὐκ ἀξιεύμενος εἰς τὸν βασιλῆϊον θρόνον ἵζεσθαι,
 τέλος ὡς ἡνάγκάζεται, εἶπας τάδε ἐποίησε τὸ κελευόμε-
 νον· “ἴσον ἐκείνο, ὦ βασιλεῦ, παρ’ ἐμοὶ κέκριται,
 φρονέειν τε εὖ καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πεί-
 θεσθαι· τὰ σὲ καὶ ἀμφοτέρω περιήκοντα, ἀνθρώπων
 κακῶν ὁμιλίας σφάλλουσι· κατὰ περ τὴν πάντων
 χρησιμωτάτην ἀνθρώποισι θάλασσαν πνεύματά φασι
 ἀνέμων ἐπίπτοντα, οὐ περιορᾶν φύσει τῇ ἐωυτῆς
 χρῆσθαι· ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς οὐ
 τοσοῦτο ἔδακε λύπη, ὅσον, γνωμέων δύο προκει-
 μενέων Πέρσῃσι,—τῆς μὲν ὕβριν αὐξανούσης τῆς δὲ
 καταπανούσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἶη διδάσκειν
 τὴν ψυχὴν πλεον τι διζῆσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρεόν-
 τος,—τοιουτέων προκειμενέων γνωμέων, ὅτι τὴν σφα-
 λερωτέραν σεωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι ἀναίρεο· νῦν ὦν,
 ἐπειδὴ τέτραψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, φῆς τοι μετιέντι
 τὸν ἐπ’ Ἑλλήνας στόλον ἐπιφοιτᾶν ὄνειρον θεοῦ
 τινος πομπῇ, οὐκ ἐῶντά σε καταλύειν τὸν στόλον·
 ἀλλ’ οὐδὲ ταῦτά ἐστι, ὦ παῖ, θεῖα· ἐνύπνια γὰρ τὰ
 εἰς ἀνθρώπους πεπλανημένα τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ
 διδάξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἑὼν· πε-
 πλανῆσθαι αὐταὶ μάλιστα ἐώθασι αἱ ὄψεις τῶν ὄνει-
 ράτων, τὰ τις ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ
 τοῦ ἡμέρας ταύτην τὴν στρατῆλασίην καὶ τὸ κάρτα
 εἶχομεν μετὰ χεῖρας· εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιοῦτο
 οἶον ἐγὼ διαιρέω, ἀλλὰ τι τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν
 αὐτὸς συλλαβὼν εἴρηκας· φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοὶ
 ὡς καὶ σοὶ διακελευόμενον· φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον
 μοι ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα ἢ οὐ καὶ τὴν
 ἐμὴν· οὐδέ τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ
 ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ· εἶπερ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει
 φανῆναι· οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐηθείης ἀνῆκει

- τοῦτο, ὃ τι δὴ κοτέ ἐστι τὸ ἐπιφαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει ἐμὲ ὀρῶν σέ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῇ τι τεκμαιρόμενον· εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει ἐπιφανῆναι, οὔτε ἦν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω οὔτε ἦν τὴν σὴν, σέ δὲ ἐπιφοιτήσῃ, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἐστί· εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσῃ γε συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς θεῖον εἶναι· εἰ δέ τοι οὕτω δεδοκῆται γίνεσθαι, καὶ οὐκ οἶά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη δεῖ ἐμὲ ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνῶσαι, φέρε, τούτων ἐξ ἐμεῦ ἐπιτελευμένων, φανήτω καὶ ἐμοί· μέχρι δὲ τούτου, τῇ παρούσῃ γνώμῃ χρή
- 17 σομαι.” Τοσαῦτα εἶπας Ἀρτάβανος ἐλπίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα οὐδὲν, ἐποίηε τὸ κελευόμενον· ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξῃ ἐσθῆτα καὶ ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοιτόν ἐποιέετο, ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ τῷτὸ ὄνειρον τὸ καὶ παρὰ Ξέρξεα ἐφοίτα· ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου, εἶπε τάδε· “ἄρα σὺ δὴ κείνος εἰς ὃ ἀποσπεύδων Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα, οὔτε ἐς τὸ παραντίκα νῦν καταπροΐξαι ἀποτρέπων τὸ χρεὼν γενέσθαι· Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουστέοντα παθέειν, αὐτῷ ἐκείνῳ
- 18 δεδήλωται.” Ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος τὸ ὄνειρον ἀπειλείειν, καὶ θερμοῖσι σιδηρίοισι ἐκκαίειν αὐτοῦ μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ ὅς, ἀμβώσας μέγα, ἀναθρώσκει, καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὄψιν οἱ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δεύτερά οἱ λέγει τάδε· “ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἶα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολλά τε καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσόνων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἴκειν, ἐπιστάμενος ὡς κακὸν εἶη τὸ πολλῶν ἐπιθυμείειν, μεμνημένος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔπρηξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύσῃ, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας· ἐπιστάμενος ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε μακαριστὸν εἶναι πρὸς παντῶν ἀνθρώπων.

ἐπεὶ δὲ δαιμονίῃ τις γίνεται ὄρμη, καὶ Ἑλληνας, ὡς ἔοικε, φθορὴ τις καταλαμβάνει θεήλατος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τράπομαι καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι· σὺ δὲ σήμῃνον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, χρῆσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώτοισι προειρημένοισι ἐς τὴν παρασκευήν· ποίεε δὲ οὕτω, ὅκως, τοῦ θεοῦ παραδιδόντος, τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν.” τοῦτων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέρῃ ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα Πέρσῃσι, καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων μῦθος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερὸς ἦν.

Ὁρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα 19 τρίτῃ ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἔκριναν ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεύσειν τέ οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἥδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν· μετὰ δὲ, ἀφανισθῆναι περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. κρινάντων δὲ ταύτῃ τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἐωυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι, θέλων αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν· καὶ Ξέρξης τοῦ στρατοῦ οὕτω ἐπάγερσιν ποιέεται, χώρον πάντα ἐρευνῶν τῆς ἡπείρου. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος, ἐπὶ μὲν τέσσερα ἔτεα 20 πλήρεια παραρτέετο στρατιὴν τε καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτει ἀνομένῳ ἐστρατηλάτεε χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος. στόλων γάρ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, πολλῷ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μήτε τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικὸν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίουσ διώκοντες ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἐμβαλόντες σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας καταστρεψάμενοι ἐνέμοντο· τῶν εἵνεκεν ὕστερόν Δαρείος ἐτιμωρέετο· μήτε κατὰ τὰ λεγόμενα τὸν Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον, μήτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γεγόμε-

νον· οἱ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον, τοὺς τε Θρήϊκας κατεστρέψαντο πάντας καὶ ἐπὶ τὸν Ἴόνιον πόντον κατέβησαν, μέχρι τε Πηνειοῦ ποτα-
 21 μού τοῦ πρὸς μεσαμβρίας ἤλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, καὶ οὐδ' εἰ ἕτεραι πρὸς ταύτησι γενόμεναι στρατηλασίαι, μῆς τῇσδε οὐκ ἄξiai. τί γὰρ οὐκ ἡγαγε ἐκ τῆς Ἀσίης ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο· τοῖσι δὲ ἵππος προστετάκτο, τοῖσι δὲ ἵππαγωγὰ πλοῖα ἅμα στρατευομένοισιν· τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν, τοῖσι δὲ σιτά τε καὶ νέας.

22 Καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσπταισάντων τῶν πρώτων περιπλεόντων περὶ τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων κου μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων· ἐν γὰρ Ἐλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ὥρμεον τριήρεις· ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενοι, ὥρυσσον ὑπὸ μαστίγων παντοδαποὶ τῆς στρατιῆς· διάδοχοι δ' ἐφοίτων. ὥρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βουβάρης δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστόν, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων· τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἡπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδὲς τέ ἐστι καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης· ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τοίτῳ, ἐς τὸν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἰκηται· αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιωτίδας ἀντὶ ἡπειρωτίδων ὥρμητο ποιεῖν, εἰςὶ αἶδε· Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκράθων, Θύσσος, Κλεωναί· πόλις μὲν αὗται, αἱ τὸν Ἄθων νέ-
 23 μονται. Ὁρυσσον δὲ ὧδε· δασάμενοι τὸν χώρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς ποιησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγένετο βαθεῖα ἡ διώρυξ, οἱ

μὲν, κατώτατα ἑστέωτες, ὄρουσον· ἕτεροι δὲ παρεδίδοσαν τὸν αἰὲ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατ' ὑπερθε ἑστέωσι ἐπὶ βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι, πλὴν Φοινίκων, καταρρηγνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος πόνον διπλήσιον παρέιχον· ἄτε γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιουμένων, ἔμελλέ σφι τοιοῦτο ἀποβήσεσθαι· οἱ δὲ Φοίνικες σοφίην ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ· ἀπολαχόντες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὄρουσον τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου, συνῆγον αἰεὶ· κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνθαῦτα δὲ λειμών ἐστι, ἵνα σφι ἀγορὴ τε ἐγίνετο καὶ πρητήριον· σίτος δέ σφισι πολλὸς ἐφοῖτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀληλεσμένος. Ὡς μὲν 24 ἐμὲ συμβαλλεόμενον εὐρίσκειν, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι· παρεὼν γὰρ μηδένα πόνον λαβόντας τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διειρύσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσῃ, εὖρος ὡς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρευμένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι, τοῖσί περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι.

Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐποίεε· παρασκευάζετο δὲ καὶ 25 ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνον, ἐπιτάξας Φοινιξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμῇναι ἢ στρατιῇ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· ἀναπυθόμενος δὲ τοὺς χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεώτατον εἴη, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὀλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλείστον ἐς Λευκὴν Ἀκτὴν καλεομένην τῆς

Θρηίκης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινηθίων, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ ἐς Μακεδονίην διατεταγμένοι.

- 26 Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξῃ ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὀρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἶρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἡπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν. ὃς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου πέρι ἐλθόντας οἶδα· οἱ δὲ ἐπεὶ τε διαβάντες τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὠμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι παρεγένοντο ἐς Κελαινάς· ἵνα πηγαὶ ἀναδιδούσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἐτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὐνομα τυγχάνει ἐὼν Καταρρήκτης, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλει ἀνακρέμαται, τὸν ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει
- 27 ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἄττος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξείνισε τὴν βασιλέος στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι καὶ αὐτὸν Ξέρξεα, χρήματά τε ἐπαγγέλλετο βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν· ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἶρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύθιος καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα; οἱ δὲ εἶπαν· “ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὃς τοι τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῃ τῇ χρυσῇ καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστι πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, μετὰ σέ.” Θωμάσας δὲ τῶν ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἶρετο Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα; ὁ δὲ εἶπε· “ὦ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω οὔτε σκήψομαι τὸ μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωντοῦ οὐσίην, ἀλλ' ἐπιστάμενός

very nicely put in.

τοι ἀτρεκέως καταλέξω· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα σε ἐπυθόμην ἐπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα τὴν Ἑλληνίδα, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξέμαθον, καὶ εὖρον λογιζόμενος, ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας εἰσάσας μοι ταλάντων, χρυσοῦ δὲ τετρακοσίας μυριάδας στατήρων Δαρεικῶν, ἐπιδεούσας ἑπτὰ χιλιάδων. καὶ τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῷ δ' ἐμοὶ ἀπὸ ἀνδραπόδων τε καὶ γεωπεδίων ἀρκέων ἐστὶ βίος.” Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε· Ξέρξης δὲ 25 ἦσθεις τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε· “ξείνε Λυδὲ, ἐγὼ ἐπεὶ τε ἐξήλθον τὴν Περσίδα χώραν, οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τοδὲ, ὅστις ἠθέλησε ξείνια προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὅψιν τὴν ἐμὴν καταστάς ἀντεπάγγελτος ἐς τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω σεῦ· σὺ δὲ καὶ ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐτῶν γέρεα τοιάδε δίδωμι· ξεινόν τέ σε ποιέωμαι ἐμὸν καὶ τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι τῶν στατήρων ἀποπλήσω παρ' ἐμεωντοῦ, δούς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μὴ τοι ἐπιδέεες ἔωσι αἱ τετρακόσiai μυριάδες ἑπτὰ χιλιάδων, ἀλλ' ἢ τοι ἀπαρτιλογίῃ ὑπ' ἐμέο πεπληρωμένη· κέκτησό τε αὐτὸς τά περ αὐτὸς ἐκτήσαιο, ἐπίστασό τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιέοντι οὔτε ἐς τὸ παρεὸν οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει.”

Ταῦτα δὲ εἶπας καὶ ἐπιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο 30 αἰεὶ τὸ πρόσω. Ἄνανα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν παραμβέβηκός, καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἅλης γίνονται, ἀπὶκετο ἐς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται, ἔπειτα διὰ σταδίων ὡς πέντε μάλιστα κη ἀναφαινόμενος ἐκδιδόι καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων ὀρμεώμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ τοὺς οὖρους τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπὶκετο ἐς Κύνδραρα πόλιν· ἔνθα στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροίσου, καταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὖρους.

- 31 Ὡς δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐς ἀριστερὴν ἐπὶ Καρύης φερούσης, τῆς δὲ ἐς δεξιὴν ἐς Σάρδεις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν Μαϊάνδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἵεναι παρὰ Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημοεργοὶ μέλι ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ ποιεῦσι, ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν, εὔρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα δωρησάμενος κόσμῳ χρυσέῳ καὶ μελεδωνῷ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτρέψας,
- 32 δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκητο ἐς τῶν Λυδῶν τὸ ἄστυ. Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευάζειν· πλήν οὔτε ἐς Ἀθήνας οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆς αἴτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ· τῶνδε δὲ εἵνεκα τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι πρότερον οὐκ ἔδοσαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάγχυ ἔδοκεε τότε δείσαντας δώσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβῶς, ἔπεμπε· μετὰ δὲ ταῦτα παρεσκευάζετο ὡς ἐλὼν ἐς Ἀβυδον.
- 33 Οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξεύγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ τραχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα Ἀβύδῳ καταντίον· ἔνθα μετὰ ταῦτα χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῶ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταύκτην ἄνδρα Πέρσῃν λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχον, ζῶντα πρὸς σανίδα προσδιεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱρὸν ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος γυναικάς, ἀθέμιτα ἔρδεσκε.
- 34 Ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὀρμεώμενοι ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκέετο, τὴν μὲν Λευκολίνου Φοίνικες, τὴν δ' ἐτέραν τὴν βυβλίνην Αἰγύπτιοι· ἔστι δὲ ἐπτα στάδιοι ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον.
- 35 Καὶ δὴ ἐξευγμένου τοῦ πόρου, ἐπιγενόμενος χειμὼν μέγας συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε· ὡς δ'

ἐπίθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιεύμενος, τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγὰς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζεῦγος. ἤδη δὲ ἤκουσα ὡς καὶ στιγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίξοντας τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνετέλλετο δὴ ὦν ῥαπίξοντας λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα· “ὦ πικρὸν ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἡδίκησας οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν· καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης διαβήσεται σε, ἣν τε σύ γε βούλη ἦν τε μή· σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θίει, ὡς ἔοντι δολερῷ τε καὶ ἀλμυρῷ ποταμῷ.” τὴν τε δὴ θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοισι ζημιοῦν, καὶ τῶν ἐπεστεώτων τῇ ζεύξει τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλὰς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι 36 προσεκέετο αὕτη ἡ ἄχαρις τιμή· τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύγνυσαν· ἐξεύγνυσαν δὲ ὧδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἐτέρην τεσσερεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν τόνον τῶν ὕπλων· συνθέντες δὲ, ἀγκύρας κατήκαν περιμήκεας—τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἐτέρης, τῶν ἀνέμων εἵνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἐτέρης [τῆς] πρὸς ἐσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου—εὐρου τε καὶ νότου εἵνεκα· διέκπλοον δὲ ὑπόφασιν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων καὶ τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ Πόντου ἔξω· ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὄπλα, οὐκέτι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμενοι ἐς ἑκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων· παχύτης μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή, κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα· τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἶλκε. ἐπειδὴ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμούς ξύλων καταπρίσαντες καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδῆς τῷ εὐρεῖ, κόσμῳ ἐπετίθεσαν

κατύπερθε τῶν ὀπλων τοῦ τόνου· θέντες δὲ ἐπεξῆς, ἐνθαῦτα αὖτις ἐπεζεύγνον· ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλην ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν ἐπεφόρησαν· κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν παρέιρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα καὶ οἱ ἵπποι.

- 37 Ὡς δὲ τά τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἳ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, (οἱ τῆς ῥήχης εἵνεκεν ἐποιήθησαν ἵνα μὴ πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος,) καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελέως πεποιημένη ἄγγελτο· ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίων ὠρμάτω ἐλὼν ἐς Ἀβυδον. ὠρμημένῳ δέ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἑδρὴν ἀφανὴς ἦν, οὗτ' ἐπινεφέλων ἐόντων, αἰθρίης τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης τε νυξὶ ἐγένετο· ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο· καὶ εἴρετο τοὺς μάγους τὸ θέλοι προφαίνειν τὸ φάσμα; οἱ δὲ ἔφραζον ὡς Ἑλλησι προδεικνύει ὁ θεὸς ἐκλείψιν τῶν πολιῶν· λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ σφέων· πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης περιχαρὴς ἐὼν ἐποιέετο τὴν
- 38 ἔλασιν. Ὡς δ' ἐξήλανε τὴν στρατιὴν, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταρρωδήσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα ἐπαρθείς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν παρὰ Ξέρξεα ἔλεγε τάδε· “ὦ δέσποτα, χρήσας ἂν τι τεῦ βουλοίμην τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει ἐὼν ὑπουργῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον.” Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε ὑπουργήσειν καὶ διαγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν δέοιτο· ὁ δὲ ἐπεὶ τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσύνοντας τάδε· “ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέντε, καὶ σφεας καταλαμβάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἦκοντα οἰκτεῖρας, τῶν μοι παίδων ἕνα παρὰ-

λυσον τῆς στρατηγῆς τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν χρημάτων ἢ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσερας ἄγευ ἅμα σεωντῶ· καὶ πρήξας τὰ νοέεις νοστήσειας ὀπίσω.” Κάρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, 39 καὶ ἀμείβετο τοῖσδε· “ὦ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας, ἐμεῦ στρατευομένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄγοντος παῖδας ἐμούς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκίους καὶ φίλους, μνήσασθαι περὶ σέο παιδός· ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν πανοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εἰ νῦν τόδ’ ἐξεπίστασο, ὡς ἐν τοῖσι ὥσι τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός· ὅς χρηστὰ μὲν ἀκούσας τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα, ὑπεναντία δὲ τούτοισι ἀκούσας ἀνοιδέει· ὅτε μὲν νῦν χρηστὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργεσίῃσι βασιλέα οὐ καυχήσεαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεὶ τε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπευ, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμψει, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης· σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἐνός, τοῦ περιέχει μάλιστα, τῇ ψυχῇ ζημιώσεται.” ὥς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετέτακτο ταῦτα πρήσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν πρεσβύτατον μέσον διαταμείν· διαταμόντας δὲ τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ τὸ δὲ ἐπ’ ἀριστερά· καὶ ταύτη διεξιέναι τὸν στρατόν.

Ποιησάντων δὲ τούτων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξήϊε 40 ὁ στρατός· ἠγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους στρατὸς παντοίων ἐθνέων ἀναμῖξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑπερημίσεις ἦσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο· καὶ οὐ συνέμισγον οὗτοι βασιλείῃ. προηγεῖντο μὲν δὴ ἵπποτα χίλιοι ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ, αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλούμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε· ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ οὐνομά

- ἐστὶ Νίσαιον· τοὺς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους
φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τούτων τῶν δέκα
ἵππων ἄρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπποι μὲν εἴλ-
κον λευκοὶ ὀκτώ· ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων εἶπετο πέξῃ
ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ
τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει· τούτου δὲ
ὅπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νισαίων·
παραβέβηκε δὲ οἱ ἡνίοχος, τῷ οὖνομα ἦν Πατιράμ-
41 φης, Ὅτάνεω παῖς ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξήλασε μὲν
οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετεκβαίνεσκε δὲ, ὅκως
μιν λόγος αἰρέοι, ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς ἀρμάμαξαν.
αὐτοῦ δὲ ὅπισθεν αἰχμοφόροι, Περσέων οἱ ἀριστοί
τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας
ἔχοντες· μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη χιλίῃ ἐκ Περσέων
ἀπολελεγμένη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν
Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πέξος ἦν·
καὶ τούτων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν
σαυρωτήρων ροιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ περίξ συν-
εκλήϊον τοὺς ἄλλους· οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τού-
των ἑόντες ἀργυρέας ροιὰς εἶχον. (εἶχον δὲ χρυσέας
ροιὰς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέποντες τὰς λόγχας, καὶ
μῆλα οἱ ἄγχιστα ἐπόμενοι Ξέρξῃ.) τοῖσι δὲ μυρί-
οισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίῃ. μετὰ δὲ
τὴν ἵππον διέλειπε καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτα ὁ
λοιπὸς ὄμιλος ἦιε ἀναμίξ.
- 42 Ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς
ἐπὶ τε ποταμὸν Κάϊκον καὶ γῆν τὴν Μυσίην· ἀπὸ
δὲ Καϊκου ὀρμεώμενος, Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστε-
ρῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Καρίνην πόλιν· ἀπὸ δὲ
ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀτραμύττειόν
τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πελασγίδα παραμει-
βόμενος· τὴν Ἰδὴν δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χέρα, ἦιε
ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν· καὶ πρῶτα μὲν οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ
νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρηστῆρες ἐπεισ-
πίπτουσι, καὶ τινὰ αὐτοῦ ταύτῃ συχνὸν ὄμιλον
43 διέφθειραν. Ἀπικομένον δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὸν

Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ὀρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ῥέεθρον, οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος· ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἡμερον ἔχων θεήσασθαι· θεησάμενος δὲ καὶ πυθόμενος κείνων ἕκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας, χοὰς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο· ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε· ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεύτειν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον καὶ Δάρδανον, ἥπερ δὴ Ἀβύδῳ ὁμουργός ἐστι, ἐν δεξιῇ δὲ Γέργιθας Τευκρούς.

Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ, ἠθέλησε Ξέρξης 44 ἰδέσθαι πάντα τὸν στρατόν· καὶ προεπέποιήτο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ, ἐντειλαμένου πρότερον βασιλέος· ἐνθαῦτα ὡς ἕζετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς ἰϋόνος ἐθηεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· θεούμενος δὲ ἡμέρῃ τῶν νεῶν ἀμιλλαν γινομένην ἰδέσθαι· ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἦσθη τε τῇ ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ· Ὡς δὲ ὥρα πάντα 45 μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἐωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο ἐδάκρυσε. Μαθὼν δέ μιν Ἀρ- 46 τάβανος ὁ πάτριος, ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως οὐ συμβουλευὼν Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, οὗτος ὦν ἡρ φρασθεὶς Ξέρξεα δακρύσαντα εἶρετο τάδε· “ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαιο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον; μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν δακρύεις.” ὁ δὲ εἶπε· “ἐσ- ἦλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς βραχὺς εἶη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τούτων γε ἐόντων τοσούτων οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.” ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· “ἕτερα τούτου παρὰ τὴν ζόην πε- II.—12

πόνθαμεν οἰκτρότερα· ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐδεὶς
 οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε τούτων
 οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις καὶ
οὐκ ἅπαξ τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζοεῖν· αἱ
 τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσιν καὶ αἱ νοῦσοι συν-
 ταράσσουσιν καὶ βραχὺν ἐόντα μακρὸν δοκέειν εἶναι
 ποιεῦσι τὸν βίον· οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς
 ἐούσης τῆς ζῆς, καταφυγὴ αἰρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ
 γέγονε· ὁ δὲ θεὸς γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα, φθονε-
 47 ρὸς ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐὼν.” Ξέρξης δὲ ἀμείβε-
 το λέγων· “Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρωπότης
 πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἴηνπερ σὺ διαιρέαι εἶναι, παν-
 σώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνέμεθα χρηστὰ ἔχοντες
 πρήγματα ἐν χερσί· φράσον δέ μοι τόδε· εἴ τοι ἡ
 ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργῆς οὕτω ἐφάνη, εἶχες ἂν
 τὴν ἀρχαίην γνώμην οὐκ ἐὼν με στρατεύεσθαι ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέστης ἂν; φέρε μοι τοῦτο ἀτρε-
 κέως εἰπέ.” ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· “ὦ βασιλεῦ, ὄψις
 μὲν ἡ ἐπιφανείσα τοῦ ὀνείρου ὡς βουλόμεθα ἀμφό-
 τεροι τελευτήσκει· ἐγὼ δ’ ἔτι καὶ ἐς τόδε δειμάτων
 εἰμι ὑπόπλεος, οὐδ’ ἐντὸς ἔμεωντοῦ, ἄλλα τε πολλὰ
 ἐπιλεγόμενος καὶ δὴ καὶ ὀρέων τοι δύο τὰ μέγιστα
 48 πάντων ἐόντα πολεμιώτατα.” Ξέρξης δὲ πρὸς ταῦτα
 ἀμείβετο τοῖσδε· “δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέ-
 γεις εἶναι δύο μοι πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ πεζὸς
 μεμπτὸς κατὰ τὸ πλήθός ἐστι, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν
 στρατεύμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμέ-
 τερου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ
 ἐκείνων; ἢ καὶ συναμφότερα ταῦτα; εἰ γάρ τοι ταύ-
 τη ἐνδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα,
 στρατοῦ ἂν ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἄγερσιν ποι-
 49 οῖτο.” Ὁ δ’ ἀμείβετο λέγων· “ὦ βασιλεῦ, οὔτε
 στρατὸν τοῦτον ὅστις γε σύνεσιν ἔχει μέμφοιτ’ ἂν,
 οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλήθος· ἦν τε πλεῦνας συλλέξῃς.
 τὰ δύο τοι τὰ λέγω πολλῷ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται·
 τὰ δὲ δύο ταῦτα ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα· οὔτε γάρ

τῆς θαλάσσης ἐστὶ λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμόθι, ὥς ἐγὼ εἰκάω, ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος δεξάμενός σευ τοῦτο τὸ ναυτικόν, φερέγγυος ἔσται διασωῶσαι τὰς νέας· καὶ τοι οὐκ ἔνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν ἡπειρον, παρ' ἣν δὴ κομῖται· οὐκ ὦν δὴ ἐόντων τοι λιμένων ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι καὶ οὐκ ὠνθρώποι τῶν συμφορέων· καὶ δὴ τῶν δύο τοι τοῦ ἑτέρου εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων· γῇ δὴ πολεμική τῇδὲ τοι κατίσταται· εἰ ἐθέλοι τοι μηδὲν ἀντίξοον καταστῆναι, τοσοῦτῳ τοι γίνεται πολεμωτέρῃ ὅσῳ ἂν προβαίνης ἐκαστέρῳ, τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος. εὐπρηξίης γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμία πληθώρα. καὶ δὴ τοι, ὥς οὐδενὸς ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώραν πλεῦνα ἐν πλεῦνι χρόνῳ γινομένην λιμὸν τέξεσθαι. ἀνὴρ δὲ οὕτῳ ἂν εἴῃ ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν ἀρρωδέοι, πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χρήμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴῃ.” Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· “Ἀρτάβανε, σὺ 50 κότῳ μὲν σὺ γε τούτων ἕκαστα διαιρέαι· ἀτὰρ μήτε πάντα φοβεό, μήτε πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεο· εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπεσφερομένῳ πρήγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσεις ἂν οὐδαμὰ οὐδέν· κρέσσον δὲ πάντα θαρσέοντα ἡμισυ τῶν δεινῶν πᾶσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν χρήμα προδειμαίνοντα μηδαμὰ μηδὲν παθεῖν· εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς πᾶν τὸ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις, σφάλλῃσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία τούτοις λέξας. τοῦτο μὲν νυν ἐπίσης ἔχει· εἰδέναι δὲ ἀνθρώπον ἐόντα κῶς χρὴ τὸ βέβαιον; δοκέω μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοις ποιεῖν, ὥς τὸ ἐπίπαν φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγόμενοις τε πάντα καὶ ὀκνεῦσι, οὐ μάλα ἐθέλει. ὁρᾷς τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε· εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γεγόμενοι βασιλεῖς γνώμησι ἐχρέοντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεόμενοι

γνώμησι τοιαύτησι ἄλλους συμβούλους εἶχον τοι-
 ούτους, οὐκ ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα·
 νῦν δὲ κινδύνους ἀναρριπτέοντες ἐς τοῦτό σφεα προ-
 ηγάγοντο· μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοις κιν-
δύνοις ἐθέλει καταιρέσθαι· ἡμεῖς τοίνυν, ὁμοιεύ-
 μενοι κείνοισι, ὦρην τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευ-
 ὀμεθα, καὶ καταστρεφόμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην
 νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε λιμῷ ἐντυχόντες οὐδαμόθι
 οὔτε ἄλλο ἄχαρι παθόντες οὐδέν· τοῦτο μὲν γὰρ
 αὐτοὶ πολλὴν φορβὴν φερόμενοι πορευόμεθα· τοῦτο
 δὲ, τῶν ἂν κου ἐπιβέωμεν γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν
 σῆτον ἔξομεν· ἐπ' ἀροτῆρας δὲ καὶ οὐ νομάδας στρα-
 51 τευόμεθα ἄνδρας.” Λέγει Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα·
 “ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ τε ἀρρωδέειν οὐδὲν ἔως πρήγμα,
 σὺ δέ μευ συμβουλίην ἐνδεξαι· ἀναγκαίως γὰρ ἔχει
 περὶ πολλῶν πρηγμάτων πλεῦνα λόγον ἐκτείνειν.
 Κῦρος ὁ Καμβύσειω Ἰωνίην πᾶσαν, πλὴν Ἀθηναίων,
 κατεστρέψατο δασμοφόρον εἶναι Πέρσῃσι· τούτους
 ὦν τοὺς ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ
 ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας· καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἰοί
 τε εἰμὲν τῶν ἐχθρῶν κατυπέρτεροι γίνεσθαι· ἢ γὰρ
 σφεας, ἣν ἔπωνται, δεῖ ἀδικωτάτους γίνεσθαι κατα-
 δουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους συν-
 ελευθεροῦντας· ἀδικώτατοι μὲν νυν γινόμενοι, οὐδὲν
 κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι· δικαιοτάτοι δὲ γι-
 νόμενοι, οἰοί τε δηλήσασθαι μέγας τὴν σὴν στρα-
 τιὴν γίνονται· ἐς θυμὸν ὦν βαλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν
 ἔπος ὡς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος κατα-
 52 φαίνεσθαι.” Ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Ξέρξης· “Ἀρ-
 τάβανε, τῶν ἀπεφῆναι γνώμων σφάλλαει κατὰ
 ταύτην δὴ μάλιστα, ὥς Ἴωνας φοβέαι μὴ μεταβά-
 λωσι· τῶν ἔχομεν γνῶμα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρ-
 τυς γίνεαι καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι
 ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ τούτοις ἢ πᾶσα Περσικὴ στρα-
 τιὴ ἐγένετο, διαφθεῖραι καὶ περιποιῆσαι· οἱ δὲ δικαιο-
 οσύνην καὶ πιστότητα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν·

πάρεξ δὲ τούτου, ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα, οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιήσῃν· οὕτω μὴδὲ τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθόν, σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνῳ ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτράπω.”

Ταῦτα εἶπας καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦ· 53
σα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους· ἐπεὶ δὲ οἱ παρήσαν, ἔλεγέ σφι τάδε·
“ὦ Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμέων χρήζων συνέλεξα, ἀνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθεν ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἔοντα μεγάλα τε καὶ πολλοῦ ἄξια· ἀλλ' εἰς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες προθυμίην ἔχωμεν· ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύδεται. τῶνδε δὲ εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντεταμένως· ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' ἀνδρας στρατενόμεθα ἀγαθοὺς· τῶν ἦν κρατήσωμεν, οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ κοτε ἀνθρώπων· νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τοῖ Περσίδα γῆν λελόγχασι.”

Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρασκευάζοντο ἐς τὴν 54
διάβασιν· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ιδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμὴμάτα τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες καὶ μυρσίνῃσι στορνύντες τὴν ὁδόν· ὥς δ' ἐπανετέλλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσῆς φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὐχετο πρὸς τὸν ἥλιον, μηδεμίαν οἱ συντυχήν τοιαύτην γενέσθαι ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται· εὐξάμενος δὲ, ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ χρύσειον κρητῆρα καὶ Περσικὸν ξίφος τὸν ἀκινάκην καλέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι, οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ ἀνατιθεὶς κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι καὶ ἀντὶ τούτων τὴν θάλασσαν ἔδωρέετο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, διέβαινον κατὰ 55

μὲν τὴν ἑτέραν τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τοῦ Πόντου ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θεραπῆνῃ· ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι ἐστεφανωμένοι πάντες, μετὰ δὲ τούτους ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἱ τε ἱππῶται καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες· ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὗτοι· μετὰ δὲ, οἱ τε ἵπποι οἱ ἱροὶ καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱρόν· ἐπὶ δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἱππῶται οἱ χίλιοι· ἐπὶ δὲ τούτοισι ὁ ἄλλος στρατός· καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο ἐς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον διαβῆναι βασιλέα πάντων.

56 Ξέρξης δὲ ἐπεὶ τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηέιτο τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα· διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἐν ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνησι, ἐλινύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη διαβεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον· “ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ καὶ οὐνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ τούτων ἐξῆν τοι ποιεῖν ταῦτα.”

57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὥρμημένοισι τέρας σφί ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησατο καὶ περ εὐσύμβλητον ἑόν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν. (εὐσύμβλητον ὦν τῇδε τοῦτο ἐγένετο, ὅτι ἔμελλε μὲν ἑλάν στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρότατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὅπισω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέχων ἥξειν ἐς τὸν αὐτὸν χώρον.) ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας ἑόντι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διὰ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν ἔρσενος, τὰ δὲ θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσενος.

58 Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, τὸ πρῶτον ἐπορεύετο· σὺν δέ οἱ ὁ πεζὸς στρατός· ὁ δὲ ναυτικός ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλέων, παρὰ γῆν ἐκο-

μίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσων τοῦ πεζοῦ· ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέρην ἔπλεε ἐπὶ Σαρπηδονίης ἄκρης ποιεύμενος τὴν ἄπιξιν, ἐς τὴν αὐτῷ προείρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἡπειρον στρατὸς πρὸς ἡῷ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλης τάφον τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν, διὰ μέσης δὲ πορευόμενος πόλιος τῇ οὖνομα τυγχάνει ἐὼν Ἀγορή· ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων τὸν κόλπον τὸν Μέλανα καλεόμενον, καὶ Μέλανα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβὰς (ἐπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει) ἦε πρὸς ἐσπέρην, Αἰνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξιὼν, ἐς ὃ ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. Ὁ δὲ Δορίσκος ἔστι τῆς 59 Ὀρηίκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίων μέγα· (διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας Ἑβρος) ἐν τῷ τείχος τε ἐδέδμητο βασιλῆϊον—τοῦτο τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται—καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ τε ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. ἔδοξε ᾧν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατόν· καὶ ἐποίηε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον οἱ ναύαρχοι, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν· ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηϊκῇ πεπόλισται πόλις καὶ Ζώνη, τελευταία δὲ αὐτοῦ Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαστή· ὁ δὲ χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν κατασχίντες, τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες· ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο. Ὅσον 60 μὲν νυν ἕκαστοι παρέιχον πλήθος ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές· οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων· σίμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πλήθος ἐφάνη ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηρίθμωσαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον· συναγαγόντες ἐς

ἓνα χώρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάξαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔξωθεν κύκλοι· περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἵμασιν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλὸν, ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν· ἀριθμήσαντες δὲ κατὰ ἔθνεα διέτασσαν.

- 61 Οἱ δὲ στρατευόμενοι οἶδε ἦσαν· Πέρσαι μὲν ᾧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας καλεομένους, πῖλους ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὄψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα ἀναξυρίδας, ἀντὶ δὲ ἀσπίδων γέρρα· ὑπὸ δὲ, φαρέτρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, οἷστοὺς δὲ καλαμίνοὺς· πρὸς δὲ, ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρέμενα ἐκ τῆς ζώνης· καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνεα, τὸν Ἀμήστριος πατέρα, τῇ· Ξέρξῳ γυναικός· (ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μέντοι σφέων αὐτῶν καὶ τῶν περιοίκων Ἀρταῖοι· ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα τὸν Βῆλον, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὖνομα ἔθετο Πέρσην· τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει, ἐτίγχανε γὰρ ἅπαις ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσενος γόνου, ἐπὶ τούτου δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον.)
- 62 Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο· Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστί, καὶ οὐ Περσική· οἱ δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαιμενίδην· (ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἀριοι· ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων ἐς τοὺς Ἀρίους τούτους, μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ οὖνομα· αὐτοὶ δὲ περὶ σφέων ᾧδε λέγουσι Μῆδοι.) Κίσσιοι δὲ στρατευόμενοι τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Πέρσαι ἐσκευάδατο· ἀντὶ δὲ τῶν πίων, μιτρηφόροι ἦσαν· Κισσίων δὲ ἥρχε Ἀνάφης

ὁ Ὀτάνεω, Ὑρκάνιοι δὲ κατάπερ Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα. Ἀσσύριοι 63 δὲ στρατεύομενοι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον χάλκεά τε κράνεα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρβαρον οὐκ εὐαπήγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχειρίδια παραπλήσια τῇσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον· πρὸς δὲ, ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ καὶ λινέους θώρηκας· οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν· τούτων δὲ μεταξὺ, Χαλδαῖοι· ἦρχε δὲ σφεων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχάϊου.

Βάκριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχότατα 64 τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλάμινα ἐπιχώρια καὶ αἰχμὰς βραχείας. Σάκαι δὲ [οἱ Σκύθαι] περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ἐς ὅξυν ἀπιγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνδεδίκησαν· τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ καὶ ἀξίνας σαγάρεις εἶχον· (τούτους δὲ ἐόντας Σκύθας Ἀμυργίους Σάκας ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας·) Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης, ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἴματα μὲν ἐνδε- 65 δυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον καὶ οἰστοὺς καλαμίνους· ἐπὶ δὲ, σίδηρον ἦν· ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἦσαν οὕτω Ἰνδοί· προστετετάχατο δὲ συστρατευόμενοι Φαρναζάθρη τῷ Ἀρταβάτew. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἦσαν Μηδικοῖσι, 66 τὰ δὲ ἄλλα κατάπερ Βάκριοι· Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ καὶ Χοράσμιοι καὶ Σογδοὶ τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι, τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκριοι, ἐστρατεύοντο· τούτων δὲ ἦρχον οἶδε· Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεω· Σογδῶν δὲ Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου· Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδικέων Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκότες, καὶ 67

- τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεις, ἐστρατεύοντο· οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφεόν. Σαραγγαὶ δὲ εἴματα μὲν βεβαμμένα ἐνέπρεπον ἔχοντες· πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμὰς Μηδικάς· Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζου. Πάκτυες δὲ σισυρνοφόροι τε ἦσαν καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο Ἀρτύνην τὸν Ἰθαμάτρεω. Οὗτιοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἦσαν κατάπερ Πάκτυες. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε· Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ Σιρομίτρης ὁ Οἰοβάζου.
- 69 Ἀράβιοι δὲ ζειράς ὑπεζωσμένοι ἦσαν· τόξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ, μακρά. Αἰθίοπες δὲ παραλάεας τε καὶ λεοντέας ἐναρμμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοίνικος σπάθης πεποιημένα μακρά, τετραπήχεων οὐκ ἐλάσσω· ἐπὶ δὲ, καλαμίνοὺς οἷστοὺς μακρούς· (ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπὶ λίθος ὀξύς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγίδας γλύφουσι) πρὸς δὲ, αἰχμὰς εἶχον· ἐπὶ δὲ, κέρας δορκάδος ἐπὶ ὀξύ πεποιημένον, τρόπον λόγχης· εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά· τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν ἥμισυ ἐξηλείφοντο γύψῳ ἰόντες ἐς μάχην, τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ μίλτῳ. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιόπων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης, ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστῶνης τῆς Κύρου θυγατρός· τὴν μάλιστα στέρξας τῶν γυναικῶν Δαρείου· εἰκὼ χρυσέην σφυρήλατον ἐποίησατο. τῶν μὲν δὲ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης.
- 70 Οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες, (διεσοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο,) προσετετάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἐτέροισι, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μῦνον· οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰθίοπες ἰθύτεριχες εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατάπερ

something like the Indian arrows and

Ἴνδοι ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι σύν τε τοῖσι ὥσὶ ἐκδεδαρμένα καὶ τῇ λοφιῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου ἢ λοφιῇ κατέχρα· τὰ δὲ ὦτα τῶν ἵππων ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον· προβλήματα δὲ ἀντ' ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς. Λίβυες 71 δὲ σκευὴν μὲν σκυτίνην ἥϊσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ἐπικαύτοισι χρεώμενοι· ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασσάγην τὸν Ὁαρίζου. Παφλαγόνες δὲ ἐστρα- 72 τεύοντο ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ σμικράς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· πρὸς δὲ ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· περὶ δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα ἐπιχώρια ἐς μέσῃ κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ καὶ Ματιηνοὶ καὶ Μαριανδυνοὶ τε καὶ Σύροι τὴν αὐτὴν ἔχοντες Παφλαγόσι ἐστρατεύοντο· οἱ δὲ Σύροι οὗτοι ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται· Παφλαγόνων μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε· Μαριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων καὶ Σύρων Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστώης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτῳ τῆς Παφλαγονικῆς 73 σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες· οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπήϊοι ἐόντες σύνοικοι ἦσαν Μακεδόσι· μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ οὖνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατὰ περ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τούτων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγατέρα. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτῳ τῶν Ἑλληνικῶν εἶ- 74 χον ὅπλα· (οἱ δὲ Λυδοὶ Μηῖονες ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἄττος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ οὖνομα·) Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικράς· ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ἐπικαύτοισι· (οὗτοι δὲ εἰσι Λυδῶν ἄποικοι· ἀπ' Οὐλύμπου δὲ οὖρεος καλέονται Οὐλυμπιηνοί·) Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἔκαστος Δάτι. Θρήϊκες δὲ, ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλω- 75

- πεκέας ἔχοντες ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα κιθῶ-
 νας· ἐπὶ δὲ, ζειράς περιβεβλημένοι ποικίλας, περὶ
 δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας πέδιλα νεβρῶν
 πρὸς δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας καὶ ἐγχειρίδια σμι-
 κρά. (οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλή-
 θησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, ὡς αὐτοὶ
 λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἐξανα-
 στῆναι δέ φασι ἐξ ἡθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυ-
 76 σῶν.) Θρηίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης
 ὁ Ἀρταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας εἶχον σμι-
 κράς, καὶ προβόλους δύο λυκοεργέας ἕκαστος εἶχε·
 ἐπὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι
 κράνεσι, ὦτά τε καὶ κέρα προσῆν βοὸς χάλκεα·
 ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι· τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι φοιν-
 κέοισι κατείλχато. (ἐν τούτοισι ἀνδράσι Ἀρεὸς
 77 ἐστὶ χρηστήριον.) Καβηλέες δὲ, οἱ Μητόνες, Λασό-
 νιοι δὲ καλεύμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευή·
 τὴν ἐγὼ, ἐπεὰν κατὰ τὴν Κιλικῶν τάξιν διεξιὼν γέ-
 νωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμὰς τε βρα-
 χέας εἶχον, καὶ εἴματα ἐνεπεπορπέατο. εἶχον δὲ
 αὐτῶν τόξα μετεξέτεροι Λύκιοι· περὶ δὲ τῇσι κεφα-
 λῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τούτων
 78 πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας
 δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς· λόγχοι δὲ ἐπῆσαν μεγάλοι.
 Τιβαρηνοὶ δὲ καὶ Μάκρωνες καὶ Μοσύνοικοι κατὰ-
 περ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο· τούτους δὲ
 συνέτασσαν ἄρχοντες οἶδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβα-
 ρηνοὺς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Πάρμνος
 τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου, Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυ-
 νοίκους Ἀρταύκτης ὁ Χεράσμιοι, ὃς Σηστόν τὴν ἐν
 79 Ἑλλησπόντῳ ἐπετρόπευε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι
 κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας
 δὲ δερματίνας σμικράς καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμο-
 βοίνας σμικράς αἰχμῆς τε βραχέας· πρὸς δὲ, καὶ

μαχαίρας εἶχον. Μαρών δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατὰ περ Κόλχοι ὀπλισμένοι ἐστρατεύοντο· τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικά 80 ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀγχοτάτω τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὄπλα. τούτων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὃς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων δευτέρῳ ἔτεϊ τούτων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ.

Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἡπειρον στρατευόμενά τε ἔθνεα, 81 καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πεζόν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ ἦρχον οὗτοι οἵ περ εἰρέαται· καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξαριθμήσαντες οὗτοι ἦσαν, καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἦσαν ἄλλοι σημάντορες· ἦσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵ περ εἰρέαται, ἄρχοντες. Ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμ- 82 παντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ Μαρδονίου τε ὁ Γωβρίεω, καὶ Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρατεῦεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω—Δαρείου ἀμφότεροι οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοὶ—καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀρίζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου. Οὗτοι ἦσαν 83 στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων· τῶν δὲ μυρίων τούτων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος· ἐκαλέοντο δὲ Ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι ἐπὶ τοῦδε· εἴ τις αὐτῶν ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν ἢ θανάτῳ βιηθεὶς ἢ νόσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραίρητο· καὶ ἐγίνοντο οὐδαμὰ οὔτε πλεῦνες μυρίων οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλείστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἦσαν· σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥ περ εἴρηται· χωρὶς δὲ, χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέπρεπον, ἄρμαμάζας τε ἅμα ἤγοντο ἐν δὲ παλ-

λακάς, καὶ θεραπήϊν πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην· σῖτα δέ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, καμήλοί τε καὶ ὑποζύγια ἦγον.

- 84 Ἴππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρέιχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μούνα· Πέρσαι μὲν, τὴν αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτῶν· πλὴν ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτῶν καὶ χάλκεα
- 85 καὶ σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. Εἰσὶ δέ τινες νομάδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μετὰξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἱ παρέιχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχιλίν, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων· χρέωνται δὲ σείρησι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων· ταύτῃσι πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον· ἡ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἦδε· ἐπεὰν συμμίσγῃσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς ἐπ' ἄκρῳ βρόχους ἐχούσας· ὅτεν δ' ἂν τύχῃ, ἦν τε ἵππου ἦν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἐωτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν ἔρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται· τούτων μὲν αὕτη ἡ μάχη· καὶ
- 86 ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι δὲ τήνπερ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν· καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως· Ἴνδοι δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἥλαννον δὲ κέλητας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατάπερ ἐν τῷ πεζῷ ἥλαννον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα· ὥς δ' αὖτως Κάσπειροι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ· Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν ἦν καὶ ἐν τῷ πεζῷ· ἥλαννον δὲ πάντες καμήλους,
- 87 ταχυτήτα οὐ λειπομένας ἵππων. Ταῦτα τὰ ἔθνεα μούνα ἵππευεν· ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, παρέξ τῶν καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων· οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππῆες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα, Ἀράβιοι δὲ ἔσχατοι ἐπετετάχατο· ἅτε γὰρ τῶν ἵππων

οὔτι ἀνεχομένων τὰς καμήλους ὕστεροι ἐτετάχατο,
 ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἵππικόν. Ἴππαρχοι δὲ ἦσαν 88
 Ἀρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες· ὁ δὲ
 τρίτος σφι συνίππαρχος Φαρνούχης καταλέλειπτο ἐν
 Σάρδισι νοσέων· ὥς γὰρ ὀρμέωντο ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ
 συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνεθέλητον· ἐλαύνοντι γάρ οἱ,
 ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ
 ἵππος οὐ προῖδων, ἐφοβήθη τε καὶ σταὺς ὀρθὸς ἀπ-
 εσεΐσατο τὸν Φαρνούχεια· πεσὼν δὲ, αἱμὰ τε ἤμее,
 καὶ ἐς φθίσιν περιήλθε ἡ νοῦσος· τὸν δὲ ἵππον αὐ-
 τικά κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὥς ἐκέλευε· ἐς
 τὸν χῶρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγα-
 γόντες, ἐν τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρ-
 νούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

Τῶν δὲ τριήρεων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ 89
 διηκόσιαι καὶ χίλιαι· παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἷδε· Φοί-
 νικες μὲν σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ τριη-
 κοσίας, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι
 κυνέας εἶχον ἀγχοτάτῳ πεποιημένας τρόπον τὸν Ἑλ-
 ληνικόν· ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας
 δὲ ἴτυς οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόντια· οὗτοι δὲ
 οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον, ὥς αὐτοὶ λέγουσι,
 ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες,
 τῆς Συρίας οἰκέουσι τὰ παρὰ θάλασσαν· τῆς δὲ Συ-
 ρίης τοῦτο τὸ χωρίον, καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν,
 Παλαιστίνῃ καλεῖται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρεί-
 χοντο διηκοσίας· οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφα-
 λῇσι κράνεα χηλεутὰ, ἀσπίδας δὲ κοίλας τὰς ἴτυς
 μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα, καὶ τύ-
 κους μεγάλους· τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν θωρηκοφόροι
 ἦσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον· οὗτοι μὲν οὕτω
 ἑσταλάδατο. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντή- 90
 κοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε· τὰς μὲν κε-
 φαλὰς εἰλίχατο μίτρησι οἱ βασιλεῖς αὐτῶν· οἱ δὲ
 ἄλλοι εἶχον κιθῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες.
 τούτων δὲ τοσάδε ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν ἀπὸ Σαλαμῖνος

- καὶ Ἀθηνέων· οἱ δὲ ἀπὸ Ἀρκαδίας· οἱ δὲ ἀπὸ Κύθ-
 νου· οἱ δὲ ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ ἀπὸ Αἰθιοπίας, ὡς
 αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρεί-
 χοντο νέας· οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι
 91 κράνεα ἐπιχώρια, λαισῆιά τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων
 ὠμοβοέης πεποιημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινέους ἐνδε-
 δυκότες· δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον,
 ἀγχοτάτῳ τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα.
 οὗτοι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο· ἐπὶ δὲ
 Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος, ἀνδρὸς Φοίνικος, ἔσχον τὴν
 ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρείχοντο
 νέας Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι· οἱ δὲ Πάμ-
 φυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκεδασθέντων
 92 ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρεί-
 χοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἐόντες καὶ
 κνημιδοφόροι· εἶχον δὲ τόξα κρανείνα, καὶ οὔστους
 καλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρ-
 ματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρεύμενα· περὶ δὲ τῇσι
 κεφαλῇσι πῖλους πτεροῖσι περιεστεφανωμένους· ἐγ-
 χειρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ Τερμίλαι
 ἐκαλέοντο, ἐκ Κρήτης γεγονότες· ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ
 Πανδίωνος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην.
 93 Δωριεὲς δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας τριήκοντα παρείχοντο
 νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὅπλα καὶ γεγονότες ἀπὸ
 Πελοποννήσου. Κᾶρες δὲ ἑβδομήκοντα παρείχοντο
 νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες ἐσταλμένοι·
 εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ οἷτι-
 νες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρῶτοισι τῶν
 λόγων εἴρηται. Ἴωνες δὲ ἑκατὸν νέας παρείχοντο,
 94 ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ, ὅσον μὲν
 χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην
 Ἀχαιΐην, καὶ πρὶν ἢ Δάναόν τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέ-
 σθαι ἐς Πελοπόννησον, ὡς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκα-
 λόντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ξού-
 95 θου Ἴωνες. Νησιῶται δὲ ἑπτακαίδεκα παρείχοντο
 νέας, ὠπλισμένοι ὡς Ἕλληνες· καὶ τοῦτο Πελασγι-

κὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δυωδεκαπόλιες Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηνέων. Αἰολέες δὲ ἐξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ βασιλέως, κατὰ χώραν μένουσι, φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων) οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἦσαν ὡς Ἕλληνες. οὗτοι δὲ Ἰώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι.

Ἐπεβάτενον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι καὶ 96
Μῆδοι καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων Σιδώνιοι. τούτοισι πᾶσι, καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοισι αὐτῶν, ἐπῆσαν ἐκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες· τῶν ἐγὼ, οὐ γὰρ ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι ἐς ἱστορίας λόγον, οὐ παραμέμνημαι· οὔτε γὰρ ἔθνεος ἐκάστου ἐπάξιοι ἦσαν οἱ ἡγεμόνες, ἐν τε ἔθνει ἐκάστῳ ὅσαιπερ πόλιες, τοσούτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν· εἶποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοὶ, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι· ἐπεὶ στρατηγοὶ τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἐκάστων, ὅσοι αὐτῶν ἦσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι. Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον 97
οἶδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου· τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγее Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόντεροι δὲ, καὶ πέντηκόντεροι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἵππαγωγὰ πλοῖα μακρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια. Τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγούς οἶδε 98
ἦσαν οἱ ὀνομαστότατοι· Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀνύσου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώμου, καὶ Ἀράδιος

- Μέρβαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ Σύννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόργος τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμῶναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν Ἰστιαῖός τε ὁ Τύμνεω καὶ Πίγρης ο
- 99 Σελδώμου καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ παραμένημαι ταξιαρχέων, ὥς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θῶμα ποιεῖναι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης, γυναικός· ἥτις, ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρός, αὐτὴ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα καὶ παιδὸς ὑπάρχοντος νεηνίω, ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρηΐης ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ἐούσης οἱ ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γένος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητρόθεν δὲ Κρήσση. ἡγεμόνευε δὲ Ἀλικαρνησέων τε καὶ Κῶων καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυμνίων, πέντε νέας παρεχομένη· καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων τε τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο· τῶν δὲ κατέλεξα πολλίων ἡγεμονεύειν αὐτὴν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἐὼν Δωρικόν· Ἀλικαρνησῆας μὲν Τροιζηνίους, τοὺς δὲ ἄλλους Ἐπιδανρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται.
- 100 Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡρίθμησέ τε καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφεας διεξελάσας θεήσασθαι· μετὰ δὲ ἐποίει ταῦτα, καὶ διεξελάνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ ἔθνους ἐν ἑκάστον, ἐπυνθάνετο· καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί· ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβάς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἔζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσῇ· καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πύρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἐκάστας ὁμοίως καὶ τὸν πεζὸν καὶ ἀπογραφόμενος· τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀνεκώχεον, τὰς πύρας ἐς

γῆν τρέψαντες πάντες μετωπηδόν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον· ὁ δ' ἐντὸς τῶν πρωρέων πλέων ἐθηεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς 101
νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος, συ-
στρατευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· καλέσας δ'
αὐτὸν εἶρετο τάδε· “Δημάρητε, νῦν μοί σε ἡδύ τι
ἐστὶ ἐπείρεσθαι τὰ θέλω· σὺ εἰς Ἑλλήν τε, καὶ ὡς
ἐγὼ πυνθάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν
ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος οὐτ' ἐλαχίστης
οὐτ' ἀσθενεστάτης· νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ
Ἑλληνες ὑπομενέουσιν χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι·
οὐ γάρ, ὡς ἐγὼ δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἑλληνες καὶ οἱ
λοιποὶ οἱ πρὸς ἐσπέρης οἰκέοντες ἄνθρωποι συλ-
λεχθείησαν, οὐκ ἀξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομεί-
ναι, μὴ ἑόντες ἄρθμιοι· ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ
σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις περὶ αὐτῶν, πυνθέσθαι.” ὁ μὲν
ταῦτα εἰρώτα· ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· “βασιλεῦ, κότερα
ἀληθινή χρῆσομαι πρὸς σέ ἢ ἡδονῇ;” ὁ δέ μιν
ἀληθινή χρῆσασθαι ἐκέλευε, φὰς οὐδέν οἱ ἀηδέσ-
τερον ἐσεσθαι ἢ πρότερον ἦν· ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε 102
Δημάρητος, ἔλεγε τάδε· “βασιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθινή
διαχρίσασθαι πάντως με κελεύεις, ταῦτα λέγοντα τὰ
μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἀλώσεται, τῇ
Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ κοτε σὺντροφος σίνεστι,
ἀρετὴ δὲ ἑπακτός ἐστι, ἀπὸ τε σοφίης κατεργασμένη
καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεωμένη ἢ Ἑλλάς, τήν
τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δεσποσύνην· αἰνέω
μὲν νυν πάντας Ἑλλήνας τοὺς περὶ κείνους τοὺς
Δωρικοὺς χωροὺς οἰκημένους· ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ
περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ Λακεδαι-
μονίων μούνων· πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅκως κοτὲ
σοὺς δέξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλ-
λάδι· αὐτὶς δέ, ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην, καὶ ἦν
οἱ ἄλλοι Ἑλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι· ἀριθμοῦ
δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἑόντες ταῦτα ποιείειν οἰοί

τέ εἰσι· ἦν τε γὰρ τύχῳσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι,
 οὔτοι μαχήσονται· τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τούτων, ἦν
 103 τε καὶ πλεῦνες.” Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας
 ἔφη· “Δημάρητε, οἷον ἐφθέγξαις ἔπος, ἄνδρας χίλι-
 ους στρατιῇ τοσῇδε μαχήσασθαι· ἄγε, εἰπέ μοι, σὶ
 φῆς τούτων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι;
 σὺ ὦν ἐθελήσεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα
 μάχεσθαι; καίτοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστὶ
 τοιοῦτον οἷον σὺ διαιρέεις, σέ γε τὸν κείνων βασιλέα
 πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νό-
 μους τοὺς ὑμετέρους· εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα
 ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιος ἐστὶ, σέ δέ
 γε δίζημαι εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῖτ’
 ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ εἰρημένος· εἰ δὲ, τοιοῦτοί
 τε ἔόντες καὶ μεγάθια τοσοῦτοι οἷος σὺ τε καὶ
 οἱ παρ’ ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς λόγους, αὐχεῖτε
 τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ λόγος οὗτος
 εἰρημένος εἶη· ἐπεὶ φέρε ἴδω παντὶ τῷ οἰκότι· κῶς
 ἂν δυναίαιτο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ πεντακισ-
 μύριοι, ἔόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως καὶ μὴ ὑπ’
 ἑνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῷδε ἀντιστῆναι; ἐπεὶ
 τοι πλεῦνες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι,
 ἔόντων ἐκείνων πέντε χιλιάδων· ὑπὸ μὲν γὰρ ἑνὸς
 ἀρχόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γανοῖατ’ ἂν
 δειμαίνοντες τοῦτον καὶ παρὰ τὴν ἑωυτῶν φύσιν
 ἀμείνονες, καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάλιστα ἐς πλεῦ-
 νας ἐλάσσονες ἔόντες· ἀνειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον,
 οὐκ ἂν ποιοῖεν τούτων οὐδέτερα· δοκέω δὲ ἔγωγε
 καὶ ἀνισωθέντας πλήθει χαλεπῶς ἂν Ἑλληνας
 Πέρσῃσι μούνοισι μάχεσθαι· ἀλλὰ παρ’ ἡμῖν τοῦτό
 ἐστὶ τὸ σὺ λέγεις· ἐστὶ γε μέντοι οἱ πολλόν, ἀλλὰ
 σπάνιον· εἰσὶ γὰρ Περσέων τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων οἱ
 ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι·
 104 τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος, πολλὰ φλυηρέεις.” Πρὸς ταῦτα
 Δημάρητος λέγει· “ὦ βασιλεῦ, ἀρχήθεν ἠπιστάμην
 ὅτι ἀληθινήν χρεώμενος οὐ φίλα τοι ἐρέω· σὺ δὲ ἐπεὶ

ἡνάγκασας λέγειν τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτησι· καίτοι ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε ἔστοργῶς ἐκείνους αὐτὸς μάλιστα ἐξεπίσται, οἳ με τιμὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρῷα ἄπολιν τε καὶ φυγάδα πεποιήκασι, πατὴρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενος βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε· οὐκὼν οἶκός ἐστι ἄνδρα τὸν σῶφρονα εὐνοίην φαινομένην διωθέσθαι, ἀλλὰ στέργειν μάλιστα. ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι· ἐκὼν τε εἶναι οὐδ' ἂν μονομαχέοιμι· εἰ δὲ ἀναγκαίῃ εἴη ἢ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων ἀγὼν, μαχοίμην ἂν πάντων ἥδιστα ἐνὶ τούτων τῶν ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕκαστός φησι τριῶν ἄξιός εἶναι· ὡς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ μὲν ἓνα μαχεόμενοι οὐδαμῶν εἰσι κακίονες ἀνδρῶν, ἀλέες δὲ ἄριστοι ἀνδρῶν ἀπάντων· ἐλεύθεροι γὰρ ἔόντες οὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι· ἔπεστι γάρ σφι δεσπότης νόμος, τὸν ὑποδειμαίνουσι πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ σέ· ποιεῦσι γὰρ τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνώγει· ἀνώγει δὲ τὸν αἰεὶ, οὐκ ἔων φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει ἐπικρατέειν ἢ ἀπόλλυσθαι. σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φλυηρέειν, τᾶλλα σιγᾶν ἐθέλω τὸ λοιπὸν, νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς ἔλεξα· γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.”

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο· Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά 105
 τε ἔτρεψε, καὶ οὐκ ἐποιήσατο ὀργὴν οὐδεμίαν, ἀλλ' ἡπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο· τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης, καὶ ὑπαρχον ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστω, τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλανε τὸν στρατὸν διὰ τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε 106
 δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μούνῳ Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς ἀριστεύοντι πάντων ὄσους κατέστησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος· ὡς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι· κατέστασαν γὰρ ἔτι πρό-

- τερον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὑπαρχοι ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ
 τοῦ Ἑλλησπόντου πανταχῇ· οὗτοι ὦν πάντες, οἳ τε ἐκ
 Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ,
 ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξη-
 ρέθησαν· τὸν δὲ ἐν Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοί κω
 ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμένων· διὰ τοῦ-
 το δέ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος
 107 αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλή-
 νων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγα-
 θόν, εἰ μὴ Βόγην μουνον, τὸν ἐξ Ἡϊόνος· τοῦτον δὲ
 αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς περιέοντας αὐτοῦ ἐν
 Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα· ἐπεὶ καὶ ἄξιος αἴνου
 μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς ἐπειδὴ ἐπολιορκέετο ὑπὸ
 Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὼν αὐτῷ
 ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστήσαι ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ
 ἐθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξειε περιεῖναι βασιλείῃ, ἀλλὰ
 διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἔσχατον· ὥς δ' οὐδὲν ἔτι φορβῆς
 ἐνῆν ἐν τῷ τείχεϊ, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε
 τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς
 οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ· μετὰ δὲ ταῦτα,
 τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον
 ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα, ποιήσας
 δὲ ταῦτα, ἐωντὸν ἐπέβαλε ἐς τὸ πῦρ· οὕτω μὲν
 οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τὸδε ὑπὸ Περσέων.
 108 Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν
 Ἑλλάδα· τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδὼν συστρα-
 τεύεσθαι ἠνάγκαζε· ἐδεδούλωτο γὰρ, ὥς καὶ πρότερόν
 μοι δεδήλωται, ἢ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα, καὶ ἦν
 ὑπὸ βασιλέα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε κατα-
 στρεψαμένου καὶ ὕστερον Μαρδονίου· παραμείβετο
 δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμο-
 θρήκια τείχεα, τῶν ἐσχάτῃ πεπόλισται πρὸς ἐσπέρην
 πόλιν τῇ οὐνομά ἐστι Μεσαμβρίῃ· ἔχεται δὲ ταύτης
 Θασίων πόλις, Στρώμη· διὰ δὲ σφῶν τοῦ μέσου
 Λίσσος ποταμὸς διαρρέει· ὃς τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ
 ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξει στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε· ἢ

δὲ χώρα αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλλαϊκὴ νῦν δὲ Βριαντική· ἔστι μέντοι τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβὰς δὲ τοῦ Λίσσου ποταμοῦ 109 τὸ ῥέεθρον ἀποξηρασμένον, πόλις Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβετο· Μαρώνειαν, Δίκαιαν, Ἀβδηρα· ταύτας τε δὴ παρεξήϊε, καὶ κατὰ ταύτας δὲ, λίμνας ὀνομασ-
 τὰς τάσδε· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρύμης κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δίκαιαν, Βιστονίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσιεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραυὸς τε καὶ Κόμψατος· κατὰ δὲ Ἀβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίαν ἐοῦσαν οὐνομαστὴν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν τὰς ἡπειρώτιδας πόλεις παρήϊε· τῶν ἐν μῇ λίμνῃ ἐοῦσα τυγχάνει ὥσεί τριήκοντα σταδίων μάλιστά κη τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἀλμυρὴ· ταύτην τὰ ὑποζύγια μῦνα ἀρδόμενα ἀνεξ-
 ἤρηνε· τῇ δὲ πόλει ταύτῃ οὐνομὰ ἐστι Πίστυρος· ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλεις, τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας, ἐξ εὐωνύμου χειρὸς ἀπέργων παρεξήϊε. Ἔθνεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν τῆς χώρας ὁδὸν ἐποιέετο, 110
 τοσάδε· Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερ-
 σαῖοι, Ἡδωνοὶ, Σάτραι· τούτων οἱ μὲν παρὰ θάλασ-
 σαν κατοικημένοι ἐν τῇσι νηυσὶ εἶποντο· οἱ δὲ αὐτῶν τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων οἱ ἄλλοι πάντες πέζῃ ἀναγκαζόμενοι εἶποντο. Σάτραι δὲ οὐδενός κω ἀνθρώπων ὑπήκοοι 111
 ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· ἀλλὰ διατελευσι τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἔοντες ἐλεύθεροι μῦνοι Θρηίκων· οἰκέουσί τε γὰρ οὐρεα ὑψηλὰ ἴδῃσί τε παντοίῃσι καὶ χιόνι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι. οὗτοι οἱ τοῦ Διονύσου τὸ μαντήϊόν εἰσι ἐκτημένοι· τὸ δὲ μαντήϊον τοῦτο ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων· Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαντις δὲ ἡ χρέουσα, κατάπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον.

Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην, 112

- δεύτερα τούτων παραμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων· τῶν
 καὶ ἐνὶ Φάγρης ἐστὶ οὖνομα, καὶ ἐτέρῳ Πέργαμος·
 ταύτῃ μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο,
 ἐκ δεξιῆς χερὸς τὸ Πάγγαιον οὖρος ἀπέργων, ἐὼν
 μέγα τε καὶ ὑψηλόν· ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα
 ἐνὶ μέταλλα, τὰ νέμονται Πιέρές τε καὶ Ὀδόμαντοι,
 113 καὶ μάλιστα Σάτραι. Ὑπεροικέοντας δὲ τὸ Πάγ-
 γαιον πρὸς βορέῳ ἀνέμον Παίονας Δόβηράς τε καὶ
 Παιόπлас παρεξιὼν, ἥϊε πρὸς ἐσπέρην· ἐς δ' ἀπύκετο
 ἐπὶ ποταμόν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἡϊόνα, τῆς ἐτι
 ζωὸς ἐὼν ἦρχε Βόγης, τοῦ περ ὀλίγῳ πρότερον τού-
 των λόγον ἐποιεύμην· ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγ-
 γαιον ὄρος καλεῖται Φυλλίς· κατατείνουσα, τὰ μὲν
 πρὸς ἐσπέρην, ἐπὶ ποταμόν Ἀγγίτην ἐκιδιδόντα ἐς
 τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς
 αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ Μάγοι ἐκαλλιρέοντο
 114 σφάζοντες ἵππους λευκοὺς. Φαρμακεύσαντες δὲ
 ταῦτα ἐς τὸν ποταμόν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τού-
 τοισι, ἐν Ἐννέα Ὀδοῖσι τῇσι Ἡδωνῶν ἐπορεύοντο
 κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὐρόντες ἐξευγμένον.
 Ἐννέα δὲ Ὀδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον τοῦτον
 καλέεσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παιδᾶς τε καὶ παρθέ-
 νους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώοντας κατώρυσσον.
 (Περσικὸν δὲ τὸ ζώοντας κατορύσσειν· ἐπεὶ καὶ
 Ἀμνηστριν τὴν Ξέρξῳ γυναῖκα πυνθάνομαι γηράσα-
 σαν δις ἐπτα Περσέων παῖδας ἐόντων ἐπιφανέων
 ἀνδρῶν ὑπὲρ ἐωντῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ
 ἀντιχαρίζεσθαι κατορύσσουσιν.)
 115 Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς,
 ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ αἰγιαλὸς, ἐν τῷ
 οἰκημένην Ἀργίλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήϊε· αὕτη
 δὲ καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης καλεῖται Βισαλτίη·
 ἐνθεῦτεν δὲ, κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσειδηίου ἐξ ἀριστερῆς
 χερὸς ἔχων, ἥϊε διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στά-
 γειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος, καὶ ἀπύκετο
 ἐς Ἀκανθὸν ἅμα ἀγόμενος τούτων ἕκαστον τῶν ἐθνέων,

καὶ τῶν περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος οἰκεόντων ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα, τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν νηυσὶ στρατευομένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης περὶ ἐπομένους· τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θωρήκες οὔτ' ἐπισπείρουσι, σέβονταί τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμεῦ. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἀκανθον 116 ἀπίκητο, ξεινίην τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε καὶ ἐδωρήσατό σφεας ἐσθῆτι Μηδικῇ, ἐπαίνεε τε ὁρέων αὐτοὺς προθύμους ἐόντας ἐς τὸν πόλεμον καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων.

Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντος Ξέρξεω, συνήνεικε ὑπὸ 117 νούσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξῃ καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάλῃ τε μέγιστον ἐόντα Περσέων—ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιληῶν ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους—φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων· ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι· ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή· τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ἐκ θεοπροπίου ὡς ἥρωϊ, ἐπονομάζοντες τὸ οὔνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρταχαίῳ, ἐποιέετο συμφορὴν.

Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρατιὴν καὶ 118 δειπνίζοντες Ξέρξεα ἐς πᾶν κακοῦ ἀπικέατο, οὔτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίων ἐγίνοντο· ὅκον γε Οασίοισι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλιων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιὴν καὶ δεπνίσασι Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος, τῶν ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῇ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. Ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλεσι 119 οἱ ἐπεστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον· τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον καὶ περὶ πολλοῦ ποιούμενον· τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν περιαγγελ-

- λόντων, δασάμενοι σίτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ ἀστοὶ ἄλευρά τε καὶ ἄλφιστα ἐποίουν πάντες ἐπὶ μῆνας συχνούς· τοῦτο δὲ, κτήνεα σιτεύεσκον ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους καὶ λιμναίους ἔν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοις, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῦντο, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέεται πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοις μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο, τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ τὰ ἐς φορβὴν μούνα τασσόμενα. ὅκως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιῇ, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἐτοίμη ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιεέσκετο Ξέρξης· ἡ δὲ ἄλλη στρατιῇ ἔσκε ὑπαίθριος· ὥς δὲ δείπνου γίνοιτο ὥρῃ, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχσκον πόνον· οἱ δὲ, ὅκως πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε σκηνὴν ἀνασπᾶσαντες καὶ τὰ ἐπιπλα πάντα λαβόντες, οὕτω ἀπελαύνεσκον,
- 120 λείποντες οὐδὲν, ἀλλὰ φερόμενοι· Ἐνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτῳ ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι, πανδημεὶ αὐτοὺς καὶ γυναῖκας ἔλθοντας ἐς τὰ σφέτερα ἱρὰ, ἵζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, παραιτεομένους καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα· τῶν τε παροιχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δις ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμιζε σίτον αἰρέεσθαι· παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ ἄριστον προεῖρητο ὁμοῖα τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπιόντα, ἢ καταμείναντας κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι. οἱ μὲν δὴ πιεζόμενοι ὁμοίως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον.
- 121 Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου, ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἐωυτοῦ πορεύεσθαι τὰς νέας· (Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει) ταύτῃ γὰρ ἐπυνθάνετο συντομώτατον εἶναι. μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάν-

θου ὦδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὴ ἔστρατήγεον Μαρδόνιος τε καὶ Μασίστης· ἑτέρη δὲ τεταγμένη ἦε τοῦ στρατοῦ τριτημορὶς τὴν μεσόγαίαν, τῆς ἔστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Γέργης· ἡ δὲ τρίτῃ τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγούς δὲ παρέίχετο Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον.

Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπείθῃ ὑπὸ Ξέρ- 122
ξεω, καὶ διεξέπλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἀθω
γενομένην διέχουσαν δὲ εἰς κόλπον ἐν τῷ Ἀσσα τε
πόλις καὶ Πίλωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἰκηται·
ἐνθῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τουτέων τῶν πολίων στρατιὴν
παρέλαβε, ἔπλεε ἀπιέμενος εἰς τὸν Θερμαῖον κόλπον,
κάμπτων δὲ Ἀμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην, παρα-
μείβετο Ἑλληνίδας τάσδε πόλις ἐκ τῶν νέας τε καὶ
στρατιὴν παρελάμβανε· Τορώνην, Γαληψὸν, Σερμύ-
λην, Μηκύβερναν, Ὀλυνθον· ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη
Σιθωνίη καλεῖται. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρ- 123
ξεω, συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ἐπὶ Κανά-
στραιον ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει
μάλιστα, ἐνθῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμ-
βανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης Πόλιος,
καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεράμβω, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης,
καὶ Σάνης· αὗται γάρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην
πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παρα-
πλέον δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν ἔπλεε εἰς τὸ προ-
ειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν
προσεχέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμουρεουσέων δὲ
τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ, τῇσι οὐνόματά ἐστι τάδε· Λί-
παξος, Κώμβρεια, Δίσαι, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα,
Αἰνεια· ἡ δὲ τουτέων χώρα Κροσσαίη ἔτι καὶ εἰς
τόδε καλεῖται. ἀπὸ δὲ Αἰνεΐης, εἰς τὴν ἐτελεύτων
καταλέγων τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἤδη εἰς αὐτόν τε

τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλόος καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην· πλέων δὲ ἀπίκητο ἔς τε τὴν προειρημένην Θέρμην καὶ Σινδὸν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, ἐπὶ τὸν Ἀξιὸν ποταμόν· ὃς οὐρίζει χώραν τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαΐδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν στεινὸν χωρίον πόλιν Ἰχναί τε καὶ Πέλλα.

- 124 Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτοῦ περὶ Ἀξιὸν ποταμόν καὶ πόλιν Θέρμην καὶ τὰς μεταξὺ πόλεις τουτέων, περιμένων βασιλέα, ἐστρατοπεδεύετο. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς οδοῦ, βουλόμενος ἔς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι· ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμόν Ἐχέιδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρας, καὶ ἐξίει παρὰ τὸ ἔλος τὸ ἐπ’
- 125 Ἀξίῳ ποταμῷ· Πορευομένῳ δὲ ταύτῃ, λέοντές οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόροισι καμήλοισι· καταφοιτόντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἦθεα, ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἄπτοντο οὔτε ὑποζυγίου οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεραίζον μούνας. θωμάζω δὲ τὸ αἴτιον ὃ τι κοτὲ ἦν, τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας τῇσι καμήλοισι ἐπιτίθεσθαι· τὸ μῆτε πρότερον
- 126 ὁπώπεσαν θηρίον, μῆτ’ ἐπεπειρέατο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι τῶν τὰ κέρεια ὑπερμεγάθεά ἐστι, τὰ ἐς Ἑλληνας φοιτέοντα. οὖρος δὲ τοῖσι λέουσι ἐστὶ ὃ τε δι’ Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος, καὶ ὁ δι’ Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος· οὔτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμῶθι πάσης τῆς ἔμπροσθεν Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἑσπέρης τοῦ Ἀχελῷου ἐν τῇ ἐπιλοίπῳ ἡπείρῳ· ἀλλ’ ἐν τῇ μεταξὺ τούτων τῶν ποταμῶν γίνονται.
- 127 Ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκητο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσε αὐτοῦ τὴν στρατιήν· ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ

στρατοπεδευόμενος τὴν παρὰ θάλασσαν χώραν τοσ-
 ῆνδε· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγ-
 δονίης, μέχρι Λυδιδέω τε ποταμοῦ καὶ Ἀλιάκμονος,
 οἱ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαΐδα τε καὶ Μακεδονίδα
 ἐς τὸντὸ ρέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες· ἐστρατοπε-
 δεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι οἱ βάρ-
 βαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν, ἐκ
 Κρηστωναΐης ῥέων Ἐχιδῶρος μῦνος οὐκ ἀντέχρησε
 τῇ στρατῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε. Ξέρξης δὲ 128
 ὀρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὐρεα τὰ Θεσσαλικά, τὸν τε
 Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάλῃ τε ὑπερμήκεα
 ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτῶν αὐλῶνα στεινὸν πυνθανό-
 μενος εἶναι δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε εἶναι
 ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσιν, ἐπεθύμησε πλώ-
 σας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν
 ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾶν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε
 οἰκημένων, ἐς Περραιβοὺς παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτῃ
 γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι· ὥς δὲ ἐπεθύ-
 μησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα· ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς
 τήνπερ ἐσέβαινε αἰεὶ ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι,
 ἀνέδεξε σημῆιον καὶ τοῖσι ἄλλοις ἀνάγεσθαι, κατα-
 λιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν· ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο καὶ
 ἐθεήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θώματι
 μεγάλῳ ἐνέσχετο· καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς
 ὁδοῦ, εἶρετο εἰ τὸν ποταμὸν ἐστὶ παρατρέψαντα ἐτέρῃ
 ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν; (Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος 129
 ἐστὶ τὸ παλαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκεκλη-
 σμένην πάντοθεν ὑπερμήκεσι οὔρεσι· τὰ μὲν γὰρ
 αὐτῆς πρὸς τὴν ἡῶ ἔχοντα τό τε Πήλιον οὐρος καὶ ἡ
 Ὀσσα ἀποκλήει συμμίσγοντα τὰς ὑπώρειας ἀλλή-
 λοις, τὰ δὲ πρὸς βορέῳ ἀνέμου ὁ Οὐλυμπος, τὰ δὲ
 πρὸς ἐσπέρην Πίνδος· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε
 καὶ ἄνεμον νότον ἡ Ὀθρυς· τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν
 λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστὶ, ἐοῦσα κοίλῃ·
 ὥστε ὦν ποταμῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐσβαλ-
 λόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πη-

νειού, καὶ Ἀπιδανού, καὶ Ὀνοχώνου, καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσου, οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληϊόντων τὴν Θεσσαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἐνὸς αὐλῶνος, καὶ τούτου στεينوῦ, ἔκροον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πάντες ἐς τῶντό· ἐπεὰν δὲ συμμιχθέωσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνεῖος τῷ οὐνόματι κατακρατέων, ἀνώνιμους τοὺς ἄλλους εἶναι ποιεῖ. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἐόντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρούου τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοις τὴν Βοιβηΐδα λίμνην, οὔτε οὐνομάζεσθαι κατάπερ νῦν ῥέειν τε οὐδὲν ἦσσαν ἢ νῦν· ῥέοντας δὲ ποιεῖν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος· αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνεῖος, οἰκότα λέγοντες· ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν, καὶ τὰ διεστέωτα ὑπὸ σεισμοῦ τοῦ θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι· ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὡς ἐμοὶ 130 ἐφαίνετο εἶναι, ἢ διάστασις τῶν οὐρέων·) Οἱ δὲ κατηγορούμενοι, εἰρομένου Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἐξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνεῖῳ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον· “ βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἦδε αὐτή· οὐρεσι γὰρ περιστεφάνωται πᾶσα Θεσσαλίη.” Ξέρξεα δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα· “ σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοὶ· ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο γνωσιμαχείοντες, καὶ τᾶλλα καὶ ὅτι χώραν ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον.” τὸν γὰρ ποταμὸν πρῆγμα ἂν ἦν μόνον ἐπεῖναί σφρων ἐπὶ τὴν χώραν, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥεέθρων· ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι. ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλευέω παῖδας, (ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων, ἐόντες Θεσσαλοὶ, ἔδοσαν ἑωυτοῖς βασιλεῖ,) δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφρας τοῖ

Questa geologica Speculazione

ἔθνεος ἐπαγγέλλεσθαι φιλήν· εἶπας δὲ ταῦτα, καὶ
 θεησάμενος, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην.

Ὁ μὲν δὲ περὶ Πιερὶν διέτριβε ἡμέρας συχνάς· 131
 τὸ γὰρ δὴ οὖρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς
 τριτημορίς, ἵνα ταύτῃ διεξίη ἅπαντα ἡ στρατιὴ ἐς
 Περραιβοὺς. οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς
 τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἴτησιν ἀπικέατο· οἱ μὲν κεινοὶ,
 οἱ δὲ φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. τῶν δὲ δόντων 132
 ταῦτα ἐγένοντο οἷδε· Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες,
 Περραιβοὶ, Λοκροὶ, Μάγνητες, Μηλιεῖς, Ἀχαιοὶ οἱ
 Φθιώται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ πλὴν
 Θεσπιδέων τε καὶ Πλαταιέων. ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἑλ-
 ληνες ἔταμον ὄρκιον οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειρά-
 μενοι· τὸ δὲ ὄρκιον ὧδε εἶχε· “ὅσοι τῷ Πέρσῃ
 ἔδοσαν σφεας αὐτοὺς Ἑλληνες ἑόντες, μὴ ἀναγκασ-
 θέντες, καταστάντων σφι εἰ τῶν πρηγμάτων, τούτους
 δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ.” τὸ μὲν δὴ ὄρκιον
 ὧδε εἶχε τοῖσι Ἑλλήσι. Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην 133
 οὐκ ἀπέπεμψε ὁ Πέρσης ἐπὶ γῆς αἴτησιν κήρυκας
 τῶνδε εἵνεκα· πρότερον Δαρείου πέμψαντος ἐπ’ αὐτὸ
 τοῦτο, οἱ μὲν αὐτῶν τοὺς αἰτέοντας ἐς τὸ βάραθρον
 οἱ δὲ ἐς φρέαρ ἐσβαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ
 ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασιλέα· τούτων μὲν εἵνεκα
 οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας. ὃ τι δὲ τοῖσι
 Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συνήνεικε
 ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἰπαι, πλὴν ὅτι σφέων
 ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις ἐδηϊώθη· ἀλλὰ τοῦτο οὐ διὰ
 ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι δὲ ὦν Λα- 134
 κεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγα-
 μέμνονος κήρυκος· (ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου
 ἱρόν· εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι
 καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκῆται αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι
 γέρας δέδονται) μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιῆτησι
 καλλιερῆσαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο· τοῦτο δ’ ἐπὶ
 χρόνον συχνὸν ἦν σφι· ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορῇ
 χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλὶς τε πολλάκις συλ-

λεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις
 βούλοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνή-
 σκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικόλεω,
 ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γεγονότες εὖ καὶ χρή-
 μασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθελονταὶ ὑπέδυσαν
 ποινὴν τίσαι Ξέρξῃ τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν
 Σπάρτῃ ἀπολομένων· οὕτω Σπαρτιῆται τούτους ὥς
 135 ἀποθανευμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ
 τόλμα τούτων τῶν ἀνδρῶν θώματος ἀξίη, καὶ τάδε
 πρὸς τούτοισι τὰ ἔπεα· πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα,
 ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα· ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν
 γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων
 ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὅς σφεας, ξείνια προ-
 θέμενος, εἰστία· ξεινίζων δὲ, εἶρετο λέγων τάδε·
 “ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλεῖ φίλοι
 γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὥς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας
 ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀπο-
 βλέποντες· οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς
 βασιλεῖ, δεδοξῶσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι
 ἀγαθοὶ, ἕκαστος ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος, δόντος
 βασιλέος.” πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε· “Ὑδαρνες,
 οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλίη ἢ ἐς ἡμέας τεί-
 νουσα· τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλευείς, τοῦ
 δὲ ἄπειρος ἐών· τὸ μὲν γὰρ δούλος εἶναι ἐξεπίσται,
 ἐλευθερίας δὲ οὐκ ἔπειρήθης, οὗτ’ εἰ ἔστι γλυκὺ οὗτ’
 εἰ μῆ· εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμ-
 βουλευοῖς ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ
 136 πελέκεσι.” Ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο· ἐνθεῦτεν
 δὲ ὥς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα καὶ βασιλεῖ ἐς ὅψιν
 ἦλθον, πρῶτα μὲν τῶν δορυφόρων κελεύόντων καὶ
 ἀνάγκην σφι προσφερόντων προσκυνέειν βασιλέα
 προσπίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ὠθεόμενοι πρὸς αὐτῶν
 ἐπὶ κεφαλὴν, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμᾶ· οὔτε γὰρ σφι
 ἐν νόμῳ εἶναι ἄνθρωπον προσκυνέειν, οὔτε κατὰ
 ταῦτα ἤκειν· ὥς δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δεύτερά σφι
 λέγουσι τάδε καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα, “ὦ βασιλεῖ

Μήδων, ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων, ποιήνῃ ἐκείνων τίσον-
 τας.” λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλο-
 φροσύνης οὐκ ἔφη ὁμοῖος ἔσσεσθαι Λακεδαιμονίοισι·
 κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα,
 ἀποκτείναντας κήρυκας· αὐτὸς δὲ τὰ κείνοισι ἐπι-
 πλήσσει ταῦτα οὐ ποιήσῃ, οὐδ’ ἀνταποκτείνας ἐκεί-
 νους, ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίας. Οὕτω 137
 ἡ Ταλθυβίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρ-
 τητέων, ἐπαύσατο τὸ παραντίκα, καίπερ ἀπονοσ-
 τησάντων ἐς Σπάρτην Σπερθιέω τε καὶ Βούλιος·
 χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπηγέρθη, κατὰ τὸν
 Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι
 Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαί-
 νεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους
 ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξῆλθε,
 τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς
 παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς
 βασιλέα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος,
 καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθιέω, ὃς εἶλε ἀλίας τοὺς
 ἐκ Τίρυνθος, ὀλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν·
 δῆλον ὦν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς
 μῆνιος· οἱ γὰρ, πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων
 ἄγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω
 τοῦ Τήρεω Θρηϊκῶν βασιλέως, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ
 Πύθew ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἤλωσαν κατὰ Βισάνθην
 τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικὴν
 ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ αὐτῶν καὶ Ἀρι-
 στέας ὁ Ἀδαιμάντου, Κορίνθιος ἀνὴρ· ταῦτα μὲν νυν
 πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέως στόλου·
 ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

Ἡ δὲ στρατηλασίῃ ἡ βασιλέως οὖνομα μὲν εἶχε 138
 ὡς ἐπ’ Ἀθήνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν
 Ἑλλάδα· πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ
 Ἕλληνες, οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο· οἱ μὲν
 γὰρ αὐτῶν δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ εἶχον

θάρος ὥς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ οὐ δόντες ἐν δείματι μεγάλῳ κατέσταναν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιωμαχῶν δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδίζοντων δὲ

139 προθύμως. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι γνώμην ἀποδέξασθαι ἐπίφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀνθρώπων· ὅμως δὲ, τῇ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἀληθές οὐκ ἐπισχίσω· εἰ Ἀθηναῖοι καταρρωδήσαντες τὸν ἐπιόντα κίνδυνον ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἣ καὶ μὴ ἐκλιπόντες ἀλλὰ μείναντες ἔδοσαν σφέας αὐτοῖς Ξέρξῃ, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπειρώντο ἀντιεύμενοι βασιλεῖ· εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἦντιοῦτο Ξέρξῃ, κατὰ γε ἂν τὴν ἡπειρον τοιάδε ἐγίνετο· εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κιθῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδοθέντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμμάχων, οὐκ ἐκόντων ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, κατὰ πόλιν ἀλίσκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμουνώθησαν· μουνωθέντες δὲ ἂν, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα μεγάλα, ἀπέθανον γενναίως· ἢ ταῦτα ἂν ἔπαθον, ἢ πρὸ τοῦ, ὀρέωντες ἂν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξεα· καὶ οὕτω ἂν ἐπ' ἀμφοτέρω ἢ Ἑλλὰς ἐγίνετο ὑπὸ Πέρσῃσι· τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πυθέσθαι ἥτις ἂν ἦν, βασιλέος ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης· νῦν δὲ Ἀθηναίους ἂν τις λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ ἂν ἀμαρτάνοι τὸ ἀληθές· οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὁκότερα τῶν πρηγμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ρέψειν ἔμελλε· ἐλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπὸν, ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἦσαν οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλέα μετὰ γε θεοὺς ἀνωσάμενοι· οὐδέ σφεας χρηστήρια φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν, καὶ ἐς δείμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα· ἀλλὰ κατα-

μείναντες ἀνέσχοντο τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν δέξα-
σθαι.

Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεο- 140
πρόπους, χρηστηριάζεσθαι ᾗσαν ἐτοῖμοι· καί σφι
ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα, ὥς ἐς τὸ
μέγαρον ἐσελθόντες ἴζοντο, χρᾶ ἢ Πυθίῃ τῇ οὐνομα
ᾗν Ἀριστονίκη τάδε·

ὦ μέλειο, τί κάθησθε; λιπὼν φεῦγ' ἔσχατα γαίης
δῶματα καὶ πόλιος τροχοειδῆος ἄκρα κάρηνα.
οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὦν χέρες, οὔτε τι μέσσης
λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει· κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
πῦρ τε καὶ ὄξυς Ἄρης Συριηγενὲς ἄρμα διώκων.
πολλὰ δὲ κἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κού τὸ σὸν οἶον·
πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
οἳ πού νῦν ἰδρῶτι ρεούμενοι ἐστήκασι,
δείματι παλλόμενοι· κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
αἷμα μέλαν κέχυται, προῖδὸν κακότητος ἀνάγκας.
ἀλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτου, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, 141
συμφορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο· προβάλλουσι δὲ
σφέας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τίμων
ὁ Ἀνδροβούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα
τῷ μάλιστα, συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίην λαβοῦσι,
δεύτερα αὐτὶς ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὥς
ικέτας· πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ
λέγουσι· “ὦναξ, χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς
πατρίδος, αἰδεσθεῖς τὰς ἱκετηρίας τάσδε τὰς τοι
ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ τοι ἄπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου,
ἀλλ' αὐτοῦ τῇδε μενέομεν, ἔστ' ἂν καὶ τελευτήσω-
μεν.” ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ πρόμαντις χρᾶ δεύτερα
τάδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δι' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
λίσσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
σοὶ δὲ τόδ' αὐτὶς ἔπος ἐρέω, Ἀδάμαντι πελάσσας·
τῶν ἄλλων γὰρ ἀλίσκομένων, ὅσα Κέκροπος οὔρος
ἐντὸς ἔχει κευθμῶν τε Κιθαιρῶνος ζαθέιο,
τείχος Τριτογενεῖ ξύλων διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς

μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει.
 μηδὲ σύ γ' ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
 πολλὸν ἀπ' ἡπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
 νῶτον ἐπιστρέψας· ἔτι τοι κοτὲ κἀντίος ἔσση.
 ὦ θείη Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 ἥ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἥ συνιούσης.

- 142 Ταῦτά σφι ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν καὶ
 ἐδόκεε εἶναι, συγγραψάμενοι ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς
 Ἀθήνας· ὥς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελ-
 λον ἐς τὸν δῆμον, γινῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο
 διζημένων τὸ μαντήϊον, καὶ αἶδε συνεστηκυῖαι μάλισ-
 τα· τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι
 τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι· ἡ γὰρ
 ἀκρόπολις τὸ πάλαι τῶν Ἀθηνέων ῥηχῶ ἐπέφρακτο·
 οἱ μὲν δὴ κατὰ τὸν φραγμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ
 ξύλινον τεῖχος εἶναι· οἱ δ' αὖ ἔλεγον τὰς νέας ση-
 μαίνειν τὸν θεόν, καὶ ταύτας παραρτέεσθαι ἐκέλευον
 τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὦν δὴ τὰς νέας λέγοντας
 εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος ἔσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα
 ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης·

ὦ θείη Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 ἥ που σκιδναμένης Δημήτερος ἥ συνιούσης.

- κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γινῶμαι τῶν
 φαμένων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι· οἱ γὰρ
 χρησμολόγοι ταύτῃ ταῦτα ἐλάμβανον, ὥς ἀμφὶ Σα-
 λαμῖνα δεῖ σφέας ἔσσωθῆναι, ναυμαχίην παρασκευα-
 143 σαμένους. Ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώ-
 τους νεωστὶ παριῶν, τῷ οὖνομα μὲν ἦν Θεμισ-
 τοκλῆς, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο· οὗτος ὦν ἡρ
 οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλ-
 λεσθαι, λέγων τοιαδε· εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε τὸ πάθος
 εἰρημένον ἐόντως, οὐκ ἂν οὕτω μιν δοκέειν ἡπίως
 χρησθῆναι, ἀλλὰ ὧδε· ὦ σχετλίη Σαλαμῖς· ἀντὶ τοῦ
 ὦ θείη Σαλαμῖς· εἴπερ γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ'
 αὐτῇ τελευτήσειν· ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ
 θεῷ εἰρήσθαι τὸ χρηστήριον, συλλαμβάνοντι κατα

τὸ ὀρθόν, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναίους, παρασκευάζεσθαι ὦν αὐτοὺς ὡς ναυμαχῆσοντας συνεβούλευε, ὡς τούτου ἑόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. ταύτῃ Θεμιστοκλῆος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι ταῦτά σφι ἔγνωσαν αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων· οἱ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώραν τὴν Ἀττικὴν ἄλλην τινα οἰκίζειν. Ἐτέρῃ τε Θεμιστοκλέϊ 144 γνῶμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἡρίστευσε· ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσήλθε τῶν ἀπὸ Λαυρείου, ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέκα δραχμάς· τότε Θεμιστοκλῆς ἀνέγνωσε Ἀθηναίους, τῆς διαιρέσιος ταύτης παυσαμένους νέας τούτων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας, ἐς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγων· οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστάς ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους· αἱ δὲ ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν οὐκ ἐχρήσθησαν· ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο· αὐταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιοθεῖσαι ὑπῆρχον, ἐτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι· ἔδοξέ τε σφι, μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδημεῖ, τῷ θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγόνεε.

Συλληγομένων δὲ ἐς τὸν τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα 145 Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἐδόκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τὰς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἑόντας πολέμους· ἦσαν δὲ πρὸς τινὰς καὶ ἄλλους ἐγκεκρημένοι, ὃ δὲ ὦν μέγιστος Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγινήτησι· μετὰ δὲ, πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος πρηγμάτων, ἐς

Ἄργος τε ἀγγέλους ὁμαιχμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσῃ· καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἔς τε Κέρκυραν, κελεύσοντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους· φρονήσαντες εἴ πως ἔν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν καὶ εἰ συγκύψαντες τῷτὸ πρήσσοιεν πάντες, ὥς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ἑλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω.

146 Ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας, πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς· οἱ δὲ ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδεις καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέος στρατιὴν, ὥς ἐπάϊστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ ἀπήγοντο ὥς ἀπολεύμενοι· καὶ τοῖσι μὲν κατακέκριτο θάνατος· Ξέρξης δὲ ὥς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἣν καταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἐωυτόν· ὥς δὲ ἔτι περιεόντας αὐτοὺς κατέλαβον καὶ ἦγον ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, τὸ ἐνθεῦτεν, πυθόμενος ἐπ' οἷσι ἦλθον, ἐκέλευέ σφεας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵππον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα θηεύμενοι ἔωσι πλήρεις, ἀποπέμπειν ἐς τὴν ἂν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν ἀσινέας.

147 Ἐπιλέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε ταῦτα ἐνετέλλετο, ὥς εἰ μὲν ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὔτε ἂν τὰ ἐωυτοῦ πρήγματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες ἔοντα λόγου μέζω, οὔτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἐσινέατο ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες· νοστησάντων δὲ τούτων ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέειν (ἔφη) ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἐωυτοῦ πρήγματα, πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδώσειν σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐτοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν. οἶκε δὲ αὐτοῦ αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ· ἦν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης, εἶδε πλοῖα

ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλώνοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγιναν καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα· οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτοῦ, ὡς ἐπύθοντο πολέμια εἶναι τὰ πλοῖα, ἐτοῖμοι ἦσαν αἰρέειν αὐτὰ, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλέα ὁκότε παραγγελέει· ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο αὐτοὺς, ὅκη πλέοιεν; οἱ δὲ εἶπαν· “ἐς τοὺς σοὺς πολεμίους, ὦ δέσποτα, σῖτον ἄγοντες.” ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· “οὐκ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ἔνθαπερ καὶ οὗτοι τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῃ; τί δῆτα ἀδικέουσι οὗτοι ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;” οἱ μὲν νυν κατὰσκοποι οὕτω θεησάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην.

Οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, μετὰ 148 τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ’ ἐωυτοὺς γενέσθαι ὧδε· πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ’ ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πυθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὥς σφεας οἱ Ἕλληνες πειρήσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃ, πέμψαι θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπειρησόμενους ὥς σφι μέλλει ἄριστον ποιεῦσι γενέσθαι; νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδρίδew· τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν· τὴν δὲ Πυθίην ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, φίλ’ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων πεφυλαγμένος ἦσο,
καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον· μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ τὸ βουλευτήριον καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα· τοὺς δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὡς ἐτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι ποιεῖν ταῦτα, τριήκοντα ἔτεα εἰρήνην σπείσάμενοι Λακεδαιμονίοισι καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἡμῖς πάσης τῆς συμμαχίης· καίτοι κατὰ γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην ἐωυτῶν, ἀλλ’ ὁμως

- 149 σφι ἀποχρᾶν κατὰ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι. Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καίπερ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ χρηστηρίου μὴ ποιέεσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην· σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριηκονταέτιδας καίπερ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι, ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες ἀνδρωθέωσι ἐν τούτοις τοῖσι ἔτεσι· μὴ δὲ σπονδέων ἐουσέων, ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῷ γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς τὸν Πέρσην, μὴ τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι· τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε· περὶ μὲν σπονδέων ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλεῦνας· περὶ δὲ ἡγεμονίης αὐτοῖσι ἐντετάλλθαι ὑποκρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν, σφὶ μὲν εἶναι δύο βασιλέας, Ἀργείοισι δὲ ἓνα· οὐκ ὄντων δυνατὸν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης· μετὰ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι κωλύειν οὐδέν. οὕτω δὲ οἱ Ἀργεῖοί φασι οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιητέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι· προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοις πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας· εἰ δὲ μὴ, περιέψεσθαι ὥς πολεμίους.
- 150 Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τούτων πέρι λέγουσι. ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυκα ἐς Ἀργὸς πρότερον ἢ περ ὀρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἰπεῖν· “ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσιν εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τοῦ Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέας θυγατρὸς Ἀνδρομέδης· οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι· οὔτε ὦν ἡμέας οἶκος ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους ἐκστρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοις τιμωρόντας ἡμῖν ἀντιξόους γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι· ἣν γὰρ ἐμοὶ γένηται κατὰ νόον,

οὐδαμῶς μέζοντας ὑμέων ἄξω.” ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ παρα-
 χρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελλομένους μεταίτεειν· ἐπεὶ
 δέ σφεας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω δὴ,
 ἐπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακε-
 δαιμόνιοι, μεταίτεειν, ἵνα ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην
 ἄγωσι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοις καὶ τότε τὸν λόγον 151
 λέγουσιν οἱ τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον
 γενόμενον τούτων· τυχεῖν ἐν Σούσοις τοῖσι Μεμνο-
 νίοις ἔοντας ἑτέρου πρῆγματος εἵνεκα ἀγγέλους
 Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἴππονόκου καὶ τοὺς μετὰ
 τούτου ἀναβάοντας· Ἀργεῖους δὲ, τὸν αὐτὸν τούτων
 χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους,
 εἰρωτᾶν Ἀρταξέρξεα τὸν Ξέρξεω εἴ σφι ἔτι ἐμμένει
 τὴν πρὸς Ξέρξεα φιλίην συνεκεράσαντο, ἢ νομιζοίτο
 πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι; βασιλέα δὲ Ἀρταξέρξεα
 μάλιστα ἐμμένειν φάναι, καὶ οὐδεμίαν νομίζειν πόλιν
 Ἀργεὺς φιλιωτέραν. Εἰ μὲν νυν Ξέρξης τε ἀπέ- 152
 πεμψε τούτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, καὶ Ἀργείων
 ἀγγελοὶ ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρταξέρξεα
 περὶ φιλίας, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· οὐδέ τινα
 γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὴν περ
 αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. [ἐπίσταμαι δὲ τοσούτο,
 ὅτι, εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ εὐκλήϊα κακὰ ἐς μέσον
 συνενείκαιεν ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησί-
 οισι, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ ἀσπασίως
 ἕκαστοι αὐτῶν ἀποφεροίτο ὀπίσω τὰ ἐσενείκοντο·]
 οὕτω δὴ οὐκ Ἀργεῖοις αἰσχιστά πεποιήται· ἐγὼ δὲ
 ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαί γε μὴν οὐ
 παντάπασι ὀφείλω· καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς
 πάντα τὸν λόγον· ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὥς ἄρα
 Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους
 κακῶς ἢ αἰχμὴ ἐστήκεε, πᾶν δὴ βουλόμενοί σφι
 εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης. τὰ μὲν περὶ Ἀρ-
 γείων εἴρηται.

- 153 Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίζοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου πρόγονος, οἰκίτωρ ἑὼν Γέλῃς, ἦν ἐκ νήσου Τήλου τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου καὶ Ἀντιφήμεου, οὐκ ἐλείφθη· ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἱροφάνται τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἑόντες, Τηλίνεω ἐνός τευ τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε· ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλῃς οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶων, ἑσσωθέντες στάσι· τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς Γέλῃν, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν ἀλλ' ἱρὰ τούτων τῶν θεῶν· ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο οὐκ ἔχω εἰπεῖν· τοῖτοισι δ' ὦν πίσυνος ἑὼν, κατήγαγε ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱροφάνται τῶν θεῶν ἔσονται. θῶμά μοι ὦν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυνθάνομαι κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσοῦτον· τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἅπαντος ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀνδρηΐης· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ὑπεναντία τούτων, πεφυκέναι θηλυδρίης τε καὶ μαλακώτερος ἀνὴρ· οὕτω μὲν νυν ἐκτήσατο
- 154 τοῦτο τὸ γέρας· Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρεος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλῃς ἑπτὰ ἔτεα ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελώου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίην Ἴπποκράτης, Κλεάνδρου ἑὼν ἀδελφεός· ἔχοντος δὲ Ἴπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων, ἑὼν Τηλίνεω τοῦ ἱροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων καὶ Αἰνησιδῆμου τοῦ Παταϊκοῦ ὃς ἦν δορυφόρος Ἴπποκράτεος μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος γὰρ Ἴπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίους, καὶ πρὸς, Συρηκουσίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συχνοὺς, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν

τούτοισι τοῖσι πολέμοισι ἔων ὁ Γέλων λαμπρότατος· τῶν δὲ εἶπον πολλῶν, τουτέων πλην Συρηκουσέων οὐδεμία πέφευγε δουλοσύνην πρὸς Ἴπποκράτεος· Συρηκουσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύνσαντο μάχῃ ἐσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ. ἐρρύνσαντο δὲ οὗτοι ἐπὶ τοῖσδε καταλλάξαντες, ἐπ' ᾧ τε Ἴπποκράτει Καμάριναν Συρηκουσίους παραδοῦναι· Συρηκουσίων δὲ ἦν Καμάρινα τὸ ἀρχαῖον. Ὡς δὲ 155 καὶ Ἴπποκράτεα τυραννεύσαντα ἴσα ἔτα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλιν Ὑβλην, στρατευσάμενον ἐπὶ τοὺς Σικελούς, οὕτω δὲ ὁ Γέλων τῷ λόγῳ τιμωρέων τοῖσι Ἴπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, οὐ βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι εἶναι, τῷ ἔργῳ, ὥς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῶν, ἦρχε αὐτὸς ἀποστερήσας τοὺς Ἴπποκράτεος παῖδας· μετὰ δὲ τοῦτο τὸ εὖρημα, τοὺς γαμόρους καλομένους τῶν Συρηκουσίων ἐκπεσόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου καὶ τῶν σφετέρων δούλων (καλομένων δὲ Κυλλυρίων) ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμίνης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας· ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκουσίων ἐπιόντι Γέλωνι παραδιδοῖ τὴν πόλιν καὶ ἑωυτόν. Ὁ δὲ 156 ἐπεὶ τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλῃς μὲν ἐπικρατέων λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν Ἰέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἦσαν ἅπαντά οἱ Συρήκουσαι. αἱ δὲ παραντίκα ἀνά τ' ἔδραμον καὶ ἀνέβλαστον· τοῦτο μὲν γὰρ Καμαριναίους ἅπαντας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν πολήτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε· τοῦτο δὲ Γελῶν ὑπερημίσεας τῶν ἀστῶν τῶντὸ τοῖσι Καμαριναίοισι ἐποίησε· Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὥς πολιορκεόμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτῶν παχέας, ἀειραμένους τε πόλεμον αὐτῷ καὶ προσδοκέοντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συρηκούσας πολήτας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγαρέων, οὐκ ἔοντα μεταίτιον τοῦ πολέ-

μου τούτου οὐδὲ προσδεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης. τὸν δὲ τούτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίᾳ ἐποίησε, διακρίνας· ἐποίησε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶναι συν-οίκημα ἀχαριτώτατον. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων.

- 157 Τότε δὲ, ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους ἔλεγον τάδε· “ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παραλαμψομένους σε πρὸς τὸν βάρβαρον· τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάντως κου πυνθάνει· ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἥϊον στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίας, στρατηλατήσῃ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρόσχημα μὲν ποιεύμενος ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἐωυτῷ ποιήσασθαι. σὺ δὲ δυνάμιός τε ἦκεις μεγάλης, καὶ μοῖρά τοι τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μέτα, ἄρχοντί γε Σικελίης· βοηθεῖ τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ πλεονεύθρον. ἀλῆς μὲν γὰρ γνωσμένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς χεὶρ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ἐπιοῦσι· ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδιδῶσι οἱ δὲ μὴ θέλωσι· τιμωρέειν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτι δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς. μὴ γὰρ ἐλπίσης, ἣν ἡμέας καταστρέψῃται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὡς οὐκ ἦξει παρὰ σέ γε· ἀλλὰ πρὸ τούτου φύλαξαι· βοηθῶν γὰρ ἡμῖν σεωυτῷ τιμωρέεις· τῷ δὲ εὖ βουλευθέντι πρήγματι τελευτῇ ὡς τὸ ἐπίπαν χρηστὴ ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι.”
- 158 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε· “ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἐλθεῖν· αὐτοὶ δὲ, ἐμεῦ πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάφασθαι ὅτε μοι πρὸς Καρχηδόνιους νεῖκος συνῆπτο, ἐπιτεκίπ-

τοντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδew πρὸς Ἐγεσ-
 ταιῶν φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ ἐμπόρια
 συνελευθεροῦν, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλα ὠφελία τε καὶ
 ἐπαυρέσιες γεγόνασι, οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα ἤλθετε βο-
 θήσοντες οὔτε τὸν Δωριέος φόνον ἐκπρηξόμενοι, τό-
 τε κατ' ὑμέας τάδε ἅπαντα ὑπὸ βαρβάροισι νέμεται·
 ἀλλὰ εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κατέστη· νῦν
 δὲ ἐπειδὴ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπῖκται ἐς
 ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνηστis γέγονε. ἀτιμίας
 δὲ πρὸς ὑμέων κυρήσας οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν ἀλλ'
 ἐτοῖμός εἰμι βοηθεῖν, παρεχόμενος διηκοσίας τε τρι-
 ήρας καὶ δισμυρίους ὀπλίτας, καὶ δισχιλίην ἵππον,
 καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλίους σφενδονήτας,
 καὶ δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλούς· σῖτόν τε ἀπάσῃ
 τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ ἔστ' ἂν διαπολεμήσωμεν ὑπο-
 δέκομαι παρέξειν· ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε ὑπίσχομαι·
 ἐπ' ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων ἔσομαι
 πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὗτ' ἂν αὐτὸς
 ἔλθοιμι οὗτ' ἂν ἄλλους πέμψαιμι.” Ταῦτα ἀκούσας 159
 οὔτε ἡνέσχετο ὁ Σῦαγρος εἶπέ τε τάδε· “ἦ κέ μέγ'
 αἰμώξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων, πυθόμενος
 Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπαραιρῆσθαι ὑπὸ Γέλω-
 νός τε καὶ Συρηκουσίων· ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου
 μηκέτι μνησθῆς, ὥκως τὴν ἡγεμονίην τοι παραδώσο-
 μεν· ἀλλ', εἰ μὲν βούλει βοηθεῖν τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι
 ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς
 ἄρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθέειν.” Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, 160
 ἐπειδὴ ὥρα ἀπεστραμμένους τοῖς λόγους τοῦ
 Σῦαγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφαινε λόγον·
 “ὦ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα κατιόντα ἀνθρώπῳ φι-
 λείει ἐπανάγειν τὸν θυμόν· σὺ μέντοι ἀποδεξάμενος
 ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὗ με ἔπεισας ἀσχήμονα ἐν
 τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι· ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω περιέχεσθε
 τῆς ἡγεμονίης, οἶκος καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων περιέ-
 χεσθαι, στρατιῆς τε ἔόντα πολλαπλασίσης ἡγεμόνα
 καὶ νηῶν πολὺ πλεύων· ἀλλ' ἐπεὶ τε ὑμῖν ὁ λόγος

οὕτω προσάντης κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπείξομεν τοῦ ἀρχαίου λόγου· εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγέοισθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγώ θέλω· καὶ ἡ τοῦτοισι ὑμέας χρέων ἐστὶ ἀρέσκεσθαι, ἡ ἀπιέναι
 161 συμμάχων τοιῶνδε ἐρήμους.” Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προτείνετο· φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμονίων, ἀμείβετό μιν τοῖσδε· “ὦ βασιλεῦ Συρηκουσίων, οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς· σὺ δὲ ὅκως μὲν στρατιὴν πέμψεις μὴ ἡγούμενος τῆς Ἑλλάδος οὐ προφαίνεις, ὥς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς γλίχῃαι· ὅσον μὲν νυν παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδέου ἡγέεσθαι, ἐξήρκει ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοισι ὥς ὁ Λάκων ἱκανός τοι ἔμελλε ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀπολογούμενος· ἐπεὶ τε δὲ ἀπάσης ἀπελαννόμενος δέεαι τῆς ναυτικῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι· οὐδ’ ἦν ὁ Λάκων ἐπὶ τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν· ἡμετέρη γάρ ἐστι αὕτη γε, μὴ αὐτῶν βουλομένων Λακεδαιμονίων· τοῦτοισι μὲν ὦν ἡγέεσθαι βουλομένοισι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλω δὲ παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρχεῖν· μάτην γὰρ ἂν ὦδε πάραλον Ἑλλήνων στρατὸν πλείστον εἴημεν ἐκτημένοι, εἰ Συρηκουσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι μόννοι δὲ ἐόντες οὐ μετανάσται Ἑλλήνων· τῶν καὶ Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμήσαι στρατόν· οὕτω οὐκ ὄνειδος οὐδὲν ἡμῖν ἐστὶ λέγειν
 162 ταῦτα.” Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε· “ξείνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἴκατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν τοὺς δὲ ἀρξομένους οὐκ ἔχειν· ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες ἔχειν τὸ πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ ἐξαίρηται.” οὗτος δὲ ὁ νόος τοῦδε τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει λέγειν· δῆλα γὰρ

ὥς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον, τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατιῆς τὴν ἑωυτοῦ στρατιήν· στερισκομένην ὦν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἑωυτοῦ συμμαχίης εἵκαζε, ὥς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἶη.

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τοσαῦτα τῷ 163 Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον· Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα, δείσας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλλησι μὴ οὐ δυνέωνται τὸν βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν ἡμέλησε, ὃ δὲ ἄλλης εἶχετο· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο τὸν Πέρσῃ διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροις τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθῳ, ἄνδρα Κῶν, ἐς Δελφούς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ φιλίους λόγους, καταδοκῆσοντα τὴν μάχην ἢ πεσέεται· καὶ ἦν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τά τε χρήματα αὐτῷ διδόναι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἄρχει ὁ Γέλων· ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὁπίσω ἀπάγειν.

Ὁ δὲ Κάδμος οὗτος, πρότερον τούτων παρα- 164 δεξάμενος παρὰ πατρός τὴν τυραννίδα Κῶν εὐβεβηκυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι καὶ δεινοῦ ἐπιόντος οὐδενός, ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέσον Κῶοις καταθεῖς τὴν ὀρχήν, οἶχετο ἐς Σικελίην· ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὖνομα.

Τούτον δὴ ὦν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιοῦτῳ τρόπῳ ἀπικόμενον, διὰ δικαιοσύνην τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδее εἶδον, ἔπεμπε· ὃς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοις δικαίοις τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμένοις, καὶ τότε οὐκ ἐλάχιστον τούτων ἐλείπετο· κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων τῶν οἱ Γέλων ἐπετράπετο, παρεὼν κατασχέσθαι, οὐκ ἐθέλησε, ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπύκετο ἐς τὴν Σικελίην ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων.

- 165 Λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὅμως καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἑλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουνάρχου ἐξελασθεὶς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον Φοινίκων καὶ Λιβύων καὶ Ἰβήρων καὶ Λιγύων καὶ Ἑλισύκων καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρνίων τριήκοντα μυριάδας, καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα· κατὰ ξεινίην τε τὴν ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλειω τοῦ Κρητίνεω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκα ἐπῆγέ μιν ἐπὶ τὴν Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ· Τηρίλλου γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεως τῇ οὖνομα ἦν Κυδίππη· οὕτω δὴ οὐκ οἷόν τε γενόμενον βοηθεῖν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἑλλησι, ἀποπέμπειν ἐς Δελφοὺς
- 166 τὰ χρήματα. Πρὸς δὲ καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἐν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἑλληνας τὸν Πέρσην· τὸν δὲ Ἀμίλκαν Καρχηδόνιον ἐόντα πρὸς πατρός μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς ἢ συμβολή τε ἐγίνετο καὶ ὡς ἐσσοῖτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι· οὔτε γὰρ ζῶντα οὔτε ἀποθανόντα φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς·
- 167 τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' αὐτῶν Καρχηδονίων ὃδε ὁ λόγος λεγόμενος εἰκότι χρεωμένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἑλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο ἐξ ἡοῦς ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· (ἐπὶ τοσούτῳ γὰρ λέγεται ἐλκύσαι τὴν σύστασιν·) ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐθύετο καὶ ἐκαλλιρέετο, ἐπὶ πυρῆς μεγάλης σώματα ὅλα καταγίζων, ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἑωυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυχε ἐπισπένδων τοῖσι ἱροῖσι, ὥσε ἑωυτὸν ἐς τὸ πῦρ· οὕτω δὴ κατα-

καυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκα τρώπῳ εἶτε τοιούτῳ ὥς Φοίνικες λέγουσι, εἶτε ἑτέρῳ ὥς Συρηκούσιοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο μὲν οἱ θύουσι, τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῶν ἀποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι. τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης τοσαῦτα.

Κερκυραῖοι δὲ τάδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέλοισι 168
 τοιαῦτα ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάβανον οἱ αὐτοὶ οὔτε καὶ ἐς Σικελίην ἀπύκατο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον· οἱ δὲ παραυτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνεῖν, φράζοντες ὥς οὐ σφί περιοπτιέ ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπολυμένη· ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύουσιν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἶη ἐς τὸ δυνατότατον. ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσ-
 ωπα· ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοεῦντες ἐπλήρωσαν νέας ἐξήκοντα, μόγις δὲ ἀναχθέντες προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ· καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταΐναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχεον τὰς νέας, караδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον ἧ πεσέεται· ἀελπτέοντες μὲν τοὺς Ἕλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσῃν κατακρατήσαντα πολλὸν ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος· ἐποίεον ὦν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσῃν λέγειν τοιαῦτα· “ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, παραλαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόντες ἂν, ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθελήσαμεν τοι ἐναντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι.” τοιαῦτα λέγοντες ἡλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οὔσεσθαι· τάπερ ἂν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφί σκῆψις ἐπεποίητο, τῇπερ δὴ καὶ ἐχρήσαντο· αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθειον, ἔφασαν πληρῶσαι μὲν ἐξήκοντα τριήρας ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἰοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμίνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λει-

φθῆναι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας.

- 169 Κρήτες δὲ, ἐπεὶ τέ σφεας παρελάβανον οἱ ἐπὶ τούτοις ταχθέντας Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοῖνδ' ἐπέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρώτων, εἴ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι; ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο. “ὦ νήπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὅσα ὑμῖν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἐπεμψε μηνίων δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐτῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γενόμενον, ὑμεῖς δὲ κείνοισι τὴν ἐκ Σπάρτης ἀρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυναῖκα.” ταῦτα οἱ Κρήτες ὥς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας.
- 170 Λέγεται γὰρ Μίνων κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην τὴν νῦν Σικελίην καλευμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ. ἀνὰ δὲ χρόνον Κρήτας, θεοῦ σφε ἐποτρύναντος, πάντας πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκεῖν ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον. τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο. τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε ἐλεῖν, οὔτε παραμένειν λιμῷ συνεσσεύσας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὥς δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, οὐδεμίαν γάρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι, ἐνθαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας καταμεῖναι τε καὶ μεταβαλόντας ἀντὶ μὲν Κρητῶν γενέσθαι Ἰήπυγας Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώτας, ἡπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκίσαι. τὰς δὲ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῇ ἔξαισταντες προσέπταισαν μεγάλως. ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δι' ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτῶν τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων, οἳ ὑπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν αἰσγῶν καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Ταραντίνοισι, ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω. αὐτῶν δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπείην ἀριθμῆς.

ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλειω, ἐπίτροπος Ῥηγίου καταλέλειπτο· οὗτος ὅσπερ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀνδριάντας. Ἀλλὰ τὰ 171 μὲν κατὰ Ῥηγίους τε καὶ Ταραντίνους τοῦ λόγου μοι παρενθηκη γέγονε· ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθείσαν, ὡς λέγουσι Πραῖσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους καὶ υἰάλιστα Ἑλλήνας· τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα γενέσθαι τὰ Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτατοὺς φαίνεσθαι ἐόντας Κρήτας τιμωροὺς Μενελεῶ· ἀντὶ τούτων δέ σφι ἀπονοστήσασι ἐκ Τροίης λιμόν τε καὶ λοιμόν γενέσθαι, καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι· ἔς τε, τὸ δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης, μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν νέμεσθαι Κρήτας. ἥ μὲν δὴ Πυθίῃ ὑπομνήσασα ταῦτα, ἐσχε βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἑλλήσι.

Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμῆδισαν, 172 ὡς διέδεξαν ὅτι οὐ σφι ἦνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο· ἐπεὶ τε γὰρ ἐπυθέατο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν τὸν Πέερσιν ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους· ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἦσαν ἀλισμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα· ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι ἔλεγον· “ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίῃ τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἡμεῖς μὲν νῦν ἐτοῖμοί εἰμεν συμφυλάσσειν· πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ἡμέας στρατιὴν πολλήν· ὥς, εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστασθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ· οὐ γάρ τοι προκατημένους τοσοῦτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, μούνους πρὸ ἡμέων δεῖ ἀπολέσθαι. βοηθεῖν δὲ οὐ βουλόμενοι, ἀναγκαίην ἡμῖν οὐδεμίαν οἰοί τέ ἐστε προσφέρειν· οὐδὰμὰ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ· ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοῖς

- 173 τина σωτηρίην μηχανεώμενοι.” ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλευσάντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν, φυλάζοντα τὴν ἐσβολήν. ὥς δὲ συνελέχθη ὁ στρατὸς, ἔπλεε δι’ Εὐρίπου· ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιΐης ἐς Ἄλωνα, ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπὼν· καὶ ἀπίκητο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολήν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμὸν, μεταξὺ δὲ Οὐλύμπου τε οὐρεὸς ἑόντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὀπλῖται συλλεγόντες· καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος· ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν Εὐαίνετος ὁ Καρήνου ἐκ τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι ἑὼν οὐ τοῦ βασιλεῖος, Ἀθηναίων δὲ Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα· ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀνδρὸς Μακεδόνης, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι, μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ καταπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες τὸ πλῆθος τε τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας· ὥς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνεβούλευον, (χρηστὰ γὰρ ἑδόκεον συμβουλεύειν, καὶ σφι εὖνοος ἐφαίνετο ἑὼν ὁ Μακεδών,) ἐπείθοντο· δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίῃ ἦν τὸ πείθον, ὥς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ἐοῦσαν ἐσβολήν ἐς Θεσσαλοὺς κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην διὰ Περραιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν· τῇπερ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω· καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὰς νέας,
- 174 ὁπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἴσθμόν. Αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην στρατιή, βασιλεὺς τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ἑόντος ἤδη ἐν Ἀβίδῳ· Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμαχῶν, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως οὐδ’ ἔτι ἐνδοιαστῶς· ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄνδρες ἑόντες χρησιμώτατοι.
- 175 Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ τε ἀπίκато ἐς τὸν Ἴσθμόν,

ἐβουλευόντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου, ἥ τε
στήσονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοισι χώροισι· ἡ
νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι
ἐσβολὴν φυλάξαι· στεινοτέρη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα
τῆς ἐς Θεσσαλίην, καὶ μία, ἀγχοτέρη τε τῆς ἐωυτῶν·
τὴν δὲ ἀτραπὸν δι' ἣν ἤλωσαν οἱ ἀλόντες Ἑλλήνων
ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ᾗδεσαν ἐοῦσαν πρότερον ἢ περ
ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων·
ταύτην ὦν ἐβουλευσάντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν,
μὴ παριέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον· τὸν δὲ
ναυτικὸν στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰσθμιαῖδος ἐπὶ
Ἀρτεμίσιον· ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ,
ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατὰ ἑκατέρους ἑόντα. Οἱ 176
τε χώροι οὕτως ἔχουσι· τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ
τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκίου ἐξ εὐρέος συνάγεται ἐς
στεινὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἑόντα νήσον τε Σκιαθίου
καὶ ἡπείρου Μαγνησίας· ἐκ δὲ τοῦ στεينوῦ τῆς
Εὐβοίας ἦδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ,
Ἀρτέμιδος ἱερὸν· ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχίνος ἔσδοδος ἐς
τὴν Ἑλλάδα ἐστὶ, τῇ στεينوτάτῃ, ἡμίπλεθρον· οὐ
μέντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ στεινότατον τῆς χώρας
τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἐμπροσθὲ τε Θερμοπυλέων καὶ
ὄπισθε· κατὰ τε Ἀλπηνούς ὄπισθε ἑόντας ἐοῦσα
ἀμαξιτὸς μούνη, καὶ ἐμπροσθε κατὰ Φοίνικα ποτα-
μὸν, ἀγχοῦ Ἀνθηλῆς πόλιος, ἀμαξιτὸς ἄλλη μούνη·
τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἐσπέρης, ὄρος
ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλὸν, ἀνατείνον ἐς
τὴν Οἶτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς ὁδοῦ, θάλασσα
ὑποδέκεται καὶ τενάγεια· ἐστὶ δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ
θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρος καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι,
καὶ βωμὸς ἰδρυταὶ Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι· ἐδέδμητο
δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολὰς, καὶ τό γε
παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν· ἔδειμαν δὲ Φωκῆες τὸ τεῖχος
δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκῆ-
σοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τήνπερ νῦν ἐκτέαται· ἅτε
δὴ πειωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι

σφεας, τούτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ὥς ἂν χαραδρωθεῖη ὁ χώρος· πᾶν μηχανεώμενοι ὅπως μὴ σφι ἐσβάλοιεν οἱ Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώραν· τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο· τοῖσι δὲ, αὐτῖς ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς οδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες.

177 Οἱ μὲν νυν χώροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδευοι· ἅπαντα γὰρ προσκεψάμενοι, καὶ ἐπιλογισθέντες ὅτι οὔτε πλήθει ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· ὥς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσῃ ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτῶν οἱ μὲν ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δὲ κατα θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

178 Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθειον διαταχθέντες. Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρησθη-
 ριάζοντο τῷ θεῷ, ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρωδηκότες· καὶ σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὐχεσθαι· μεγάλους γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήϊον, πρῶτα μὲν, Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι· καὶ σφι δεινῶς καταρρωδέουσι τὸν βάρβαρον ἐξαγγείλαντες, χάριν ἀθάνατον κατέθεντο· μετὰ δὲ ταῦτα, οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χώρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· καὶ θυσίῃσιν σφεας μετήϊσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κατὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται.

179 Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξῳ στρατὸς, ὀρμεώμενος ἐκ Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλεοίστησι δέκα ἰθὺ Σκιάθου· ἔνθα ἦσαν προφυλάσσουσα.

νέες τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροϊζηνίη τε καὶ Αἰγιναίη καὶ
 Ἀττική· προῖδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβά-
 ρων, ἐς φυγὴν ὤρμησαν· Τὴν μὲν δὴ Τροϊζηνίην, 180
 τῆς ἦρχε Πρηξίνος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ
 βάρβαροι· καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν
 καλλιστεύοντα ἀγαγόντες ἐπὶ τῆς πρῶρης τῆς νηὸς
 ἔσφαξαν, διαδέξιον ποιέμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλή-
 νων πρῶτον καὶ κάλλιστον· τῷ δὲ σφαγιασθέντι
 τούτῳ οὐνομα ἦν Λέων· τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐνό-
 ματος ἐπαύροιτο· Ἡ δὲ Αἰγιναίη, τῆς ἐτρηιάρρχεε 181
 Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφι θόρυβον παρέσχε, Πυθέω
 τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύοντος ἀνδρὸς ἀρίστου γενο-
 μένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς ἐπειδὴ ἡ ναὺς ἠλίσκετο,
 ἐς τοῦτο ἀντείχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεκρεουργήθη
 ἅπας· ὥς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε ἀλλ' ἦν ἔμπνοος, οἱ
 Πέρσαι, οἵπερ ἐπεβάτευν ἐπὶ τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν
 τὴν ἐκείνου περιποιήσαί μιν περὶ πλείστου ἐποιή-
 σαντο, σμύρνησί τε ἰώμενοι τὰ ἔλκεα καὶ σινδόνας
 βυσσίνης τελαμῶσι κατελίσσοντες· καὶ μιν, ὡς
 ὀπίσω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἐωυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδεί-
 κνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, περιέ-
 ποντες εὖ· τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ
 ταύτῃ περιείπον ὡς ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν 182
 νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν· ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτρηιάρρχεε
 Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα ἐξοκέλλει ἐς τὰς
 ἐσβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ τοῦ μὲν σκάφους ἐκράτη-
 σαν οἱ βάρβαροι τῶν δὲ ἀνδρῶν οὐ· ὥς γὰρ δὴ τά-
 χιστα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποθορόντες,
 κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομίσθησαν ἐς Ἀθή-
 νας· ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατο-
 πεδευόμενοι πυνθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου·
 πυθόμενοι δὲ καὶ καταρρωδήσαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρτε-
 μισίου μετωρμίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάξοντες μὲν
 τὸν Εὐριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους περὶ τὰ
 ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. Τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρ- 183
 βάρων τρεῖς ἐπέλασαν περὶ τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἐόν

Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι ἐπειδὴ στήλην λίθου ἐπέθηκαν κομίσαντες ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὀρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὥς σφι τὸ ἐμποδὼν ἐγεγόνεε καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσὶ, ἔνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλέος ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης· τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο, ἐὼν ἐν πόρῳ μάλιστα, Πάμμων Σκύριος· πανημερὸν δὲ πλώντες οἱ βάρβαροι ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώρας ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξύ Κασθαναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

- 184 Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμο-
 πυλέων, ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατὸς, καὶ πλήθος
 ἦν τηνικαῦτα ἔτι, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω,
 τόσον· τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐου-
 σέων ἑπτὰ καὶ διηκοσιέων καὶ χιλιέων, τὸν μὲν ἀρ-
 χαῖον ἐκάστων τῶν ἐθνέων ἐόντα ὁμίλον τέσσερας
 καὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ πρὸς, χιλιάδα τε καὶ τετρα-
 κοσίους, ὥς ἀνὰ διηκοσίους ἄνδρας λογιζόμενοισι ἐν
 ἐκάστη νηί· ἐπεβάτευνον δὲ ἐπὶ τούτων τῶν νεῶν,
 χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων, ἐπιβατέων Περσέων
 τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων τριήκοντα ἄνδρες· οὗτος
 ἄλλος ὁμίλος γίνεται τρισμύριοι καὶ ἑξακισχίλιοι,
 καὶ πρὸς, διηκόσιοί τε καὶ δέκα· προσθήσω δ' ἔτι
 τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντη-
 κοντέρων, ποιήσας, ὅ τι πλέον ἦν αὐτέων ἢ ἔλασσον,
 ἀν' ὀγδῶκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι· συνελέχθη δὲ ταῦτα
 τὰ πλοῖα, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἰρέθη, τρισχίλια·
 ἤδη ὦν ἄνδρες ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες
 καὶ εἴκοσι· τοῦτο μὲν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν
 ἦν, σύμπαν ἐὼν πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες
 τε ἑπείσι ἐπὶ ταύτῃσι ἑπτὰ, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες
 ἑξ, καὶ δεκάς· τοῦ δὲ πεζοῦ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν
 μυριάδες ἐγίνοντο· τῶν δὲ ἵππέων ὀκτὼ μυριάδες·
 προσθήσω δ' ἔτι τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύν-
 οντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Δίβυας, πλήθος

ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλῆθος συντιθέμενον γίνεται διηκόσιαί τε μυριάδες καὶ τριήκοντα καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ καὶ ἑκατοντάδες ἕξ καὶ δεκάς. τοῦτο μὲν τὸ ἕξ αὐτῆς τῆς Ἀσίης στράτευμα ἐξ-αναχθὲν εἴρηται, ἄνευ τε τῆς θεραπήτης τῆς ἐπομένης καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων, καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι. τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγόμενον στρά-185 τευμα ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ τῷ ἐξηριθμημένῳ· δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν· νέας μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπικειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν· ἐκ μὲν νυν τουτέων τῶν νεῶν ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρηήικες παρείχοντο, καὶ Παίονες, καὶ Ἑορδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδόνες, καὶ Περραιβοὶ, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηήικης τὴν παραλίην νέμονται, τούτων τῶν ἐθνέων τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι· αὗται ὧν αἱ μυριάδες κείνησι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίης γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ μάχιμοι μυριάδες διηκόσiai καὶ ἐξήκοντα καὶ τέσσερες, ἔπεισι δὲ ταύτῃσι ἑκατοντάδες ἑκαίδεκα καὶ δεκάς. Τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἐόντος 186 ἀριθμὸν τοσούτου, τὴν θεραπήτην τὴν ἐπομένην τούτοισι, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοισι ἐόντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοις τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλεῦνας· καὶ δὴ σφεας ποιέω ἴσους ἐκείνοις εἶναι, καὶ οὔτε πλεῦνας, οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν· ἐξισούμενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνησι· οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτώ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ τοῦ συνάπαντος 187

τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος ἀριθμός· γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνούχων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑποζυγίων τε καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων· καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένων, οὐδ' ἂν τούτων ὑπὸ πλήθεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι θῶμα παρίσταται προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι τῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε, θῶμά μοι, μυριάσι τοσαύτησι· εὐρίσκω γὰρ συμβαλλόμενος, εἰ χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε καὶ μηδὲν πλεόν, ἔνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελεομένης ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη, καὶ πρὸς, τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ τεσσαεράκοντα· γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι καὶ ὑποζυγίοισι καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. ἀνδρῶν δ' ἐουσέων τοσούτων μυριαδέων, κάλλεός τε εἵνεκα καὶ μεγάθεος οὐδεὶς αὐτῶν ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος.

- 188 Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεὶ τε ὀρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρας ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἑόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὥρμεον πρὸς γῆν, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἑόντος οὐ μέγαλον, πρόκροσσαι ὀρμέοντο ἐς πόντον, καὶ ἐπὶ ὀκτὼ νέας· ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω· ἅμα δὲ ὀρθρῳ, ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας τῆς θαλάσσης ζεσάσης, ἐπέπεσέ σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέουσι οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτῶν αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε ὄρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα ἀνασπάσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτῶν· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἴπνους καλεομένους τοὺς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον, αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ

δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξεβράσσοντο· ἦν τε τοῦ χειμῶνος
 χρήμα ἀφόρητον. Λέγεται δὲ λόγος, ὡς Ἀθηναῖοι 189
 τὸν Βορῆν ἐκ θεοπροπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος
 σφί ἄλλου χρηστηρίου τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον κα-
 λέσασθαι· Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον,
 ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν Ὠρεΐθυιαν τὴν Ἐρεχθέος·
 κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς φάτις ὤρ-
 μηται, συμβαλλόμενοι σφί τὸν Βορῆν γαμβρὸν
 εἶναι, ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι, ὡς
 ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, (ἡ καὶ πρὸ τούτου,) *The episodes - 191*
 ἐθύνοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορῆν καὶ τὴν
 Ὠρεΐθυιαν, τιμωρῆσαί σφί καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρ-
 βάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθῶν. εἰ
 μὲν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὀρμέουσι ὁ
 βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοι
 σφί λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορῆν πρότερον, καὶ
 τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι· καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες
 Βορέω ἰδρύσαντο παρὰ ποταμὸν Ἰλισσόν.

Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι 190
 διαφθαρῆναι, τετρακοσιέων οὐκ ἐλάσσονας ἄνδρας τε
 ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον· ὥστε
 Ἀμεινοκλέϊ τῷ Κρητίνῳ ἀνδρὶ Μάγνητι, γηοχέοντι
 περὶ Σηπιάδα, μεγάλως ἡ ναυηγίη ἐγένετο χρηστή·
 ὅς πολλὰ μὲν χρύσεια ποτήρια ὑστέρω χρόνῳ ἐκ-
 βρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυροὺς
 τε τῶν Περσέων εὔρε, ἄλλα τε χρύσεια ἄφατα χρή-
 ματα περιεβάλλετο. (ἀλλ' ὁ μὲν τᾶλλα οὐκ εὐτυ-
 χέων, εὐρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γάρ τις
 καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφόνος.)
 Σιταγωγῶν δὲ ὀλκάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων 191
 διαφθειρομένων οὐκ ἐπὶ ἀριθμὸς· ὥστε δείσαντες
 οἱ στρατηγοὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ μή σφί κεκακω-
 μένοισι ἐπιθέωνται οἱ Θεσσαλοὶ, ἕρκος ὑψηλὸν ἐκ
 τῶν ναυηγίων περιεβάλοντο· ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχεί-
 μαζε τρεῖς· τέλος δὲ, ἔντομά τε ποιεῦντες καὶ καταεί-
 δοντες γόησι τῷ ἀνέμῳ οἱ Μάγοι, πρὸς τε τούτοις,

- καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νηρηΐσι θύοντες, ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ· ἢ ἄλλως κως αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε· τῇ δὲ Θέτι ἔθυσον, πυθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὥς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἀρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἅπασα ἢ ἀκτὴ ἢ Σηπιάς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηΐδων· ὁ μὲν δὴ τετάρτῃ ἡμέρῃ
- 192 ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν ὁ πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμαινον πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην· οἱ δὲ ὥς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι Σωτήρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προχέαντες, τὴν ταχίστην ὀπίσω ἡπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινὰς σφι ἀντιξόους ἔσεσθαι νέας. οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες, περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνος Σωτήρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τούτου ἔτι καὶ ἐς τότε νομίζοντες.
- 193 Οἱ δὲ βάρβαροι, ὥς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κύμα ἔστρωτο, κατασπάσαντες τὰς νῆας ἔπλεον παρὰ τὴν ἡπειρον· κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνησίης, ἰθεῖαν ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χώρος ἐν τῷ κόλπῳ τοῦτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὐτ' ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἴαν τὴν Κολχίδα· ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι ἐς τὸ πέλαγος ἀφίγειν· ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρῳ οὖνομα γέγονε Ἀφέται. ἐν τούτῳ ὦν ὄρμον οἱ Ξέρξῳ ἐποιεῖντο.
- 194 Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νηῶν τουτέων ἐτυχόν τε ὕσταται πολλὸν ἐξαναχθείσαι, καὶ κως κατεΐδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας, ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλείοντες ἐσέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους· τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὑπαρχος Σανδώκης ὁ Θαμασίῳ· τὸν δὴ πρότερον τούτων βασιλεὺς Δαρεῖος, ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβὼν ἀνεσταύρωσε, ἐόντα τῶν βασιληῶν

δικαστέων· ὁ Σανδώκης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε· ἀνακρεμασθέντος ὦν αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος εὐρέ οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλῆϊον· εἰρῶν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἶη, ἔλυσε. βασιλέα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγῶν μὴ ἀπολέσθαι, περιῆν· τότε δὲ ἐς τοὺς Ἑλλήνας καταπλώσας, ἔμελλε οὐ τὸ δεύτερον διαφυγῶν ἔσεσθαι· ὡς γάρ σφεας εἶδον προσπλέοντας οἱ Ἑλληνες, μαθόντες αὐτῶν τὴν γινομένην ἁμαρτάδα, ἐπαναχθέντες, εὐπετέως σφέας εἶλον. Ἐν 195 τουτέων μὴ Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλαβάνδων τῶν ἐν Καρίῃ· ἐν ἑτέρῃ δὲ, ὁ Πάφιος στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου, ὃς ἦγε μὲν δυῶδεκα νῆας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφεων τὰς ἑνδεκα τῷ χειμῶνι τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μὴ τῇ περιγενομένῃ καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τούτους οἱ Ἑλληνες, ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν.

Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, 196 πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδώκεα στρατηγέειν, ἀπίκητο ἐς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς, πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαΐης, ἐσβεβληκῶς ἦν καὶ δὴ τριταῖος ἐς Μηλίας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἁμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωυτοῦ, ἀποπειρώμενος καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππων, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἑλλήσι· ἔνθα δὲ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλίποντο πολλόν. τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνόχωνος μούνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ρέεθρον, πινόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαΐῃ ποταμῶν ρέοντων, οὐδὲ ὅστις ὁ μέγιστος αὐτῶν ἐστὶ Ἡπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε, εἰ μὴ φλαύρως.

Ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαΐης ἀπικομένῳ Ξέρξῃ, οἱ 197 κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγγέσθαι, ἔλεγόν οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱρὸν τοῦ

Λαφυυστίου Διός· ὥς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμνηχανήσατο Φρίξῳ μόρον, σὺν Ἴνοι βουλευσας· μετέπειτα δέ, ὥς ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνουσι ἀέθλους τοιοῖσδε· ὃς ἂν ἢ τοῦ γένεος τούτου πρεσβύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ πρυτανήϊου, αὐτοὶ φυλακὰς ἔχουσι· (λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτανήϊον οἱ Ἀχαιοί·) ἣν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅπως ἔξεισι πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ· ὥς τε ἔτι πρὸς τούτοις, πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τούτων θύσεσθαι, δέοντες, οἶχοντα ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν· χρόνου δὲ προϊόντος ὀπίσω κατελθόντες, ἦν ἀλίσκονται ἐσελθόντες ἐς τὸ πρυτανήϊον, ὥς τίεται τε, ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυκασθεὶς καὶ ὥς σὺν πομπῇ ἐξαχθεὶς· ταῦτα δὲ πάσχουσι οἱ Κυττισώρου τοῦ Φρίξου παιδὸς ἀπόγονοι, διότι καθαρμὸν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, καὶ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυττισώρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος ἐρρύτατο· ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομένοις ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὥς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτὸς τε ἔργετο αὐτοῦ καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε· τῶν τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίην ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο.

- 198 Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ καὶ τὰ ἐν Ἀχαιῇ· ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἦν ἐς τὴν Μηλίδαν παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίῃ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται· περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτόν ἐστι χώρος πεδινὸς, τῇ μὲν εὐρὺς, τῇ δὲ καὶ κάρτα στενός· περὶ δὲ τὸν χώρον οὖρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικληῖται πᾶσαν τὴν Μηλίδαν γῆν, Τρηχίνιαί πετραι καλεόμεναι· πρώτη μὲν νῦν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπὸ Ἀχαιῆς, Ἀντικύρη· παρ' ἣν ποταμὸς Σπερχήϊος ῥέων ἐξ Ἐνιήνων ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῦ· ἀπὸ δὲ τούτου, διὰ ἑκοσίου σταδίων, ἄλλος ποταμὸς, τῷ ὄνῳμα κεῖται Δύρας, τὸν βοηθέοντα τῷ

Ἡρακλεΐ καιομένῳ λόγος ἐστὶ ἀναφανῆναι· ἀπὸ δὲ
 τούτου, δι' ἄλλων εἴκοσι σταδίων, ἄλλος ποταμὸς
 ἐστὶ, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὺς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ 199
 Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει· ταύτη
 δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πάσης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν
 οὐρέων ἐς θάλασσαν, κατ' ἃ Τρηχὺς πεπόλισται·
 δισχιλία τε γὰρ καὶ δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου
 ἐστί· τοῦ δὲ οὐρεος τὸ περικληῖται τὴν γῆν τὴν
 Τρηχινίην, ἐστὶ διασφάξ πρὸς μεσαμβρίην Τρηχίνος·
 διὰ δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέει παρὰ
 τὴν ὑπωρέην τοῦ οὐρεος. Ἔστι δὲ ἄλλος Φοίνιξ 200
 ποταμὸς οὐ μέγας, πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ·
 ὃς ἐκ τῶν οὐρέων τούτων ῥέων, ἐς τὸν Ἀσωπὸν
 ἐκδιδοῖ. κατὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν στεινότατόν
 ἐστὶ· ἀμαξιτὸς γὰρ μία μούνη δέδμηται· ἀπὸ δὲ τοῦ
 Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδια ἐστὶ ἐς Θερ-
 μοπύλας· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ
 Θερμοπυλέων κώμῃ τέ ἐστι, τῇ οὖνομα Ἀνθήλη
 κεῖται, παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς θάλασσαν
 ἐκδιδοῖ, καὶ χώρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δήμη-
 τρός τε ἱρὸν Ἀμφικτυονίδος ἱδρυται, καὶ ἔδραι εἰσὶ
 Ἀμφικτυόσι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτυόνος ἱρόν.

Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς 201
 Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν τῇ
 διόδῳ· (καλέεται δὲ ὁ χώρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν
 πλεόνων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπι-
 χωρίων καὶ περιοίκων Πύλαι.) ἐστρατοπεδεύοντο
 μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις· ἐπεκρά-
 τεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορῇν ἄνεμον ἔχόντων πάντων
 μέχρι Τρηχίνος, οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην
 φερόντων, τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

Ἦσαν δὲ οἷδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν 202
 Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριη-
 κόσιοι ὀπλῖται, καὶ Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι,
 ἡμίσεες ἑκατέρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας
 εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας χίλιοι.

- τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων· ἀπὸ δὲ Κορίνθου τετρακόσιοι· καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος διηκόσιοι· καὶ Μυκηναίων ὀγδῶ-
κοντα. οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρήσαν· ἀπὸ
203 δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιδέων τε ἑπτακόσιοι καὶ Θηβαίων
τετρακόσιοι. Πρὸς τούτοισι ἐπικλήτοι ἐγένοντο
Λοκροὶ τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ, καὶ Φωκέων
χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφεας ἐπεκαλέσαντο οἱ Ἕλληνες,
λέγοντες δι' ἀγγέλων ὥς αὐτοὶ μὲν ἤκοιεν πρὸδρομοὶ
τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων προσδόκιμοι
πᾶσαν εἶεν ἡμέρην· ἡ θάλασσά τέ σφι εἴη ἐν φυλακῇ,
ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρεομένη καὶ Αἰγινητέων καὶ
τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καὶ σφι εἴη
δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ
τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον· εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα,
οὐδὲ ἔσσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ οὐ συνε-
μίχθη· τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτῶν μέγιστα· ὀφείλειν
ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὥς ἔοντα θνητὸν, ἀπὸ τῆς
δόξης πεσέειν ἄν· οἱ δὲ ταῦτα πυνθανόμενοι ἐβοήθεον
ἐς τὴν Τρηχίνα.
- 204 Τούτοισι ἦσαν μὲν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ
πόλιας ἐκάστων· ὁ δὲ θωμαζόμενος μάλιστα καὶ
παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος Λακεδαιμόνιος
ἦν Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδew, τοῦ Λέοντος, τοῦ
Εὐρυκρατίδew, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος,
τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμένεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ
Ἀρχέlew, τοῦ Ἡγησίlew, τοῦ Δορίσσου, τοῦ Λew-
βότew, τοῦ Ἐχυστράτου, τοῦ Ἡγίος, τοῦ Εὐρυ-
σθένεος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ
Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, τοῦ Ἡρακλέος, κτησάμενος
- 205 τὴν βασιληΐην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκῆτου. Διξῶν
γὰρ οἱ ἔοντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός
τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς
βασιληΐης· ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος
ἔρσηνος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἔοντος ἀλλὰ τελευ-
τήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην
ἀνέβαινε ἡ βασιληΐη· καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε

Κλεομβρότου, (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδew παῖς,) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα· ὃς τότε ἦε ἐς Θερμοπύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστῆωτας τριηκοσίους καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἑόντες· παραλαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοῖς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου· τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδὴν ἐποιήσατο Λεωνίδης μόνους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν· παρεκάλεε ὦν ἐς τὸν πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι, εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην· οἱ δὲ ἀλλοφρονέοντες ἔπεμπον.

Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρῶτους ἀπέ- 206
πεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὀρώντες οἱ ἄλλοι
σύμμαχοι στρατεύωνται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι,
ἦν αὐτοὺς πυνθάνωνται ὑπερβαλλομένους· μετὰ δὲ,
Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδὼν, ἔμελλον ὀρτάσαντες
καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος
βοηθέειν πανδημεί. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμ-
μάχων ἐνεκῶντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσιν·
ἦν γὰρ κατὰ τὸν Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πρήγ-
μασι συμπεσοῦσα· οὐκ ὄντος κατὰ τάχος
οὕτω διακριθῆσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον,
ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενε- 207
κῶντο ποιήσιν· οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες,
ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρ-
ρωδέοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς· τοῖσι μὲν
νυν ἄλλοις Πελοποννησίοις ἐδόκεε, ἐλθοῦσι ἐς
Πελοπόννησον τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνί-
δης δὲ, Φωκῶν καὶ Λοκρῶν περισπερχεόντων τῇ
γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο πέμπειν
τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλεις κελεύοντάς σφι ἐπιβοη-
θέειν, ὥς ἑόντων αὐτῶν ὀλίγων στρατὸν τῶν Μήδων
ἀλέξασθαι.

Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κα- 208

τάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τέ εἰσι καὶ ὃ τι ποίεοιεν; ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἔων ἐν Θεσσαλίῃ, ὥς ἀλισμένη ἦν ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγῃ, καὶ τοὺς ἡγεμόνας ὥς εἶσαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἔων γένος Ἡρακλείδης· ὥς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὄπλα ἔκειτο· ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι· τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους· ταῦτα δὴ θεώμενος ἐθώμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε, μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως ἀπήλανε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην· οὔτε γάρ τις ἐδίωκε ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς· ἀπελθὼν δὲ ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τάπερ
 209 ὁπώπεε πάντα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐὸν, ὅτι παρασκευάζοιντο ὥς ἀπολείμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ' αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποίειν, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ· ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἕκαστα τούτων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιούμενον πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων· ὁ δὲ εἶπε· “ἤκουσας μὲν μεν καὶ πρότερον, εὔτε ὀρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων· ἀκούσας δὲ, γέλωτά με ἔθει λέγοντα τάπερ ὤρων ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα· ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθῆνιν ἀσκέειν ἀντία σεῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι· ἀκουσον δὲ καὶ νῦν· οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται· νόμος γάρ σφι οὕτω ἔχων ἐστί· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται· ἐπίσταιο δὲ, εἰ τούτους τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέφει, ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τὸ σέ, βασιλεῦ, ὑπομενέει χεῖρας ἀνταειρόμενον· νῦν γὰρ πρὸς βασιλητὴν τε καὶ καλλίστην

πόλιν τῶν ἐν Ἑλλησι προσφέρειαι, καὶ ἄνδρας ἀρίστους.” κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα ὄντινα τρόπον τοσοῦτοι ἔόντες τῇ ἑωυτοῦ στρατιῇ μαχέσονται; ὁ δὲ εἶπε· “ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστῃ, ἣν μὴ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκβῇ τῇ ἐγὼ λέγω.”

Ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα· τέσσερας 210 μὲν δὴ παρέξῃκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρῆσεσθαι· πέμπτη δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι μένειν, πέμπει ἐπ’ αὐτοὺς Μῆδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεῖς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ· ὡς δ’ ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἑλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί· ἄλλοι δ’ ἐπεσῆϊσαν, καὶ οὐκ ἀπελαύνοντο καίπερ μεγάλως προσπταίνοντες· δῆλον δ’ ἐποίευν παντὶ τεῷ καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ ἡ συμβολὴ δι’ ἡμέρης. Ἐπεὶ 211 τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξῆϊσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπῆϊσαν τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεὺς, τῶν ἥρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως κατεργασόμενοι· ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς ἀλλὰ τὰ αὐτὰ, ἅτε ἐν στεينوπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἥπερ οἱ Ἕλληνες, καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρῆσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἀλλὰ τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅκως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλέες φεύγεσκον δῆθεν· οἱ δὲ βάρβαροι ὀρέοντες φεύγοντας βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπῆϊσαν, οἱ δ’ ἂν καταλαμβανόμενοι ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων· ἔπιπτον δὲ καὶ οὗτων τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνάετο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου

- πειρεώμενοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλυνον ὀπίσω. ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλέα θεεύμενον τρὶς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ.
- 212 Τότε μὲν οὕτω ἡγωνίσαντο· τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον· ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντές σφεας κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἴους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀνταείρασθαι, συνέβαλλον· οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξεις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν, καὶ ἐν μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ οὖρος ἐτάχθησαν φυλάξοντες τὴν ἀτραπὸν· ὥς δὲ οὐδὲν εὖρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνῶρων, ἀπήλυνον.
- 213 Ἀπορέοντος δὲ βασιλέος ὃ τι χρήσεται τῷ παρόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμον ἀνὴρ Μηλιεύς ἦλθέ οἱ ἐς λόγους, ὥς μέγα τι παρὰ βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι· ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὖρος φέρουσιν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομείναντας Ἑλλήνων· ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων (τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων) ἀργύριον ἐπεκηρύχθη· χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδew ἀνδρὸς Τρηχινίου· ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτew δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι σημαίνω· ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἦσσαν. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε.
- 214 Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὥς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγόρεω ἀνὴρ Καρύστιος καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεὺς εἰσὶ οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους, καὶ περιγηγσάμενοι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσῃσι, οὐδαμῶς ἐμοί γε πιστός· τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρήσταθμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκήρυξαν οὐκ ἐπὶ Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύ-

ριον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλτῃ τῷ Τρηχινίῳ, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι· τοῦτο δέ, φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίην οἶδαμεν· εἰδεῖν μὲν γάρ ἂν, καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεύς, ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμιληκῶς εἶη· ἀλλ' Ἐπι-άλτης γάρ ἐστι ὁ περιηγησάμενος τὸ οὖρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω.

Ξέρξης δέ, ἐπεὶ οἱ ἤρесе τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης 215
κατεργάσασθαι, αὐτίκα περιχαρὴς γενόμενος ἔπεμπε Ὑδάρνεα, καὶ τῶν ἐστρατήγεε Ὑδάρνης· ὠρμέατο δὲ περὶ λύχνων ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες, ἐξευρόντες δὲ Θεσσαλοῖσι κατηγγήσαντο ἐπὶ Φωκέας τότε, ὅτε οἱ Φωκέες φράξαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολὴν ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἔκ τε τὸσον δὴ κατε-δέδεκτο ἐοῦσα οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἐχει δὲ 216
ὦδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ῥέοντος· οὐνομα δὲ τῷ οὐρεὶ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τῷτὸ κείμεναι Ἀνόπαια· τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὐρεος· λήγει δὲ κατὰ τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλούμενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων ἔδρας· τῇ καὶ τὸ στεννότατόν ἐστι. Κατὰ ταύτην 217
δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσιν οἱ Πέρσαι τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὖρεα τὰ Οἰταίων ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων· ἡὼς τε δὴ διέφαινε, καὶ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὐρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὐρεος ἐφύλασσαν, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φωκέων χίλιοι ὀπλῖται, ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώραν καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν· ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφύλασσετο ὑπὸ τῶν εἴρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὐρεος ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύλασσαν. Ἐμαθον δὲ σφεας οἱ Φωκέες ὦδε ἀνα- 218
βεβηκότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι ,

τὸ οὖρος πᾶν ἐὼν δρυῶν ἐπίπλεον· ἦν μὲν δὴ νηνεμία, ψόφου δὲ γινομένου πολλοῦ ὥς οἶκός ἦν φύλλων ὑπόκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες καὶ ἔδυντο τὰ ὄπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρήσαν· ὥς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὄπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδέν σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον ἐνεκύρησαν στρατῷ· ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρρωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἶρετο τὸν Ἐπιάλτεα ποδαπὸς εἶη ὁ στρατός; πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέτασσε τοὺς Πέρσας ὥς ἐς μάχην· οἱ δὲ Φωκέες, ὥς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσι τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὖρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὥς ἐπὶ σφέας ὠρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρεσκευάδατο ὥς ἀπολεόμενοι· οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κατὰ τάχος.

- 219 Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρὰ ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἡοῖ σφι θάνατον· ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον· οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης. ἐνθαῦτα ἐβουλευόντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφῶν ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον· μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτράποντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρασκευά-
- 220 दाτο. Λέγεται δὲ ὡς αὐτὸς σφῶν ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἡλθον φυλάξοντες ἀρχὴν. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλείστός εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεὶ τε ἦσθετο τοὺς συμμάχους ἐόντας ἀπροθύμους καὶ

οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κελεύσαι σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐξηλείφετο· ἐκέχρητο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτησι, χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἢ τὸν βασιλέα σφειν ἀπολέεσθαι. ταῦτα δὲ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι ἔχοντα χρᾶ, λέγοντα ὦδε·

Τμῖν δ', ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόριοι,
ἢ μέγα ἄστν ῥικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσεΐδῃσι
πέρθεται· ἢ τὸ μὲν οὐχί, ἀφ' Ἑρακλέους δὲ γενέθλης
πενθήσει βασιλῇ φθίμενον Λακεδαίμονος οὔρος.
οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
ἀντιβίην· Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδὲ ἐ φημί
σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.

ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μῦνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύ- 221 ριον δέ μοι καὶ τότε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε· οὐ γὰρ μῦνον τοὺς ἄλλους ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστήν τὸν Ἀκαρνῆνα λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον εἶπαντα ἐκ τῶν ἱρώων τὰ μελλοντά σφι ἐκβαίνειν φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληταί σφι· ὁ δὲ ἀποπεμπόμενος αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον ἑόντα οἱ μουννογενέα ἀπέπεμψε.

Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἴχοντό 222 τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ· Θεσπίες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι· τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βουλόμενοι· κατεῖχε γὰρ σφεας Λεωνίδης ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιούμενος· Θεσπίες δὲ ἐκόντες μάλιστα, οἱ οὐκ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ'

- αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέ-
θανον· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Διαδρόμεω.
- 223 Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς
ἐποιήσατο, ἐπισχὼν χρόνον, ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα
πληθώρην πρόσδοον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ
Ἐπιάλτεω οὕτω· ἀπὸ γὰρ τοῦ οὖρεος ἡ κατάβασις
συντομωτέρη τέ ἐστι, καὶ βραχύτερος ὁ χώρος πολ-
λὸν, ἥπερ ἡ περίοδός τε καὶ ἀνάβασις. οἳ τε δὴ
βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξεα προσήϊσαν, καὶ οἱ ἀμφὶ
Λεωνίδην Ἑλληνες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον
ποιούμενοι, ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξ-
ήϊσαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος· τὸ μὲν γὰρ
ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προ-
τέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμάχοντο.
τότε δὴ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν, ἐπιπτον
πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων· ὀπισθε γὰρ οἱ
ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μαστίγας, ἐρράπιζον
πάντα ἄνδρα αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολ-
λοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτῶν ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ
διεφθείροντο· πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνες κατεπατέοντο
ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυ-
μένου. ἅτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι
ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιϋόντων τὸ οὖρος, ἀπε-
δείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρ-
224 βάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες. Δόρατα
μὲν νυν τοῖσι πλεόνεσιν αὐτῶν τηρικαῦτα ἤδη
ἐτύγχανε κατεηγότα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο
τοὺς Πέρσας· καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ
πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ'
αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν
ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα· ἐπυθόμην
δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων· καὶ δὴ καὶ Περσέων
πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ὀνομαστοί,
ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ
Ἵπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης
γεγονότες Δαρείῳ· ὁ δὲ Ἀρτάνης Δαρείου μὲν τοῦ

βασιλέος ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς· ὃς καὶ ἐκδιδούς τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, τὸν οἶκον πάντα τὸν ἑωυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μούνου οἱ εἰσότητος ταύτης τέκνου. Ξέρξῳ τε δὴ δύο ἀδελφοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχεόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω· Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς 225 ἐγένετο πολλός· ἐς δὲ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ συνεστήκεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο· ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῖται ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ νείκος· ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος ἐλθόντες ἔζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἀλῆες οἱ ἄλλοι, πλην Θηβαίων· ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὁκοῦ νῦν ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ· ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι, κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τεύχεος συγχώσαντες, οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθε περισταδόν.

Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιδέων τοιούτων γενο- 226 μένων, ὅμως λέγεται ἀνὴρ ἄριστος γενέσθαι Σπαρτιότης Διηνέκης· τὸν τότε φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμίξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τευτῶν Τρηχινίων ὡς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπιδέωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν οὔστῶν ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτό τι πλήθος αὐτῶν εἶναι· τὸν δὲ οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοις, εἰπεῖν, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ τῶν Μήδων πλήθος, ὡς πάντα σφί ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξείνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιούτοτροπα ἔπεά φασι Διηνέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεύσαι 227 λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφοί, Ἀλφεός τε

καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιδέων δὲ εὐδοκίμει μάλιστα τῷ οὐνομα ἦν Διθύραμβος Ἀρματίδew.

- 228 Θαφθεῖσι δέ σφι αὐτοῦ ταύτῃ τῇπερ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ Λεωνίδew ἀποπεμφθέντας οἰχέσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται· τοῖσι δὲ Σπαρτιήτησι ἰδίῃ·

Ὡ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε
κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τούτο· τῷ δὲ μάντι, τόδε·

Μνηῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι
Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι,
μάντις, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς,
οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στηλήσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφέας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίew, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

- 229 Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὐρυτόν τε καὶ Ἀριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῷ λόγῳ χρησαμένοις, ἢ ἀποσθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὥς μεμετιμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδew, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον· ἢ, εἴγε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοις παρεόν σφι τούτων τὰ ἕτερα ποιεῖν, οὐκ ἐθέλῃσαι ὁμοφρονεῖν· ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας, Εὐρυτόν μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὄπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἴλωτα ἐς τοὺς μαχομένους· ὅκως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἰχέσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἔσπε-

σόντα ἐς τὸν ὄμιλον διαφθαρῆναι· Ἀριστόδημον δὲ λειποψυχέοντα λειφθῆναι. εἰ μὲν νυν ἦν μῶνον Ἀριστόδημον ἀλγίσαντα ἀπονοστήσαι ἐς Σπάρτην ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκεῖν ἐμοὶ, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι· νυνὶ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος οὐκ ἐβελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μηνίσαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι 230 λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην, καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε· οἱ δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξεὼν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐβελῆσαι ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι· τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθανεῖν. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαί- 231 μονα ὁ Ἀριστόδημος ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην, πάσχων δὲ τοιαύδε ἡτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδείς ἔναυε Σπαρτιητέων οὔτε διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος· ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσάν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφ- 232 θέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων τούτων περιγενέσθαι, τῷ ὄννομα εἶναι Παντίτην· νοστήσαντα δὲ τούτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἡτίμωτο, ἀπάγξασθαι.

Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, 233 τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τούτων, χεῖράς τε προέτεινον καὶ ἦσαν ἄσπον τῶν βαρβάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλεῖ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος

τοῦ γεγονότος βασιλεῖ· ὥστε ταῦτα λέγοντες, περιε-
γίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων
μάρτυρας· οὐ μέντοι τά γε πάντα εὐτύχησαν· ὡς
γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μέν
τινας καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῖνας
αὐτῶν, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βα-
σιληῖα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδew·
τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευ-
σαν Πλαταίees, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων
τετρακοσίων καὶσχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταίων.

- 234 Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἠγω-
νίσαντο· Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον, εἰρώτα
ἀρξάμενος ἐνθένδε· “Δημάρητε, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός·
τεκμαίρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαν-
τα ἀπέβη οὕτω· νῦν δέ μοι εἰπὲ, κόσμοι τινὲς εἰσι οἱ
λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τούτων ὅκούσοι τοιοῦτοι
τὰ πολέμια, εἴτε καὶ ἅπαντες;” ὁ δ’ εἶπε· “ὦ
βασιλεῦ, πλῆθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων
πολλὸν καὶ πόλεις πολλαί, τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθέειν
εἰδήσεις· ἔστι ἐν τῇ Λακεδαίμονι Σπάρτη, πόλις
ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μάλιστά κη· οὗτοι πάντες εἰσὶ
ὁμοῖοι τοῖσι ἐνθάδε μαχεσαμένοισι· οἳ γε μὲν ἄλλοι
Λακεδαιμόνιοι τούτοις μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ.”
εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης· “Δημάρητε, τέφ τρόπῳ
ἀπονητότατα τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐπικρατήσομεν;
ἴθι ἐξηγέο· σὺ γὰρ ἔχεις αὐτῶν τὰς διεξόδους τῶν
235 βουλευμάτων, οἷα βασιλεὺς γενόμενος.” Ὁ δὲ
ἀμείβετο· “ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλευεαί μοι
προθύμως, δίκαιόν μέ σοί ἐστι φράζειν τὸ ἄριστον.
εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστεί-
λειας ἐπὶ τὴν Λάκαιναν χώραν· ἔστι δὲ ἐπ’ αὐτῇ
νῆσος ἐπικειμένη τῇ οὐνομία ἐστι Κύθηρα, τὴν
Χίλων, ἀνὴρ παρ’ ἡμῖν σοφώτατος γενόμενος, κέρδος
μέζον, ἔφη, εἶναι Σπαρτιήτησι κατὰ τῆς θαλάσσης
καταδεδυκέναι μᾶλλον ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προ-
δοκῶν ἀπ’ αὐτῆς τοιοῦτο ἔσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέο-

μαι· οὔτι τὸν σὸν στόλον προειδὼς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον· ἐκ ταύτης ὦν τῆς νήσου ὀρμεώμενοι, φοβεόντων τοὺς Λακεδαιμονίους· παροίκου δὲ πολέμου σφι ἔοντος οἰκῆίου, οὐδὲν δεινοὶ ἔσονται τοι, μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀλίσκομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ βοηθέωσι ταύτῃ· καταδουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενὲς ἤδη τὸ Λακωνικὸν μῦνον λείπεται. ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιῆς, τάδε τοι προσδόκα ἔσεσθαι· ἔστι τῆς Πελοποννήσου ἰσθμὸς στεινός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοποννησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοί, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας τῶν γενομένων προσδέκεο ἔσεσθαι τοι· ἐκείνο δὲ ποιήσαντι ἀμαχητὶ ὃ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις προσχωρήσουσι.” Λέγει μετὰ τοῦτον 236 Ἀχαιμένης, ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξῳ καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός, παρατυχὼν τε τῷ λόγῳ, καὶ δείσας μὴ ἀναγνωσθῇ Ξέρξης ποιέειν ταῦτα· “ὦ βασιλεῦ, ὀρέω σε ἀνδρὸς ἐνδεκόμενον λόγους ὥς φθονέει τοι εὖ πρήσσοντι, ἢ καὶ προδιδοῖ πρήγματα τὰ σά· καὶ γὰρ δὴ καὶ τρόποισι τοιούτοις χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρουσι· τοῦ τε εὐτυχέειν φθονέουσι καὶ τὸ κρέσσον στυγέουσι. εἰ δ’ ἐπὶ τῇσι παρούσῃσι τύχησι, τῶν νέες νευαυηγῆκασι τετρακόσιαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλώειν Πελοπόννησον, ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι· ἀλῆς δὲ ἐὼν ὁ ναυτικὸς στρατὸς δυσμεταχείριστός τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται· καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ ἀρήξει καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ πορευόμενος· εἰ δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσσαι κείνοις χρήσιμος οὔτε κείνοι σοί. τὰ σεωυτοῦ δὲ τιθέμενος εὖ, γνώμην ἔχε τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπιλέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον, τά τε ποιήσουσι, ὅσοι τε πληθὸς εἰσι· ἱκανοὶ γὰρ ἐκείνοί γε αὐτοὶ ἐωυτῶν πέρι φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων ὡσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἦν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς μάχην, οὐδὲ ἐν

237 τὸ παρέον τρωῶμα ἀνιεύνται.” Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· “Ἀχαίμενες, εὖ τέ μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρητος δὲ λέγει μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοὶ, γνώμη μέντοι ἐσσοῦται ὑπὸ σεῦ· οὐ γὰρ δὴ κείνῳ γε ἐνδέξομαι, ὅκως οὐκ εὐνοεῖ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λεγομένοισι πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος, καὶ τῷ ἔόντι, ὅτι πολιήτης μὲν πολιήτῃ εὖ πρήσσοντι φθονεῖ, καὶ ἔστι δυσμενὴς τῇ σιγῇ· οὐδ’ ἂν, συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ, πολιήτῃ ἀνὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δ’ εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι· ξείνος δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσοντί ἐστι εὐμενέστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλεύσειε τὰ ἄριστα· οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δημάρητον, ἔοντος ἐμοὶ ξείνου, ἔχεσθαί τινα τοῦ λοιποῦ κελεύω.”

238 Ταῦτα εἶπας Ξέρξης διεξήιε διὰ τῶν νεκρῶν· καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκοὺς ὅτι βασιλεύς τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν κεφαλὴν ἀνασταυρώσαι. δηλὰ μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοις, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζῶντι Λεωνίδῃ· οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν ταῦτα παρενόμησε· ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πόλεμια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν τοῖσι ἐπετέτακτο ποιεῖν.

239 Ἄνειμι δὲ ἐκείσε τοῦ λόγου, τῇ μοι τὸ πρότερον ἐξέλιπε. ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς στέλλοιτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι· καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ χρηστήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν, ἔνθα δὴ σφι ἐχρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον· ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ θωμασίῳ· Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος φυγὼν ἐς Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω καὶ τὸ οἶκος ἐμοὶ συμβάχεται, οὐκ ἦν εὖνοος Λακεδαιμονίοις· πάρεστι δὲ εἰκάζειν, εἴτε εὐνοίῃ ταῦτα ἐποίησε εἴτε καὶ καταχαίρων· ἐπεὶ τε γὰρ Ξέρξῃ ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐὼν ἐν Σούσοις ὁ Δημάρητος καὶ

πυθόμενος ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμονίοισι ἐξαγ-
γεῖλαι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημήναι· ἐπικίνδυνον
γὰρ ἦν μὴ λαμφθείη· ὁ δὲ μηχανᾶται τοιάδε· δελτίον
ἄπτυχον λαβὼν τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξέκνησε, καὶ
ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε τὴν βασιλέως
γνώμην· ποιήσας δὲ ταῦτα ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν
ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον
μηδὲν πρῆγμα παρέχοι οἱ πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων· ἐπεὶ
δὲ καὶ ἀπίκητο ἐς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμ-
βαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὴ· σφι, ὥς ἐγὼ
πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ Λεωνίδεω δὲ
γυνή, Γοργῷ, ὑπέθετο, ἐπιφρασθεῖσα αὐτῇ, τὸν κηρὸν
κνᾶν κελεύουσα, καὶ εὐρήσειν σφέας γράμματα ἐν
τῷ ξύλῳ· πειθόμενοι δὲ εὗρον καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα
δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλήσι ἐπέστειλαν. ταῦτα μὲν
δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΟΓΔΟΗ.

ΟΥΡΑΝΙΑ.

- 1 ΟΙ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέν-
τες ἦσαν οὔδε· Ἀθηναῖοι μὲν, νέας παρεχόμενοι
ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν· ὑπὸ δὲ ἄρετῆς τε καὶ
προθυμίας Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἔόντες,
συνεπλήρουν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας· Κορίνθιοι
δὲ τεσσαράκοντα νέας παρείχοντο· Μεγαρέες δὲ εἴκοσι·
καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρουν εἴκοσι, Ἀθηναίων σφι παρε-
χόντων τὰς νέας· Αἰγινήται δὲ ὀκτωκαίδεκα· Σικυνώ-
νιοι δὲ δυώδεκα· Λακεδαιμόνιοι δὲ δέκα· Ἐπιδαύριοι
δὲ ὀκτώ· Ἐρετριέες δὲ ἑπτὰ· Τροιζήνιοι δὲ πέντε·
Στυρέες δὲ δύο· καὶ Κεῖοι δύο τε νέας καὶ πέντη-
κοντέρους δύο· Λοκροὶ δέ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβώ-
θρον, πεντεκοντέρους ἔχοντες ἑπτὰ.
- 2 Ἦσαν μὲν ὧν οὗτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτε-
μίσιον· εἴρηται δέ μοι καὶ ὥς τὸ πλήθος ἕκαστοι τῶν
νεῶν παρείχοντο· ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων
νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων,
μία καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διηκόσιαι. τὸν δὲ στρατη-
γὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα παρείχοντο
Σπαρτιῆται, Εὐρυβιάδεα τὸν Εὐρυκλείδew. οἱ γὰρ
σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἦν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ,
Ἀθηναίοισι ἔψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ
- 3 μέλλον ἔσεσθαι στράτευμα. Ἐγένετο γὰρ κατ'
ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ἐπὶ
συμμαχίην, ὥς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὸν εἶη

ἐπιτρέπειν· ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων, εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι περιεῖναι τὴν Ἑλλάδα καὶ γνόντες εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης ὡς ἀπολέεται ἢ Ἑλλάς, ὀρθὰ νοεῦντες. [στάσις γὰρ ἔμφυλος πόλεμος ὁμοφρονέοντος τοσούτῳ κἀκίον ἐστι, ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης.] ἐπιστάμενοι ὦν αὐτὸ τοῦτο, οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶκον μέχρι ὅσου κάρτα ἐδέοντο αὐτῶν, ὡς διέδεξαν· ὡς γὰρ δὴ ὡσάμενοι τὸν Πέρσεα περὶ τῆς ἐκείνου ἡδὴ τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Πανσανίῳ ὕβριν προῖσχύμενοι, ἀπείλονται τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

Τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων 4 ἀπικόμενοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφέτας καὶ στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες, δρησμὸν ἐβούλευον ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα· γνόντες δὲ σφεας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδῳ προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον, ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται· ὡς δ' οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα ταλάντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες 5 πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς τοὺς Ἑλληνας ἐπισχεῖν ὧδε ποιέει· Εὐρυβιάδῃ τούτων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα, ὡς παρ' ἐωυτοῦ δῆθεν διδούς· ὡς δὲ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο, (Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου, Κορίνθιος στρατηγός, τῶν λοιπῶν ἥσπαιρε μῦνος, φάμενος ἀποπλῶσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ οὐ παραμενέειν,) πρὸς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπομόσας· “οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεὶ τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω ἢ βασιλεὺς ἂν τοι ὁ Μήδων πέμψειε ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους·” ταῦτά τε ἅμα ἡγόρευε, καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ἀδειμάν- Π.—18

του τάλαντα ἀργυρίου τρία. οὗτοί τε δὴ πληγέντες δάροισι ἀναπεπεισμένοι ἦσαν, καὶ τοῖσι Εὐβοέσι ἐκεχάριστο· αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκέρδηνε, ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων· ἀλλ' ἡπιστέατο οἱ μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα.

6 Οὕτω δὴ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίᾳ, καὶ ἐναυμάχησαν. ἐγένετο δὲ ᾧδε· ἐπεὶ τε δὴ ἐς τὰς Ἀφέτας περὶ δείλην πρῶτῃν γινομένην ἀπίκато οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πρόθυμοι ἦσαν ἐπιχειρεῖν, εἴ κως ἔλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἀντίης προσπλώειν οὐκω σφι ἑδόκεε τῶνδε εἵνεκα, μή κως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες προσπλῶοντας ἐς φυγὴν ὀρμήσειαν, φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλάβοι· καὶ ἔμελλον δὴθεν ἐκφεύξεσθαι, ἔδει δὲ μηδὲ πυρφόρον, τῷ ἐκείνων λόγῳ, ἐκφυγόντα

7 περιγενέσθαι. πρὸς ταῦτα ὧν τὰδε ἐμηχανέοντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκρίναντες διηκοσίας περιέπεμπον ἔξωθεν Σκιαθον, ὡς ἂν μὴ ὀφθῇσι ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλῶνουςαι Εὐβοίαν κατὰ τε Καφηρέα καὶ περὶ Γεραιστὸν, ἐς τὸν Εὐριπον· ἵνα δὴ περιλάβοιεν, οἱ μὲν ταύτῃ ἀπικόμενοι καὶ φράξαντες αὐτῶν τὴν ὀπίσω φέρουσιν ὁδὸν, σφεῖς δὲ ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίας· ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ἐπιθήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σύνθημά σφι ἔμελλε φανήσεσθαι παρὰ τῶν περιπλῶνόντων ὡς ἡκόντων. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμπον· τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφέτῃσι ἐποιεῦντο ἀριθμόν.

8 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ οὗτοι ἀριθμόν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος· ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίᾳ τῇ κατὰ τὸ Πήλιον γενομένη πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖτι

Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο· οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολῆσειν ἐς τοὺς Ἑλληνας, ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρέσχε ὥς τότε· ὅτε μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἑλληνας, οὐκ ἔχω εἶπαι ἀτρεκέως· θωμάζω δὲ εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα· λέγεται γὰρ ὥς ἐξ Ἀφετέων δὺς ἐς τὴν θάλασσαν, οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν ἢ ἀπίκετο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστα κη τούτους ἐς ὀγδώκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθών. λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέλι εἵκελα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου· τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα· περὶ μέντοι τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω, πλοίῳ μιν ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον· ὥς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυγίην ὥς γένοιτο, καὶ τὰς περιπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοίαν. Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἑλ- 9 ληνες, λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἐδίδουσιν· πολλῶν δὲ λεχθέντων, ἐνίκα, τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μέιναν- τὰς τε καὶ αὐλισθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσσην παρέντας, πορεύεσθαι, καὶ ἀπαντᾶν τῇσι περιπλω- ούσῃσι τῶν νεῶν· μετὰ δὲ τοῦτο, ὥς οὐδεὶς σφι ἐπέπλωε, δείλῃν ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυ- λάξαντες, αὐτοὶ ἐπανεπλῶον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτῶν ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. Ὅρέοντες δέ σφεας οἱ 10 τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλώνοντας νηυσὶ ὀλίγησι, πάγχυ σφι μανίην ἐπενείκαντες, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐλπίσαντες σφεας εὐπετέως αἰρήσειν· οἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες τὰς μὲν γε τῶν Ἑλλήνων ὀρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἐωυτῶν πλήθει τε πολλαπλασίας καὶ ἄμεινον πλωούσας· καταφρονήσαντες ταῦτα, ἐκυκλοῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον· ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν εὖνοιοι τοῖσι Ἑλλήσι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὀρέοντες περιε- χομένους αὐτοὺς καὶ ἐπιστάμενοι ὥς οὐδεὶς αὐτῶν

- ἀπονοστήσει· οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα· ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον, ἄμιλλαν ἐποιεῦντο ὅκως αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἐλὼν παρὰ βασιλέως δῶρα λάμψεται· Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν
- 11 πλείστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα. Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ὥς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν, ἀντίπρωροι τοῖσι βαρβάροισι γενόμενοι ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον· δεύτερα δὲ σημήναντος, ἔργου εἶχοντο, ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες καὶ κατὰ στόμα. ἐνθαῦτα τριήκοντα νέας αἰρέουσι τῶν βαρβάρων καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέως ἀδελφεὸν, Φιλάονα τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἶλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος Λυκομήδης Αἰσχυρέου, καὶ τὸ ἀριστήριον ἔλαβε οὗτος. τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ ἑτεραλκέως ἀγωνιζομένους νύξ ἐπελθοῦσα διέλυσε· οἱ μὲν δὴ Ἑλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλων, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφέτας πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίᾳ Ἀντίδωρος Δήμνιος, μῦνος τῶν σὺν βασιλεῖ Ἑλλήνων ἐόντων, αὐτομολέει ἐς τοὺς Ἑλλήνας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμῖνι.
- 12 Ὡς δὲ εὐφρόνῃ ἐγεγόνεε, ἦν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρος, ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς καὶ σκληραὶ βρονταὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ περὶ τε τὰς πρῶρας τῶν νεῶν εἰλέοντο καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα ἐς φόβον κατιστέατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ ἦκον· πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαι σφεας ἔκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίᾳ καρτερή· ἐκ δὲ τῆς ναυμαχίης, ὄμβρος τε λάβρος καὶ ρεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν ὥρμημένα, βρονταὶ τε σκληραί. καὶ

τούτοις μὲν τοιαύτη νύξ ἐγένετο. Τοῖσι δὲ ταχ- 13
θεῖσι αὐτῶν περιπλῶειν Εὐβοίαν ἢ αἰτή περ ἐοῦσα
νύξ πολλὸν ἦν ἔτι ἀγριωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν
πελάγει φερομένοις ἐπέπιπτε. καὶ τὸ τέλος σφί
ἐγένετο ἄχαρι· ὥς γὰρ δὴ πλώουσι αὐτοῖσι χειμῶν
τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο, ἐοῦσι κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς
Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι καὶ οὐκ εἰδότες τῇ
ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιεέτό τε
πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅπως ἂν ἐξισωθῇ τῷ Ἑλληνικῷ
τὸ Περσικόν, μηδὲ πολλῶ πλέον εἶη.

Οὗτοι μὲν νυν περὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης δι- 14
εφθείροντο· οἱ δ' ἐν Ἀφέτῃσι βάρβαροι, ὥς σφί
ἀσμένοις ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας,
καὶ σφί ἀπεχρέετο κακῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν
ἐν τῷ παρέοντι· τοῖσι δὲ Ἑλλῃσι ἐπεβώθειον νέες
τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικάι. αὐταὶ τε δὴ σφεας
ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίῃ ἐλθοῦσα
ὥς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλῶντες τὴν Εὐβοίαν
πάντες εἶσαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου
χειμῶνος· φυλάξαντες δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην, πλώντες
ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι· ταύτας δὲ διαφθείραν-
τες, ὥς εὐφρόνῃ ἐγένετο, ἀπέπλων ὀπίσω ἐπὶ τὸ
Ἀρτεμίσιον.

Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ, δεινόν τι ποιησάμενοι οἱ στρατη- 15
γοὶ τῶν βαρβάρων νέας οὕτω σφί ὀλίγας λυμαίνεσθαι,
καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δειμαίνοντες, οὐκ ἀνέμειναν ἔτι
τοὺς Ἑλλῃνας μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι
κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας· συνέπιπτε δὲ
ὥστε ταῖς αὐταῖς ἡμέραις τὰς τε ναυμαχίας γίνεσθαι
ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι·
ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τοῦ
Εὐρίπου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδα τὴν ἐσβολὴν
φυλάσσειν· οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο, ὅπως μὴ
παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους· οἱ
δ', ὅπως τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθείραντες,
τοῦ πόρου κρατήσουσι. Ὡς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξεω 16

ἐπέπλων, οἱ Ἕλληνες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμισίῳ· οἱ δὲ βάρβαροι μνηοειδὲς ποιήσαντες τῶν νεῶν, ἐκυκλέοντο ὡς περιλάβοιεν αὐτούς· ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες ἐπανεπλώνον τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγίνοντο· ὁ γὰρ Ξέρξῳ στρατὸς ὑπὸ μεγάλῃος τε καὶ πλήθους αὐτὸς ὑπ' ἐωυτοῦ ἐπιπτε, ταρασσομενέων τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων περὶ ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ἀντείχε καὶ οὐκ εἶκε· δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιεῦντο ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τραπέσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες· πολλῷ δ' ἔτι πλευνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν χωρὶς ἑκάτεροι.

- 17 Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξῳ στρατιωτέων ἡρίστευσαν· οἱ ἄλλα τε μεγάλα ἔργα ἀπεδέξαντο, καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον Ἑλληνίδας πέντε· τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδῳ, ὃς δαπάνην οἰκῆϊν παρεχόμενος ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκῆϊν νηϊ.
- 18 Ὡς δὲ διέστησαν, ἄσμενοι ἑκάτεροι ἐς ὄρμον ἠπείγοντο· οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς διακριθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον· τρηχέως δὲ περιεφθέντες, καὶ οὐκ ἦκιστα Ἀθηναῖοι τῶν αἰ ἡμίσεαι τῶν νεῶν τετρωμένοι ἦσαν, δρησμὸν δὴ ἐβούλευον ἔσω ἐς τὴν
- 19 Ἑλλάδα. Νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλῆς, ὡς, εἰ ἀπορραγείῃ ἀπὸ τοῦ βαρβάρου τό τε Ἴωνικὸν φύλον καὶ τὸ Καρικὸν, οἰοί τε εἶησαν τῶν λοιπῶν κατύπερθε γενέσθαι, ἐλαυνόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ταύτῃ συλλέξας τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγέ σφι ὡς δοκεοί ἔχειν τινὰ παλάμην τῇ ἐλπίζοι τῶν βασιλέος συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς ἀρίστους· ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο παρεγύμνου· ἐπὶ δὲ τοῖσι

κατήκουσι πρήγμασι τάδε ποιητέα σφι εἶναι ἔλεγε· τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοϊκῶν καταθύειν ὅσα τις ἐθέλοι· (κρέσσον γὰρ εἶναι τὴν στρατιὴν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους·) παραίνεέ τε προειπεῖν τοῖσι ἐυν- τῶν ἐκάστους πῦρ ἀνακαίειν· κομιδῆς δὲ πέρι τὴν ὄρην αὐτῷ μελήσειν, ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρεσέ σφι ποιέειν· καὶ αὐτίκα πῦρ ἀνακανσάμενοι ἐτράποντο πρὸς τὰ πρόβατα. Οἱ γὰρ Εὐβοέες παραχρησάμενοι τὸν Βάκιδος 20 χρησμὸν ὡς οὐδὲν λέγοντα, οὔτε τι ἐξεκομίσαντο οὐδὲν οὔτε προεσάξαντο ὡς παρεσομένου σφι πολέ- μων, περιπετέα τε ἐποιήσαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα· Βάκιδι γὰρ ᾧδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμός·

Φράξο βαρβαρόφωνον δταν ζυγὸν εἰς ἄλα βάλλῃ
βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἰγας.

τούτοισι δὲ οὐδὲν τοῖσι ἔπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε παρεοῦσί τε καὶ προσδοκίμοισι κακοῖσι, παρῇν σφι συμφορῇ χρῆσθαι πρὸς τὰ μέγιστα.

Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπρησσαν, παρῇν δὲ ὁ ἐκ Τρη- 21 χῖνος κατάσκοπος. ἦν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος, Πολύας, γένος Ἀντικυρεὺς, τῷ προσε- τέτακτο, (καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἐτοῖμον,) εἰ πα- λήσειε ὁ ναυτικός στρατὸς, σημαίνειν τοῖσι ἐν Θερ- μοπύλῃσι ἐοῦσι· ὡς δ' αὖτως ἦν Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος, Ἀθηναῖος, καὶ παρὰ Λεωνίδῃ ἐτοῖμος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τριηκοντέρῳ, ἦν τι καταλαμβάνῃ νεώτερον τὸν πεζόν. οὗτος ὦν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπικόμενός σφι ἐσήμαινε τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδα καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ· οἱ δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν· ἐκομίζοντο δὲ ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν, Κορίνθιοι πρῶτοι ὕστατοι δὲ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων 22 δὲ νέας τὰς ἄριστα πλωούσας ἐπιλεξάμενος Θεμι- στοκλῆς ἐπορεύετο περὶ τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοις γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθούσας τῇ

ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἐπελέξαντο· τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε· “ ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιεέτε δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρατευόμενοι, καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλοῦμενοι· ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ἐστι τοῦτο μὴ δυνατόν ποιῆσαι, ὑμέες δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔξεσθε καὶ αὐτοὶ, καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιεῖν· εἰ δὲ μηδέτερον τούτων οἶόν τε γίνεσθαι, ἀλλ’ ὑπ’ ἀναγκαίης μέζονος κατέβηχθε ἢ ὥστε ἀπίστασθαι, ὑμέες γε ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθελokaκέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ’ ἡμέων γεγόνατε καὶ ὅτι ἀρχῆθεν ἢ ἔχθρη πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ’ ὑμέων ἡμῖν γέγονε.” Θεμιστοκλῆς δὲ ταῦτα ἔγραψε, δοκέειν ἐμοὶ, ἐπ’ ἀμφοτέρα νοέων· ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλέειν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἢ, ἐπεὶ τε ἀνενειχθῇ καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξέρξεα, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας καὶ τῶν ναυμαχιῶν αὐτοὺς ἀπόσχη.

23 Θεμιστοκλῆς μὲν ταῦτα ἐνέγραψε· τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλθε ἀνὴρ Ἰστιαεὺς, ἀγγέλλων τὸν δρησμὸν τὸν ἀπ’ Ἀρτεμίσίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ’ ὑπ’ ἀπιστίης τὸν μὲν ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νῆας δὲ ταχείας ἀπέστειλαν προκατοψομένας· ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων τὰ ἦν, οὕτω δὴ ἅμα ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἔπλωε ἀλῆς ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον· ἐπισχόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου ἡμέρης, τὸ ἀπὸ τούτου ἔπλων ἐς Ἰστιαίην· ἀπικόμενοι δὲ τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἰστιαίων, καὶ τῆς Ἑλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἰστιαϊήτιδος, τὰς παραθαλασσίας κώμας πάσας ἐπέδραμον.

24 Ἐνθαῦτα δὲ τούτων ἑόντων, Ξέρξης ἐτοιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκροὺς, ἔπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα· προετοιμάσατο δὲ τάδε· ὅσοι τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἦσαν νεκροὶ ἐν Θερμοπύλῃσι·

ἦσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες· ὑπολιπόμενος τούτων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς, τάφρους ὀρυξάμενος, ἔθαψε, φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν καὶ γῆν ἐπαμνησάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ· ὡς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἰστιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος παντὸς τοῦ στρατοπέδου ἔλεγε τάδε· “ἄνδρες σύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλομένῳ ὑμέων παραδίδωσι, ἐκλιπόντα τὴν τάξιν καὶ ἐλθόντα θεήσασθαι ὅπως μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων, οἳ ἤλπισαν τὴν βασιλείας δύναμιν ὑπερβαλέεσθαι.” Ταῦτα ἐπαγγειλαμένον, μετὰ ταῦτα 25 οὐδὲν ἐγένετο πλοίων σπανιώτερον· οὕτω πολλοὶ ἤθελον θεήσεσθαι· διαπεραιωθέντες δὲ ἐθηεύντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς· πάντες δὲ ἠπιστέατο τοὺς κειμένους εἶναι πάντας Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπίας, ὀρέοντες καὶ τοὺς εἰλωτας· οὐ μὲν οὐδ’ ἐλάνθανε τοὺς διαβεβηκότας Ξέρξης ταῦτα πρήξας περὶ τοὺς νεκρούς τοὺς ἑωυτοῦ· καὶ γὰρ δὴ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, οἳ δὲ, πάντες ἐκέατα ἀλέες συγκεκομισμένοι ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πρὸς θένην ἐτράποντο· τῇ δ’ ὑστεραίῃ οἳ μὲν ἀπέπλων ἐς Ἰστιαίην ἐπὶ τὰς νῆας, οἳ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα ἐς ὁδὸν ὀρμέατο.

Ἦκον δέ σφιν αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ’ Ἀρκαδίας 26 ὀλίγοι τινές, βίου τε δεόμενοι καὶ ἐνεργοὶ βουλόμενοι εἶναι· ἄγοντες δὲ ταύτους ἐς ὧσιν τὴν βασιλείας, ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ ποιεοίεν· εἰς δέ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ εἰρωτέων αὐτοὺς ταῦτα· οἳ δὲ σφιν ἔλεγον, ὡς Ὀλύμπια ἄγοιεν καὶ θεωροίεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἵππικόν· ὁ δὲ ἐπείρετο ὅ τι τὸ ἄεθλον εἴη σφιν κείμενον περὶ ὅτεν ἀγωνίζονται; οἳ δ’ εἶπον τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον στέφανον· ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην γενναιοτάτην Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνον, δειλίην ὥφλε πρὸς βασιλέως· πυνθανόμενος γὰρ τὸ ἄεθλον εἶναι ἀτέφανον,

ἀλλ' οὐ χρήματα, οὔτε ἡνέσχετο σιγῶν εἰπέ τέ ἐς πάντας τάδε· “παπαί, Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἡγαγες μαχησομένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς.” τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἶρητο.

- 27 Ἐν δὲ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ, ἐπεὶ τε τὸ ἐν Θερμοπύλῃσι τρώμα ἐγεγόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἐνέχοντες αἰεὶ χόλον ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου τρώματος καὶ τὸ κάρτα· ἐσβαλόντες γὰρ πανστρατιῇ αὐτοὶ τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιλέως στρατηλασίης, ἐσσωθήσαν ὑπὸ τῶν Φωκέων καὶ περιέφθησαν τρηχέως· ἐπεὶ τε γὰρ κατειλήθησαν ἐς τὸν Παρνησσὸν οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν Τελλίην τὸν Ἥλείον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης οἷτος σοφίζεται αὐτοῖσι τοιοῦδε· γυνῶσας ἄνδρας ἑξακοσίους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτούς τε τούτους καὶ τὰ ὄπλα αὐτῶν, νυκτὸς ἐπεθήκατο τοῖσι Θεσσαλοῖσι· προείπας αὐτοῖσι, τὸν ἂν μὴ λευκανθίζοντα ἴδωνται τοῦτον κτείνειν. τούτους ὦν αἱ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν πρῶται ἰδοῦσαι ἐφοβήθησαν δόξασαι ἄλλο τι εἶναι τέρας, καὶ μετὰ τὰς φυλακὰς αὐτὴ ἡ στρατιῇ, οὕτω ὥστε τετρακισχιλίῳν κρατῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας· τῶν τὰς μὲν ἡμισείας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ ἐς Δελφούς· ἡ δὲ δεκάτῃ ἐγένετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύτης τῆς μάχης οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἳ περὶ τὸν τρίποδα συνεσσεύεσθαι, ἔμπροσθε τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι.
- 28 καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἀβησι ἀνακέαται· Ταῦτα μὲν νυν τὸν πεζὸν ἐργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολιορκέοντας ἐωντούς· ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὴν χώραν τὴν ἵππον αὐτῶν ἐλυμήναντο ἀνηκέστως· ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἣ ἐστὶ κατὰ Ὑάμπολιν, ἐν ταύτῃ τάφρον μεγάλην ὀρύξαντες, ἀμφορέας κεινοὺς ἐς αὐτὴν κατέθηκαν· χοῦν δὲ ἐπιφορήσαντες καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλλῳ χώρῳ, ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς

ἐσβάλλοντας· οἱ δὲ, ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκέας, φερόμενοι ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. Τοῦτων δὴ σφι 29 ἀμφοτέρων ἔχοντες ἔγκοτον οἱ Θεσσαλοὶ, πέμψαντες κήρυκα ἡγόρευον τάδε· “ὦ Φωκέες, ἥδη τι μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ εἶναι ὁμοῖοι ἡμῖν· πρόσθεν τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι, ὅσον χρόνον ἐκεῖνα ἡμῖν ἦνδανε, πλέον αἰεὶ κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα· νῦν τε παρὰ τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτον δυνάμεθα, ὥστε ἐπ’ ἡμῖν ἐστὶ τῆς γῆς τε ἐστερηῆσθαι καὶ πρὸς ἡνδραποδίσθαι ὑμέας· ἡμέες μέντοι τὸ πᾶν ἔχοντες οὐ μνησικακέομεν· ἀλλ’ ἡμῖν γενέσθω ἀντ’ αὐτῶν πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ ὑμῖν ὑποδεκόμεθα τὰ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν ἀποτρέψειν.”

Ταῦτά σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί· (οἱ γὰρ 30 Φωκέες μούνοι τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων οὐκ ἐμῆδιζον, κατ’ ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τὸ Θεσσαλῶν· εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ἠῦξον, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμῆδιζον ἂν οἱ Φωκέες·) ταῦτα ἐπαγγελιομένων Θεσσαλῶν, οὔτε δώσειν ἔφασαν χρήματα παρέχειν τέ σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μηδίζειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο· ἀλλ’ οὐκ ἔσεσθαι ἐκόντες εἶναι προδόται τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ ἀνηνείχθησαν οὗτοι οἱ 31 λόγοι, οὕτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐγένοντο ἡγεμόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ· ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον· τῆς γὰρ Δωρίδος χώρας ποδῶν στείνος ταύτῃ κατατείνει, ὡς τριήκοντα σταδίων μάλιστα κη εὖρος, κείμενος μεταξύ τῆς τε Μηλίδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρας, ἥπερ ἦν τὸ παλαιὸν Δρυοπίς· ἡ δὲ χώρα αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν οὐκ ἐσίναντο ἐσβαλόντες οἱ βάρβαροι· ἐμῆδιζόν τε γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα 32 ἐτέβαλον, αὐτοὺς μὲν τοὺς Φωκέας οὐκ αἰρέουσι· οἱ

- μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν· ἔστι δὲ καὶ ἐπιτηδέη δέξασθαι ὄμιλον τοῦ Παρνησσοῦ ἢ κορυφή κατὰ Νέωνα πόλιν κειμένη ἐπ' ἐωυτῆς· Τιθορέα οὖνομα αὐτῇ· ἐς τὴν δὴ ἀννείκαντο, καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν· οἱ δὲ πλεῖνες αὐτῶν ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσαντο, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν, τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκομένην· οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώραν πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα· Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον τὸν στρατόν· ὅκοσα δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον, καὶ
- 33 ἐς τὰς πόλεις ἐνιέντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱρά· Πορευόμενοι γὰρ ταύτῃ παρὰ τὸν Κηφιστὸν ποταμὸν, ἐδῆθουν πάντα, καὶ κατὰ μὲν ἔκασαν Δρύμον πόλιν, κατὰ δὲ Χαράδρην, καὶ Ἐρωχον, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκαιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλάτειαν, καὶ Ὑάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἀβας· ἔνθα ἦν ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον· ἦν δὲ καὶ τότε καὶ νῦν ἐστὶ, χρηστήριον αὐτόθι· καὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν· καὶ τινες διώκοντες εἶλον τῶν Φωκέων πρὸς τοῖσι οὖρεσι· καὶ γυναικᾶς τινες διέφθειραν μισγόμενοι ὑπὸ πλῆθους.
- 34 Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι οἱ βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας· ἐνθεῦτεν δὴ ἡδὴ διακρινομένη ἢ στρατιὴ αὐτῶν ἐσχίζετο· τὸ μὲν πλεῖστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ, ἅμα αὐτῷ Ξέρῃ πορευόμενον ἐπ' Ἀθήνας, ἐσέβαλε ἐς Βοιωτοὺς ἐς γῆν Ὀρχομενίων· Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμῆδιξε· τὰς δὲ πόλεις αὐτῶν ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες· ἔσωζον δὲ, τῇδε βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονόειεν· οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρ-
- 35 βάρων ταύτῃ ἐτράποντο· ἄλλοι δὲ αὐτῶν, ἡγεμόνας ἔχοντες, ὁρμέατο ἐπὶ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι ἐν δεξιῇ τὸν Παρνησσὸν ἀπέργοντες· ὅσα δὲ καὶ

οὔτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσιναμώρεον· καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλίων, καὶ Αἰολιδέων. ἐπορεύοντο δὲ ταύτῃ ἀποσχισθέντες τῆς ἄλλης στρατιῆς τῶνδε εἵνεκα, ὅκως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλεῖ Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ἠπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἄμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. Οἱ Δελφοὶ δὲ πυνθανόμενοι 36 ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκατο· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατὰ γῆς κατορύξωσι εἴτε ἐκκομίσωσι ἐς ἄλλην χώραν; ὁ δὲ θεὸς σφεας οὐκ ἔα κινεῖν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἐωυτοῦ προκατῆσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, σφέων αὐτῶν περὶ ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν νυν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαΐην διέπεμψαν· αὐτῶν δὲ οἱ μὲν πλείστοι ἀνέβησαν ἐς τοῦ Παριησοῦ τὰς κορυφὰς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀνηνείκαντο· οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπέξῃλθον· πάντες δὲ ὦν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλην ἐξήκοντα ἀνδρῶν καὶ τοῦ προφήτεω. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ 37 βάρβαροι ἐπιόντες καὶ ἀπώρεον τὸ ἱρὸν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ οὐνομα ἦν Ἀκήρατος, ὅρᾳ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ἱρὰ, τῶν οὐκ ὅσιον ἦν ἄπτεσθαι ἀνθρώπων οὐδενί· ὁ μὲν δὴ ἦιε Δελφῶν τοῖσι παρεούσι σημανέων τὸ τέρας· οἱ δὲ βάρβαροι ἐπειδὴ ἐγίνοντο ἐπιγόμενοι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Προνηΐης Ἀθηναίης, ἰγίγινεται σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γενομένου ἔρεος· θῶμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα ἐστὶ, ὅπλα ἀρήϊα αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ἐπιγενόμενα καὶ διὰ πάντων φασμάτων ἄξια θυνμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἦσαν ἐπιόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς

- Προνηΐης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐτοὺς, καὶ κατέλαβον συχνούς σφεων, ἐκ δὲ τοῦ ἱροῦ τῆς Προνηΐης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγένετο.
- 38 Συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων, φόβος τοῖσι βαρβάροις ἐνεπεπτώκεε· μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγοντάς σφεας, ἐπικαταβάντες ἀπέκτειναν πληθὸς τι αὐτῶν· οἱ δὲ περιεόντες ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφευγον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπονοστήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, ὥς πρὸς τούτοις καὶ ἄλλα ὥρων θεία· δύο γὰρ ὀπλίτας μέζοντας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἔχοντας ἔπεσθαί σφι, κτείνοντας καὶ διώκοντας.
- 39 Τούτους δὲ τοὺς δύο Δελφοὶ λέγουσι εἶναι ἐπιχωρίους ἥρωας, Φυλάκόν τε καὶ Αὐτόνοον, τῶν τὰ τεμένεά ἐστι περὶ τὸ ἱρὸν, Φυλάκου μὲν παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἱροῦ τῆς Προνηΐης, Αὐτονόου δὲ πέλας τῆς Κασταλῆς, ὑπὸ τῇ Ὑαμπεΐῃ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἦσαν σόοι, ἐν τῷ τεμένει τῆς Προνηΐης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς τὸ ἐνέσκηψαν διὰ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. τούτων μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.
- 40 Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμῖνα κατίσχει τὰς νῆας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδείθησαν αὐτῶν σχεῖν πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ὑπεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς, πρὸς δὲ καὶ βουλευσῶνται τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι, ὥς ἐψευσμένοι γνώμης· δοκέοντες γὰρ εὐρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον, τῶν μὲν εὖρον οὐδὲν ἐόν, οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο τὸν Ἴσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας, καὶ τὴν Πελοπόννησον περὶ πλείστου ποιευμένους περιεῖναί τε καὶ ταύτην

ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ δὲ ἄλλα ἀπιέναι· ταῦτα
 πυνθανόμενοι, οὕτω δὴ προσεδεήθησάν σφεων σχεῖν
 πρὸς τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς 41
 τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἐωυτῶν· μετὰ δὲ
 τὴν ἀπιξιν κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῇ τις
 δύναται σῶζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας· ἐνθαῦτα
 οἱ μὲν πλείστοι ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς
 Αἴγιναν, οἱ δὲ ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα
 ὑπεκθέσθαι, τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι ὑπηρετεῖν
 καὶ δὴ καὶ τοῦδε εἵνεκα οὐκ ἤκιστα· λέγουσι οἱ
 Ἀθηναῖοι, ὅφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐν-
 δαιετέσθαι ἐν τῷ ἱρῷ· λέγουσί τε ταῦτα καὶ δὴ καὶ
 ὡς ἔοντι ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι προτιθέντες· τὰ δ'
 ἐπιμήνια μελιτόεσσά ἐστι· αὕτη δ' ἡ μελιτόεσσα,
 ἐν τῷ πρόσθεν αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη, τότε ἦν
 ἄψαυστος· σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης, μᾶλλον
 τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν
 πόλιν, ὡς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυῖης τὴν ἀκρό-
 πολιν· ὡς δέ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔπλων ἐς τὸ
 στρατόπεδον.

Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον 42
 τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν
 Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος· ἐς γὰρ
 Πώγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προείρητο συλλέγεσ-
 θαι· συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ'
 Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεύνων.
 ναύαρχος μὲν νυν ἐπὶν ὧτος ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ,
 Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδew, ἀνὴρ Σπαρτιήτης οὐ
 μέντοι γένεός γε τοῦ βασιλεῖτος ἑών· νέας δὲ πολλῷ
 πλείστας τε καὶ ἄριστα πλωούσας παρείχοντο Ἀθη-
 ναῖοι. Ἐστρατεύοντο δὲ οἷδε· ἐκ μὲν Πελοποννήσου, 43
 Λακεδαιμόνιοι ἑκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι· Κορίνθιοι
 δὲ τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτε-
 μισίῳ· Σικυνῶνιοι δὲ πεντεκαίδεκα παρείχοντο νῆας·
 Ἐπιδαύριοι δὲ δέκα· Τροιζῆνιοι δὲ πέντε· Ἑρμιονέες
 δὲ τρεῖς· ἔόντες οὗτοι, πλὴν Ἑρμιονέων, Δωρικόν τε

καὶ Μακεδονὸν ἔθνος, ἐξ Ἑρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος ὕστατα ὁρμηθέντες· οἱ δὲ Ἑρμιονέες εἰσὶ Δρύοπες, ὑπὸ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλίων ἐκ τῆς νῦν Δωριίδος καλεομένης χώρας ἐξαναστάντες. οὔτοι
 44 μὲν νυν Πελοποννησίῳ ἐστρατεύοντο. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἡπείρου· Ἀθηναῖοι μὲν, πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους παρεχόμενοι νῆας ὀγδῶκοντα καὶ ἑκατὸν, μοῦνοι· ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι, διὰ τοιόνδε πρῆγμα· ἀπαλασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς τὴν περαιὴν τῆς Βοιωτῆς χώρας πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν οἰκετέων. οὔτοι μὲν νυν τούτους σῶζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἐχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἦσαν Πελασγοὶ οὖνομαζόμενοι Κραναοί· ἐπὶ δὲ Κέκροπος βασιλέος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐκδεξαμένου δὲ Ἑρεχθέος τὴν ἀρχὴν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχου γενομένου Ἀθη-
 45 ναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τῶντὸ πλήρωμα παρείχοντο τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Ἀμπρακιῶται δὲ ἐπτὰ νέας ἔχοντες ἐπεβώθησαν· Λευκάδιοι δὲ τρεῖς· ἔθνος εὐντες οὔτοι Δωρικὸν ἀπὸ
 46 Κορίνθου. Νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται τριήκοντα παρείχοντο. ἦσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῇσι μὲν τὴν ἐωυτῶν ἐφύλασσαν, τριήκοντα δὲ τῇσι ἄριστα πλωούσῃσι ἐν Σαλαμῖνι ἐναν-
 μάχησαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωριέες ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τῇ δὲ νήσῳ πρότερον οὖνομα ἦν Οἰνώνη· μετὰ δὲ Αἰγινῆτας, Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· εἴκοσι παρεχόμενοι καὶ Ἑρετριέες τὰς ἐπτὰ· οὔτοι δὲ Ἴωνές εἰσι. μετὰ δὲ, Κεῖοι τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος εὐν Ἴωνικὸν ἀπὸ Ἀθηνέων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσαρας, ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων κατάπερ ὧλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἑλληνας, Δημο-

κρίτου σπεύσαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου καὶ τότε τριηραρχέοντος. Νάξιοι δέ εἰσι Ἴωνες, ἀπ' Ἀθηνέων γεγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νῆας τὰς καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Κύθνιοι δὲ μίαν καὶ πεντηκόντερον· ἐόντες συναμφότεροι οὗτοι Δρύοπες· καὶ Σερίφιοί τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο· οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδοσαν μοῦνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς 47 οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ ἐστρατεύοντο· Θεσπρωτοὶ γάρ εἰσι ὁμουμενόντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοισι οἱ ἐξ ἐσχατέων χωρέων ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἐκτὸς τούτων οἰκημένων, Κροτωνιῆται μοῦνοι ἦσαν οἱ ἐβώθησαν τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύουσῃ, νηὶ μιῇ, τῆς ἦρχε ἀνὴρ τρις πυθιονίκης, Φάϋλλος. Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί. Οἱ 48 μὲν νυν ἄλλοι τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο, Μήλιοι δὲ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σερίφιοι, πεντηκόντερους· Μήλιοι μὲν, γένος ἐόντες ἀπὸ Λακεδαίμονος, δύο παρείχοντο· Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ' Ἀθηνέων, μίαν ἐκάτεροι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πᾶρες τῶν πεντηκοντέρων, τριηκόσiai καὶ ἐβδομήκοντα καὶ ὀκτώ.

Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ 49 ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολίων, ἐβουλευόντο, προθέντος Εὐρυβιάδew γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὅκου δοκέει ἐπιτηδεύατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν αὐτοὶ χωρέων ἐγκρατέες εἰσὶ· ἢ γὰρ Ἀττικὴ ἀφεῖτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων πέρι προετίθεε· αἱ γνώμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλείσται συνεξέπιπτον, πρὸς τὸν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου· ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὥς, ἢν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἐόντες, πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρίῃ οὐδεμία ἐπιφανήσεται· πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ, ἐς τοὺς ἐωυτῶν ἐξοίσονται.

Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπῖλε- 50
II.—19

- γομένων, ἐλήλυθε ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἀγγέλλων ἥκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπόμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιδέων τὴν πόλιν αὐτῶν ἐκλελοιπότες ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἥκε τε ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδηΐον· ἐνέπρησε δὲ Θέσπιάν τε καὶ Πλάταιαν πυθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμῆδιζον.
- 51 Ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἑλλησπόντου, ἔνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἐτέροισι μῆνεσι ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἰρέουσι ἐρῆμον τὸ ἄστυ, καὶ τινες ὀλίγους εὐρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἔοντας, ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ καὶ πένητας ἀνθρώπους· οἱ φραζάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρησί τε καὶ ξύλοισι, ἡμύνοντο τοὺς ἐπιόντας, ἅμα μὲν ὑπ' ἀσθενείας βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα, πρὸς δὲ καὶ αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέαι τὸ μαντήιον τὸ ἢ Πυθίῃ· σφί ἐχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι, αὐτὸ δὲ τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύγετον κατὰ
- 52 τὸ μαντήιον, καὶ οὐ τὰς νῆας. Οἱ δὲ Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήιον πάγον, ἐπολιόρκεον τρόπον τοιόνδε· ὅκως στυπεῖον περὶ τοὺς οἷστοὺς περιθέντες ἄψειαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα· ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι ὁμῶς ἡμύνοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι, καὶ τοῦ φράγματος προδεδωκότος· οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδῶν προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο· ἀμυνόμενοι δὲ ἄλλα τε ἀντεμνηχανέοντο καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας, ὀλοιτρόχους ἀπίεσαν· ὥστε Ξέρξεα ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορίησι
- 53 ἐνέχεσθαι, οὐ δυνάμενόν σφεας ἐλεῖν. Χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δὴ τις ἔσοδος τοῖσι βαρβάροισι· ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν

τὴν ἐν τῇ ἡπείρῳ γενέσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι· ἔμπροσθε ὦν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὅπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου, τῇ δὲ οὔτε τις ἐφύλασσε οὔτ' ἂν ἤλπισε μὴ κοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίῃ ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίτοι περ ἀποκρήμνου ἐόντος τοῦ χώρου· ὥς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἑωυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω, καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον· τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες τοὺς ἱκέτας ἐφόνευσαν· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν.

Σχῶν δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης, ἀπέπεμ- 54
ψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσάν σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἑωυτῷ δὲ ἐπομένους, ἐκέλευε τρόπον τῷ σφετέρῳ θῆσαι τὰ ἱρὰ ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν· εἴτε δὴ ὦν ὅσιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντα τὸ ἱρόν· οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. Τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθην, 55
φράσω· ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ Ἑρεχθέος τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηὸς, ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσᾳ ἐνι· τὰ λόγος παρὰ Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας μαρτύρια θέσθαι· ταίτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, Ἀθηναίων οἱ θύειν ὑπὸ βασιλέος κελεύόμενοι ὥς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρὸν, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδραμηκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὥς σφι ἐξαγγέλθη 56
ὥς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦ-

τον θόρυβον ἀπίκοντο ὥστε ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἔς τε τὰς νῆας ἐσέπιπτον, καὶ ἰστία αἰείροντο ὡς ἀποθουσόμενοι· τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτῶν ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχέειν· νύξ τε ἐγίνετο, καὶ οἱ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐσέβαινον ἐς

57 τὰς νῆας. Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νῆα εἶρετο Μνησιφίλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃ τι σφι εἴη βεβουλευμένον; πυθόμενος δὲ πρὸς αὐτοῦ ὡς εἴη δεδογμένον ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν καὶ πρὸ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε· “οὔτοι ἄρα ἦν ἀπαίρωσι τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ οὐδεμιῆς ἔτι πατρίδος ναυμαχήσεις· κατὰ γὰρ πόλις ἕκαστοι τρέψονται· καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε οὐ μὴ διασκεδασθῆναι τὴν στρατιήν· ἀπολέεται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλήσι. ἀλλ' εἴ τις ἐστὶ μηχανή, ἣτι καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, ἦν κως δύνῃ ἀναγνώσαι Εὐρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε

58 αὐτοῦ μενέειν.” Κάρτα δὴ τῷ Θεμιστοκλέϊ ἤρесе ἡ ὑπόθεσις· καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος, ἦε ἐπὶ τὴν νῆα τὴν Εὐρυβιάδew· ἀπικόμενος δὲ ἔφη θέλαιν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμίξαι· ὃ δ' αὐτὸν ἐς τὴν νῆα ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν εἴ τι θέλει· ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς παριζόμενός οἱ καταλέγει κείνά τε πάντα τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἑωυτοῦ ποιούμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθείς· ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρητίζων ἕκ τε τῆς νηὸς ἐκβῆναι συλλέξαι τε τοὺς στρατηγούς

59 ἐς τὸ συνέδριον. Ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδεα προθεῖναι τὸν λόγον τῶν εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγούς, πολὺς ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐν τοῖσι λόγοισι, οἷα κάρτα δεόμενος· λέγοντος δὲ αὐτοῦ, ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτων εἶπε· “ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι ραπίζονται.” ὃ δὲ ἀπολυόμενος ἔφη· “οἱ

60 δέ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανεῖνται.” Τότε

μὲν ἡπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο· πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδεα ἔλεγε ἐκείνων μὲν οὐκέτι οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὡς ἐπεὰν ἀπαίρῃσι ἀπὸ Σαλαμῖνος, διαδρήσονται· παρεόντων γὰρ τῶν συμμάχων οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορεῖν· ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἶχετο, λέγων τάδε· “ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἣν ἐμοὶ πείθῃ ναυμαχίην αὐτοῦ μένων ποιέεσθαι, μηδὲ, πειθόμενος τούτων τοῖσι λέγουσι, ἀναζεύξης πρὸς τὸν Ἴσθμὸν τὰς νῆας· ἀντίθες γὰρ ἐκάτερον ἀκούσας· πρὸς μὲν τῷ Ἴσθμῳ συμβάλλων ἐν πελάγει ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς ὃ ἥκιστα ἡμῖν σύμφυρόν ἐστι νῆας ἔχουσι βαρυτέρας καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας· τοῦτο δὲ, ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν, ἥνπερ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχήσωμεν· ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ αὐτῶν ἔψεται καὶ ὁ πεζὸς στρατός· καὶ οὔτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι. ἣν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσης, τοσάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὐρήσεις· πρῶτα μὲν, ἐν στεινῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγησι πρὸς πολλὰς, ἣν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίней πολλὸν κρατήσομεν· τὸ γὰρ ἐν στεινῷ ναυμαχεῖν πρὸς ἡμέων ἐστὶ· ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ πρὸς ἐκείνων. αὗτις δὲ, Σαλαμὶς περιγίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται τέκνα τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὴν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι τοῦ καὶ περιέχεσθε μάλιστα· ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων, προναυμαχήσεις Πελοποννήσου, καὶ πρὸς τῷ Ἴσθμῳ· οὐδέ σφεας, εἶπερ εὖ φρονεῖς, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. ἣν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται, καὶ νικήσωμεν τῇσι νηυσὶ, οὔτε ὑμῖν ἐς τὸν Ἴσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι, οὔτε προβήσονται ἐκαστέρῳ τῆς Ἀττικῆς, ἀπίαςί τε οὐδενὶ κόσμῳ, Μεγάροισί τε κερδανέομεν περιεοῦσι, καὶ Αἰγίνῃ, καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τῶν ἐχθρῶν κατίπερθε γενέσθαι. οἰκότα μὲν νῦν βουλευομένοισι ἀνθρώποισι ὡς τὸ ἐπίπαν ἐθέλει γίνεσθαι· μὴ δὲ οἰκότα βουλευομένοισι, οὐκ

- ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπίνης
 61 γνῶμας. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέους, αὐτὶς ὁ
 Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων
 τῷ μὴ ἔστι πατὴρ καὶ Εὐρυβιάδα οὐκ ἔων ἐπιψη-
 φίζειν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα
 παρεχόμενον, οὕτω ἐκέλευε γνῶμας συμβάλλεσθαι·
 ταῦτα δὲ οἱ προέφερε, ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κατεί-
 χοντο αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλῆς κείνόν
 τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε·
 ἔωντοῖσί τε ἐδόλου λόγῳ ὥς εἶη καὶ πόλεις καὶ γῆ
 μέζων ἤπερ κείνοισι, ἔστ' ἂν διεκόςαι νῆές σφί ἐωσι
 πεπληρωμένα· οὐδαμὸς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς ἐπι-
 62 όντας ἀποκρούσεσθαι. Σημαίνων δὲ ταῦτα, τῷ λόγῳ
 διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδα λέγων μᾶλλον ἐπισταμμένα·
 “σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ, καὶ μένων ἔσσει ἀνὴρ ἀγαθός.—
 εἰ δὲ μὴ, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα· τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν
 τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο· εἰ
 δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν, ὥς ἔχομεν, ἀναλα-
 βόντες τοὺς οἰκέτας, κομιεύμεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν
 Ἰταλίῃ, ἥπερ ἡμετέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ
 λόγια λέγει ὑπ' ἡμέων αὐτὴν δεῖν κτισθῆναι· ὑμεῖς
 δὲ συμμάχων τοιῶνδε μονυθέντες μεμνήσεσθε τῶν
 63 ἐμῶν λόγων.” Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος,
 ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης· δοκέειν δέ μοι, ἄρρωδῆσας
 μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἀνεδιδάσκετο, μὴ σφεας
 ἀπολίπωσι, ἣν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγῃ τὰς νῆας·
 ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων, οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιο-
 μαχοὶ οἱ λοιποὶ· ταύτην δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην,
 αὐτοῦ μένοντας διαναυμαχεῖν.
 64 Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα ἔπεσι ἀκροβολι-
 σάμενοι, ἐπεὶ τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευά-
 ζοντο ὡς ναυμαχῆσοντες· ἡμέρῃ τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα
 τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἐν τε τῇ γῇ καὶ τῇ
 θαλάσῃ· ἔδοξε δέ σφί εὖξασθαι τοῖσι θεοῖσι, καὶ
 ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους· ὥς δέ σφί
 ἔδοξε, καὶ ἐποίεν ταῦτα· εὐξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι

θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο· ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νῆα ἀπέστελλον ἐς Αἴγινα. Ἔφη 65 δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγὰς τε καὶ παρὰ Μῆδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον τὸν χρόνον· ἐπεὶ τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρα ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐοῦσα ἐρήμος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημάρητῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν δὲ κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἑλευσίνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστά κη τρισμυρίων· ἀποθωμάζειν τέ σφεας τὸν κονιορτὸν, ὅτεών κοτε εἷη ἀνθρώπων, καὶ πρόκατε φωνῆς ἀκούειν, καὶ οἱ φαίνεσθαι τὴν φωνὴν εἶναι τὸν μυστικὸν ἱακχον· εἶναι δ' ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἑλευσίνι τὸν Δημάρητον, εἶρεσθαί τε αὐτὸν ὃ τι τὸ φθεγγόμενον εἷη τοῦτο; αὐτὸς δὲ εἰπεῖν· “Δημάρητε, οὐκ ἔστι ὅπως οὐ μέγα τι σίνος ἔσται τῇ βασιλέος στρατιῇ· τάδε γὰρ ἀρίδηλα, ἐρήμον ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενον ἀπὸ Ἑλευσίνος ἰὼν ἐς τιμωρίην Ἀθηναίοισι τε καὶ τοῖσι συμμάχοισι· καὶ ἦν μὲν γε κατασκήψῃ ἐς τὴν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἡπείρῳ ἔσται· ἦν δὲ ἐπὶ τὰς νῆας τράπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλέειν· τὴν δὲ ὀρτὴν ταύτην ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῇ Μητρὶ καὶ τῇ Κούρῃ, καὶ αὐτῶν τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μυεῖται· καὶ τὴν φωνὴν, τῆς ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὀρτῇ ἱακχάζουσι.” πρὸς ταῦτα εἰπεῖν Δημάρητον· “σίγα τε, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἰπῆς· ἦν γάρ τοι ἐς βασιλέα ἀνευχεσθὴ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις τὴν κεφαλὴν· καί σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσασθαι οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδὲ εἷς· ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος· περὶ δὲ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μελήσει.” τὸν μὲν δὴ ταῦτα παραινέειν· ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος, καὶ μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος ἐπὶ τὸ στρατό-

πεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων· οὕτω δὲ αὐτοὺς μαθεῖν, ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξῃ ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος.

66 Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξῃ ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἐπειδὴ ἐκ Τρηχίνος θεησάμενοι τὸ τρῶμα τὸ Λακωνικὸν διέβησαν ἐς τὴν Ἰσθμίδα, ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς ἔπλων δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἐτέρῃσι τρισὶ ἡμέρησι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. ὥς μὲν ἐμοὶ δοκεῖν, οὐκ ἐλάσσονες ἔόντες ἀριθμὸν ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, κατὰ τε ἡπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ ἀπικόμενοι, ἣ ἐπὶ τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. ἀντιθήσω γὰρ τοῖσί τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος αὐτῶν ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι, καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι, τοῖςδε τοῖς τότε οὐκ ἐπομένους βασιλεῖς, Μηλιάς τε καὶ Δωριέας, καὶ Λοκροὺς, καὶ Βοιωτοὺς πανστρατιῇ ἐπομένους πλὴν Θεσπιδίων τε καὶ Πλαταιέων· καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας, πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν ἐπεμνήσθη προτέρων τὰ οὐνόματα· ὅσῳ γὰρ δὴ προέβαινε ἐσωτέρῳ τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσούτῳ πλέω ἔθνεά οἱ εἶπετο.

67 Ἐπεὶ ὦν ἀπύκατο ἐς τὰς Ἀθήνας πάντες οἱ τοι, πλὴν Παρίων· Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύνῳ, ἐκαρὰδόκεον τὸν πόλεμον κῆ ἀποβήσεται· οἱ δὲ λοιποὶ ὥς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νῆας, ἐθέλων σφί συμμίζειν τε καὶ πυθέσθαι τῶν ἐπιπλώνοντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προΐζετο, παρήσαν μετὰπεμπτοὶ οἱ τῶν ἐθνῶν τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίάρχοι ἀπὸ τῶν νηῶν, καὶ ἵζοντο ὥς σφί βασιλεὺς ἐκάστῳ τιμὴν ἐδεδώκε· πρῶτος μὲν ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς· μετὰ δὲ ὁ Τύριος· ἐπὶ δὲ ὦλλοι· ὥς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἵζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον εἰρώτα, ἀποπειρώμενος ἐκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιεοίτο;

Ἐπεὶ δὲ περιϋὼν εἰρώτα ὁ Μαρδόνιος, ἀρξάμενος 68
ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τὸντὸ γνῶμην
ἐξεφέροντο κελείοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι, Ἀρτε-
μισίη δὲ τάδε ἔφη. “εἰπεῖν μοι πρὸς βασιλέα, Μαρ-
δόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω· οὔτε κακίστην γενομένην
ἐν τῇσι ναυμαχίησι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ, οὔτε ἐλά-
χιστα ἀποδεξαμένην, δέσποτα, τήνδε ἐοῦσαν γνῶμην
με δίκαιόν ἐστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέ-
ουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. καὶ τοι τάδε
λέγω· φείδεο τῶν νηῶν, μηδὲ ναυμαχίην ποιεό· οἱ
γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτό εἰσι
κατὰ θάλασσαν, ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πάν-
τως δέει σε ναυμαχίησι ἀνακινδυνεύειν; οὐκ ἔχεις
μὲν τὰς Ἀθήνας τῶν περ εἵνεκα ὠρμήθης στρατεύ-
εσθαι, ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδὼν δέ τοι
ἴσταται οὐδεὶς· οἱ δ' ἔτι ἀντέστησαν, ἀπῆλλαξαν
οὕτω ὡς κείνους ἔπρεπε. τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβή-
σεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο
φράσω· ἢν μὲν μὴ ἐπειχθῆς ναυμαχίην ποιεύμενος,
ἀλλὰ τὰς νῆας αὐτοῦ ἔχῃς πρὸς γῇ μένων, ἢ καὶ
προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι,
δέσποτα, χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας· οὐ γὰρ οἰοί-
τε πολλὸν χρόνον εἰσὶ τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες,
ἀλλὰ σφεας διασκεδᾷς· κατὰ πόλιν δὲ ἕκαστοι
φεύξονται· οὔτε γὰρ σῖτος πάρα σφίσι ἐν τῇ νήσῳ
ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὔτε αὐτοὺς οἶκος, ἢν σὺ
ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνῃς τὸν πεζὸν στρατὸν,
ἀτρεμίειν τοὺς ἐκείθεν αὐτῶν ἦκοντας· οὐδέ σφι
μελήσει πρὸ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχέειν. ἢν δὲ
αὐτίκα ἐπειχθῆς ναυμαχῆσαι, δειμαίνω μὴ ὁ ναυτικός
στρατὸς κακωθεὶς τὸν πεζὸν προσδηλήσῃται. πρὸς
δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βαλεῦ, ὡς τοῖσι
μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλέουσι
γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί· σοὶ δὲ ἔόντι
ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων κακοὶ δοῦλοί εἰσι, οἱ ἐν
συνμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, ἔόντες Αἰγύπτιοι τε

καὶ Κύπριοι καὶ Κίλικες καὶ Πάμφυλοι, τῶν ὀφελός
 69 ἔστι οὐδέν.” Ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον,
 ὅσοι μὲν ἦσαν εὖνοοι τῇ Ἀρτεμισίῃ συμφορὴν
 ἐποιεῖντο τοὺς λόγους, ὡς κακόν τι πεισομένης πρὸς
 βασιλέος, ὅτι οὐκ ἔα ναυμαχίην ποιέεσθαι· οἱ δὲ
 ἀγαιόμενοί τε καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι
 τετιμημένης διὰ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο
 τῇ κρίσει, ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἀνηνείχ-
 θησαν αἱ γινώμαι ἐς Ξέρξεα, κάρτα τε ἦσθη τῇ
 γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης, καὶ νομίζων ἔτι πρότερον
 σπουδαίην εἶναι, τότε πολλῶ μᾶλλον αἶνεε· ὁμως δὲ
 τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε τάδε, καταδόξας
 πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθελοκακέειν ὡς οὐ παρεόν-
 τος αὐτοῦ· τότε δὲ αὐτὸς παρεσκεύαστο θεήσασθαι
 ναυμαχέοντας.

70 Ἐπειδὴ δὲ παρήγγελον ἀναπλώειν, ἀνῆγον τὰς
 νῆας ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχ-
 θέντες κατ’ ἡσυχίην. τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησε
 σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιήσασθαι· νύξ γὰρ ἐπε-
 γένητο· οἱ δὲ παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην.
 τοὺς δὲ Ἕλληνας εἶχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ
 ἦκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου· ἀρρώδεον δὲ,
 ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι ὑπὲρ γῆς τῆς
 Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν
 νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται ἀπέντες τὴν
 ἑωυτῶν ἀφύλακτον.

71 Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρευῶσαν
 νίκητα ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι τὰ
 δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ’ ἡπειρον μὴ
 ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι. ὥς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα
 Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδα ἐν Θερμοπύλῃσι
 τετελευτηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πολίων ἐς τὸν
 Ἰσθμὸν ἔζοντο· καὶ σφι ἐπὶ στρατηγὸς Κλεόμβρο-
 τος ὁ Ἀναξανδρίδew, Λεωνίδew δὲ ἀδελφεός· ἰζόμενοι
 δὲ ἐν τῷ Ἰσθμῷ καὶ συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα
 ὁδὸν, μετὰ τοῦτο, εἰς σφί· ἔδοξε βουλευομένοισι,

οικοδόμεον διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ τεῖχος· ἄτε δὲ ἐουσέων
 μυριαδῶν πολλῶν καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομέ-
 νου, ἦνετο τὸ ἔργον· καὶ γὰρ λίθοι, καὶ πλίνθοι, καὶ
 ξύλα, καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεις ἐσεφορέοντο· καὶ
 ἐλίννον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι,
 οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρης. Οἱ δὲ βωθήσαντες ἐς τὸν 72
 Ἴσθμόν πανδημί, οἷδε ἦσαν Ἑλλήνων· Λακεδαι-
 μονιοί τε καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἡλείοι, καὶ
 Κορίνθιοι, καὶ Σικυνῶνιοι, καὶ Ἐπιδαῦριοι, καὶ Φλιά-
 σιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἑρμιονέες. οὗτοι μὲν
 ἦσαν οἱ βοηθήσαντες καὶ ὑπεραρρωδέοντες τῇ Ἑλ-
 λάδι κινδυνεοῖσιν· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι
 ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροιχώκεε
 ἤδη. Οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτὰ· 73
 τούτων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἑόντα, κατὰ χώραν
 ἱδρυται νῦν τὴν καὶ τὸ πάλαι οἶκεον, Ἀρκάδες τε καὶ
 Κυνοῦριοι· ἐν δὲ ἔθνος, τὸ Ἀχαϊκόν, ἐκ μὲν Πελο-
 ποννήσαν οὐκ ἐξεχώρησε, ἐκ μέντοι τῆς ἑωυτῶν·
 οἰκέει δὲ τὴν ἀλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα τῶν
 ἑπτὰ [τέσσερα] ἐπήλυδά ἐστι· Δωριέες τε, καὶ
 Αἰτωλοὶ, καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. Δωριέων μὲν
 πολλαί τε καὶ δόκιμοι πόλεις· Αἰτωλῶν δὲ Ἡλīs
 μούνη· Δρυόπων δὲ Ἑρμιόνη τε καὶ Ἀσίνη ἢ πρὸς
 Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ· Λημνίων δὲ Παρωρεῖται
 πάντες. οἱ δὲ Κυνοῦριοι αὐτόχθονες ἑόντες δοκέουσι
 μῦνοι εἶναι Ἴωνες· ἐκδεδωρίευνται δὲ ὑπὸ τε Ἀρ-
 γείων ἀρχόμενοι καὶ τοῦ χρόνου, ἑόντες Ὀρνεῖται
 καὶ περιόικοι. τούτων ὦν τῶν ἑπτὰ ἔθνέων αἱ λοιπαὶ
 πόλεις, ἀρεξ τῶν κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέσου ἑκατέατο·
 εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι
 ἐμῆδιζον.

Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἴσθμῳ τοιούτῳ πόνῳ συνέστασαν, 74
 ἄτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμον θέοντες, καὶ τῇσι
 νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλα-
 μῖνι ὁμῶς ταῦτα πυνθανόμενοι ἀρρώδεον, οὐκ οὔτω
 περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελο-

πονήσω· ἔως μὲν δὴ αὐτῶν ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστὰς
 σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιούμενοι τὴν Εὐρυ-
 βιάδew ἀβουλίην, τέλος δὲ ἐξερράγη ἐς τὸ μέσον
 σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν
 αὐτῶν, οἱ μὲν ὥς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὸν εἶη
 ἀποπλῶειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ πρὸ
 χώρας δοριαλώτου μένοντας μάχεσθαι· Ἀθηναῖοι
 δὲ καὶ Αἰγινῆται, καὶ Μεγαρέες, αὐτοῦ μένοντας
 75 ἀμύνασθαι. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλῆς, ὡς ἐσσοῦτο
 τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται
 ἐκ τοῦ συνεδρίου· ἐξελθὼν δὲ πέμπει ἐς τὸ στρατό-
 πεδον τὸ Μῆδων ἄνδρα πλοῖω, ἐντειλάμενος τὰ
 λέγειν χρεόν· τῷ οὖνομα μὲν ἦν Σίκιννος· οἰκέτης
 δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων·
 τὸν δὲ ὕστερον τούτων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλῆς
 Θεσπία τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπίες
 πολιήτας, καὶ χρήμασι ὄλβιον· ὃς τότε πλοῖω
 ἀπικόμενος, ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν βαρ-
 βάρων τάδε· “ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων
 λάθρῃ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ φρονέων
 τὰ βασιλέως, καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα
 κατύπερθε γίνεσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα,)
 φράσσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλευόνται
 καταρρωδηκότες· καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας
 ἔργον ἀπάντων ἐξεργάσασθαι, ἣν μὴ περιύδῃτε
 διαδράντας αὐτούς· οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρο-
 νέουσι, οὔτ’ ἐτι ἀντιστήσονται ὑμῖν, πρὸς ἐωυτούς
 τε σφέας ὤψεσθε ναυμαχέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα
 76 φρονέοντας καὶ τοὺς μῆ.” Ὁ μὲν ταῦτά σφι
 σημήνας, ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο· τοῖσι δὲ ὡς πιστὰ
 ἐγίνετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν ἐς τὴν νησίδα
 τὴν Ψυττάλειαν, μεταξὺ Σαλαμίνος τε κειμένην καὶ
 τῆς ἡπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβιβάσαντο·
 τοῦτο δὲ ἐπειδὴ ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν
 τὸ ἀπ’ ἐσπέρης κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλα-
 μῖνα· ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν

Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατείχόν τε μέχρι Μουνυχίης πάντα τὸν πορθμὸν τῇσι νησί· τῶνδε δὲ εἵνεκεν ἀνῆγον τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἑλλησι μὴδὲ φυγέειν ἐξῆν, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι, δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων· ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων, τῶνδε εἵνεκεν, ὥς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων, (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ τῆς ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος,) ἵνα τοὺς μὲν περιποιῶσι, τοὺς δὲ διαφθείρῳσι· ἐποίουν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὥς μὴ πυνθανοῖατο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτὸς, οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες, παραρτέοντο.

Χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὥς οὐκ εἰσὶ 77 ἀληθείες, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειράσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιαύδε πρήγματα ἐσβλέψας·

Ἄλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσαόρου ἱερὸν ἀκτὴν νησὶ γεφυρώσωσι, καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν, ἐλπίδι μαινομένη λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας, διὰ Δίκη σβέσσει κρατερὸν Κόρον, Ἵβριος υἱόν, δεινὸν μαιμῶντα, δοκεῖντ' ἀνὰ πάντα τίθεσθαι. χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίζεται, αἵματι δ' Ἄρης πόντον φοιῖξει. τότε ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἡμᾶρ εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει, καὶ πότνια Νίκη.

ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι, ἀντιλογίης χρησμῶν περί οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω οὔτε παρ' ἄλλων ἐνδέκομαι.

Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγένετο ὠθισμὸς 78 λόγων πολλός· ἤδεσαν δὲ οὐκῶ, ὅτι σφέας περιεκνκλέοντο τῇσι νησὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ', ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρων αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώρην εἶναι. Συνεστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν, ἐξ 79 Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου· τὸν ἐγὼ νενόμικα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήγησι καὶ δικαιοτάτον·

οὗτος ὦν ἡρ στὰς ἐπὶ τὸ συνέδριον, ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλῆα ἔντα μὲν ἑωυτῷ οὐ φίλον ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα· ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῶν παρεόντων κακῶν λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐξεκαλέετο, θέλων αὐτῷ συμμίξαι· προακήκοε δὲ ὅτι σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἴσθμόν· ὡς δὲ ἐξηλθέ οἱ Θεμιστοκλῆς, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε· “ἡμέας στασιάζειν χρεόν ἐστι ἐν τε τῷ ἄλλῳ καιρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, περὶ τοῦ ὁκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται· λέγω δέ τοι, ὅτι ἴσόν ἐστι πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι· ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γενόμενος, ὅτι νῦν, οὐδ’ ἦν θέλωσι, Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἰοί τε ἔσονται ἐκπλῶσαι· περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ· ἀλλ’

80 ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμνηνον.” Ὁ δ’ ἀμείβετο τοῖσδε· “κάρτα τε χρηστὰ διακελεύεαι καὶ εὖ ἡγγειλας· τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος ἦκεις· ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιούμενα ὑπὸ Μήδων· ἔδεε γὰρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες ἔθελον ἐς μάχην κατίστασθαι οἱ Ἕλληνες, ἀέκοντας παραστήσασθαι· σὺ δὲ, ἐπεὶ περ ἦκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι ἄγγελον· ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ ποιούντων τῶν βαρβάρων ταῦτα· ἀλλὰ σφι σήμνηνον αὐτὸς παρελθὼν ὡς ἔχει· ἐπεὰν δὲ σημήνης, ἦν μὲν πείθονται, ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα· ἦν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὁμοῖον ἡμῖν ἔσται· οὐ γὰρ ἔτι διαδρήσονται εἴπερ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ὡς σὺ

81 λέγεις.” Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἦκειν, καὶ μόγις ἐκπλῶσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας· περιέχεσθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω· παραρτέεσθαι τε συνεβούλευε ὡς ἀλεξομένους· καὶ ὁ μὲν, ταῦτα εἶπας, μετεστῆκε· τῶν δὲ αὐτῶν ἐγένετο λόγων ἀμφισβασίη· οἱ γὰρ πλεῖνες

τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπέειθοντο τὰ ἐξαγγελθέντα. Ἀπιστεόντων δὲ τούτων, ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων 82 αὐτομολέουσα τῆς ἡρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμέneos, ἥπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθῆν πάσαν· διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. σὺν δὲ ὦν ταύτῃ τῇ νηὶ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμίνα, καὶ τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτερίσιον τῇ Δημνίῃ, ἐξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἑλλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νῆας· δύο γὰρ δὴ νηῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν.

Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν 83
τῶν Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχή-
σοντες· ἡὼς τε διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν
ἐπιβατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε εὖ ἔχοντα μὲν
ἐκ πάντων Θεμιστοκλῆς· τὰ δὲ ἔπεα ἦν, πάντα
κρέσσω τοῖσι ἥσσοσι ἀντιτιθέμενα. ὅσα δὲ ἐν
ἀνθρώπου φύσι καὶ καταστάσι ἐγγίνεται παραινέσας
δὴ, τούτων τὰ κρέσσω αἰρέεσθαι. καὶ καταπλέξας
τὴν ῥῆσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νῆας. καὶ οὗτοι
μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης ἡ
κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε· ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς
νῆας ἀπάσας οἱ Ἕλληνες. Ἀναγομένοισι δέ σφι 84
αὐτίκα ἐπέκεατο οἱ βάρβαροι· οἱ μὲν δὴ ἄλλοι
Ἕλληνες ἐπὶ πρύμνην ἀνεκρούοντο καὶ ὤκελλον τὰς
νῆας, Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος,
ἐξαναχθεὶς νηὶ ἐμβάλλει· συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς
καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι
Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον· Ἀθηναῖοι μὲν
οὕτω λέγουσι τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχὴν,
Αἰγινῆται δὲ τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν
ἐς Αἶγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν· λέγεται δὲ
καὶ τάδε, ὡς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη· φανέϊσαν
δὲ διακελεύεσθαι ὥστε καὶ ἅπαν ἀκοῦσαι τὸ τῶν
Ἑλλήνων στρατόπεδον, ὀνειδίσασαν πρότερον τάδε·
“ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρούεσθε;”

- 85 Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες· οὗτοι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσίνος τε καὶ ἐσπέρης κέρας· κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους, Ἴωνες· οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα· ἐθελοκάκεον μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὀλίγοι· οἱ δὲ πλεῖνες οὐ. ἔχω μὲν νυν συχνῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξει τῶν νῆας Ἑλληνίδας ἐλόντων· χρῆσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν, πλὴν Θεομήστορος τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦ δὲ εἵνεκα μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε, καταστησάντων τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη, καὶ χώρα οἱ ἐδωρήθη πολλή. οἱ δ' εὐεργέται τοῦ
- 86 βασιλέος ὀροσάγαι καλέονται Περσιστί. Περὶ μὲν νυν τούτους οὕτω εἶχε· τὸ δὲ πλῆθος τῶν νηῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκεραΐζετο, αἱ μὲν ὑπ' Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι αἱ δὲ ὑπὸ Αἰγινήτων· ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ ποιούντων οὐδὲν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἷόνπερ ἀπέβη· καίτοι ἦσαν γε [καὶ ἐγένοντο] ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἐωυτῶν, [ἢ πρὸς Εὐβοίῃ], πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην· ἐδόκεε τε ἕκαστος ἐωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα.
- 87 Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν ἀτρεκέως, ὥς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλείῃ· ἐπειδὴ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπύκετο τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηὺς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νηὸς Ἀττικῆς· καὶ ἡ, οὐκ ἔχουσα διαφυγῆειν· ἔμπροσθε γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νῆες φίλαι ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα· ἔδοξέ οἱ τότε ποιῆσαι, τὸ

καὶ συνήνεικε ποιησάσῃ· διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλίῃ, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου· εἰ μὲν καὶ τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἑόντων, οὐ μέντοι ἔγωγε ἔχω εἰπεῖν, εἴτε ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, εἴτε συνεκύρησε ἢ τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηὺς· ὥς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη, διπλᾶ ἑωυτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο· ὃ τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νηὸς τριήραρχος ὥς εἶδε μιν ἐμβάλλουσιν νηὶ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νῆα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι, ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀποστρέψας πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. Τοῦτο μὲν 88 τοιοῦτο αὐτῇ συνήνεικε γενέσθαι, διαφυγέειν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ, συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένην, ἀπὸ τούτων αὐτὴν μάλιστα εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ· λέγεται γὰρ βασιλέα θεούμενον μαθεῖν τὴν νῆα ἐμβαλοῦσαν· καὶ δὴ τίνα εἶπαι τῶν παρεόντων· “δέσποτα, ὅρᾳς Ἀρτεμισίην, ὥς εὖ ἀγωνίζεται καὶ νῆα τῶν πολεμίων κατέδυσε;” καὶ τὸν ἐπειρεσθαι, εἰ ἀληθὲς ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον; καὶ τοὺς φάναι σαφέως τὸ ἐπίσημον τῆς νηὸς ἐπισταμένους· τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἠπιστέατο εἶναι πολεμίνην· τά τε γὰρ ἄλλα, ὥς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεικε ἐς εὐτυχίην γεγόμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νηὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι· Ξέρξην δὲ εἶπαι λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα· “οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες.” ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἶπαι.

Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς 89 Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξῃ εὖν ἀδελφεὸς, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοί τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων· ἅτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νῆες διεφθειρόντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύ-
II.—20

μενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένειον· τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλείους διεφθείροντο· οἱ γὰρ ὅπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ πρόσθε τῇσι νηυσὶ παριέναι πειρώμενοι, ὥς ἀποδεξόμενός τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλείῃ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φευγούσῃσι περιέπιπτον.

- 90 Ἐγένετο δὲ καὶ τότε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ· τῶν τινες Φοινίκων τῶν αἱ νῆες διεφθάρεατο, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα διέβαλλον τοὺς Ἰωνας, ὥς δι' ἐκείνους ἀπολοῖατο αἱ νῆες, ὥς προδόντων· συνήνεκε ὦν οὕτω, ὥστε Ἰώνων τε τοὺς στρατηγούς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβάλλοντας λαβεῖν τοιόνδε μισθόν· ἔτι τούτων ταῦτα λεγόντων, ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρηκικῇ νηὺς· ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγιναίῃ νηὺς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηκικῶν τὴν νῆα· ἅτε δὴ ἔοντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρηκῖκες, τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἐπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα γενόμενα τοὺς Ἰωνας ἔρρυσατο· ὥς γὰρ εἶδέ σφεας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοινίκας, οἷα ὑπερλυπεόμενός τε καὶ πάντας αἰτιώμενος· καὶ σφεων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι τοὺς ἀμείνονας διαβάλλωσι. (ὅπως γάρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἐωυτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ οὐρεὶ τῷ ἀντίον Σαλαμῖνος τὸ καλεῖται Αἰγάλεως, ἀνεπνυθάνετο τὸν ποιήσαντα· καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τριῆραρχον καὶ τὴν πόλιν.) πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσελάβετο φίλος ἐὼν Ἀριαράμνης, ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν, τούτου τοῦ Φοινικῆίου πάθεος·
- 91 Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοινίκας ἐτράποντο. τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον, Αἰγινῇται, ὑποστάντες ἐν τῷ

πορθμῷ, ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια· οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐκεραίζον τὰς τε ἀντισταμένας καὶ τὰς φευγούσας τῶν νηῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλωοίσας· ὅκως δέ τινες τοὺς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας. Ἐνθαῦτα συνεκύρεον νῆες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώ- 92
κουσα νῆα καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κριοῦ, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ ἥπερ εἶλε τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιαθῶ, τὴν Αἰγιναιήν, ἐπ' ἧς ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχένου, τὸν οἱ Πέρσαι κατακοπέντα ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλεόμενοι· τὸν δὲ περιάγουσα αἷμα τοῖσι Πέρσησι ἤλω νηὺς ἡ Σιδωνίῃ, ὥστε Πυθέην οὕτω σωθῆναι ἐς Αἶγιναν· ὥς δὲ ἐσεῖδε τὴν νῆα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω τὸ σημῆιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος, καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλέα ἐπεκερτόμησε, ἐς τῶν Αἰγινητέων τὸν μηδισμὸν ὀνειδίζων· ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα· οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες περιεγένοντο, φεύγοντες ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν.

Ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων 93
ἄριστα Αἰγινῆται· ἐπὶ δὲ, Ἀθηναῖοι· ἀνδρῶν δὲ Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖοι Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος καὶ Ἀμεινίης Παλληνεύς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε· εἰ μὲν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλέοι ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἰλέ μιν ἢ καὶ αὐτὸς ἤλω· τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι παρακεκέλευστο· πρὸς δὲ, καὶ ἄεθλον ἔκειτο μύρια δραχμαὶ, ὃς ἂν μιν ζώῃν ἔλῃ· δεινὸν γάρ τι ἐποιεῦντο, γυναῖκα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι· αὕτη μὲν δὴ, ὥς πρότερον εἴρηται, διέφυγε· ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν αἱ νῆες περιεγεγόνεσαν ἐν τῷ Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίν- 94
θιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἱστία ἀειράμενον οἷχεσθαι φεύ-

γοντα· ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν, ὡσαύτως οἴχεσθαι· ὥς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμίνης κατὰ τὸ ἱρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφί κέλῃτα θείῃ πομπῇ· τὸν οὔτε πέμψαντα φανῆναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι προσφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι· τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὥς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νηῶν τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλῃτος, λέγειν τάδε· “Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς ναῦς, ἐς φυγὴν ὥρμησαι καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας· οἱ δὲ καὶ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἡρώντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν.” ταῦτα λεγόντων ἀπιστέειν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αἷτις τάδε λέγειν, ὥς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὁμηροὶ ἀποθνήσκειν, ἣν μὴ νικῶντες φαίνονται οἱ Ἕλληνες· οὕτω δὴ ἀποστρέψαντα τὴν νῆα αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους, ἐπ’ ἐξεργασμένοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων· οὐ μέντοι αὐτοὶ γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ’ ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι· μαρτυρεῖ δέ σφί καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς.

95 Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγω τι πρότερον τούτων ἐπεμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ τάδε ἐποίεε· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὀπλιτέων οἱ παρατετάχατο παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμίνης χώρας, γένος ἑόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων, οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας.

96 Ὡς δὲ ἡ ναυμαχία διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἑόντα, ἐτοῖμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην, ἐλπίζοντες τῇσι περιεούσῃσι νηυσὶ ἔτι χρῆσεσθαι βασιλείᾳ· τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ἄνεμος ζέφυρος, ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἡἰόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε ἀποπλῆσαι τὸν χρησμὸν

τόν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ἐξενειχθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐν χρησμῷ Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ, ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, τὸ ἐλελήθῃε πάντας τοὺς Ἑλληνας·

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φρύξουσι.
τοῦτο δὲ ἔμελλε ἀπελάσαντος βασιλέος ἔσεσθαι.

Ξέρξης δὲ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας μή 97
τις τῶν Ἰώνων ὑποθῆται τοῖσι Ἑλλησι, ἣ αὐτοὶ νοήσωσι, πλέειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντες τὰς γεφύρας, καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσει, δρησμὸν ἐβούλευε· θέλων δὲ μὴ ἐπίδηλος εἶναι μήτε τοῖσι Ἑλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ, ἐς τὴν Σαλαμίνα χῶμα ἐπειράτο διαχοῦν· γαυλοὺς τε Φοινικητοὺς συνέδεε, ἵνα ἀντί τε σχεδῆς ἔωσι καὶ τείχεος· ἀρτέετό τε ἐς πόλεμον, ὡς ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὁρέοντες δέ μιν πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα, εὖ ἐπιστέατο ὡς ἐκ παντὸς νόου παρεσκευάσται μένων πολεμήσειν· Μαρδόνιον δ' οὐδὲν τούτων ἐλάνθανε, ὡς μάλιστα ἔμπειρον ἔοντα τῆς ἐκείνου διανοίης.

Ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ἐς 98
Πέρσας ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσάν σφι συμφορὴν. τούτων δὲ τῶν ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὃ τι θάσσον παραγίνεται θνητὸν ἑόν· οὕτω τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεύρηται τοῦτο. λέγουσι γάρ, ὡς ὅσων ἂν ἡ ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδὸς, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι, κατὰ ἡμερησίην ὁδὸν ἐκάστην ἵππος τε καὶ ἀνὴρ τεταγμένος· τοὺς οὔτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νύξ ἐέργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον ἑωυτῷ δρόμον τὴν ταχίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμῶν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἤδη κατὰ ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, κατὰπερ Ἑλλησι ἢ λαμπαδηφορίῃ, τὴν τῷ Ἑφαιστῷ ἐπιτελέουσι. τοῦτο

τὸ δράμημα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήϊον.
 99 Ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὥς
 ἔχοι Ἀθίνας Ξέρξης, ἔτερψε οὕτω δὴ τι Περσέων
 τοὺς ὑπολειφθέντας, ὥς τὰς τε ὁδοὺς μυρσίνη πάσας
 ἐστόρεσαν καὶ ἐθυμίων θυμιάματα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν
 ἐν θυσίησί τε καὶ εὐπαθίησι· ἡ δὲ δευτέρη σφι
 ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα συνέχεε οὕτω, ὥστε τοὺς
 κιθῶνας κατερρήξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ
 ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτίῃ τιθέντες. οὐκ
 οὕτω δὲ περὶ τῶν νηῶν ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι
 ἐποίουν, ὥς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες. καὶ περὶ
 Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα τὸν πάντα μεταξὺ χρόνον
 γενόμενον, μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτὸς σφεας ἀπικόμενος
 ἔπαυσε.

100 Μαρδόνιος δὲ ὀρέων μὲν Ξέρξην συμφορὴν
 μεγάλην ἐκ τῆς ναυμαχίης ποιούμενον, ὑποπτεύων
 δὲ αὐτὸν δρησμὸν βουλευεῖν ἐκ τῶν Ἀθηνέων, φρον-
 τίσας πρὸς ἐωυτὸν ὥς δώσει δίκην ἀναγνώσας βασι-
 λέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ κρέσσον
 εἶη ἀνακινδυνεύσαι ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ
 αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον ὑπὲρ μεγάλων
 αἰωρηθέντα· πλέον μέντοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατε-
 γάσθαι τὴν Ἑλλάδα· λογισάμενος ὦν ταῦτα, προσ-
 ἔφερε τὸν λόγον τόνδε· “δέσποτα, μήτε λυπέο,
 μήτε συμφορὴν μηδεμίαν μεγάλην ποιεῦ τοῦδε
 τοῦ γεγονότος εἵνεκεν πρήγματος· οὐ γὰρ ξύλων
 ἀγὼν ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ’ ἀνδρῶν
 τε καὶ ἵππων· σοὶ δὲ οὔτε τις τούτων τῶν τὸ πᾶν
 σφι ἤδη δοκεόντων κατεργάσθαι ἀποβάς ἀπὸ τῶν
 νεῶν πειρήσεται ἀντιωθῆναι, οὐτ’ ἐκ τῆς ἡπίρου
 τῆσδε· οἳ τε ἡμῖν ἡντιώθησαν, ἔδοσαν δίκας. εἰ μὲν
 νυν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου·
 εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐπισχεῖν, παρέχει ποίειν ταῦτα· μὴ
 δὲ δυσθύμει· οὐ γὰρ ἐστὶ Ἑλλήσι οὐδεμία ἔκδυσις
 μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν ἐποίησαν νῦν τε καὶ πρότερον
 εἶναι σοὺς δούλους. μάλιστα μὲν νυν ταῦτα ποίει· εἰ

δ' ἄρα τοι βεβούλευται αὐτὸν ἀπελαύνοντα ἀπάγειν
τὴν στρατιήν, ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλὴν· σὺ
Πέρσας, βασιλεῦ, μὴ ποιήσῃς καταγελάστους γενέσ-
θαι Ἑλλήσι· οὐδὲν γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι δεδήληται
τῶν πρηγμάτων, οὐδὲ ἐρεῖς ὅκου ἐγενόμεθα ἄνδρες
κακοί· εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Κύπριοί
τε καὶ Κίλικες κακοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς Πέρσας
τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. ἤδη ὦν, ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι
τοι αἰτιοὶ εἰσι, ἐμοὶ πείθεο· εἴ τοι δέδοκται μὴ παρα-
μένειν, σὺ μὲν ἐς ἡθεα τὰ σεωυτοῦ ἀπέλαυνε τῆς
στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν· ἐμὲ δέ σοι χρὴ τὴν
Ἑλλάδα παρασχεῖν δεδουλωμένην, τριήκοντα μυριά-
δας τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον.” Ταῦτα ἀκούσας 191
Ξέρξης ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἦσθη· πρὸς Μαρ-
δόνιον τε, βουλευσάμενος ἔφη ἀποκρινεῖσθαι ὁκότε-
ρον ποιήσει τούτων· ὡς δὲ ἐβουλεύετο ἅμα Περσέων
τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην ἐς συμ-
βουλίην μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο
μόνῃ νοέουσα τὰ ποιητέα ἦν· ὡς δὲ ἀπίκετο ἡ
Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλλους, τοὺς τε
συμβούλους Περσέων καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε
Ξέρξης τάδε· “κελεύει μὲ Μαρδόνιος, μένοντα αὐτοῦ,
πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου· λέγων ὥς μοι Πέρσαι
τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς οὐδενὸς μετὰίτιοι πάθεός
εἰσι, ἀλλὰ βουλομένοισί σφι γένοιτ' ἂν ἀπόδεξις.
ἐμὲ ὦν ἡ ταῦτα κελεύει ποιεῖν, ἡ αὐτὸς ἐθέλει τριή-
κοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ στρατοῦ παρα-
σχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην· αὐτὸν δέ με
κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἡθεα τὰ
ἐμά· σὺ ὦν ἐμοί, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης εὖ
συνεβούλευσας τῆς γενομένης οὐκ ἐῷσα ποιεέσθαι,
νῦν τε συμβούλευσον ὁκότερα ποιέων ἐπιτύχω εὖ
βουλευσάμενος.” Ὁ μὲν ταῦτα συνέβουλεύετο· ἡ 102
δὲ λέγει τάδε· “βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ἔστι συμ-
βουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄριστα· εἵπασαν· ἐπὶ μέντοι
τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι, δοκέει μοι αὐτὸν μὲν σε

ἀπελαύνειν ὀπίσω, Μαρδόνιον δὲ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιήσῃν, αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει· τοῦτο μὲν γὰρ, ἣν καταστρέψῃται τά φησι ἐθέλειν καὶ οἱ προχωρήσῃ τὰ νοέων λέγει, σὸν τὸ ἔργον, ᾧ δέσποτα, γίνεται· οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργάσαντο· τοῦτο δὲ, ἣν τὰ ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, οὐδεμία συμφορὴ μεγάλη ἔσται σέο τε περιέοντος καὶ ἐκείνων τῶν πρηγμάτων περὶ οἶκον τὸν σόν· ἣν γὰρ σύ τε περιῆς καὶ οἶκος ὁ σὸς, πολλοὺς πολλάκις ἀγῶνας δραμέονται περὶ σφέων αὐτῶν οἱ Ἕλληνες· Μαρδονίου δὲ, ἣν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαντες· σὺ δὲ, τῶν εἵνεκα τὸν στόλον ἐποίησω, πυρώσας τὰς Ἀθήνας ἀπελᾶς.”

- 103 Ἦσθη τε δὴ τῇ συμβουλίῃ Ξέρξης· λέγουσα γὰρ ἐπετύγχανε τάπερ αὐτὸς ἐνόεε· οὐδὲ γὰρ, εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμενε ἂν, δοκέειν ἐμοί· οὕτω καταρρωδήκεε· ἐπαινέσας δὲ τὴν Ἀρτεμισίην, ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς παῖδας ἐς Ἐφεσον· νόθοι γὰρ τινες παῖδες εἰ
- 104 συνέσποντο. Συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμότιμον, γένος μὲν ἐόντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν ἐννούχων παρὰ βασιλεί. οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἀλικαρνησσοῦ· ἐν δὲ τοῖσι Πηδάσοισι τούτοις τοιόνδε φέρεται πρῆγμα γίνεσθαι· ἐπεὰν τοῖσι ἀμφικτίοσι πᾶσι, τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλιος, μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπὸν, τότε ἡ ἱρεὴ αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει
- 105 πώγωνα μέγαν· τοῦτο δὲ σφὶ δις ἤδη ἐγένετο. Ἐκ τούτων δὴ τῶν Πηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ἦν· τῷ μεγίστῃ τίσις ἤδη ἀδικηθέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· ἀλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων καὶ πωλεόμενον ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χῖος, ὃς τὴν ζοὴν κατεστήσατο ἀπ’ ἔργων ἀνοσιωτάτων· ὅκως γὰρ κτήσαιο παῖδας εἰδέος ἐπαμμένους, ἐκτόμνων, ἀγυέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἐφεσον χρημάτων μεγάλων·

παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνού-
χοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῶν ἐνορχίων· ἄλλους
τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλούς, ἅτε ποιεύμενος
ἐκ τούτου τὴν ζόην, καὶ δὴ καὶ τούτον· καὶ οὐ γὰρ τὰ
πάντα ἐδυστύχῃ ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν
Σαρδίων παρὰ βασιλέα μετ' ἄλλων δώρων· χρόνου
δὲ προϊόντος, πάντων τῶν εὐνούχων ἐτιμήθη μάλιστα
παρὰ Ξέρῃ. Ὡς δὲ τὸ στράτευμα τὸ Περσικὸν 106
ὄρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἐὼν ἐν Σάρδισι,
ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δὴ τι πρῆγμα ὁ Ἑρμότιμος
ἐς γῆν τὴν Μυσίην, τὴν Χίοι μὲν νέμονται, Ἀταρνεὺς
δὲ καλέεται, εὐρίσκει τὸν Πανιώνιον ἐνθαῦτα· ἐπι-
γνοὺς δὲ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλούς καὶ φιλίους
λόγους, πρῶτα μὲν οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς δι'
ἐκείνον ἔχοι ἀγαθὰ, δεύτερα δὲ οἱ ὑπισχνεύμενος
ἀντὶ τούτων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσῃ, ἣν κομισά-
μενος τοὺς οἰκέτας οἰκὴν ἐκείνην· ὥστε ὑποδεξάμενον
ἄσμενον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον, κομίσαι τὰ
τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα· ὥς δὲ ἄρα πανοικίῃ μιν
περιέλαβε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε· “ὦ πάντων
ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον
κτησάμενε, τί σέ ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐμῶν τις
ἐργάσατο ἢ σέ, ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς
ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶναι; ἐδόκέες τε θεοὺς λήσῃν
οἷα ἐμῆχανῶ τότε· οἷ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ
δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χέρας τὰς ἐμὰς, ὥστε
σε μὴ μέμψασθαι τὴν ἀπ' ἐμέο τοι ἐσομένην δίκην.”
ὥς δὲ οἱ ταῦτα ὠνείδισε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς
ὄψιν, ἠναγκάζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἐωυτοῦ παίδων,
τεσσέρων ὄντων, τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν· ἀναγκαζό-
μενος δὲ ἐποίεε ταῦτα· αὐτοῦ τε, ὥς ταῦτα ἐργάσατο,
οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον· Πανιώνιον μὲν
νυν οὕτω περιῆλθε ἢ τε τίσις καὶ ὁ Ἑρμότιμος.

Ξέρξης δὲ ὥς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε 107
ἀπάγειν ἐς Ἐφεσον, καλέσας Μαρδόνιον ἐκέλευε μιν
τῆς στρατιῆς διαλέγειν τοὺς βούλεται, καὶ ποιέειν

τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἔς τοσοῦτο ἐγίνετο· τῆς δὲ νυκτός, κελεύσαντος βασιλέως τὰς νῆας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπῆγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὥς γάχεος εἶχε ἕκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλεῖ. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστήρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἡπείρου, ταύτας ἔδοξάν τε νῆας εἶναι, καὶ ἔφευγον ἐπὶ πολλόν· χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νῆες εἶεν ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες ἐκομίζοντο.

- 108 Ὡς δὲ ἡμέρην ἐγένετο, ὀρέοντες οἱ Ἕλληνες κατὰ χώραν μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζὸν, ἡλπιζόν καὶ τὰς νῆας εἶναι περὶ Φάληρον· ἐδόκεόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παραρτέοντό τε ὥς ἀλεξήσομενοι· ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐδόκεε ἐπιδιώκειν· τὸν μὲν νυν ναυτικὸν τὸν Ξέρξῳ στρατὸν οὐκ ἐπεῖδον διώξαντες μέχρι Ἄνδρον, ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλῆς μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ νήσων τραπομένους καὶ ἐπιδιώξαντας τὰς νῆας πλώειν ἰθέως ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὰς γεφύρας· Εἰρυνβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτῃ γνώμην ἐτίθετο, λέγων, ὥς εἰ λύσουσι τὰς σχεδίας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφεῖς κακὸν τὴν Ἑλλάδα ἐργάσαιντο· εἰ γὰρ ἀναγκασθεὶς ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρώτο ἂν ἡσυχίην μὴ ἄγειν· ὥς ἄγοντι μὲν οἱ ἡσυχίην, οὔτε τι προχωρεῖν οἶόν τε ἔσται τῶν πρηγμάτων, οὔτε τις κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῶ τέ οἱ ἡ στρατιὴ διαφθαρέεται· ἐπιχειροῦντι δὲ αὐτῷ καὶ ἔργου ἐχομένῳ, πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἶά τε ἔσται προσχωρῆσαι κατὰ πόλιάς τε καὶ κατὰ ἔθνεα, ἧτοι ἀλικομένων γε ἢ πρὸ τούτου ὁμολογεόντων· τροφὴν τε ἔξιν σφέας τὸν ἐπέτειον αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπὸν· ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσῃ· ἐατέον ὦν εἶναι φεύγειν ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγει

ἐς τὴν ἑωυτοῦ· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ περὶ τῆς ἐκείνου
ποιέεσθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἶχοντο
τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρα-
τηγοί. Ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς 109
πλῶειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλῆς, μετα-
βαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους—οὔτοι γὰρ μάλιστα
ἐκπεφευγότεν περιημέκτεον, ὁρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλ-
λήσποντον πλῶειν καὶ ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλλόμενοι,
εἰ ὧλλοι μὴ βουλοίατο—ἔλεγέ σφι τάδε· “καὶ αὐτὸς
ἤδη πολλοῖσι παρεγενόμην, καὶ πολλῶ πλέω ἀκήκοα
τοιαύδε γενέσθαι· ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας,
νενικημένους ἀναμάχεσθαι τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν
προτέρην κακότητα· ἡμεῖς δὲ, (εὖρημα γὰρ εἰρήκαμεν
ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτο
ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι,) μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύ-
γοντας· τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ
θεοὶ τε καὶ ἥρωες, οἱ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἓνα τῆς τε
Ἀσίδης καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦσαι, ἔοντα ἀνόςιόν
τε καὶ ἀτάσθαλον· ὅς τά τε ἱρὰ καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ
ἐποίεετο, ἐμπιπράς τε καὶ καταβάλλων τῶν θεῶν τὰ
ἀγάλματα· ὅς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμαστίγωσε
πέδας τε κατήκε. ἀλλ’ εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ παρεὸν
ἡμῖν, νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντας ἡμέων τε
αὐτῶν ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν οἰκετέων· καὶ τις οἰκίην
τε ἀναπλάσασθω καὶ σπόρον ἀνακῶς ἐχέτω, παν-
τελέως ἀπελάσας τὸν βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔاري
καταπλέωμεν ἐπὶ Ἑλλησπόντου καὶ Ἰωνίης.” ταῦτα
ἔλεγε ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρσέα·
ἵνα, ἣν ἄρα τί μιν καταλαμβάνη πρὸς Ἀθηναίων
πάθος, ἔχῃ ἀποστροφὴν· τάπερ ὦν καὶ ἐγένετο.

Θεμιστοκλῆς μὲν ταῦτα λέγων διέβαλλε· Ἀθη- 110
ναῖοι δὲ ἐπείθοντο· ἐπειδὴ γὰρ, καὶ πρότερον δεδογ-
μένος εἶναι σοφός, ἐφάνη ἔων ἀληθῶς σοφός τε καὶ
εὖβουλος, πάντως ἐτοῖμοι ἦσαν λέγοντι πείθεσθαι.
ὥς δὲ οὔτοί οἱ ἀνεγνωσμένοι ἦσαν, αὐτίκα μετὰ
ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας

πλοῖον, τοῖσι ἐπίστευσε σιγᾶν ἐς πᾶσαν βάσανον ἀπικνεομένοισι τὰ αὐτὸς ἐνετείλατο βασιλεῖ φράσαι· τῶν καὶ Σίκιννος ὁ οἰκέτης αὖτις ἐγένετο· οἱ ἐπεὶ τε ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν κατέμενον ἐπὶ τῷ πλοίῳ, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς παρὰ Ξέρξεα ἔλεγε τάδε· “ἐπεμψέ με Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλῆος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἄριστος καὶ σοφώτατος, φράσοντά τοι, ὅτι Θεμιστοκλῆς ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος ὑπουργεῖν, ἔσχε τοὺς Ἑλληνας τὰς νῆας βουλομένους διώκει καὶ τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ γεφύρας λύνει· καὶ νῆι κατ’ ἡσυχίην πολλὴν κομίζεο.” οἱ μὲν ταῦτα σῆμῃναντες ἀπέπλων ὀπίσω.

- 111 Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ τε σφι ἀπέδοξε μὴτ’ ἐπιδιώκειν ἔτι προσωτέρῳ τῶν βαρβάρων τὰς νῆας, μῆτε ἐπιπλῶειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντάς τὸν πόρον, τὴν Ἀνδρον περικατέατο ἐξελέειν ἐθέλοντες· πρῶτοι γὰρ Ἀνδριοὶ νησιωτέων αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλῆος χρήματα οὐκ ἔδοσαν· ἀλλὰ προῖσχομένου Θεμιστοκλῆος λόγον τόνδε, ὥς ἤκοιεν Ἀθηναῖοι περὶ ἑωυτοὺς ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, Πειθῷ τε καὶ Ἀναγκαίῃν, οὕτω τέ σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα, ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦτα λέγοντες, ὥς κατὰ λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἤκοιεν εὖ· ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἶναι γεωπείνας ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρήστους οὐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ’ αἰεὶ φιλοχωρεῖν, Πενίην τε καὶ Ἀμνηχανίην· καὶ τοῦτων τῶν θεῶν ἐπηβόλους ἔοντας Ἀνδρίους οὐ δώσει χρήματα· οὐδέκοτε γὰρ τῆς ἑωυτῶν ἀδυναμίας τῇ Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι κρέσσω· οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρινάμενοι καὶ οὐ δόντες τὰ χρήματα, ἐπολιορ-
- 112 κέοντο. Θεμιστοκλῆς δὲ, οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίου λόγους, αἷτεε χρήματα διὰ τῶν αὐτῶν ἀγγέλων· χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἀνδρίους ἐχρή-

σατο, λέγων ὥς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεόμενον, ἐπάξει τὴν στρατιὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ πολιορκέων ἐξαιρήσει· λέγων ὦν ταῦτα, συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων· οἱ πυνθανόμενοι τὴν τε Ἄνδρον ὥς πολιορκεῖτο διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα ὥς εἶη ἐν αἴνῃ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δέοντες ταῦτα, ἔπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δὴ τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μόνους· καίτοι Καρυστίοισι γε οὐδὲν τούτου εἴνεκα τοῦ κακοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο· Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἱλασάμενοι διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλῆς μὲν νυν, ἐξ Ἄνδρου ὀρμεώμενος, χρήματα παρὰ νησιωτέων ἐκτέετο λάθρῃ τῶν ἄλλων στρατηγῶν.

Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξεα ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας 113 μετὰ τὴν ναυμαχίην, ἐξέλαυνον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν· ἔδοξε γὰρ καὶ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν προπέμψαι βασιλέα ἅμα δὲ ἀνωρίην εἶναι τοῦ ἔτεος πολεμέειν· χειμερίσαι τε ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. ὥς δὲ ἀπύκατο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρώτους [μὲν Πέρσας] πάντας τοὺς Ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ· (οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος·) μετὰ δὲ, τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους, καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίν· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους τε καὶ Ἰνδοὺς, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὴν ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἴλετο· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἶδεά τε ὑπῆρχε διαλέγων καὶ εἰ τέοισι τι χρηστὸν συνείδεε πεποιημένον. ἐν δὲ, πλείστον ἔθνος Πέρσας αἰρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους· ἐπὶ δὲ, Μήδους· (οὗτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἦσαν τῶν Περσέων ῥώμῃ δὲ ἕσσονες·) ὥστε σύμπαντας τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππέεσι.

Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ Μαρδονίῳ τε τὴν 114

στρατιὴν διέκρινε καὶ Ξέρξης ἦν περὶ Θεσσαλίην, χρηστήριον ἐληλύθει ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα αἰτέειν δίκας τοῦ Λεωνίδεω φόνου, καὶ τὸ διδόμενον ἐξ ἐκείνου δέκεσθαι· πέμπουσι δὴ κήρυκα τὴν ταχίστην Σπαρτιῇται· ὅς ἐπειδὴ κατέλαβε ἐούσαν ἔτι πᾶσαν τὴν στρατιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὅψιν τὴν Ξέρξεω ἔλεγε τάδε· “ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμονιοὶ τέ σε καὶ Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι σφέων τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας ῥυόμενον τὴν Ἑλλάδα.” ὁ δὲ γελάσας τε καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον, ὥς οἱ ἐτύγχανε παρεστώς Μαρδόνιος, δεικνὺς ἐς τοῦτον εἶπε· “τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὁδε δίκας δώσει τοιαύτας οἷας ἐκείνοισι πρέπει.” ὁ μὲν δὴ δεξάμενος τὸ ῥηθὲν ἀπαλλάσσετο.

115 Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν, αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον· καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸν πόρον τῆς διαβάσιος ἐν πέντε καὶ τεσσεράκοντα ἡμέρησι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν μέρος, ὡς εἰπεῖν. ὅκου δὲ πορευόμενοι γινοιάτο, καὶ κατ’ οὔστινας ἀνθρώπους, τὸν τούτων καρπὸν ἀρπάζοντες ἐσιτέοντο· εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὗροιν, οἱ δὲ τὴν ποίην τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην καὶ τῶν δενδρέων τὸν φλοιὸν περιλέποντες, καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων· καὶ ἔλειπον οὐδέν· ταῦτα δ’ ἐποίευν ὑπὸ λιμοῦ· ἐπιλαβὼν δὲ λοιμός τε τὸν στρατὸν καὶ δυσεντερίη, κατ’ ὁδὸν διέφθαιρε· τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτῶν κατέλιπε, ἐπιτάσσων τῇσι πόλισι, ἵνα ἐκάστοτε γίνοιτο ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν· ἐν Θεσσαλίῃ τέ τινας, καὶ ἐν Σίρῃ τῆς Παιονίης, καὶ ἐν Μακεδονίῃ· ἔνθα καὶ τὸ ἵρὸν ἄρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἤλανε, ἀπὼν οὐκ ἀπέλαβε· ἀλλὰ δόντες οἱ Παῖονες τοῖσι Θρηῖξι, ἀπαιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν νεμομένας ἀρπαχθῆναι ὑπὸ τῷ ἄνω Θρηῖκων τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμό-

116 νος εἰκημένων. Ἐνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασι-

λεὺς γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς, Θρηΐξ, ἔργον ὑπερφυῖς ἐργάσατο· ὥς οὐτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῃ ἐκὼν εἶναι δουλεύειν, ἀλλ' οἷχετο ἄνω ἐς τὸ οὐρος τὴν Ῥοδόπην τοῖσί τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο θεήσασθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ· ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν ἀσινέες πάντες, ἐξ ἑόντες, ἐξώρυξε αὐτῶν ὁ πατήρ τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν αἰτίην ταύτην· καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον. Οἱ δὲ Πέρσαι ὥς ἐκ τῆς Θρηΐκης πορευό- 117

μενοι ἀπίκοντο ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι τὸν Ἑλλησποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἀβυδον· τὰς γὰρ σχεδίας οὐκ εὔρον ἔτι ἐντεταμένας, ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος διαλελυμένας. ἐνθαῦτα δὲ κατεχόμενοι, σίτια τε πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχχανον, οὐδένα τε κόσμον ἐμπιπλάμενοι καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον τοῦ στρατοῦ τοῦ περιέοντος πολλοί· οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις.

*Εἶστι δὲ καὶ ἄλλος ὁδε λόγος λεγόμενος, ὥς 118

ἐπειδὴ Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηνέων ἀπύκετο ἐπ' Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορήσει διεχρέετο, ἀλλὰ τὴν μὲν στρατιὴν Ὑδάρνει ἐπιτρέπει ἀπάγειν ἐς τὸν Ἑλλησποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ νηὸς Φοινίσσης ἐπιβὰς, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην· πλώοντα δὲ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίν· καὶ δὴ, μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι, γεμούσης τῆς νηὸς, ὥστε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δέϊμα πεσόντα τὸν βασιλέα, εἶρεσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτηα, εἴ τις ἐστὶ σφι σωτηρίῃ, καὶ τὸν εἶπαι· “δέσποτα, οὐκ ἔστιν οὐδεμία, ἣν μὴ τούτων ἀπαλλαγὴ τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων.” καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα εἶπαι· “ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων βασιλεὺς κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ οἶκε εἶναι ἐμοὶ ἢ σωτηρίῃ.” τὸν μὲν ταῦτα λέγειν· τοὺς δὲ προσκυνέ-

- οντας ἐκπηδέειν ἐς τὴν θάλασσαν· καὶ τὴν νῆα ἐπικουφισθείσαν, οὕτω δὲ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην· ὥς δὲ ἐκβῆναι τάχιστα ἐς γῆν τὸν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχὴν, δωρίσασθαι χρυσῆν στεφάνην τὸν κυβερνήτηα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν
- 119 αὐτοῦ. Οὗτος δὲ ἄλλος λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός, οὔτε ἄλλως οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος· εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω εἰρέθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ἐν μυρίησι γνώμησι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξοον, μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε· τοὺς μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος καταβιβάσαι ἐς κοίλην νῆα, ἑόντας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους, τῶν δ' ἐρετέων, ἑόντων Φοινίκων, ὅκως οὐκ ἂν ἴσον πλήθος τοῖσι Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν, ὥς καὶ πρότερον εἴρηται, ἰδῶ χρεώμενος, ἅμα τῷ
- 120 ἄλλῳ στρατῷ ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Μέγα δὲ καὶ τότε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσω κομιδῇ ἀπικόμενος ἐς Ἀβδηρα, καὶ ξεινίην τέ σφι συνθέμενος, καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκινάκη τε χρυσῆν καὶ τήρη χρυσοπάστῳ· καὶ ὥς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρίται, λέγοντες ἐμοί γε οὐδαμῶς πιστά, πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώνην φείγων ἐξ Ἀθηνέων ὀπίσω, ὥς ἐν ἀδείῃ ἑών· τὰ δὲ Ἀβδηρα ἰδρυταὶ πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου μᾶλλον ἢ τοῦ Στρυμόνος καὶ τῆς Ἡϊόνης ὅθεν δὴ μιν φασὶ ἐπιβῆναι ἐπὶ τὴν νῆα.
- 121 Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ τε οὐκ οἰοί τε ἐγένοντο ἐξελέειν τὴν Ἀνδρον, τραπόμενοι ἐς Κάρυστον καὶ δηϊώσαντες αὐτῶν τὴν χώραν, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα· πρῶτα μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξείλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας· τὴν μὲν ἐς Ἴσθμὸν ἀναθεῖναι, ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν· τὴν δὲ ἐπὶ Σοῦνιον· τὴν δὲ τῷ Αἴαντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμῖνα· μετὰ δὲ τοῦτο διεδάσαντο τὴν ληΐην, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν ἐς Δελφούς· ἐκ τῶν

ἐγένετο ἀνδριάς ἔχων ἐν τῇ χερὶ ἀκρωτήριον νηὸς, ἑὸν μέγαθος δυοκαίδεκα πῆχυν· ἐστήκει δὲ οὗτος τῇ περ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. Πέμ- 122
ψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφοὺς, ἐπει-
ρώτεον τὸν θεὸν κοινῇ, εἰ λελάβηκε πλήρεα καὶ
ἄρεστα τὰ ἀκροθίνια; ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τῶν
ἄλλων ἔφησε ἔχειν, παρ' Αἰγινητέων δὲ οὐ· ἀλλὰ
ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀριστήϊα τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμα-
χίης· Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, ἀνέθεσαν ἀστέρας
χρυσέους, οἱ ἐπὶ ἴστοῦ χαλκέου ἐστᾶσι τρεῖς ἐπὶ τῆς
γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροίσεω κρητῆρος. Μετὰ 123
δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς λήϊης ἔπλωον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸν
Ἴσθμόν, ἀριστήϊα δώσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γενομένῳ
Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον· ὥς δὲ ἀπικόμενοι
οἱ στρατηγοὶ διένεμον τὰς ψήφους ἐπὶ τοῦ Ποσειδέ-
ωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρί-
νοντες ἐκ πάντων· ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτῶν ἐωυτῷ
ἐτίθετο τὴν ψήφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἄριστος
γενέσθαι· δεύτερα δὲ, οἱ πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμι-
στοκλέα κρίνοντες. οἱ μὲν δὴ ἐμουνούντο· Θεμιστο-
κλῆς δὲ δευτερείοισι ὑπερεβάλλετο πολλόν. Οὐ 124
βουλομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ,
ἀλλ' ἀποπλώνοντων ἐκάστων ἐς τὴν ἐωυτῶν ἀκρίτων,
ὅμως Θεμιστοκλῆς ἐβώσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι
ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος ἀνὰ πᾶσαν τὴν
Ἑλλάδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη πρὸς τῶν ἐν
Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς
Λακεδαίμονα ἀπίκητο, θέλων τιμηθῆναι· καὶ μιν
Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ
ἐτίμησαν· ἀριστήϊα μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ,
ἐλαίης στέφανον· σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος, Θεμι-
στοκλεῖ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης· ἐδωρήσαντο δέ
μιν ὄχῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύσαντι· αἰνέσαντες
δὲ πολλὰ, προέπεμψαν ἀπιόντα τριηκόσιοι Σπαρτιη-
τέων λογάδες, οὗτοι οἵπερ ἱππῆες καλέονται, μέχρι
οὐρῶν τῶν Τεγετικῶν. μῦνον δὴ τοῦτον πάντων

- ἀνθρώπων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιῆται προέπεμψαν.
- 125 Ὡς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπῆκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν Θεμιστοκλέος ἐὼν, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, φθόνῳ καταμαργέων ἐνείκεε τὸν Θεμιστοκλέα, τὴν ἐς Λακεδαίμονα ἀπῆλιν προφέρων, ὡς διὰ τὰς Ἀθήνας ἔχει τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἐωυτόν· ὃ δὲ, ἐπεὶ τε οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε· “οὕτω ἔχει τοι· οὐτ' αἰ ἐγὼ, ἐὼν Βελβινίτης, ἐτιμήθην οὕτω πρὸς Σπαρτιητέων· οὐτ' αἶν σὺ, ὦνθρωπε, ἐὼν Ἀθηναῖος.” ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο.
- 126 Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ πρόσθε ἐὼν, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιϊκῶν καὶ μᾶλλον ἔτι γενόμενος, ἔχων ἑξ μυριάδας στρατοῖ τὸν Μαρδόνιος ἐξελέξατο, προέπεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου· ὡς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δὲ ὀπίσω πορευόμενος κατὰ τὴν Παλλήνην ἐγίνετο, αἶτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδονίην, καὶ οὐδέν κω κατεπέιγοντος ἤκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἐδικαίου, ἐντυχὰν ἀπεστεῶσι Ποτιδαῖηταισι, μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαί σφεας· οἱ γὰρ Ποτιδαῖηται, ὡς βασιλεὺς παρεξεληλάκεε καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς δὲ καὶ ὅλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτιδαίην.
- 127 Ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε· εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων· ἐπεὶ δὲ σφεας εἶλε πολιορκέων, κατέσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην· τὴν δὲ πόλιν παραδιδού Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν, καὶ τῷ Χαλκιδικῷ γένει· καὶ οὕτω Ὀλυνθον Χαλκιδέες
- 128 ἔσχον. Ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτάβαζος τῇ Ποτιδαίῃ ἐντεταμένως προσεῖχε· προσέχοντι δὲ οἱ προ-

θύμῳ συντίθεται προδοσίην Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός· ὄντινα μὲν τρόπον ἀρχὴν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οὐ γὰρ ὦν λέγεται· τέλος μέντοι τοιαύδε ἐγένετο· ὅπως βυβλίον γράψειε ἢ Τιμόξεινος, ἐθέλων παρὰ Ἀρτάβαζον πέμψαι, ἢ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, τοξεύματος παρὰ τὰς γλυφίδας περιελίξαντες καὶ πτερώσαντες τὸ βυβλίον, ἐτόξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπαῖστος δὲ ἐγένετο ὁ Τιμόξεινος προδιδούς τὴν Ποτίδαιαν· τοξεύων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἀμαρτῶν τοῦ χωρίου τούτου, βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιήτεω τὸν ὦμον· τὸν δὲ βληθέντα περιέδραμε ὄμιλος, οἳ φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ· οἱ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βυβλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς· παρὴν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίᾳ· τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ἐπιλεξαμένοισι τὸ βυβλίον καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προδοσίης, ἔδοξε μὴ καταπλέξαι Τιμόξεινον προδοσίᾳ, τῆς Σκιωναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομιζοίατο εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται· ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπαῖστος ἐγεγόνεε. Ἀρταβάξω δὲ ἐπειδὴ πολιορ- 129
κέοντι ἐγεγόνεσαν τρεῖς μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν· ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τέναγος γενόμενον, παρήϊσαν ἐς τὴν Παλλήνην· ὡς δὲ τὰς δύο μὲν μοίρας διοδοιπορήκεσαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἦσαν, τὰς διελθόντας χρῆν ἔσθω εἶναι ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐδ' αὖ κω, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γινομένη. οἱ μὲν δὴ νέειν αὐτῶν οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο· τοὺς δὲ ἐπισταμένους οἱ Ποτιδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. αἴτιον δὲ λέγουσι οἱ Ποτιδαιῆται τῆς τε ῥιχῆς καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθος γενέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδῶνος ἐς τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἠσέβησαν οὗτοι τῶν Περσέων τοῖπερ καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς

θαλάσσης· αἴτιον δὲ τοῦτο λέγοντες, εὖ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι. τοὺς δὲ περιγενομένους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον. οὗτοι μὲν οἱ προπέμψαντες βασιλέα οὕτω ἔπρηξαν.

- 130 Ὁ δὲ ναυτικὸς ὁ Ξέρξεω περιγενόμενος, ὥς προσέμιξε τῇ Ἀσίῃ φεύγων ἐκ Σαλαμίνας, καὶ βασιλέα τε καὶ τὴν στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ἐς Ἀβυδον, ἐχειμέριζε ἐν Κύμῃ· ἔαρος δὲ ἐπιλάμψαντος, πρῶτος συνελέγετο ἐς Σάμον· αἱ δὲ τῶν νηῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ. Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῖνες ἐπεβάτευν· στρατηγοὶ δέ σφι ἐπῆλθον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταύντης ὁ Ἀρταχαιίου· συνῆρχε δὲ τούτοις καὶ ἀδελφιδέος, αὐτοῦ Ἀρταύντεω προσελομένου, Ἰθαμίτρης. ἅτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ προήϊσαν ἀνωτέρω τὸ πρὸς ἑσπέρης, οὐδ' ἐπηνάγκαζε οὐδεὶς· ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι, ἐφύλασσαν τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῆ, νῆας ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τριηκοσίας. οὐ μὲν οὐδὲ προσεδέκοντο τοὺς Ἕλληνας ἐλεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἀποχρήσειν σφι τὴν ἐωυτῶν φυλάσσειν· σταθμεύμενοι ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμίνας, ἀλλ' ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο· κατὰ μὲν νυν τὴν θάλασσαν ἐσσωμένοι ἦσαν τῷ θυμῷ, πεζῇ δὲ ἐδόκεον πολλὸν κρατήσειν τὸν Μαρδόνιον· ἐόντες δὲ ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δυναί-
ατο κακὸν τοὺς πολεμίους ποιεῖν, ἅμα δὲ καὶ ὠτακούστων ὅκη πεσέεται τὰ Μαρδονίου πρήγματα.
- 131 Τοὺς δὲ Ἕλληνας τό τε ἔαρ γινόμενον ἤγειρε καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν δὴ πεζὸς οὐκ ὡς συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκητο ἐς Αἴγιναν, νῆες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν· στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Ἰπποκρατίδεω, τοῦ Λευτυχίδεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ Ἀρχιδήμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεος, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Προ-

κλέος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἐὼν τῆς ἐτέρης οἰκίης τῶν βασιλέων. οὗτοι πάντες, πλὴν τῶν δυῶν τῶν μετὰ Λευτυχίδεα πρώτων καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι, βασιλέες ἐγένοντο Σπάρτης· Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος. Ὡς δὲ 132 παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰάνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· εἰ καὶ ἐς τὴν Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων ἀπικόμενοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν Ἰωνίην· τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιληίδεω ἦν· οἱ στασιῶταί σφι γενόμενοι, ἐπεβούλευον θάνατον Στράττι τῷ Χίου τυράννῳ, ἐόντες ἀρχὴν ἐπτά· ἐπιβουλεύοντες δὲ ὡς φανεροὶ ἐγένοντο, ἐξενείκαντος τὴν ἐπιχείρησιν ἑνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποὶ, ἐξ ἐόντες, ὑπεξέσχον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην τε ἀπίκοντο καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ προήγαγον αὐτοὺς μόγισ μέχρι Δήλου· τὸ γὰρ προσωτέρω πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι Ἑλλησι, οὔτε τῶν χώρων ἐοῦσι ἐμπείροισι, στρατιῆς τε πάντα πλέα ἐδόκεε εἶναι· τὴν δὲ Σάμον ἐπιστέατο δόξῃ καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν· συνέπιπτε δὲ τοιοῦτο, ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἐσπέρης ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλῶσαι, καταρρωδηκότας· τοὺς δὲ Ἑλληνας, χρηζίζόντων Χίων, τὸ πρὸς ἡῷ κατωτέρω Δήλου· οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσε σφεων.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλων ἐς τὴν Δήλον· Μαρ-133 δόνιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενος, ἔπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπέα γένος, τῷ οὖνομα ἦν Μῦς, ἐντειλάμενος πανταχῇ μιν χρυσόμενον ἐλθεῖν τῶν οἰά τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι. ὃ τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθέειν πρὸς τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐνετέλλετο, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐ γὰρ ὧν λέγεται· δοκέω δ' ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων, καὶ οὐκ ἄλλων πέρι

- 134 πέμψαι. Οὗτος ὁ Μῦς ἔς τε Λεβιάδειαν φαίνεται ἀπικόμενος, καὶ μισθῷ πείσας τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα καταβῆναι παρὰ Τροφώνιον, καὶ ἔς Ἀβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον· καὶ δὴ καὶ ἔς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκητο, τοῦτο μὲν τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο· (ἔστι δὲ, κατάπερ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι)· τοῦτο δὲ ξεινόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας κατεκόμισε ἐς Ἀμφιάρεω. Θηβαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι, διὰ τὸδε· ἐκέλευσέ σφεας ὁ Ἀμφιάρεως διὰ χρηστηρίων ποιεύμενος ὁκότερα βούλονται ἐλέσθαι τούτων, ἐωυτῷ ἢ ἅτε μάντι χρέεσθαι, ἢ ἅτε συμμάχῳ τοῦ ἐτέρου ἀπεχομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἵλοντο εἶναι· διὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ
- 135 αὐτόθι ἐγκατακοιμηθῆναι. Τόδε δὲ θῶμά μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται ὑπὸ Θηβαίων· ἐλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρώπέα Μῦν, περιστρωφόμενον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τοῦ Πτώου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος· τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν καλέεται μὲν Πτώον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαΐδος λίμνης πρὸς οὐρεῖ, ἀγχοτάτῳ Ἀκραιφνίης πόλιος· ἐς τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐπεὶ τε παρελθεῖν τὸν καλεόμενον τοῦτον Μῦν, ἐπεσθαί οἱ τῶν ἀστῶν αἰρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ὡς ἀπογραφομένους τὰ θεσπιεῖν ἔμελλε· καὶ πρόκατε τὸν πρόμαντιν βαρβάρῳ γλώσση χρᾶν· καὶ τοὺς μὲν ἐπομένους τῶν Θηβαίων ἐν θώματι ἔχσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης ἀντὶ Ἑλλάδος, οὐδὲ ἔχειν ὃ τι χρήσονται τῷ παρεόντι πρήγματι· τὸν δὲ Εὐρώπέα Μῦν ἐξαρπάσαντα παρ' αὐτῶν τὴν ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γράφειν ἐς αὐτήν· φάναι δὲ Καρίῃ μιν γλώσση χρᾶν· συγγραφάμενον δὲ οἴχεσθαι ἀπιόντα ἐς Θεσσαλίην.
- 136 Μαρδόνιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὃ τι δὴ ἦν λέγοντα τὰ χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἔπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδύνα· ἅμα μὲν ὅτι οἱ προσκηδέες οἱ Πέρσαι ἦσαν· (Ἀλεξ-

άνδρου γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγεγόνεε Ἀμύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὐνομα τοῦ μητροπάτορος· τῷ δὴ ἐκ βασιλέως τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι·) ἅμα δὲ ὁ Μαρδόνιος, πυθόμενος ὅτι πρόξενός τε εἶη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε· τοῖς γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα προσκτῆσθαι, λεῶν τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον, τά τε κατὰ τὴν θάλασσαν συντυχόντα σφί παθήματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἐπίστατο· τούτων δὲ προσγενομένων, κατήλπιζε εὐπετέως τῆς θαλάσσης κρατήσειν, τάπερ ἂν καὶ ἦν· πεζῇ τε ἐδόκεε πολλὸν εἶναι κρέσσω· οὕτω τε ἐλογίζετο κατύπερθε οἱ τὰ πρήγματα ἔσεσθαι [τῶν Ἑλληνικῶν.] τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγοι, συμβουλευόντα σύμμαχον τὸ Ἀθηναῖον οἱ ποιήσασθαι· τοῖσι δὴ πειθόμενος ἔπεμπε.

Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἑβδομος γενέτωρ 137
Περδίκκης ἐστὶ, ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε· ἐξ Ἀργεος ἔφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τῶν Τημενοῦ ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφοὶ, Γανάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν· ἐνθαῦτα δὲ ἐθήτεον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὁ μὲν ἵππους νέμων, ὁ δὲ βοῦς, ὁ δὲ νεώτατος αὐτῶν Περδίκκης τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων· ἦσαν δὲ τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀσθενέες χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δῆμος· ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέως αὐτὴ τὰ σιτία σφί ἔπεσσε· ὅκως δὲ ὀπτῶτο ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ θητὸς Περδίκκew, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ· ἐπεὶ δὲ αἰεὶ τῷτο τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς· τὸν δὲ ἀκούσαντα ἐσῆλθε αὐτίκα, ὡς εἶη τέρας καὶ φέροι ἐς μέγα τι· καλέσας δὲ τοὺς θήτας, προηγόρευέ σφί ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ· οἱ δὲ τὸν μισθὸν

ἔφασαν δίκαιοι εἶναι ἀπολαβόντες, οὕτω ἐξιέναι· ἐν-
 θαῦτα ὁ βασιλεὺς τοῦ μισθοῦ περὶ ἀκούσας, ἦν γὰρ
 κατὰ τὴν καπνοδόκην εἰς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος,
 εἶπε θεοβλαβῆς γενόμενος· “μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ
 ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι” δείξας τὸν ἥλιον. ὁ
 μὲν δὴ Γανάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος, οἱ πρεσβύτεροι,
 ἕστασαν ἐκπεπληγμένοι, ὥς ἤκουσαν ταῦτα· ὁ δὲ
 παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας τάδε· “δε-
 κόμεθα, ὦ βασιλεῦ, τὰ διδοῖς” περιγράφει τῇ μα-
 χαίρῃ εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον· περιγράψας
 δὲ, εἰς τὸν κόλπον τρις ἀρυσάμενος τοῦ ἡλίου, ἀπαλ-
 138 λάσσετο αὐτός τε καὶ οἱ μετ’ ἐκείνου. Οἱ μὲν δὴ
 ἀπήϊσαν· τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρέδρων
 οἷόν τι χρῆμα ποιήσῃε ὁ παῖς, καὶ ὥς σὺν νόφ κείνων
 ὁ νεώτατος λάβοι τὰ διδόμενα· ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας,
 καὶ ὄξυνθεις, πέμπει ἐπ’ αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας.
 ποταμὸς δέ ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ
 τούτων τῶν ἀνδρῶν ἀπ’ Ἀργεὸς ἀπόγονοι σωτήρια·
 οὗτος, ἐπεὶ τε διέβησαν οἱ Τημενίδαι, μέγας οὕτω
 ἐρρῦν ὥστε τοὺς ἱππέας μὴ οἶους τε γενέσθαι διαβή-
 ναι. οἱ δὲ, ἀπικόμενοι εἰς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης,
 οἴκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω
 τοῦ Γορδίου· ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἐν
 ἕκαστον ἔχον ἐξήκοντα φύλλα, ὁδμῇ τε ὑπερφέροντα
 τῶν ἄλλων. ἐν τούτοις καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποις
 ἡλῶ, ὥς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων· ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων
 οὖρος κέεται, Βέρμιον οὖνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος.
 ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενοι, ὥς ταύτην ἔσχον, κατεστρέ-
 139 φοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην. Ἀπὸ τούτου δὴ
 τοῦ Περδίκκew Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγεγόνεε. Ἀμύντεw
 παῖς ἦν Ἀλέξανδρος· Ἀμύντης δὲ Ἀλκέτεw· Ἀλ-
 κέτεw δὲ πατὴρ ἦν Ἀέροπος· τοῦ δὲ Φίλιππος·
 Φιλίππου δὲ Ἀργαῖος· τοῦ δὲ Περδίκκης ὁ κτησά-
 μενος τὴν ἀρχήν. ἐγεγόνεε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος
 ὁ Ἀμύντεw.

140 Ὡς δὲ ἀπίκητο εἰς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ

Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε· “ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει· ἐμοὶ ἀγγελίῃ ἤκει παρὰ βασιλέος λέγουσα οὕτω· Ἀθηναίοισι τὰς ἀμαρτάδας τὰς ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων γενομένας πάσας μετήμι· νῦν τε ὧδε, Μαρδόνιε, ποίεε· τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφι ἀπόδος· τοῦτο δὲ, ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐλέσθων αὐτοὶ ἦντινα ἂν ἐθέλωσι ἐόντες αὐτόνομοι· ἰρά τε πάντα σφι, ἦν δὴ βούλωνται γε ἐμοὶ ὁμολογέειν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρησα. τούτων δὲ ἀπιγμένων, ἀναγκαίως ἔχει μοι ποίεειν ταῦτα, ἦν μὴ τὸ ὑμέτερον ἀντίον γένηται· λέγω δὲ ὑμῖν τάδε· νῦν τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλεῖ ἀνταειρόμενοι; οὔτε γὰρ ἂν ὑπερβάλαισθε οὔτε οἰοί τε ἐστὲ ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον· εἶδετε μὲν γὰρ τῆς Ξέρξῳ στρατηλασίης τὸ πλήθος καὶ τὰ ἔργα· πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρ’ ἐμοὶ ἐοῦσαν δύναμιν· ὥστε καὶ ἦν ἡμέας ὑπερβάλῃσθε, καὶ νικήσητε, (τοῦπερ ὑμῖν οὐδεμία ἐλπίς εἶπερ εὖ φρονέετε,) ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὦν βούλεσθε παρισεύμενοι βασιλεῖ, στέρεσθαι μὲν τῆς χώρας, θέειν δὲ αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν· ἀλλὰ καταλύσασθε· παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι, βασιλέος ταύτῃ ὠρμημένου. ἔστε ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαιχμίην συνθέμενοι ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρδόνιος μὲν ταῦτα, ὦ Ἀθηναῖοι, ἐνετείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑμέας· ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἐούσης ἐξ ἐμεῖ οὐδὲν λέξω· (οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε·) προσχρηίζω δὲ ὑμέων, πείθεσθαι Μαρδονίῳ· ἐνορέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἰοισί τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Ξέρξῃ· (εἰ γὰρ ἐνῶρων τοῦτο ἐν ὑμῖν, οὐκ ἂν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον ἔχων λόγους τούσδε·) καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἀνθρωπον ἢ βασιλέος ἐστὶ, καὶ χεὶρ ὑπερμήκης· ἦν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογίσητε, μεγάλα προτείνόντων ἐπ’ οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων, ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων αἰεὶ τε φθειρομένων μούνων, ἐξαίρετόν τι μεταίχμιον τὴν γῆν κεκτημένων· ἀλλὰ

πειθέσθε· πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεὺς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἁμαρτάδας ἀπιεῖς ἐθέλει φίλος γενέσθαι.”

- 141 Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε· Λακεδαιμόνιοι δὲ πυθόμενοι ἦκειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας ἐς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων, ὥς σφεας χρεόν ἐστι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε ἔδεισαν μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα τέ σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους· καὶ δὴ συνέπιπτε ὥστε ὁμοῦ σφέων γίνεσθαι τὴν κατάστασιν· ἐπανέμειναν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι διατρίβοντες, εὖ ἐπιστάμενοι ὅτι ἔμελλον Λακεδαιμόνιοι πεύσεσθαι ἥκοντα παρὰ τοῦ βαρβάρου ἄγγελον ἐπ’ ὁμολογίῃ, πυθόμενοί τε πέμψειν κατὰ τάχος ἀγγέλους· ἐπίτηδες ὦν ἐποίουν, ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λακε-
- 142 δαιμονίοισι τὴν ἐωυτῶν γνώμην. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, διαδεξάμενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι· “ἡμέας δὲ ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομένους ὑμέων, μήτε νεώτερον ποιεῖν μηδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα, μήτε λόγους ἐνδέκεσθαι παρὰ τοῦ βαρβάρου· οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς οὔτε κόσμον φέρον οὔτε γε ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ διὰ πάντων ἦκιστα, πολλῶν εἵνεκα· ἐγείρατε γὰρ τόνδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς, οὐδὲν ἡμέων βουλομένων, καὶ περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγένετο· νῦν δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα· ἄλλως τε τούτων ἀπάντων αἰτίους γένεσθαι δουλοσύνης τοῖσι Ἑλλησι Ἀθηναίους, οὐδαμῶς ἀνασχετόν· οἷτινες αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων· πιεζυμένοισι μέντοι ὑμῖν συναχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστερηθήητε διξῶν ἤδη καὶ ὅτι οἰκοφθόρησθε χρόνον ἤδη πολλόν· ἀντὶ τούτων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναϊκάς τε καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα πάντα ἐπιθρέψειν, ἔστ’ ἂν ὁ πόλεμος ὅδε συνεστήκη.

μὴ δὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ, λείνας τὸν Μαρδονίου λόγον· τούτῳ μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστὶ· τύραννος γὰρ ἐὼν τυράνῳ συγκατεργάζεται· ὑμῖν δέ γε οὐ ποιητέα, εἴπερ εὖ τυγχάνετε φρονέοντες, ἐπισταμένοισι ὡς βαρβάροισι ἐστι οὔτε πιστὸν οὔτε ἀληθὲς οὐδέν.” ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι.

Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο 143
τάδε· “καὶ αὐτοὶ τοῦτό γε ἐπιστάμεθα, ὅτι πολλὰ πλῆσιν ἐστὶ τῷ Μήδῳ δύναμις ἥπερ ἡμῖν· ὥστε οὐδὲν δέει τοῦτό γε ὀνειδίζειν· ἀλλ’ ὅμως ἐλευθερίῃς γλιχόμενοι ἀμυνέμεθα οὕτω ὅπως ἂν καὶ δυνώμεθα· ὁμολογῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπείθειν, οὔτε ἡμέας πεισόμεθα. νῦν δὲ ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ, ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ’ ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἢ τῇπερ καὶ νῦν ἔρχεται, μήκοτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ· ἀλλὰ θεοῖσι τε συμμάχοισι πίσυνοί μιν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι καὶ τοῖσι ἡρώσι· τῶν ἐκείνος οὐδεμίαν ὅπιν ἔχων, ἐνέπρησε τοὺς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σὺ τε τοῦ λοιποῦ λόγους ἔχων τοιοῦσδε μὴ ἐπιφαίνεο Ἀθηναίοισι, μηδὲ δοκέων χρηστὰ ὑπουργεῖν ἀθέμιστα ἔρδειν παραίνεε· οὐ γάρ σε βουλόμεθα οὐδὲν ἄχαρι πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν, ἔοντα πρόξεινόν τε καὶ φίλον.” Πρὸς μὲν 144
Ἀλέξανδρον ταῦτα ὑπεκρίναντο· πρὸς δὲ τοῖς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλους τάδε· “τὸ μὲν δεῖσαι Λακεδαιμονίους μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ, κάρτα ἀνθρωπῆιον ἦν· ἀτὰρ αἰσχροῦς γε οἶκατε, ἐξεπιστάμενοι τῶν Ἀθηναίων τὸ φρόνημα, ἀρρωδηῖσαι· ὅτι οὔτε χρυσός ἐστι γῆς οὐδαμόθι τοσούτος οὔτε χώρα κάλλει καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι ἐθέλοισιν ἂν μηδίσαντες καταδουλῶσαι τὴν Ἑλλάδα· πολλά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ διακωλύοντα ταῦτα μὴ ποιεῖν, μηδ’ ἦν ἐθέλωμεν· πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε καὶ συγκεχωσμένα· τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τιμωρεῖν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον,

ἥπερ ὁμολογέειν τῷ ταῦτα ἐργασαμένῳ· αὐτὶς δὲ, τὸ Ἑλληνικὸν ἐὼν ὁμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν ἰδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι, ἡθεὰ τε ὁμότροπα· τῶν προδότας γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἂν εὖ ἔχοι. ἐπίστασθέ τε οὕτω, εἰ μὴ καὶ πρότερον ἐτυγχάνετε ἐπιστάμενοι· ἔστ' ἂν καὶ εἰς περιῇ Ἀθηναίων, μηδαμὰ ὁμολογήσοντας ἡμέας Ξέρῃ· ὑμέων μέντοι ἀγάμεθα τὴν προνοίην τὴν ἐς ἡμέας ἔχουσαν, ὅτι προείδετε ἡμέων οἰκοφθορημένων οὕτω, ὥστε ἐπιθρέψαι ἐθέλειν ἡμέων τοὺς οἰκέτας· καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλήρωται· ἡμέες μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω ὅκως ἂν ἔχωμεν, οὐδὲν λυπέοντες ὑμέας· νῦν δὲ, ὡς οὕτω ἐχόντων, στρατιὴν ὡς τάχιστα ἐκπέμπετε· ὡς γὰρ ἡμέες εἰκάζομεν, οὐκ ἐκὰς χρόνου παρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμετέραν, ἀλλ' ἐπειδὰν τάχιστα πύθηται τὴν ἀγγελίην ὅτι οὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκείνος ἡμέων προσεδέετο. πρὶν ὧν παρῆναι ἐκείνον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἡμέας καιρὸς ἐστὶ προσβωθῆσαι ἐς τὴν Βοιωτίην." οἱ μὲν, ταῦτα ὑποκριναμένων Ἀθηναίων ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην.

is
 To read that speech alone as worth
 all the labour of learning Greek

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

ΜΑΡΔΟΝΙΟΣ δὲ, ὥς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξ- 1
ανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὀρμηθεὶς ἐκ
Θεσσαλίας ἤγε τὴν στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθή-
νας· ὅκου δὲ ἐκάστοτε γίνοιτο, τούτους παρελάμβανε.
τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἡγεομένοισι οὔτε τὰ πρὸ τοῦ
πεπρηγμένα μετέμελε οὐδὲν, πολλῶ τε μᾶλλον
ἐπῆγον τὸν Πέρσην· καὶ συμπροέπεμψέ τε Θώρηξ
ὁ Ληρισσαῖος Ξέρξεα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ
φανερῶ παρῆκε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπεὶ 2
δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ
Θηβαῖοι κατελόμβανον τὸν Μαρδόνιον καὶ συνε-
βούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὡς οὐκ εἴη χῶρος ἐπιτηδεώ-
τερος ἐνστρατοπεδεύεσθαι ἐκείνου· οὐδὲ ἔων ἰέναι
ἐκαστέρῳ, ἀλλ' αὐτοῦ ἰζόμενον ποιέειν ὅκως ἀμαχητὶ
τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψῃται. “κατὰ μὲν γὰρ
τὸ ἰσχυρὸν Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἵπερ καὶ
πάρος ταῦτα ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι
καὶ ἅπασι ἀνθρώποισι· εἰ δὲ ποιήσεις τὰ ἡμεῖς
παραινόμεν,” ἔφασαν λέγοντες, “ἕξεις ἀπόνως
ἅπαντὰ τὰ κείνων βουλεύματα· πέμπε χρήματα ἐς
τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλεσι· πέμπων
δὲ, τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις· ἐνθεῦτεν δὲ τοὺς μὴ τὰ
σὰ φρονέοντας ῥῆϊδίως μετὰ τῶν στασιωτῶν κατα-
στρέψῃς.” οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ 3
ἐπείθετο, ἀλλὰ οἱ δεινὸς τις ἐνέστακτο ἡμερος τὰς
Ἀθήνας δεύτερα ἐλέειν· ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνωμοσύνης,

ἅμα δὲ πυρσοῖσι διὰ νήσων ἐδόκεε βασιλεῖ δηλώσειν
 εἶναι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὃς οὐδὲ τότε
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους,
 ἀλλ' ἐν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐπυνθάνετο
 εἶναι, ἐν τε τῇσι νηυσὶ· αἰρέει τε ἐρῆμον τὸ ἄστυ.
 ἡ δὲ βασιλέως αἵρεσις ἐς τὴν ὑστεραίην τὴν Μαρδο-
 νίου ἐπιστρατητὴν δεκάμηνος ἐγένετο.

4 Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνησι ἐγένετο ὁ Μαρδόνιος, πέμπει
 ἐς Σαλαμῖνα Μουρυχίδην ἄνδρα Ἑλλησπόντιον,
 φέροντα τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ
 Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρθμευσε. ταῦτα
 δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστελλε, προέχων μὲν τῶν Ἀθη-
 ναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δὲ σφεας ὑπήσειν
 τῆς ἀγνωμοσύνης, ὥς δοριαλώτου εἰσότης πάσης τῆς
 Ἀττικῆς χώρας καὶ εἰσότης ἥδη ὑπ' ἐωυτῷ· τούτων
 μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μουρυχίδην ἐς Σαλαμῖνα.

5 Ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐπὶ τὴν βουλὴν, ἔλεγε τὰ παρὰ
 Μαρδονίου· τῶν δὲ βουλευτῶν Λυκίδης εἶπε γνώ-
 μην, ὥς οἱ ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι δεξαμένους τὸν λόγον
 τὸν σφι Μουρυχίδης προφέρει, ἐξενεῖκαι ἐς τὸν
 δῆμον· ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴ
 τε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου εἴ τε οἱ
 καὶ ταῦτα εἰς ἀνδαν· Ἀθηναῖοι δὲ αὐτίκα δεινὸν ποιη-
 σάμενοι, οἳ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὥς
 ἐπίθοντο, περιστάντες Λυκίδεα κατέλευσαν βάλλον-
 τες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μουρυχίδα ἀπέπεμψαν
 ἄσινέα· γενομένου δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ
 τὸν Λυκίδα, πυνθάνονται τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες
 τῶν Ἀθηναίων· διακελευσαμένη δὲ γυνὴ γυναικί, καὶ
 παραλαβοῦσα, ἐπὶ τὴν Λυκίδεω οἰκίην ἥϊσαν αὐτο-
 κελές, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν αὐτοῦ τὴν γυναῖκα
 κατὰ δὲ τὰ τέκνα.

6 Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὧδε·
 ἕως μὲν προσεδέκοντο τὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου
 στρατὸν ἥξειν τιμωρήσοντά σφι, οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ
 Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερα τε καὶ σχολαίτερα

ἐποίεον, ὃ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπέξεκομίσαντό τε πάντα καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα· ἐς Λακεδαίμονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι περιεῖδον ἐμβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' οὐ μετὰ σφεων ἠντίασαν ἐς τὴν Βοιωτίν, ἅμα δὲ ὑπομνήσοντας ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλοῦσι δώσειν· προεῖπαί τε, ὅτι εἰ μὴ ἀμυνεῦσι Ἀθηναίοισι, ὥς καὶ αὐτοὶ τινα ἁλεωρὴν εὐρήσονται. οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὄρταζόν τε τοῦτον τὸν χρόνον καὶ σφι ἦν Ἰακίνθια· περὶ πλείστου δ' ἦγον τὰ τοῦ θεοῦ πορσύνειν· ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφι τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον· καὶ ἤδη ἐπάλξεις ἐλάμβανε.

Ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι 7 οἱ ἀπ' Ἀθηναίων ἅμα ἀγόμενοι ἔκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλαταιέων, ἔλεγον τάδε ἐπελθόντες ἐπὶ τοὺς ἐφόρους· “ἔπεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν βασιλεὺς ὁ Μήδων, τοῦτο μὲν τὴν χώραν ἀποδιδού, τοῦτο δὲ συμμάχους ἐθέλει ἐπ' ἴσῃ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι, ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης· ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώραν πρὸς τῇ ἡμετέρῃ διδόναι τὴν ἂν αὐτοὶ ἐλώμεθα, ἡμεῖς δὲ Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες καὶ τὴν Ἑλλάδα δεινὸν ποιούμενοι προδούναί, οὐ καταινέσαμεν, ἀλλὰ ἀπειπάμεθα, καίπερ ἀδικεόμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ καταπροδιδόμενοι, ἐπιστάμενοί τε ὅτι κερδαλεώτερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ περ πολεμέειν· οὐ μὲν οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἐκόντες εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἀπ' ἡμέων οὕτω ἀκίβδηλον ἐὼν νέμεται ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας· ὑμεῖς δὲ, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην· τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεὶ τε ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα σαφώς, ὅτι οὐδαμὰ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ διότι τεῖχος ὑμῖν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλαυνόμενον ἐν τέλει ἐστι, καὶ δὴ λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέεσθε· συνθέμενοί τε ἡμῖν τὴν Πέρσῃν

ἀντιώσεσθαι ἐς τὴν Βοιωτὴν προδεδώκατε, περιέ-
δετέ τε ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον.
ἐς μὲν νυν τὸ παρεὸν Ἀθηναῖοι ὑμῖν μῆνίουσι· οὐ
γὰρ ἐποιήσατε ἐπιτηδέως· νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν
ἅμα ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμέας ἐκπέμπειν, ὥς ἂν τὸν
βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπειδὴ γὰρ
ἡμάρτομεν τῆς Βοιωτῆς, τῆς γε ἡμετέρης ἐπιτηδεώ-
τατόν ἐστι ἐμμαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδίον.”

8 Ὡς δὲ ἄρα ἤκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο
ἐς τὴν ὑστεραίην ὑποκρίνασθαι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἐς
τὴν ἐτέρην. τοῦτο καὶ ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἐξ
ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι· ἐν δὲ τούτῳ τῷ
χρόνῳ τὸν Ἴσθμὸν ἐτείχεον, σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν
πάντες Πελοποννήσιοι· καί σφι ἦν πρὸς τέλει.
οὐδ’ ἔχω εἶπαι τὸ αἴτιον, διότι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξ-
άνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην
ἐποιήσαντο μὴ μῆδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὥρην
ἐποιήσαντο οὐδεμίαν, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἴσθμὸς σφι
ἐτετείχιστο, καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δέεσθαι
οὐδέν· ὅτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττικὴν,
οὐκ ἔτετετείχιστο· ἐργάζοντο δὲ μεγάλως καταρ-
ρωδηκότες τοὺς Πέρσας.

9 Τέλος δὲ, τῆς τε ὑποκρίσεως καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρ-
τιητέων ἐγένετο τρόπος τοιόσδε· τῇ προτεραίῃ τῆς
ὑστάτης καταστάσεως μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεος,
ἀνὴρ Τεγεήτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστα
ξείνων, τῶν ἐφόρων ἐπύθετο πάντα λόγον τὸν δὴ οἱ
Ἀθηναῖοι ἔλεγον· ἀκούσας δὲ ὁ Χίλεος ἔλεγε ἄρα
σφι τάδε· “οὕτω ἔχει, ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων
ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμάχων,
καί περ τείχεος διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ ἐληλαμένου καρτεροῦ,
μεγάλαι κλισιάδες ἀνάπεπτεύαται ἐς τὴν Πελοπόννη-
σον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ’ ἐσακούσατε, πρὶν τι ἄλλο
10 Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα φέρον τῇ Ἑλλάδι.” Ὁ
μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δὲ φρενὶ λαβόντες
τὸν λόγον, αὐτίκα, φράσαντες οὐδὲν τοῖσι ἀγγέλοις

τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολίων, νυκτὸς ἔτι ἐκ-
πέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων, [καὶ ἑπτὰ
περὶ ἕκαστον τάξαντες τῶν εἰλώτων,] Πανσανίῃ τῷ
Κλεομβρότου ἐπιτρέψαντες ἐξάγειν. ἐγένετο μὲν
νυν ἡ ἡγεμονίη Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁ
μὲν ἦν ἔτι παῖς, ὁ δὲ τούτου ἐπίτροπός τε καὶ
ἀνεψιός· Κλεόμβροτος γάρ, ὁ Πανσανίεω μὲν πατήρ
Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, οὐκέτι περιῆν· ἀλλὰ ἀπαγα-
γὼν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν τὸ τεῖχος
δείμασαν, μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιούς
ἀπέθανε. (ἀπῆγε δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος
ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ διὰ τόδε· θυομένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ,
ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ.) προσαιρέεται δὲ
ἑωυτῷ Πανσανίης Εὐρύανακτα τὸν Δωριέος, ἄνδρα
οἰκίης ἑόντα τῆς αὐτῆς. Οἱ μὲν δὴ σὺν Πανσανίῃ 11
ἐξεληλύθεσαν ἔξω Σπάρτης· οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς
ἡμέρη ἐγεγόνεε, οὐδὲν εἰδότες περὶ τῆς ἐξόδου ἐπῆλ-
θον ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὲ ἔχοντες ἀπαλλάσσε-
σθαι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὴν ἑωυτοῦ ἕκαστος· ἐπελθόντες
δὲ ἔλεγον τάδε· ὑμεῖς μὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ
τῇδε μένοντες Ὑακίνθιά τε ἄγετε καὶ παίζετε κατα-
προδόντες τοὺς συμμάχους· Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἀδικεό-
μενοι ὑπὸ ὑμέων, χήτι συμμάχων καταλύσονται τῷ
Πέρσῃ οὕτω ὅπως ἂν δύνωνται· καταλυσάμενοι δὲ,
δῆλα γὰρ δὴ ὅτι σύμμαχοι βασιλέος γινόμεθα, συ-
στρατευσόμεθα ἐπὶ τὴν ἂν ἐκείνοι ἐξηγέωνται· ὑμεῖς
δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε ὁκοῖον ἂν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ
ἐκβαίῃ.” ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέλων, οἱ ἔφοροι
εἶπαν ἐπ' ὄρκον, καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὁρεστείῳ
στείχοντας ἐπὶ τοὺς ξείνους· (ξείνους γὰρ ἐκάλεον
τοὺς βαρβάρους·) οἱ δὲ ὡς οὐκ εἰδότες ἐπειρώτεον τὸ
λεγόμενον, ἐπειρόμενοι δὲ ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἑόν·
ὥστε ἐν θώματι γενόμενοι, ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην
διώκοντες· σὺν δέ σφι, τῶν περιοίκων Λακεδαι-
μονίων λογάδες πεντακισχίλιοι ὀπλίται τῶντ' οὗτο
ἐποίεον.

- 12 Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἡπείγοντο. Ἀργεῖοι δὲ, ἐπεὶ τε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Πausανίῳ ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα, τῶν ἡμεροδρόμων ἀνευρόντες τὸν ἄριστον, ἐς τὴν Ἀττικὴν, πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ὑποδεξάμενοι σχήσειν τὸν Σπαρτιήτην μὴ ἐξιέναι· ὃς ἐπεὶ τε ἀπίκητο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε· “Μαρδόνιε, ἔπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσσοντά τοι ὅτι ἐκ Λακεδαιμόνος ἐξεληλυθε ἡ νεότης, καὶ ὥς οὐ δυνατοὶ αὐτὴν ἴσχειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦτα τύγχανε εὖ
- 13 βουλευόμενος.” Ὁ μὲν δὴ, εἰπας ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω· Μαρδόνιος δὲ οὐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὥς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν ἢ πυθέσθαι, ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι τὸ παρ’ Ἀθηναίων ὁκοῖόν τι ποιήσουσι· καὶ οὔτε ἐπήμαινε οὔτε ἐσίνετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Πausανίῳ ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑπεξεχώρεε ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ κού τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας. ἐξήλανε δὲ τῶνδε εἵνεκεν, ὅτι οὔτε ἱππασίμη ἢ χώρα ἦν ἢ Ἀττικὴ, εἴτε νικῶτο συμβαλὼν ἀπάλλαξις οὐκ ἦν ὅτι μὴ κατὰ στεινὸν, ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν. ἐβουλεύετο ὦν, ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν πρὸς πόλιν τε φιλίην καὶ χώραν ἱππασίμην.
- 14 Μαρδόνιος μὲν δὴ ὑπεξεχώρεε· ἤδη δὲ ἐν τῇ ἰδῶ ἔοντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη, πρόδρομον ἄλλην στρατιὴν ἦκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους· πυθόμενος δὲ ταῦτα ἐβουλεύετο, θέλων εἴ πως τούτους πρῶτον ἔλοι· ὑποστρέψας δὲ τὴν στρατιὴν ἦγε ἐπὶ τὰ Μέγαρα· ἢ δὲ ἵππος προελθοῦσα κατιππάσατο χώραν τὴν Μεγαρίδα. (ἐς ταύτην δὴ ἐκαστάτω τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἡλίου δύνοντος ἢ Περσικῇ αὕτῃ
- 15 στρατιῇ ἀπίκητο.) Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦλθ.

ἀγγελίῃ ὡς ἁλῆες εἶσαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ· οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δεκελῆς· οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσωπίων· οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο. ἐς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Τανάγρην· ἐν Τανάγρῃ δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος, καὶ τραπόμενος τῇ ὑστεραίῃ ἐς Σκῶλον, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν· ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων καίπερ μηδιζόντων ἔκειρε τοὺς χώρους, οὔτι κατὰ ἔχθος αὐτῶν, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης ἐχόμενος. βουλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατῷ ποιῆσασθαι, καὶ ἦν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνειν ὁκοῖόν τι ἐθέλοι, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθρέων παρὰ Ὑσιᾶς· κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον· οὐ μέντοι τό γε τείχος τοσοῦτον ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς ἐπὶ δέκα σταδίους μάλιστα κη μέτωπον ἕκαστον.

Ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων, 16 Ἀτταγῖνος ὁ Φρύωνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, παρασκευασάμενος μεγάλως, ἐκάλεε ἐπὶ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους· κληθέντες δὲ οὗτοι ἔποντο· ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιούμενον ἐν Θήβῃσι. τὰ δὲ ἤδη τὰ ἐπίλοιπα ἤκουον Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ· ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγῖνου ἐπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο· κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα· καὶ σφῶν οὐ χωρὶς ἐκατέρους κλῖναι, ἀλλὰ Πέρσῃν τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἐκάστη· ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, διαπινόντων, τὸν Πέρσῃν τὸν ὁμόκλινον, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἰέντα, εἶρεσθαι αὐτόν ὁποδαπὸς ἐστι; αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομενίος· τὸν δὲ εἰπεῖν· “ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμόσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω, ἵνα καὶ προειδῶς αὐτὸς περὶ σεωντοῦ βουλευέσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα· ὁρᾷς τούτους

τοὺς δαιυνμένους Πέρσας, καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ἐπὶ τῷ ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τούτων πάντων ὄψαι, ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομένους.” ταῦτά τε ἅμα τὸν Πέρσῃν λέγειν, καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν δακρύων· αὐτὸς δὲ θωμάσας τὸν λόγον, εἰπεῖν πρὸς αὐτόν· “οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεόν ἐστι λέγειν, καὶ τοῖσι μετ’ ἐκείνων ἐν αἴνῃ ἐοῦσι Περσέων;” τὸν δὲ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν· “ξείνε, ὃ τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ· οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδεὶς· ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ ἐπιστάμενοι ἐπόμεθα ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι· ἐχθίστη δὲ οὐδύνη ἐστὶ τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὐτῇ, πολλὰ φρονέοντα μηδενὸς κρατέειν.” ταῦτα μὲν τοῦ Ὀρχομενίου Θερσάνδρου ἤκουον, καὶ τὰδε πρὸς τούτοις, ὥς αὐτὸς αὐτίκα λέγοι ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην.

- 17 Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευόμενον, οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν, καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας ὅσοι περ ἐμῆδιζον Ἑλλήνων τῶν ταύτῃ οἰκημένων· μοῦνοι δὲ Φωκέες οὐ συνεσέβαλον· ἐμῆδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὗτοι, οὐκ ἐκόντες ἀλλ’ ὑπ’ ἀναγκαίης· ἡμέρησι δὲ οὐ πολλῇσι μετὰ τὴν ἀπίξιν τὴν ἐς Θήβας ὕστερον, ἦλθον αὐτῶν ὀπλίται χίλιοι· ἦγε δὲ αὐτοὺς Ἀρμοκύδης ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος· ἐπεὶ δὲ ἀπίκατο καὶ οἱ τοὶ ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας, ἐκέλευσέ σφεας ἐπ’ ἐωυτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι· ἐπεὶ δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρὴν ἢ ἵππος ἅπασα· μετὰ δὲ ταῦτα, διεξῆλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ Μήδων ἐόντος φήμη, ὥς κατακοντιεῖ σφέας· διεξῆλθε δὲ δι’ αὐτῶν Φωκέων τῶντὸ τοῦτο· ἔνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἀρμοκύδης παραίνεε λέγων τοιάδε· “ὦ Φωκέες, πρόδηλα γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἄνθρωποι μέλλουσι προόπτῳ

θανάτῳ δώσειν, διαβεβλημένους ὑπὸ Θεσσαλῶν, ὥς ἐγὼ εἰκάζω· νῦν ὦν ἄνδρα πάντα τινα ὑμέων χρεόν ἐστι γενέσθαι ἀγαθόν· κρέσσον γὰρ ποιεῦντάς τι καὶ ἀμυνομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα, ἥπερ παρέχοντας διαφθαρῆναι αἰσχίστῳ μόρῳ· ἀλλὰ μαθέτω τις αὐτῶν ὅτι ἑόντες βάρβαροι ἐπ' Ἑλλησι ἀνδράσι φόνον ἔρραψαν.” Ὁ μὲν ὦν ταῦτα παραίνεε· οἱ δὲ ἱππῆες, 18 ἐπεὶ τέ σφεας ἐκυκλώσαντο, ἐπήλαινον ὥς ἀπολεύντες, καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὥς ἀπήσοντες· καὶ κού τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ ἀντίοι ἕστασαν, πάντη συστρέφαντες ἐωυτοὺς καὶ πυκνώσαντες ὥς μάλιστα· ἐνθαῦτα οἱ ἱππῶται ὑπέστρεφον, καὶ ἀπήλαινον ὀπίσω· οὐκ ἔχω δ' ἀτρεκέως εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς Φωκέας δεηθέντων Θεσσαλῶν, ἐπεὶ δὲ ὤρων πρὸς ἀλέξουσιν τραπομένους, δέισαντες μὴ καὶ σφίσι γένηται τρώματα οὕτω δὴ ἀπήλαινον ὀπίσω· ὥς γάρ σφι ἐνετείλατο Μαρδόνιος· οὐτ' εἰ αὐτῶν πειρηθῆναι ἠθέλησε εἴ τι ἀλκῆς μετέχουσι· ὥς δὲ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππῶται, πέμψας Μαρδόνιος κήρυκα ἔλεγε τάδε· “θαρσέετε, ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἑόντες ἀγαθοὶ, οὐκ ὥς ἐγὼ ἐπυνθανόμην· καὶ νῦν προθύμως φέρετέ τὸν πόλεμον τοῦτον· εὐεργεσίῃσι γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ὦν ἐμὲ, οὔτε βασιλέα.” τὰ περὶ Φωκῶν μὲν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο.

Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλθον, ἐν 19 τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο· πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι τοῖσι τὰ ἀμείνω ἐάνδανε, οἱ δὲ καὶ ὀρέοντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίουν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων· ἐκ δὴ ὦν τοῦ Ἰσθμοῦ, καλλιερησάντων τῶν ἱρῶν, ἐπορεύοντο πάντες καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσίνα· ποιήσαντες δὲ καὶ ἐνθαῦτα ἱρά, ὥς σφι ἐκαλλιέρεε, τὸ πρόσω ἐπορεύοντο, Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐτοῖσι διαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος συμμιγέντες δὲ ἐν Ἐλευσίνῃ. ὥς δὲ ἄρα ἀπίκοντο τῆς Βοιωτίας ἐς Ἐρυθράς, ἔμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ στρα-

- τοπεδευομένους, φρασθέντες δὲ τοῦτο ἀντετάσσοντο
 20 ἐπὶ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δὲ,
 ὡς οὐ κατέβαινον οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ πεδίον, πέμπει εἰς
 αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἱππάρχου Μασίστιος,
 εὐδοκιμέων παρὰ Πέρσησι, (τὸν Ἕλληνες Μακίστιον
 καλέουσι,) ἵππον ἔχων Νισαῖον, χρυσοχάλινόν τε
 καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς· ἐνθαῦτα ὡς προσ-
 ῆλσαν οἱ ἱππῶται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλ-
 λον κατὰ τέλεα· προσβάλλοντες δὲ κακὰ μεγάλα
 21 ἐργάζοντο, καὶ γυναικᾶς σφεας ἀπεκάλεον. Κατὰ
 συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες ἢ τὸ ἐπι-
 μαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός· καὶ πρόσοδος
 μάλιστα ταύτῃ ἐγένετο τῇ ἵππῳ· προσβαλούσης ὦν
 τῆς ἵππου, οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ἐπὶ τοὺς
 στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα· ἀπικόμενος δὲ ὁ
 κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε· “Μεγαρέες λέγουσι·
 ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοὶ εἶμεν τὴν Περ-
 σέων ἵππον δέκεσθαι μῦνοι, ἔχοντες στάσιν ταύτην
 εἰς τὴν ἔστημεν ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ εἰς τόδε λιπαρήν τε
 καὶ ἀρετῇ ἀντέχομεν, καίπερ πιεζέμενοι· νῦν τε, εἰ
 μή τινας ἄλλους πέμψετε διαδόχους τῆς τάξεως, ἵστε
 ἡμεᾶς ἐκλείφοντας τὴν τάξιν.” ὁ μὲν δὴ σφί ταῦτα
 ἀπήγγειλε· Πausanίης δὲ ἀπεπειράτο τῶν Ἑλλήνων,
 εἴ τινας ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθέλονται ἵεσθαι τε εἰς τὸν
 χώρον τοῦτον, καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Μεγαρεῦσι·
 οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ὑπέδεξαντο,
 καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι λογάδες τῶν ἐλοχῆγεε
 22 Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. Οὗτοι ἦσαν οἱ τε
 ὑποδεξάμενοι, καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν παρεόντων
 Ἑλλήνων εἰς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τοὺς τοξότας προσ-
 ελόμενοι· μαχομένων δὲ σφῶν ἐπὶ χρόνον, τέλος
 τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης· προσβαλλούσης τῆς
 ἵππου κατὰ τέλεα, ὁ Μασιστίου προέχων τῶν ἄλλων
 ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά· ἀλγῆσας δὲ,
 ἵσταται τε ὀρθὸς καὶ ἀποσεύεται τὸν Μασίστιον·
 πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο· τὸν

τε δὴ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον
 κτείνουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι· ἐνεσκεύαστο γὰρ
 οὕτω· ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσειον λεπιδώτον· κατύ-
 περθε δὲ τοῦ θώρηκος κιθῶνα φοινίκεον ἐνδεδύκει·
 τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα, ἐποίευν οὐδέν· πρὶν γε
 δὴ μαθὼν τις τὸ ποιούμενον, παίει μιν ἐς τὸν ὀφθαλ-
 μόν· οὕτω δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. ταῦτα δέ κως
 γινόμενα ἐλελήθει τοὺς ἄλλους ἱππέας· οὔτε γὰρ
 πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου οὔτε ἀποθνήσκοντα·
 ἀναχωρήσιός τε γινομένης καὶ ὑποστροφῆς οὐκ ἔμα-
 θον τὸ γινόμενον, ἐπεὶ τε δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐπό-
 θεσαν, ὥς σφεας οὐδεὶς ἦν ὁ τάσσω· μαθόντες δὲ
 τὸ γεγονὸς, διακελευσάμενοι ἤλαυνον τοὺς ἵππους
 πάντες, ὥς ἂν τὸν γε νεκρὸν ἀνελοίατο. Ἰδόντες δὲ 23
 οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοὺς
 ἱππέας, ἀλλ' ἅμα πάντας, τὴν ἄλλην στρατιὴν ἐπε-
 βώσαντο· ἐν ᾧ δὲ ὁ πεζὸς ἅπας· ἐβώθει, ἐν τούτῳ
 μάχῃ ὀξεῖα περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νυν
 μούνοι ἦσαν οἱ τριηκόσιοι, ἐσσοῦντό τε πολλὸν καὶ
 τὸν νεκρὸν ἀπέλειπον· ὥς δέ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοή-
 θησαν, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἱππῶται ὑπέμενον, οὐδέ σφι
 ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελέσθαι· ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ
 ἄλλους προσαπόλεσαν τῶν ἱππέων· ἀποστήσαντες
 ὧν ὅσον τε δύο στάδια, ἐβουλεύοντο ὃ τι χρεὸν εἴη
 ποιέειν; ἐδόκει δέ σφι, ἀναρχίης εἰούσης, ἀπελαίνειν
 παρὰ Μαρδόνιον. Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ 24
 στρατόπεδον, πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά
 τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον, σφέας τε
 αὐτοὺς κείροντες καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια,
 οἰμωγῇ τε χραέμενοι ἀπλέτῳ· ἅπασαν γὰρ τὴν
 Βοιωτίην κατεῖχε ἡχώ· ὥς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ
 γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρὰ τε Πέρσῃσι καὶ
 βασιλείῃ. Οἱ μὲν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ 25
 ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον· οἱ δὲ Ἕλληνες, ὥς
 τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσαν καὶ δεξάμενοι
 ὤσαντο, ἐθάσσησάν τε πολλῷ μᾶλλον, καὶ πρῶτα

μὲν ἐς ἄμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν παρὰ τὰς τάξεις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θέης ἄξιος, μεγάλθους εἵνεκα καὶ κάλλεος· τῶν δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίουν· ἐκλείποντες τὰς τάξεις ἐφοίτεον θεησόμενοι Μασίστιον· μετὰ δὲ, ἔδοξέ σφι ἐπικαταβῆναι ἐς Πλαταιάς· ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἑὼν ἐπιτηδεώτερός σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταιῦκός τοῦ Ἐρυθραίου, τά τε ἄλλα, καὶ εὐϋδρότερος· ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην τὴν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἑοῦσαν, ἔδοξέ σφι χρεὸν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι· ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὄπλα, ἦϊσαν διὰ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρώνος παρὰ Ὑσιᾶς ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἀπικόμενοι δὲ ἐτάσσοντο κατὰ ἔθνεα πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος, διὰ ὅχθων τε οὐκ ὑψηλῶν καὶ ἀπέδου χωρίου.

- 26 Ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξει ἐγένετο λόγων πολλὸς ὠθισμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων· ἐδικαίουν γὰρ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ καινὰ καὶ παλαιὰ παραφέροντες ἔργα· τοῦτο μὲν οἱ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε· “ἡμεῖς αἰεὶ κοτε ἀξιεύμεθα ταύτης τῆς τάξεως ἐκ τῶν συμμάχων ἀπάντων, ὅσαι ἡδὴ ἔξοδοι κοιναὶ ἐγένοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ τε Ἡρακλεῖδαι ἐπειρῶντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέος θάνατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον· τότε εὐρόμεθα τοῦτο διὰ πρῆγμα τοιόνδε· ἐπεὶ μετὰ Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἑόντων ἐν Πελοποννήσῳ, ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἴσθμόν ἰζόμεθα ἀντίοι τοῖσι κατιούσι· τότε ὦν λόγος Ὑλλον ἀγορεύσασθαι, ὡς χρεὸν εἶη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ μὴ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντα· ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου στρατοπέδου, τὸν ἂν σφέων αὐτῶν κρίνωσι εἶναι ἄριστον τοῦτόν οἱ μουνوماχῆσαι ἐπὶ διακειμένοισι· ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα εἶναι ποιητέα, καὶ ἑτάμον ὄρκια ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε· ἦν μὲν Ὑλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίων ἡγεμόνα,

κατιέναι Ἡρακλείδας ἐπὶ τὰ πατρώϊα· ἦν δὲ νικηθῆναι, τὰ ἔμπαλιν Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιήν· ἑκατόν τε ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον. προεκρίθη τε δὴ ἐκ πάντων συμμάχων ἑθελοντῆς Ἐχεμος ὁ Ἡερόπου, τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς ἡμέτερος· καὶ ἐμουνομάχυσέ τε καὶ ἀπέκτεινε Ὑλλον· ἐκ τούτου τοῦ ἔργου εὐρόμεθα ἐν τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγάλα, τὰ διατελούμεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρεος τοῦ ἐτέρου αἰεὶ ἡγεμονεύειν κοινῆς ἐξόδου γινομένης· ὑμῖν μὲν νυν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιεύμεθα· ἀλλὰ διδόντες αἵρεσιν ὀκοτέρου βούλεσθε κέρεος ἄρχειν, παρίεμεν· τοῦ δὲ ἐτέρου φαμέν ἡμέας ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν, κατὰ περ ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ. χωρὶς τε τούτου τοῦ ἀπηγγημένου ἔργου, ἀξιονικότεροί εἰμεν Ἀθηναίων ταύτην τὴν τάξιν ἔχειν· πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν, ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαι, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους· οὕτω ὦν ἡμέας δίκαιον ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, ἢ περ Ἀθηναίους· οὐ γάρ σφί ἐστι ἔργα οἷά περ ἡμῖν κατεργασμένα, οὐτ' ὦν καινὰ οὔτε παλαιά.”

Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα 27 ὑπεκρίναντο τάδε· “ἐπιστάμεθα μὲν σύνοδον τήνδε μάχης εἵνεκα συλλεγῆναι πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων. ἐπεὶ δὲ ὁ Τεγεήτης προέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ ἑκατέροις ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέργασται χρηστὰ, ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλωῶσαι πρὸς ὑμέας, ὅθεν ἡμῖν πατρώϊόν ἐστι, ἐοῦσι χρηστοῖσι αἰεὶ, πρώτοις εἶναι μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι· Ἡρακλείδας τῶν οὗτοι φασὶ ἀποκτεῖναι τὸν ἡγεμόνα ἐν Ἴσθμῳ, τοῦτο μὲν τούτους πρότερον ἐξελαυνομένους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐς τοὺς ἀπικοῖατο φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων, μῦνοι ὑποδεξάμενοι, τὴν Εἰρυσθέος ὕβριν κατείλομεν, σὺν κείνοις μάχην νικήσαντες τοῖς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον·

τοῦτο δὲ, Ἀργείους τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας, τελευτήσαντας τὸν αἰῶνα καὶ ἀτάφους κειμένους, στρατευσάμενοι ἐπὶ τοὺς Καδμείους, ἀνελέσθαι τε τοὺς νεκροὺς φαμεν καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης ἐν Ἐλευσίνι. ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον εὖ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας, τὰς ἀπὸ Θερμώδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδαμῶν ἐλειπόμεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι προέχει τούτων ἐπιμεμνήσθαι· καὶ γὰρ ἂν χρηστοὶ τότε ἐόντες ὧντοὶ νῦν ἂν εἴεν φλαυρότεροι, καὶ τότε ἐόντες φλαῦροι νῦν ἂν εἴεν ἀμείνονες. παλαιῶν μὲν νυν ἔργων ἅλις ἔστω. ἡμῖν δὲ εἰ μηδὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδεγμένον, ὥσπερ ἐστὶ πολλά τε καὶ εὖ ἔχοντα εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοί εἰμεν τοῦτο τὸ γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ· οἵτινες μούνοι Ἑλλήνων δὴ μονομαχήσαντες τῷ Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοσοῦτῳ ἐπιχειρήσαντες, περιεγεγόμεθα, καὶ ἐνίκησαμεν ἔθνεα ἕξ τε καὶ τεσσεράκοντα. ἂρ' οὐ δίκαιοί εἰμεν ἔχειν ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μόνου τοῦ ἔργου; ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξιος εἵνεκα στασιάζειν πρέπει, ἄρτιοί εἰμεν πείθεσθαι ὑμῖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέει ἐπιτηδεώτατον ἡμέας εἶναι ἐστάναι, καὶ κατ' οὐστίνας· πάντα γὰρ τεταγμένοι πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί. ἐξηγέσθε δὲ ὡς πεισομένων." οἱ μὲν ταῦτα ἀμείβοντο· Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικότερους εἶναι ἔχειν τὸ κέρας ἢ περ Ἀρκάδας. οὕτω δὲ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ὑπερεβάλοντο τοὺς Τεγεήτας.

- 28 Μετὰ δὲ ταῦτα, ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ἐπιφοιτῶντές τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων· τὸ μὲν δεξιὴν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους, ἐόντας Σπαρτιήτας, ἐφύλασσαν ψιλοὶ τῶν εἰλωτέων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι περὶ ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ τεταγμένοι. προσεχέας

δέ σφι εἶλοντο ἐστάναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεάτας, καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς· τούτων δ' ἦσαν ὀπλῖται χίλιοι καὶ πεντηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἴσταντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι· παρὰ δὲ σφι εὗροντο παρὰ Πανσανιέω ἐστάναι Ποτιδαητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκοσίους. τούτων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι· τούτων δὲ, Σικυώνιοι τρισχίλιοι. τούτων δὲ εἶχοντο Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι. Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι, Λεπρεητέων διηκόσιοι· τούτων δὲ, Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι. τούτων δὲ ἐχόμενοι, Φλιάσιοι χίλιοι· παρὰ δὲ τούτους ἔστασαν Ἑρμιονέες τριηκόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἐρετρίων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι· τούτων δὲ Χαλκιδέες τετρακόσιοι· τούτων δὲ, Ἀμπρακιτέων πεντηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔστασαν· τούτων δὲ ἐχόμενοι, Παλées οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Αἰγινητέων πεντηκόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἶχοντο δὲ τούτων, Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δ' αὐτῶν Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ περὶ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἦσαν ὀπλῖται, συνάπαντες ἔοντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυριάδες καὶ ὀκτὼ χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες ἑπτὰ. Ὀπλῖται 29 μὲν οἱ πάντες συλλεγέντες ἐπὶ τὸν βάρβαρον ἦσαν τοσοῦτοι· ψιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε· τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξις πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες, ὡς ἔόντων ἑπτὰ περὶ ἕκαστον ἄνδρα· καὶ τούτων πᾶς τις παρήρτητο ὡς ἐς πόλεμον· οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψилоὶ, ὡς εἷς περὶ ἕκαστον ἑὼν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν· ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἕξ τε μυριάδες καὶ ἑννέα

30 χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες πέντε. Τοῦ δὲ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος εἰς Πλαταιὰς σὺν τε ὀπλίτησι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι ἑνδεκα μυριάδες ἦσαν, μιῆς χιλιάδος πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι· σὺν δὲ Θεσπίων τοῖσι παρεούσι ἔξεπληροῦντο αἱ ἑνδεκα μυριάδες· παρήσαν γὰρ καὶ Θεσπίων ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ περιέοντες, ἀριθμὸν εἰς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους· ὅπλα δὲ οὐδ' οὗτοι εἶχον. οὗτοι μὲν νυν ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο.

31 Οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὥς ἀπεκῆδενσαν Μασίστιον, παρήσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἕλληνας εἶναι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταύτην ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ ἀντετάσσοντο ὧδε ὑπὸ Μαρδονίῳ· κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας· καὶ δὴ πολλὸν γὰρ περιέασαν πλήθει οἱ Πέρσαι, ἐπὶ τε τάξις πλεῦνας ἐκεκοσμέατο, καὶ ἐπεῖχον τοὺς Τεγεήτας· ἔταξε δὲ οὕτω· ὃ τι μὲν ἦν αὐτοῦ δυνατώτατον πᾶν ἀπολέξας, ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων· τὸ δὲ ἀσθενέστερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεήτας· ταῦτα δ' ἐποίεε φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαίητας, καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους, καὶ Λεπρεήτας τε καὶ Τυρυνθίους, καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους ἔστησε Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε· οἱ ἐπέσχον Ἀμπρακίητας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δὲ ἐχομένους ἔταξε ἀντία Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων Βοιωτὸς τε καὶ Λοκροῦς, καὶ Μηλιάς τε καὶ Θεσσαλοῦς, καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους· οὐ γὰρ ὦν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμήδισαν· ἀλλὰ τινες αὐτῶν καὶ

τὰ Ἑλλήνων ἡῤῥον, περὶ τὸν Παρνησσὸν κατειλημένοι· καὶ ἐνθεῦτεν ὀρμεώμενοι, ἔφερόν τε καὶ ἥγον τήν τε Μαρδονίου στρατιήν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐόντας Ἑλλήνων· ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους. Ταῦ- 32
τα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὀνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίου ταχθέντων, τάπερ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστον· ἐνῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηίκων, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων· ἐν δὲ καὶ Αἰθιοπῶν τε καὶ Αἰγυπτίων (οἳ τε Ἑρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασίριες καλεόμενοι) μαχαιοφόροι· οἷπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μῦνοι μάχιμοι· τούτους δὲ ἔτι ἐν Φαλήρῳ ἔων ἀπὸ τῶν νηῶν ἀπεβιβάσατο, ἐόντας ἐπιβάτας· οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἄμα Ξέρξη ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὲ βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες, ὡς καὶ πρότερον δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἶδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμόν· οὐ γὰρ ὦν ἡριθμήθησαν· ὡς δὲ ἐπικάσαι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάζω. οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν· ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο.

Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἱ ἐτετάχασιν κατὰ τε ἔθνεα 33
καὶ κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφοτέρω. Ἑλλησι μὲν Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ θύμενος· οὗτος γὰρ δὴ εἶπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις· τὸν, ἐόντα Ἥλειον καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδην, Λακεδαιμόνιοι ἐποίησαντο λεωσφέτερον· Τισαμενῷ γὰρ μαντενομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου, ἀνείλε ἡ Πυθίη ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε· ὁ μὲν δὲ ἁμαρτῶν τοῦ χρηστηρίου, προσεῖχε γυμνασίοισι ὡς ἀναιρεσόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας· ἀσκέων δὲ πεντάεθλον παρὰ ἐν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμπιάδα, Ἱερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν· Λακεδαιμόνιοι δὲ μαθόντες οὐκ ἐς γυμνικοὺς ἀλλ' ἐς ἀρῆιους ἀγῶνας

φέρων τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα Ἡρακλιδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολέμων· ὁ δὲ ὀρέων περὶ πολλοῦ ποιευμένους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο ἀντίμα, σημαίνων σφι, ὥς ἦν μιν πολήτην σφέτερον ποιήσονται τῶν πάντων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα· ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ δ' οὔ· Σπαρτιῆται δὲ, πρῶτα μὲν ἀκούσαντες δεινὸ ἐποיעῖντο, καὶ μετίεσαν τῆς χρησιμοσύνης τὸ παράπαν· τέλος δὲ, δείματος μεγάλου ἐπικρεμαμένου τοῦ Περσικοῦ τούτου στρατεύματος, καταίνεον μετιόντες· ὁ δὲ γνούς τετραμμένους σφέας, οὐδ' οὕτω ἔφη ἔτι ἀρκέεσθαι τούτοισι μούνοισι, ἀλλὰ δεῖν ἔτι καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ Ἡγήν γίνεσθαι Σπαρτιήτην ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται.

- 34 Ταῦτα δὲ λέγων οὗτος ἐμιμέετο Μελάμποδα, ὥς εἰκάσαι βασιληῆν τε καὶ πολιτηῆν, αἰτεόμενος· καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἀργεῖ γυναικῶν μανεισέων, ὥς μιν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας τῆς νόουσον, μισθὸν προετίνατο τῆς βασιληῆς τὸ ἥμισυ· οὐκ ἀνασχομένων δὲ τῶν Ἀργείων ἀλλ' ἀπιόντων, ὥς ἐμαίνοντο πολλῷ πλευνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ ὑποστάντες τὰ ὁ Μελάμπους προετίνατο, ἥϊσαν δώσοντές οἱ ταῦτα· ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγεται, ὀρέων αὐτοὺς τετραμμένους, φὰς, ἦν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι τὸ τριτημόριον τῆς βασιληῆς, οὐ ποιήσειν τὰ βούλονται· οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς στει-
- 35 νὸν, καταινέουσι καὶ ταῦτα. Ὡς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντως συνεχώρεόν οἱ· συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευόμενος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἡλείος, γενόμενος Σπαρτιήτης, συγκαταίρει· μῶνοι δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτησι πολιῆται· οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες οὔδε ἐγένοντο· εἷς μὲν καὶ πρῶτος, οὗτος ὁ

ἐν Πλαταιῇσι· ἐπὶ δὲ, ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας τε καὶ Ἀργείους γενόμενος· μετὰ δὲ, ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας, πλὴν Μαντινέων· ἐπὶ δὲ, ὁ Μεσσηνίων, ὁ πρὸς τῷ Ἴσθμῳ· ὕστατος δὲ, ὁ ἐν Ταναγρῇ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους γενόμενος· οὗτος δὲ ὕστατος κατεργάσθη τῶν πέντε ἀγώνων.

Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἑλλησι ὁ Τισαμενὸς, ἀγόν- 36
των τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν τῇ Πλαταιίδι.
τοῖσι μὲν νυν Ἑλλησι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρά, ἀμυνο-
μένοισι· διαβάσι δὲ τὸν Ἀσωπὸν καὶ μάχης ἄρχουσι,
οὗ. Μαρδονίῳ δὲ προθυμεομένῳ μάχης ἄρχειν, οὐκ 37
ἐπιτήδεα ἐγίνετο τὰ ἱρά· ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τούτῳ
καλὰ· καὶ γὰρ οὗτος Ἑλληνικοῖσι ἱροῖσι ἐχρέετο,
μάντιν ἔχων Ἠγησίστρατον, ἄνδρα Ἡλείόν τε καὶ
τῶν Τελλιαδέων ἑόντα λογιμώτατον· τὸν δὴ πρότερον
τούτων Σπαρτιῆται λαβόντες ἔδησαν ἐπὶ θανάτῳ, ὡς
πεπονθότες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ὑπ' αὐτοῦ· ὁ δὲ
ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων περὶ τῆς
ψυχῆς πρό τε τοῦ θανάτου πεισόμενος πολλά τε καὶ
λυγρά, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου· ὡς γὰρ δὴ
ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ, ἐσενειχθέντος κως σιδη-
ρίου ἐκράτησε· αὐτίκα δὲ ἐμηχανᾶτο ἀνδρείότατον
ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· σταθμησάμενος γὰρ
ὅκως ἐξελεύσεται οἱ τὸ λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέταμε
τὸν ταρσὸν ἐωυτοῦ, ταῦτα δὲ ποιήσας, ὥστε φυλασ-
σόμενος ὑπὸ φυλάκων, διορύξας τὸν τοῖχον ἀπέδρη
ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας πορευόμενος, τὰς δὲ
ἡμέρας καταδύνων ἐς ὕλην καὶ αὐλιζόμενος· οὕτω
ὥστε, Λακεδαιμονίων πανδημεὶ διζήμενων, τρίτῃ
εὐφρόνῃ γενέσθαι ἐν Τεγέῃ, τοὺς δὲ ἐν θώματι
μεγάλῳ ἐνέχεσθαι τῆς τε τόλμης, ὀρέοντας τὸ ἡμί-
τομον τοῦ ποδὸς κείμενον, κακείνον οὐ δυναμένους
εὐρεῖν. τότε μὲν οὕτω διαφυγὼν Λακεδαιμονίους,
καταφεύγει ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀρθμίνην Λακε-
δαιμονίοισι τούτον τὸν χρόνον· ὑγίης δὲ γενόμενος,
καὶ προσποιησάμενος ξύλινον πόδα, κατεστήκεε ἐκ

τῆς ἰθείης Λακεδαιμονίοισι πολέμιος· οὐ μέντοι γε ἐς τέλος οἱ συνήνεικε τὸ ἔχθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκυρημένον· ἦλω γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπέθανε. ὁ μὲν νυν θάνατος ὁ Ἑγησιστράτου ὕστερον ἐγένετο τῶν Πλαταιϊκῶν· τότε δ' ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγον, ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο κατὰ τε τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων καὶ κατὰ τὸ κέρδος.

38 Ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι, οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι, οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων· (εἶχον γὰρ καὶ οὗτοι ἐπ' ἐωυτῶν μάντιν Ἱππόμαχον, Λευκάδιον ἄνδρα·) ἐπιρρεόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ γινομένων πλεύνων, Τιμηγενίδης δ' Ἐρπυος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κιθαιρῶνος φυλάξαι, λέγων ὥς ἐπιρρέουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, καὶ ὥς ἀπολάμψοιτο

39 συχνούς. Ἡμέραι δὲ σφι ἀντικατημένοισι ἤδη ἐγγόνεσαν ὀκτῶ, ὅτε ταῦτα ἐκείνος συνεβούλευε Μαρδονίῳ· ὁ δὲ μαθὼν τὴν παραίνεσιν εὖ ἔχουσαν, ὥς εὐφρόνῃ ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον ἐς τὰς ἐκβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἱ ἐπὶ Πλαταιέων φέρουσι· τὰς Βοιωτοὶ μὲν Τρεῖς Κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ Δρυὸς Κεφαλὰς. πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππῶται οὐ μάτην ἀπίκοντο· ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδίον λαμβάνουσι ὑποζύγια τε πεντακόσια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους οἱ εἶποντο τοῖσι ζεύγεσι· ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι ἀφειδέως ἐφόνεον, οὐ φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίου οὐδενὸς οὔτε ἀνθρώπου· ὥς δὲ ἄδην εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτῶν ἤλαννον περιβαλλόμενοι παρά τε Μαρδόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον.

40 Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι· μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπήϊσαν οἱ βάρβαροι πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέτεροι· ἡ

μέντοι ἵππος ἢ Μαρδονίου αἰεὶ προσέκειτό τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας· οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον, καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου παραδεκόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, μάλα ἔσκον οἱ ἀπεδείκνυντο ἀρετάς.

Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερέων οὐδὲν ἐπὶ πλεῦν 41 ἐγένετο τούτων· ὥς δὲ ἐνδεκάτῃ ἐγεγόνεε ἡμέρῃ ἀντικατημένοισι ἐν Πλαταιῇσι οἱ τε δὴ Ἕλληνες πολλῶ πλεῦνες ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρδόνιος περιημέκτεε τῇ ἔδρῃ, ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ἦν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρῃ· βουλευομένων δὲ αἶδε ἦσαν αἱ γνῶμαι· ἡ μὲν Ἀρταβάζον, ὥς χρεὸν εἶη ἀναζεύξαντας τὴν ταχίστην πάντα τὸν στρατὸν, ἰέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἔνθα σιτόν τέ σφι ἐσενηνεῖχθαι πολλὸν καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι· κατ' ἡσυχίην τε ἰζομένους διαπρήσσεσθαι ποιεῦντας τάδε· ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπίσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄργυρόν τε καὶ ἐκπώματα· τούτων φειδομένους μηδενὸς, διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προέστεώτας ἐν τῇσι πόλεσι· καὶ ταχέως σφέας παραδώσειν τὴν ἐλευθερίην· μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας· τούτου μὲν νυν ἡ αὐτὴ ἐγένετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὥς προειδότης πλεῦν τι καὶ τούτου· Μαρδονίου δὲ ἰσχυροτέρῃ τε καὶ ἀγνωμονεστέρῃ, καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένη· δοκέειν τε γὰρ πολλῶ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην, μηδὲ περιορᾶν συλλεγομένους ἔτι πλεῦνας τῶν συλλελεγμένων· τὰ τε σφάγια τὰ Ἡγησιστράτου ἑᾶν χαίρειν· μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλλειν. Τούτου δὲ οὕτω δικαιοῦντος ἀντέλεγε 42 οὐδεὶς, ὥστε ἐκράτεε τῇ γνώμῃ· τὸ γὰρ κράτος εἶχε τῆς στρατιῆς οὗτος ἐκ βασιλέος, ἀλλ' οὐκ Ἀρτά-
II. --24

βαζος. μεταπεμψάμενος ὦν τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων καὶ τῶν μετ' ἑωυτοῦ ἑόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς, εἰρώτα εἴ τι εἰδέειεν λόγιον περὶ Περσέων, ὡς διαφθερέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι; σιγόντων δὲ τῶν ἐπικλήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδόντων τοὺς χρησμούς, τῶν δὲ εἰδόντων μὲν ἐν ἀδείῃ δὲ οὐ ποιευμένων τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαρδόνιος ἔλεγε· “ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδὲν, ἢ οὐ τολμάτε λέγειν; ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς εἰ ἐπιστάμενος· ἔστι λόγιον ὡς χρεόν ἐστι Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα, διαρπάσαι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγὴν ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν, αὐτὸ τοῦτο ἐπιστάμενοι, οὔτε ἴμεν ἐπὶ τὸ ἱρὸν τοῦτο οὔτε ἐπιχειρήσομεν διαρπάζειν ταύτης τε εἵνεκα τῆς αἰτίας οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι εὖνοοι ἑόντες Πέρσῃσι, ἡδεσθε τοῦδε εἵνεκα, ὡς περιεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων.” ταῦτά σφι εἶπας, δεύτερα ἐσήμαινε παραρτέεσθαι τε πάντα καὶ εὐκρινέα ποιέεσθαι, ὡς ἅμα ἡμέρη τῇ ἐπιούσῃ συμβολῆς ἐσομένης.

- 43 Τοῦτον δ' ἔγωγε τὸν χρησμὸν τὸν Μαρδόνιος εἶπε ἐς Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἰλλυριοὺς τε καὶ τὸν Ἐγχέλεων στρατὸν οἶδα πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ τὰ μὲν Βάκιδί ἐστι ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένα·

τὴν δ' ἐπὶ Θερμῶδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
Ἑλλήνων σύνοδον, καὶ βαρβαρόφωνον ἰυγὴν
τῇ πολλοὶ πεσέονται ὑπὲρ Λάχεσιν τε μύρον τε
τοξοφόρων Μήδων, ὅταν αἰσιμον ἡμαρ ἐπέλθῃ.

ταῦτα μὲν καὶ παραπλήσια τούτοισι ἄλλα Μουσαίου ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας· ὁ δὲ Θερμῶδων ποταμὸς ῥέει μεταξύ Τανάγρης τε καὶ Γλίσαντος.

- 44 Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χρησμῶν καὶ παρ-
αίνεσιν τὴν ἐκ Μαρδονίου, νύξ τε ἐγίνετο καὶ ἐς
φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὡς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς
προελήλατο, καὶ ἡσυχίῃ ἐδόκεε εἶναι ἀνὰ τὰ στρα-
τόπεδα καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν ὕπνῳ,

τηνικαῦτα προσελάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τὰς Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἑὼν καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίξητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῦνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς· ἐλθόντες δὲ ἔλεγον, ὡς ἄνθρωπος ἦκοι ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραγυμνοῖ ἔπος, στρατηγοὺς δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, 45 αὐτίκα εἶποντο ἐς τὰς φυλακὰς· ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε· “ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθεται, ἀπόρρητα ποιεύμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Πανσανίην, μή με καὶ διαφθείρητε· οὐ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκηδόμην συναπάσης τῆς Ἑλλάδος· αὐτὸς τε γὰρ Ἑλληνὶ γένος εἰμὶ τῶρχαῖον, καὶ ἀντ' ἐλευθέρης δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὀράν τὴν Ἑλλάδα· λέγω δὲ ὦν, ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε· νῦν δὲ οἱ δέδοκται τὰ μὲν σφάγια ἑᾶν χαίρειν, ἅμα ἡμέρη δὲ διαφανσκοῦση συμβολὴν ποιέεσθαι· καταρρώδηκε γὰρ μὴ πλεῦνες συλλεχθῆτε, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἐτοιμάζεσθε· ἦν δὲ ἄρα ὑπερβάληται τὴν συμβολὴν Μαρδόνιος, καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέετε μένοντες· ὀλίγων γὰρ σφί ἡμερέων λείπεται σιτία. ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὃδε κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκα οὕτω ἔργον παράβολον ἔργασμαι ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν διάνοιαν τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἐπιπύσωσι ὑμῖν οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοισί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών.” ὁ μὲν ταῦτα εἶπας ἀπήλανε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἑωυτοῦ τάξιν.

Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐλθόντες ἐπὶ τὸ 46 δεξιὸν κέρας, ἔλεγον Πανσανίῃ τάπερ ἤκουσαν

- Ἀλεξάνδρου· ὁ δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ καταρρωδήσας τοὺς Πέρσας, ἔλεγε τάδε· “ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἡῶ ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεὸν ἔστι τοὺς Ἀθηναίους στήναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμέας δὲ κατὰ τοὺς Βοιωτοὺς τε καὶ τοὺς κατ’ ὑμέας τεταγμένους Ἑλλήνων, τῶνδε εἵνεκα· ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους καὶ τὴν μάχην αὐτῶν, ἐν Μαραθῶνι μαχεσάμενοι· ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τέ εἰμεν καὶ ἀδαεῖς τούτων τῶν ἀνδρῶν· Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπείρηται Μήδων· ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροί εἰμεν. ἀλλ’ ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα χρεὸν ἔστι ἵεναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον.” πρὸς δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε· “καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ’ ἀρχῆς, ἐπεὶ τε εἶδομεν κατ’ ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νύφῳ ἐγένετο εἰπεῖν ταῦτα τάπερ ὑμεῖς φθάντες προφέρετε· ἀλλὰ γὰρ ἀρρωδέομεν μὴ ὑμῖν οὐκ ἡδέες γένωνται οἱ λόγοι· ἐπεὶ δ’ ὦν αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ἡμῖν οἱ λόγοι γεγόνασι, καὶ ἐτοίμοί εἰμεν
- 47 ποιεῖν ταῦτα.” Ὡς δ’ ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἡὺς τε διέφαινε καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξεις· γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιούμενον, ἐξαγορεύουσι Μαρδονίῳ· ὁ δ’ ἐπεὶ τε ἤκουσε, αὐτίκα μετιστάναι καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο, παράγων τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὥς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γινόμενον ὁ Πανσανίης, γνοὺς ὅτι οὐ λανθάνει, ὁπίσω ἦγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ὥς δ’ αὕτως καὶ ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου.
- 48 Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξεις, πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας ἔλεγε τάδε· “ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῆδε ἀνθρώπων, ἐκπαγλεομένων ὥς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου οὔτε τάξιν ἐκλείπετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ’ ἄρ’ ἦν οὐδὲν ἀληθές· πρὶν γὰρ ἢ συμμίσξαι ἡμέας ἐς χειρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ

δὴ φεύγοντας καὶ στάσιν ἐκλείποντας ὑμέας εἶδομεν, ἐν Ἀθηναίοισι τε τὴν πρόπειραν ποιευμένους, αὐτοὺς τε ἀντία δούλων τῶν ἡμετέρων τασσομένους· ταῦτα οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα· ἀλλὰ πλείστον δὴ ἐν ἡμῖν ἐψεύσθημεν. προσδεκόμενοι γὰρ κατὰ κλέος, ὡς δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλούμενοι καὶ βουλόμενοι μούνοισι Πέρσῃσι μάχεσθαι, ἄρτιοι ἔόντες ποιέειν ταῦτα, οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὔρομεν, ἀλλὰ πτώσσοντας μᾶλλον. νῦν ὦν ἐπειδὴ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τοῦτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρχομεν, τί δὴ οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεὶ τε δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν μαχεσόμεθα; καὶ ἦν μὲν δοκέη καὶ τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἱ δ' ὦν μετέπειτα μαχέσθων ὕστεροι· εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέοι, ἀλλ' ἡμέας μόνους ἀποχρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσόμεθα· ὁκότεροι δ' ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτους τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν.” Ὁ μὲν, ταῦτα εἶπας τέ καὶ 49 ἐπισχὼν χρόνον, ὥς οἱ οὐδεὶς οὐδὲν ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω· ἀπελθὼν δὲ ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα· ὁ δὲ περιχαρὴς γενόμενος καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νίκῃ, ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας· ὥς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἱππόται, ἐσινέοντο πᾶσαν τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν ἐσακοντίζοντές τε καὶ τοξεύοντες, ὥστε ἱπποτοξόται τε ἔόντες καὶ προσφέρεσθαι ἄποροι· τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετάραξαν καὶ συνέχωσαν. ἦσαν μὲν ὦν κατὰ τὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι τεταγμένοι μῦνοι· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἑλλήσι ἡ μὲν κρήνη πρόσω ἐγίνετο, ὥς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς ἀγχοῦ· ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ, οὕτω δὴ ἐπὶ τὴν κρήνην ἐφοίτεον· ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γάρ σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι, ὑπὸ τε τῶν ἱππέων καὶ τοξευμάτων.

Τούτου δὲ τοιοῦτου γινομένου, οἱ τῶν Ἑλλήνων 50 στρατηγοὶ, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς

- στρατιῆς καὶ ὑπὸ τῆς ἵππου ταρασσομένης, συνε-
 λέχθησαν περὶ αὐτῶν τε τούτων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες
 παρὰ Πανσανίην ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ἄλλα γὰρ,
 τούτων τοιούτων ἑόντων, μᾶλλέν σφεας ἐπελύπее·
 οὔτε γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἳ τέ σφεων ὀπέωνες ἀπο-
 πεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὡς ἐπισιτιεύμενοι,
 ἀποκεκλέατο ὑπὸ τῆς ἵππου, οὐ δυνάμενοι ἀπικέσθαι
 51 ἐς τὸ στρατόπεδον. Βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρα-
 τηγοῖσι ἔδοξε, ἣν ὑπερβάλωνται κείνην τὴν ἡμέρην
 οἱ Πέρσαι συμβολὴν μὴ ποιεύμενοι, ἐς τὴν νῆσον
 ἰέναι· ἣ δέ ἐστι ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης
 τῆς Γαργαφίης, ἐπ' ἣ ἑστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα
 σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ τῆς Πλαταίων πόλιος.
 νῆσος δὲ οὕτω ἂν εἴη ἐν ἡπείρῳ· σχιζόμενος ὁ
 ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος ῥέει κάτω ἐς τὸ
 πεδῖον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον περ τρία
 στάδια· καὶ ἔπειτα συμμίσγει ἐς τὸν τούτο· οὖνομα
 δέ οἱ Ὠερόη· θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι
 Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χώρον
 ἐβουλεύσαντο μεταναστῆναι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι
 χρᾶσθαι ἀφθόνῳ καὶ οἱ ἱππῆες σφέας μὴ σινοῖατο,
 ὥσπερ κατ' ἰθὺ ἑόντων· μετακινέεσθαι τε ἔδόκεε τότε
 ἐπεὶ τῆς νυκτὸς ἢ δευτέρῃ φυλακῇ, ὡς ἂν μὴ
 ἰδοῖατο οἱ Πέρσαι ἐξορμεωμένους, καὶ σφεας ἐπό-
 μενοι ταρασσοῖεν οἱ ἱππῶται. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸν
 χώρον τοῦτον τὸν δὴ ἢ Ἀσωπὶς Ὠερόῃ περισχίζεται
 ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ὑπὸ τὴν νύκτα ταύτην
 ἔδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀποστέλλειν τοῦ στρατοπέδου
 πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλάβοιεν τοὺς ὀπέωνας
 τοὺς ἐπὶ τὰ σιτία οἰχομένους· ἦσαν γὰρ ἐν τῷ
 Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι.
- 52 Ταῦτα βουλευσάμενοι, κείνην μὲν τὴν ἡμέρην
 πᾶσαν, προσκειμένης τῆς ἵππου, εἶχον πόνον ἄτρυ-
 τον· ὡς δὲ ἢ τε ἡμέρῃ ἔληγε καὶ οἱ ἱππῆες ἐπέπαυντο,
 νυκτὸς δὴ γενομένης καὶ ἐούσης τῆς ὥρης ἐς τὴν
 συνέκειτό σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀερθέντες οἱ

πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο· ἐς μὲν τὸν χώρον ἐς τὸν συνέκειτο οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες, οἱ δὲ, ὡς ἐκινήθησαν, ἔφευγον ἄσμενοι τὴν ἵππον πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιν, φεύγοντες δὲ ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραίον· τὸ δὲ πρὸ τῆς πόλιός ἐστι τῆς Πλαταιέων, ἑκοσι σταδίου ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον· ἀπικόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸ τοῦ ἱεροῦ τὰ ὅπλα. Καὶ οἱ μὲν 53 περὶ τὸ Ἡραίον ἐστρατοπεδεύοντο· Πausanίης δὲ ὁρέων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, παρήγγελλε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα ἰέναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προΐοντας· νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν χώρον ἰέναι ἐς τὸν συνεθήκαντο· ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἦσαν τῶν ταξιαρχέων πείθεσθαι Πausanίῃ· Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχηγέων τοῦ Πιτανητέων λόχου, οὐκ ἔφη τοὺς ξείνους φεύξεσθαι, οὐδὲ ἐκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρτην· ἐθώμαζέ τε ὁρέων τὸ ποιούμενον, ἅτε οὐ παραγενόμενος τῷ προτέρῳ λόγῳ· ὁ δὲ Πausanίης τε καὶ ὁ Εὐρύναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκείνους σφίσι, δεινότερον δὲ ἔτι, κείνους ταῦτα νενωμένους, ἀπολιπεῖν τὸν λόχον τὸν Πιτανήτην, μὴ, ἣν ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ συνεθήκαντο τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλησι, ἀπόληται ὑπολειφθεὶς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ· ταῦτα λογιζόμενοι ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικόν, καὶ ἐπειρῶντο πείθοντές μιν ὥς οὐ χρεὸν εἶη ταῦτα ποιεῖν.

Καὶ οἱ μὲν παρηγόρεον Ἀμομφάρετον, μόνον 54 Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεγετέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποιεῦν τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ἐπιστάμενοὶ τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὥς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων· ὥς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἔπεμπον σφέων ἱππέα ὀψόμενόν τε εἰ πορεύεσθαι ἐπιχειροῖεν οἱ Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τὸ παράπαν μὴ διανοεῖνται ἀπαλλάσσεσθαι· ἐπείρεσθαί τε Πausanίην τὸ χρεὸν

- 55 εἶη ποίειν; Ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τέ σφεας κατὰ χώρην τεταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτῶν τοὺς πρώτους· ὡς γὰρ δὴ παρηγορέοντο τὸν Ἀμομφάρετον ὃ τε Εὐρύναξ καὶ ὁ Πανσανίης μὴ κινδυνεύειν μένοντας μούνους Λακεδαιμονίων, οὗ κως ἔπειθον· ἐς ὃ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες ἀπικέατο, καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀθηναίων παρίστατό σφι ἀπιγμένους· νεικέων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος, λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρησι τῇσι χερσὶ, καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τῶν Πανσανίω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους· ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους· ὁ δὲ μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκείνον, πρὸς τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐντεταλμένα, λέγειν ὁ Πανσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι πρήγματα, ἐχρήϊζε τε τῶν Ἀθηναίων προσχωρῆσαί τε πρὸς ἑωυτοὺς, καὶ ποίειν περὶ τῆς ἀπόδου τάπερ ἂν καὶ σφεῖς.
- 56 Καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακρινομένους πρὸς ἑωυτοὺς ἡὼς καταλάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Πανσανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον λείψεσθαι τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων, (τὰ δὴ καὶ ἐγένετο,) σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πάντας· εἶποντο δὲ καὶ Τεγεῆται· Ἀθηναῖοι δὲ ταχθέντες ἦϊσαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι· οἱ μὲν γὰρ τῶν τε ὄχθων ἀντείχοντο καὶ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρώνος φοβεόμενοι τὴν ἵππον, Ἀθηναῖοι δὲ
- 57 κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πεδίον· Ἀμομφάρετος δὲ, ἀρχὴν τε οὐδαμὰ δοκέων Πανσανίην τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν, περιείχετο αὐτοῦ μένοντας μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· προτερεόντων δὲ τῶν σὺν Πανσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰθεὶς τέχνη ἀπολιπεῖν αὐτὸν, ἀναλαβοντα τὸν λόχον τὰ ὅπλα ἦγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο στίφος· τὸ δὲ, ἀπελθὼν ὅσον τε δέκα στάδια, ἀνέμενε τὸν Ἀμομφάρετον λόχον περὶ ποταμὸν Μολόεντα ἰδρυμένον Ἀργιόπιόν τε χώρον καλεόμε-

νον, τῇ καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἦσται· ἀνέμενε δὲ τοῦδε εἵνεκα, ἵνα, ἣν μὴ ἀπολίπη τὸν χώρον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός τε καὶ ὁ Λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βοηθέοι ὀπίσω παρ' ἐκείνους. καὶ οἷ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφάρετον παρεγίνοντό σφι καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσέκειτο πᾶσα· οἱ γὰρ ἱππόται ἐποίευν οἶον καὶ ἐώθεσαν ποιεῖν αἰεὶ· ἰδόντες δὲ τὸν χώρον κεινὸν ἐν τῷ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέρησι ἡμέρησι, ἥλαυνον τοὺς ἵππους αἰεὶ τὸ πρόσω· καὶ ἅμα καταλαβόντες προσεκέατό σφι.

Μαρδόνιος δὲ ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποικο- 58 μένους ὑπὸ νύκτα, εἶδὲ τε τὸν χώρον ἐρήμον, καλέσας τὸν Δηρισσαῖον Θώρηκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασυδῆϊον, ἔλεγε· “ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔτι τί λέξετε, τάδε ὀρέοντες ἐρήμα; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι ἐλέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρώτους· τοὺς πρότερόν τε μετισταμένους ἐκ τῆς τάξις εἶδετε, νῦν τε ὑπὸ τὴν παροικομένην νύκτα καὶ οἱ πάντες ὀρέομεν διαδράντας· διέδεξάν τε, ἐπεὶ σφεας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀνθρώπων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἄρα ἔοντες ἐν οὐδαμοῖσι ἐοῦσι Ἕλλησι ἐναπεδεικνύατο· καὶ ὑμῖν μὲν ἐοῦσι Περσέων ἀπείροισι πολλὴ ἔκ γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τούτους τοῖσι τι καὶ συνηδέατε· Ἀρταβάζον δὲ θῶμα καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην, τὸ καὶ καταρρωδῆσαι Λακεδαιμονίους, καταρρωδῆσαντά τε ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὡς χρεὼν εἶη ἀναζεύξαντας τὸ στρατόπεδον ἵνα εἰς τὰ Θηβαίων ἄστυ πολιορκησομένους· τὴν ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πεύσεται· καὶ τούτων μὲν ἐτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκείνοισι ταῦτα ποιέουσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστί· ἀλλὰ διωκτέοι εἰσὶ ἐς ὃ καταλαμφθέντες δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαν Πέρσας πάντων δίκας.” Ταῦτα εἶπας 59 ἦγε τοὺς Πέρσας δρόμῳ, διαβάντας τὸν Ἀσωπὸν, κατὰ στίβον τῶν Ἑλλήνων ὡς δὴ ἀποδιδρυσκόντων·

ἐπείχεται ἐπὶ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μόνους· Ἀθηναίους γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδίον ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ κατώρα· Πέρσας δὲ ὀρέοντες ὥρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες, αὐτίκα πάντες ἦσαν τὰ σημήϊα, καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὐδενὶ κοσμηθέντες οὔτε τάξι· καὶ οὗτοι μὲν βοῇ τε καὶ ὁμίλῳ ἐπήϊσαν, ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας.

- 60 Πανσανίης δὲ, ὡς προσέκειτο ἡ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα λέγει τάδε· “ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου ἐλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα, προδεδομέθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν παροιχομένην νύκτα διαδράντων· νῦν ὦν δέδοκται τὸ ἐνθεῦτεν ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄριστα περιστέλλειν ἀλλήλους· εἰ μὲν νῦν ἐς ὑμέας ὥρμησε ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρῆν δὲ ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ’ ἡμέων τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόντας Τεγεήτας βοηθέειν ὑμῖν· νῦν δὲ, ἐς ἡμέας γὰρ ἅπαντα κεχώρηκε, δίκαιοι ἐστε ὑμεῖς πρὸς τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυνέοντες ἰέναι· εἰ δ’ ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελάβηκε ἀδύνατόν τι βοηθέειν, ὑμεῖς δ’ ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν θέσθε· συνοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα τόνδε πόλεμον ἐοῦσι πολλὸν
- 61 προθυμοτάτοισι, ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακούειν.” Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο, ὥρμέατο βοηθέειν, καὶ τὰ μάλιστα ἐπαμύνειν· καὶ σφί ἤδη στείχουσι ἐπιτίθενται οἱ ἀντιταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος γενομένων, ὥστε μηκέτι δύνασθαι βοηθῆσαι· τὸ γὰρ προσκείμενόν σφεας ἐλύπεε· οὕτω δὲ μυνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, ἐόντες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν οἱ μὲν πεντακισμῦριοι, Τεγεῆται δὲ τρισχίλιοι· οὗτοι γὰρ οὐδαμὰ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων· ἐσφαγιάζοντο ὡς συμβαλέοντες Μαρ-

δονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ· καὶ οὐ γάρ σφι ἐγένετο τὰ σφάγια χρηστὰ, ἐπιπτόν τε αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ καὶ πολλῷ πλεῦνες ἐτρωματιζοντο· φράξαντες γὰρ τὰ γέρρα οἱ Πέρσαι, ἀπίεσαν τῶν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως οὕτω, ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων, ἀποβλέψαντα τὸν Πανσανίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων ἐπικαλέσασθαι τὴν θεὸν, χρηρίζοντα μηδὰ μὴ σφέας ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος. Ταῦτα δ' ἔτι 62
τούτου ἐπικαλυμμένου, προεξαναστάντες πρότεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους· καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Πανσανίῳ ἐγένετο θυομένοισι τὰ σφάγια χρηστὰ. ὥς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώρεον καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι τὰ τόξα μετέντες. ἐγένετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρρα μάχη· ὥς δὲ ταῦτα ἐπεπτώκες, ἤδη ἐγένετο μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμόν· τὰ γὰρ δόρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήματι μὲν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἔσσαντες ἦσαν οἱ Πέρσαι· ἄνοπλοι δὲ ἔόντες, καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες ἦσαν, καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἐναντίοις σοφίῃ· προεξαίσσοντες δὲ κατ' ἓνα, καὶ δέκα, καὶ πλευνές τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ διεφθείροντο. Τῇ δὲ ἐτύχανε αὐτὸς 63
ἐὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ ἔχων τε περὶ ἑωυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὲ καὶ μάλιστα τοῖς ἐναντίοις ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος περιῆν, εἰ δὲ ἀντεῖχον καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὥς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ τὸ περὶ ἐκείνον τεταγμένον, ἐὼν ἰσχυρότατον, ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι· πλείστον γὰρ σφεας ἐδηλέετο ἢ ἐσθῆς, ἐρήμος ἐοῦσα ὀπλων· πρὸς γὰρ ὀπλίτας ἔόντες γυμνῆτες ἀγῶνα ἐποιεῖντο. Ἐνθαῦτα ἢ τε δίκη τοῦ 64

- φόνου τοῦ Λεωνίδεω, κατὰ τὸ χρηστήριον, τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐκ Μαρδονίου ἐπιτελέετο· καὶ νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἀπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Πασανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω· τῶν δὲ κατ'ὑπερθέ οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδην· ὧντοὶ γάρ σφι τυγχάνουσι ἑόντες. ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀειμνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου· ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους συνέβαλε ἐν Στενυκλήρῳ, πολέμου ἑόντος, Μεσσηνίοισι πᾶσι· καὶ αὐτὸς τε ἀπέθανε
- 65 καὶ οἱ τριηκόσιοι. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι ὥς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφευγον οὐδένα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἐωυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον τὸ ἐποίησαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαίδι. θῶμα δέ μοι ὅκως, παρὰ τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων, οὐδὲ εἰς ἐφάνη τῶν Περσέων οὔτε ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος οὔτε ἐναποθανῶν· περί τε τὸ ἱρὸν οἱ πλείστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον· δοκέω δὲ, εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ, ἢ θεὸς αὐτῇ σφεας οὐκ ἐδέξατο, ἐμπρήσαντας τὸ ἐν Ἐλευσίνι ἀνακτόριον. αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσούτῳ ἐγένετο.
- 66 Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἀρέσκετο κατ' ἀρχὰς λειπομένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέως, καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύειν οὐδὲν ἦννε, συμβάλλειν οὐκ ἑῶν· ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε, ὥς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι τῶν ἐστρατήγεε ὁ Ἀρτάβαζος· εἶχε δὲ δύναμιν οὐκ ὀλίγην, ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώπων περὶ ἐωυτόν· τούτους, ὅκως ἢ συμβολὴ ἐγίνετο, εὖ ἐξεπιστάμενος τὰ ἐμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτημένους, παραγγείλας κατὰ τῶντ' ἰέναι πάντας τῇ ἂν αὐτὸς ἐξηγήται, ὅκως ἂν αὐτὸν ὀρέωσι σπουδῆς ἔχοντα· ταῦτα παραγγείλας, ὥς ἐς μάχην ἦγε δῆθεν τὸν στρατόν· προτερέων δὲ τῆς ὁδοῦ, ὥρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς Πέρσας· οὕτω δὲ

οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε φεύγων, οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι· καὶ δὲ οὔτοι μὲν ταύτῃ ἐτράποντο. Τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν 67 μετὰ βασιλέος ἐθελοκακεόντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν· οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὔτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην, μαχεόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες οὕτω ὥστε τριηκόσιοι αὐτῶν οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς δὲ ἐτράποντο καὶ οὔτοι, ἔφευγον ἐς τὰς Θήβας οὐκ ἤπερ οἱ Πέρσαι· καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὄμιλος οὔτε διαμαχεσόμενος οὐδενὶ οὔτε τι ἀποδεξάμενος ἔφευγον. Δηλοῖ τε 68 ἐμοὶ ὅτι πάντα τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτηντο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε οὔτοι πρὶν ἢ καὶ συμμίξαι τοῖσι πολεμίοισι ἔφευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ὤρων. οὕτω τε πάντες ἔφευγον, πλὴν τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτῆς· αὕτη δὲ τοσαῦτα προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα ἀπείργουσά τε τοὺς φίλους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ μὲν δὲ νικῶντες εἶποντο, 69 τοὺς Ξέρξῃ διώκοντές τε καὶ φονεύοντες· ἐν δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλήσι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἡραῖον καὶ ἀπογενομένοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε καὶ νικῶν οἱ μετὰ Πausaniῳ· οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα, οὐδένα κόσμον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους ἐτράποντο διὰ τῆς ὑπώρεης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσιν ἄνω, ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος· οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν· ἐπεὶ τε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππῶται ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον, ἡλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους· τῶν ἱππάρχῃ Ἀσωπύδωρος ὁ Τιμάνδρου· ἐσπесόντες δὲ κατεστό-

ρεσαν αὐτῶν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν
 70 διώκοντες εἰς τὸν Κιθαιρῶνα. Οὗτοι μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ
 λόγῳ ἀπώλοντο· οἱ δὲ Πέρσαι καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος,
 ὡς κατέφυγον εἰς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔφθησαν ἐπὶ τοὺς
 πύργους ἀναβάντες πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπι-
 κέσθαι· ἀναβάντες δὲ ἐφράξαντο ὡς ἡδυνέατο ἀριστα
 τὸ τεῖχος· προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων,
 κατεστήκεέ σφι τειχομαχίῃ ἐρρωμενεστέρῃ· ἕως μὲν
 γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δ' ἡμύνοντο καὶ πολλῶ
 πλέον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οὐκ ἐπιστα-
 μένων τειχομαχείειν· ὡς δέ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσ-
 ῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγένετο τειχομαχίῃ καὶ χρό-
 νον ἐπὶ πολλόν· τέλος δὲ, ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ
 ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τείχεος, καὶ ἤριπον· τῇ δὴ
 ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται
 εἰς τὸ τεῖχος· καὶ τὴν σκηνὴν τὴν Μαρδονίου οὗτοι
 ᾗσαν οἱ διαρπάσαντες, τὰ τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν
 φάτιν τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκὴν πᾶσαν καὶ θέης
 ἀξίην. τὴν μὲν νυν φάτιν ταύτην τὴν Μαρδονίου
 ἀνέθεσαν εἰς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται·
 τὰ δὲ ἄλλα εἰς τὸ αὐτὸ, ὅσα περ ἔλαβον, ἐσήνεικαν τοῖσι
 Ἕλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι στίφος ἐποιή-
 σαντο πεσόντος τοῦ τείχεος, οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς
 ἐμέμνητο· ἀλύκταζόν τε οἶα ἐν ὀλίγῳ χώρῳ πεφοβη-
 μένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατειλημέναι ἀνθρώπων·
 παρῇν τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν οὕτω, ὥστε τριή-
 κοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδεουσέων τεσσέρων τὰς
 ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφενγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς
 χιλιάδας περιγενέσθαι· Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ
 Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ εἰς καὶ
 ἑννεήκοντα, Τεγεγτέων δὲ ἑκκαίδεκα, Ἀθηναίων δὲ
 δύο καὶ πεντήκοντα.

- 71 Ἡρίστευσε δὲ τῶν βαρβάρων, πεζὸς μὲν ὁ Περ-
 σέων, ἵππος δὲ ἡ Σακέων· ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος·
 Ἕλλήνων δὲ, ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεγτέων καὶ
 Ἀθηναίων, ὑπερεβάλλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι· ἄλλω

μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημῆνασθαι, (ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς κατ' ἐωυτοὺς ἐνίκων,) ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότερον προσενείχθησαν, καὶ τούτων ἐκράτησαν. καὶ ἄριστος ἐγένετο μακρῶ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας· ὃς ἐκ Θερμοπυλέων μούνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς, εἶχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην· μετὰ δὲ τοῦτον ἠρίστευσαν Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύν καὶ Ἀμομφάρετος ὁ Σπαρτιήτης· καίτοι, γενομένης λéschης ὃς γένοιτο αὐτῶν ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ παραγεγόμενοι Σπαρτιητέων, Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερῶς ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρεούσης οἱ αἰτίας, λυσσῶντά τε καὶ ἐκλιπόντα τὴν τάξιν ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα· Ποσειδώνιον δὲ, οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν, ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν· τοσούτῳ τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἂν εἴποιεν· οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πάντες, πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ τίμιοι ἐγένοντο· Ἀριστόδημος δὲ, βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίην, οὐκ ἐτιμήθη.

Οὗτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι ὀνομαστότατοι ἐγέ- 72
νοντο· Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλλιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐτῶν Λακεδαιμονίων ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· ὃς, ἐπειδὴ ἐσφαγιάζετο Πανσανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξιν ἐτρώματίσθη τοξεύματι τὰ πλευρά· καὶ δὴ οἱ μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ἐξηνηγμένος ἐδυσθανάτεε τε καὶ ἔλεγε πρὸς Ἀρίμνηστον, ἄνδρα Πλαταιέα, οὐ μέλειν οἱ ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῇ χειρὶ, καὶ ὅτι οὐδέν ἐστί οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον ἐωυτοῦ ἄξιον, προθυμυμένον ἀποδέξασθαι.

Ἀθηναίων δὲ λέγεται εὐδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυ- 73
χίδεω, ἐκ δήμου Δεκελεῆθεν, Δεκελέων δὲ τῶν ποτὲ ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὥς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι· ὥς γὰρ δὴ τὸ πάλαι κατὰ Ἑλένης κομιδὴν Τυνδαρίδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν

- τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατοῦ πλήθει, καὶ ἀνίστασαν τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες ἵνα ὑπεξέκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι τοὺς Δεκελέας, οἱ δὲ αὐτὸν Δέκελον ἀχθόμενόν τε τῇ Θησέος ὕβρι, καὶ δειμαίνοντα περὶ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενόν σφι τὸ πᾶν πρῆγμα, κατηγήσασθαι ἐπὶ τὰς Ἀφίδνας. τὰς δὲ Τιτακὸς, ἐὼν αὐτόχθων, καταπροδιδοῖ Τυνδαρίδῃσι τοῖσι δὲ Δεκελεῦσι ἐν Σπάρτῃ ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου ἀτελεῖν τε καὶ προεδρίῃ διατελέει ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι ἐοῦσα, οὕτω ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθηναίοισι τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινεομένων τὴν ἄλλην Ἀττικὴν
- 74 Λακεδαιμονίων, Δεκελέης ἀποσχέσθαι. Τούτου τοῦ δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης καὶ ἀριστεύσας τότε Ἀθηναίων, διξοὺς λόγους λεγομένους ἔχει· τὸν μὲν, ὥς ἐκ τοῦ ζωστήηρος τοῦ θώρηκος ἐφόρει χαλκῇ ἀλυσὶ δεδεμένην ἄγκυραν σιδηρὴν· τὴν, ὅπως πελάσειε ἀπικνεόμενος τοῖσι πολεμίοισι, βαλλέσκετο, ἵνα δὴ μιν οἱ πολέμιοι ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τάξιος μετακινήσαι μὴ δυναίατο. γινομένης δὲ φυγῆς τῶν ἐναντίων, δέδοκτο τὴν ἄγκυραν ἀναλαβόντα οὕτω διώκειν· οὗτος μὲν οὕτω λέγεται· ὁ δ' ἕτερος τῶν λόγων, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβατέων λέγεται, ὥς ἐπ' ἀσπίδος αἰεὶ περιθεούσης καὶ οὐδαμὰ ἀτρεμιζούσης ἐφόρει ἐπίσημον ἄγκυραν, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ θώρηκος δεδεμένην
- 75 σιδηρὴν. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφάνει λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον, ὅτι περικατημένων Ἀθηναίων Αἰγιναν, Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον ἄνδρα πεντάεθλον ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ Σωφάνεα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε, ἄνδρα γενόμενόν ἀγαθόν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαῦκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἡδωνῶν ἐν Δάτῳ περὶ τῶν μετάλλων τῶν χρυσέων μαχεόμενον.
- 76 Ὡς δὲ τοῖσι Ἑλλήσι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωντο οἱ βάρβαροι, ἐνθαῦτά σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἡ ἔπεδ' ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας καὶ νικῶντας

τοὺς Ἑλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεος τοῦ Τεάσπιος, ἀνδρὸς Πέρσῳ, κοσμησαμένη χρυσῷ πολ-
λῷ καὶ αὐτὴ καὶ αἱ ἀμφίπολοι, καὶ ἐσθῆτι τῇ καλ-
λιστῇ τῶν παρεουσέων, καταβᾶσα ἐκ τῆς ἀρμαμάξης,
ἐχώρεε ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι
έόντας· ὁρῶσα δὲ πάντα ἐκείνα διέποντα Πανσανίην,
πρότερόν τε τὸ οὖνομα ἐξεπισταμένη καὶ τὴν πάτριν,
ὥστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔγνω τε τὸν Πανσανίην καὶ
λαβομένη τῶν γουνάτων ἔλεγε τάδε· “ὦ βασιλεῦ
Σπάρτης, ρῦσαί με τὴν ἰκέτιν αἰχμαλώτου δουλοσύ-
νης· σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὦνησας, τούσδε ἀπολέσας
τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὅπιν ἔχοντας· εἰμὶ δὲ
γένος μὲν Κῶν, θυγάτηρ δὲ Ἥγητορίδῳ τοῦ Ἀντα-
γόρεω· βίῃ δέ με λαβὼν ἐν Κῷ εἶχε ὁ Πέρσης.” ὁ
δὲ ἀμείβεται τοῖσδε· “γύναι, θάρσει, καὶ ὥς ἰκέτις,
καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα, καὶ
εἰς θυγάτηρ Ἥγητορίδῳ τοῦ Κῶου, ὅς ἐμοὶ ξείνος
μόλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν περὶ κείνους τοὺς χώρους
οἰκημένων.” ταῦτα εἶπας, τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν
ἐφόρων τοῖσι παρευούσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς
Αἴγινα, ἐς τὴν αὐτὴ ἤθελε ἀπικέσθαι.

Μετὰ δὲ τὴν ἀπιξιν τῆς γυναικὸς, ἀντίκα μετὰ 77
ταῦτα ἀπίκοντο Μαντινέες ἐπ’ ἐξεργασμένοισι· μα-
θόντες δὲ ὅτι ὕστεροι ἦκουσι τῆς συμβολῆς, συμ-
φορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην, ἄξιοί τε ἔφασαν εἶναι
σφέας ζημιῶσαι· πυνθανόμενοι δὲ τοὺς Μήδους τοὺς
μετὰ Ἀρταβάζου φεύγοντας, τούτους ἐδίωκον μέχρι
Θεσσαλίας· (Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔων φεύγοντας
διώκειν) οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν ἐωυτῶν, τοὺς
ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς γῆς· μετὰ δὲ
Μαντινέας ἦκον Ἥλείοι· καὶ ὡσαύτως οἱ Ἥλείοι τοῖσι
Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι ἀπαλλάσσοντο·
ἀπελθόντες δὲ καὶ οὗτοι τοὺς ἡγεμόνας ἐδίωξαν· τὰ
κατὰ Μαντινέας μὲν καὶ Ἥλείους τοσαῦτα.

Ἐν δὲ Πλαταιῇσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Αἰγινή- 78
τέων ἦν Λάμπων ὁ Πύθεω, Αἰγινήτέων τὰ πρῶτα, ὃς

- ἀνοσιώτατον ἔχων λόγον ἵκετο πρὸς Πανσανίην. ἀπικόμενος δὲ, σπουδῇ ἔλεγε τάδε· “ὦ παῖ Κλεομβρότου, ἔργον ἔργασταί τοι ὑπερφυῆς μέγαθός τε καὶ κάλλος· καὶ τοὶ θεοὶ παρέδωκε, ῥυσάμενον τὴν Ἑλλάδα κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπὶ τούτοις ποιήσον, ὅπως λόγος τέ σε ἔχη ἔτι μέζων, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται τῶν βαρβάρων μὴ ὑπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποιέων ἐς τοὺς Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρωσαν· τῷ σὺ τὴν ὁμοίην ἀποδιδούς, ἔπαινον ἔξεις πρῶτα μὲν ὑπὸ πάντων Σπαρτιητέων, αὐτὶς δὲ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας,
- 79 *Consider how easily beauty is lost off nature!*
 τετιμώρησαι ἐς πατέρων τὸν σὸν Λεωνίδην.” Ὁ μὲν δοκέων χαρίζεσθαι ἔλεγε τάδε· ὁ δ' ἀνταμείβετο τοῖσδε· “ὦ ξεῖνε Αἰγινήτα, τὸ μὲν εὖνοεῖν τε καὶ προορᾶν ἄγαμαι σεῦ· γνώμης μέντοι ἡμάρτηκας χρηστῆς· ἐξάρας γάρ με ὑψοῦ καὶ τὴν πάτρην καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατέβαλες παραινέων νεκρῷ λυμαίνεσθαι καὶ, ἦν ταῦτα ποιέω, φὰς ἄμεινόν με ἀκούσεσθαι· τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβάροισι ποιεῖν ἢ περ Ἑλλήσι· καὶ ἐκείνοισι δὲ ἐπιφθονέομεν. ἐγὼ δ' ὦν τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγινήτησι ᾄδοιμι, μήτε τοῖσι ταῦτα ἀρέσκειται· ἀποχρᾶ δ' ἐμοί, Σπαρτιήτησι ἀρεσκόμενον ὅσια μὲν ποιεῖν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν· Λεωνίδῃ δὲ, τῷ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημί μεγάλως τετιμωρῆσθαι· ψυχῇσί τε τῇσι τῶνδε ἀναριθμήτοις τετίμηται αὐτός τε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μέντοι ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε μήτε προσέλθης ἐμοιγε, μήτε συμβουλευσῃς· χάριν ἴσθι τε ἐὼν ἀπαθής.” ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ἀπαλλάσσετο.
- 80 Πανσανίης δὲ κήρυγμα ποιησάμενος μήδενα ᾗπτεσθαι τῆς λήτης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἰλωτας τὰ χρήματα· οἱ δὲ ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι εὗρισκον σκηνὰς κατεσκευασμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ,

κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους, κρητῆράς τε χρυσέους, καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκκους τε ἐπ' ἁμαξέων εὕρισκον, ἐν τοῖσι λέβητες ἐφαίνοντο ἐνεόντες χρύσειοί τε καὶ ἀργύριοι· ἀπὸ τῶν κειμένων νεκρῶν ἐσκύλευον ψέλια τε καὶ στρεπτοὺς, καὶ τοὺς ἀκινάκας, ἔοντας χρυσέους· ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο οὐδὲ εἰς. ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας οἱ εἰλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτέων οὐκ οἶά τε ἦν κρύψαι· ὥστε Αἰγινήτησι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεύτην ἐγένοντο, οἱ τὸν χρυσὸν, αἵτε ἔοντα χαλκὸν δῆθεν, παρὰ τῶν εἰλωτέων ὠνέοντο. Συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα, καὶ δεκά- 81
τὴν ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνετέθη, ὁ ἐπὶ τοῦ τρικαρῆνου ὄφιος τοῦ χαλκέου ἐπεστεῶς ἄγχιστα τοῦ βωμοῦ· καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν· καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἐπτά-
πηχυν χάλκεος Ποσειδέων ἐξεγένετο· ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαιρέοντο, καὶ ἔλαβον ἕκαστοι τῶν ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περσέων, καὶ τὸν χρυσὸν, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ ἄλλα χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μὲν νυν ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύσασι αὐτέων ἐν Πλαταιῇσι ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν· δοκέω δ' ἔγωγε καὶ τούτοισι δοθῆναι· Πανσανίη δὲ πάντα δέκα ἐξαιρέθη τε καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὥς δὲ αὐτως καὶ τὰ ἄλλα χρήματα. Λέγεται δὲ καὶ τάδε γενέσθαι· ὥς Ξέρξης 82
φείγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλίποι τὴν ἐωυτοῦ· Πανσανίην ὦν, ὀρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ παραπετάσμασι ποικίλοισι κατασκευασμένην, κελεύσαι τοὺς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιούς κατὰ ταῦτα καθὼς Μαρδονίῳ δειπνον παρασκευάζειν· ὥς δὲ κελευόμενοι οὗτοι ἐποίησαν ταῦτα, ἐνθαῦτα τὸν Πανσανίην, ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας

εὖ ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας, καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δείπνου, ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα ἀγαθὰ, κελεῦσαι ἐπὶ γέλῳ τοὺς ἐωυτοῦ διηκόνους παρασκευάσαι Λακωνικὸν δείπνον· ὥς δὲ τῆς θοίνης ποιηθείσης ἦν πολλὸν τὸ μέσον, τὸν Πausanίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς· συνελθόντων δὲ τουτέων, εἰπεῖν τὸν Πausanίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέρην τοῦ δείπνου τὴν παρασκευήν· “ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενός ὑμῖν τοῦδε τοῦ Μῆδων ἡγεμόνος τὴν ἀφροσύνην δεῖξαι· ὃς τοιήνδε δίαιταν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω οὔζυρην ἔχοντας ἀπαιρησόμενος.” ταῦτα μὲν Πausanίην λέγεται εἰπεῖν πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων.

83 Ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων εὖρον συχνοὶ θήκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. ἐφάνη δὲ καὶ τόδε ὕστερον ἔτι τούτων, τῶν νεκρῶν περιψιλωθέντων τὰς σάρκας· συνεφόρεον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιεὺς ἐς ἓνα χῶρον· εὐρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥαφήν οὐδεμίαν, ἀλλὰ ἐξ ἑνὸς ἐοῦσα ὀστέου· ἐφάνη δὲ καὶ γνάθος καὶ τὸ ἄνω τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας μονοφυέας ἐξ ἑνὸς ὀστέου πάντας, τοὺς τε ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους· καὶ πενταπήχεος ἀνδρὸς ὀστέα ἐφάνη.

84 Ἐπεὶ τε δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφάνιστο· ὑπ’ ὅτεν μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκέως οὐκ ἔχω εἰπεῖν· πολλοὺς δέ τινας ἤδη καὶ παντοδαπούς ἤκουσα θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας πολλοὺς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς διὰ τοῦτο τὸ ἔργον· ὅστις μέντοι ἦν αὐτῶν ὁ ὑπελόμενός τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δύναμαι ἀτρεκέως πυνθέσθαι· ἔχει δὲ τίνα φάτιν καὶ Διονυσοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον.

85 ἀλλ’ ὁ μὲν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς ἐν Πλαταιῇσι τὴν λήϊην διείλοντο, ἔθαπτον τοὺς ἐωυτῶν χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τριεὺς

ἐποιήσαντο θήκας· ἔνθα μὲν τοὺς ἱρένας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδώνιος καὶ Ἀμομφάρετος ἦσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ ἐνὶ τῶν τάφων ἦσαν οἱ ἱρένες· ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, οἱ εἰλωτες. οὗτοι μὲν οὕτω ἔθαπτον. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας ἀλέας· καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐωυτῶν ὁμοῦ· καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου διαφθαρέντας. τούτων μὲν δὴ πάντων πλήρεις ἐγένοντο οἱ τάφοι· τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι ἐόντες τάφοι, τούτους δὲ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπεστύι τῆς μάχης, ἐκάστους χῶματα χῶσαι κεινὰ, τῶν ἐπιγινομένων εἵνεκὲν ἀνθρώπων. ἐπεὶ καὶ Αἰγινητέων ἐσκὲ αὐτόθι καλεόμενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων τῶν Αἰγινητέων, χῶσαι Κλεάδην τὸν Αὐτοδίκον ἄνδρα Πλαταιέα, πρόξενον ἐόντα αὐτῶν.

Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ 86
Ἕλληνες, αὐτίκα βουλευομένοισί σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ ἐξαιτέειν αὐτῶν τοὺς μηδίσαντας, ἐν πρώτοισι δὲ αὐτῶν Τιμηγενίδην καὶ Ἀτταγῖνον, οἱ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώτους ἦσαν· ἦν δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι· ὡς δὲ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρκεον Θηβαίους, κελείοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας· οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι, τήν τε γῆν αὐτῶν ἔταμνον καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος. Καὶ οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινεόμενοι, εἰ- 87
κοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε· “ἄνδρες Θηβαῖοι, ἐπεὶδὴ οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαναστῆναι πολιορκέοντας ἢ ἐξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παραδῶτε, νῦν ὦν ἡμέων εἵνεκα γῇ ἢ Βοιωτῇ πλέω μὴ ἀναπλήσῃ· ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρηρίζοντες πρόσχημα ἡμέας ἐξαίτεονται, χρήματά σφι δῶμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ· σὺν

- γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμνηδίσαμεν, οὐδὲ μῦνοι ἡμέες· εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀντιλογίην παρέξομεν.” κάρτα τε ἔδοξε εὖ λέγειν, καὶ ἐς καιρόν· αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Πausanίην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι
- 88 τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ὠμολόγησαν ἐπὶ τούτοις, Ἀτταγίνος μὲν ἐκδιδρῆσκει ἐκ τοῦ ἄστέος· παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Πausanίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίας, φὰς τοῦ μνηδισμού παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταίτιους· τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἔδοκεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπεποίθεσαν διωθέεσθαι· ὁ δὲ ὡς παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων, τὴν στρατιὴν τὴν τῶν συμμάχων ἅπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβῃσι γενόμενα.
- 89 Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος φεύγων ἐκ Πλαταιέων καὶ δὴ καὶ πρόσω ἐγένετο· ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ παρὰ σφέας ἐπὶ τε ξείνια ἐκάλεον, καὶ ἀνειρώτευν περὶ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, οὐδὲν ἐπιστάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῇσι γενομένων· ὁ δὲ Ἀρτάβαζος, γνούς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθινήν τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτός τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ’ αὐτοῦ στρατός· ἐπιθήσεσθαι γάρ οἱ πάντα τινὰ οἶετο πυνθανόμενον τὰ γεγονότα· ταῦτα ἐκλογιζόμενος, οὔτε πρὸς τοὺς Φωκέας ἐξαγόρευε οὐδὲν, πρὸς τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε· “ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Θεσσαλοὶ, ὡς ὁράτε, ἐπείγομαί τε κατὰ τὴν ταχίστην ἑλὼν ἐς Θρηίκην, καὶ σπουδὴν ἔχω πεμφθεὶς κατὰ τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε· αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρδόνιος καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, οὗτος κατὰ πόδας ἐμεῦ ἐλαύνων προσδόκιμός ἐστι· τοῦτον καὶ ξεινίζετε καὶ εὖ ποιεῦντες φαίνεσθε· οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμελήσει.” ταῦτα δὲ εἶπας, ἀπέλαυνε σπουδῇ τὴν στρατιὴν διὰ Θεσσαλίας τε καὶ Μακεδονίης ἰθὺ τῆς Θρηίκης, ὡς

ἀληθέως ἐπειγόμενος, καὶ τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ· καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑαυτοῦ συχνούς ὑπὸ Θρηίκων τε κατακοπέντας κατ' ὁδόν, καὶ λιμῶ συστάντας καὶ καμάτῳ· ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. οὗτος μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην.

Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τῇσπερ ἐν Πλαταιῇσι τὸ 90
 τρώμα ἐγένετο, συνεκύρησε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ
 τῆς Ἰωνίης. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Δῆλῳ κατέατο οἱ
 Ἕλληνες οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ ἅμα Λέντυχίδῃ τῷ Λακε-
 δαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου
 Λάμπων τε Θρασυκλέος καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρα-
 τίδεω καὶ Ἠγησίστρατος Ἀρισταγόρῳ, πεμφθέντες
 ὑπὸ Σαμίων λάθρῃ τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράν-
 νου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστη-
 σαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι· ἐπελθόντων δέ
 σφῶν ἐπὶ τοὺς στρατηγούς, ἔλεγε Ἠγησίστρατος
 πολλὰ καὶ παντοῖα· ὥς ἦν μῦνον ἴδωνται αὐτοὺς οἱ
 Ἴωνες ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὥς οἱ βάρ-
 βαροι οὐκ ὑπομενέουσι· ἦν δὲ καὶ ἄρα ὑπομείνωσι,
 οὐκ ἐτέρην ἄγρην τοιαύτην εὔρεῖν ἂν αὐτούς· θεοὺς
 τε κοινούς ἀνακαλέων, προέτρεπε αὐτοὺς ρύσασθαι
 ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης καὶ ἀπαμῦναι τὸν
 βάρβαρον· εὐπετές τε αὐτοῖσι, ἔφη, ταῦτα γίνεσθαι·
 τὰς τε γὰρ νέας αὐτῶν κακῶς πλέειν καὶ οὐκ ἀξιωμα-
 χους κείνοισι εἶναι· αὐτοὶ τε, εἴ τι ὑποπτεύουσι μὴ
 δόλῳ αὐτοὺς προάγοιεν, ἐτοῖμοι εἶναι ἐν τῇσι νηυσὶ
 τῇσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὄμηροι εἶναι. Ὡς δὲ πολλὸς 91
 ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἶρετο Λεντυχίδης,
 εἴτε κληδόνος εἵνεκεν θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ κατὰ
 συντυχίην θεοῦ ποιεύντος· “ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ
 οὔνομα;” ὁ δὲ εἶπε· “Ἠγησίστρατος.” ὁ δὲ ὑπαρ-
 πάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἴ τινα ὄρητο λέγειν ὁ
 Ἠγησίστρατος, εἶπε· “δέκομαι τὸν οἰωνόν, τὸν
 Ἠγησίστρατον, ὦ ξεῖνε Σάμιε· σὺ δὲ ἡμῖν ποίεε
 ὅκως αὐτὸς τε δὸς πίστιν ἀποπλεύσει, καὶ οἱ σὺν

- σοὶ ἔόντες οἶδε, ἥ μὲν Σαμίους ἡμῖν προθύμους
 92 ἔσσεσθαι συμμάχους.” Ταῦτά τε ἅμα ἡγόρευε καὶ
 τὸ ἔργον προσῆγε· αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε
 καὶ ὄρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς
 Ἕλληνας· ταῦτα δὲ ποιήσαντες, οἱ μὲν ἀπέπλεον·
 μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλέειν τὸν Ἡγησίστρατον,
 οἰωνὸν τὸ οὖνομα ποιεύμενος· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπι-
 σχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέ-
 οντο, μαντευομένου σφί Δηϊφόνου τοῦ Εὐήνιου,
 ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν τῷ
 Ἰονίῳ κόλπῳ· τοῦ τὸν πατέρα κατέλαβε Εὐήνιον
 93 πρῆγμα τοιόνδε· Ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίᾳ ταύτῃ ἱρὰ
 ἡλίου πρόβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκεται παρὰ
 ποταμὸν, ὃς ἐκ Λάκμωνος οὖρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολ-
 λωνίης χώρας ἐς θάλασσαν, παρ’ Ὀρικὸν λιμένα·
 τὰς δὲ νύκτας ἀραιρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ
 γένει δοκιμώτατοι τῶν ἀστῶν, οὗτοι φυλάσσουσι
 ἐνιαυτὸν ἕκαστος· περὶ πολλοῦ γὰρ δὴ ποιεῖνται
 Ἀπολλωνιῇται τὰ πρόβατα ταῦτα, ἐκ θεοπροπίου
 τινός· ἐν δὲ ἄντρῳ αὐλίζονται, ἀπὸ τῆς πόλιος ἐκός·
 ἔνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος οὗτος ἀραιρημένος ἐφύλασσε·
 καὶ κοτε αὐτοῦ κατακοιμήσαντος τὴν φυλακὴν,
 παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ ἄντρον διέφθειραν τῶν
 προβάτων ὡς ἐξήκοντα· ὁ δὲ ὡς ἐπήϊσε, εἶχε σιγῇ
 καὶ ἔφραζε οὐδενὶ, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικαταστήσειν
 ἄλλα πριάμενος· καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνι-
 ῆτας ταῦτα γενόμενα, ἀλλ’ ὡς ἐπύθοντο, ὑπαγαγόντες
 μιν ὑπὸ δικαστήριον κατέκριναν, ὡς τὴν φυλακὴν
 κατακοιμήσαντα, τῆς ὄψιος στερηθῆναι· ἐπεὶ τε δὲ
 τὸν Εὐήνιον ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὔτε
 πρόβατά σφί ἔτικτε οὔτε γῇ ἔφερε ὁμοίως καρπὸν·
 πρόφαντα δὲ σφί ἔν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι
 ἐγίνετο, ἐπεὶ τε ἐπειρώτευν τοὺς προφήτας τὸ αἴτιον
 τοῦ παρεόντος κακοῦ, οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον, ὅτι
 ἀδίκως τὸν φύλακον τῶν ἱρῶν προβάτων Εὐήνιον τῆς
 ὄψιος ἐστέρησαν· αὐτοὶ γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύκους·

οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν ταύτας τὰς ἂν αὐτὸς ἔλῃται καὶ δικαιοῦ· τούτων δὲ τελεωμένων, αὐτοὶ δώσειν Εὐνήνῳ δόσιν τοιαύτην τὴν πολλούς μιν μακαριεῖν ἀνθρώπων ἔχοντα. Τὰ μὲν χρηστήρια ταύ- 94
τά σφι ἐχρήσθη· οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται ἀπόρρητα ποιησάμενοι, προέθεσαν τῶν ἀστῶν ἀνδράσι διαπρή-
ξαι· οἱ δὲ σφι διέπρηξαν ὧδε· κατημένου Εὐηνίου ἐν θώκῳ, ἐλθόντες οἱ παρίζοντο καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο, ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπεύμενοι τῷ πάθει·
ταύτῃ δὲ ὑπάγοντες εἰρώτεον τίνα δίκην ἂν ἔλοιτο, εἰ ἐθέλοien Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑποστῆναι δώσειν τῶν ἐποίησαν; ὁ δὲ οὐκ ἀκηκοὺς τὸ θεοπρόπιον, εἴλετο εἶπας· εἴ τίς οἱ δοίῃ ἀγροὺς τῶν ἀστῶν, ὀνομάσας τοῖσι ἡπίστατο εἶναι καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ, καὶ οἴκησιν πρὸς τούτοις, τὴν ἥδε καλλίστην ἐοῦσαν τῶν ἐν τῇ πόλει· τούτων δὲ, ἔφη, ἐπήβολος γενόμενος τοῦ λοιποῦ ἀμήνιτος εἶναι, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν γενομένην. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, οἱ δὲ πάρεδροι εἶπαν ὑπολαβόν-
τες· “Εὐήνιε, ταύτην δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκ-
τυφλώσιος ἐκτίνουσί τοι κατὰ θεοπρόπια τὰ γενό-
μενα.” ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθεῦτεν πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, ὡς ἐξαπατηθεῖς· οἱ δὲ, πριάμενοι παρὰ τῶν ἐκτεμένων, διδοῦσί οἱ τα εἴλετο. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ οὐνομαστὸς γενέσθαι.

Τούτου δὴ ὁ Δηίφονος ἐὼν παῖς τοῦ Εὐηνίου, 95
ἀγόντων Κορινθίων, ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἥδη δὲ καὶ τότε ἤκουσα, ὡς ὁ Δηίφονος ἐπιβατεύων τοῦ Εὐηνίου οὐνόματος, ἐξελάμβανε ἐπιὼν τὴν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἐὼν Εὐηνίου παῖς. Τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὡς 96
ἐκαλλιέρησε, ἀνῆγον τὰς νέας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὴν Σάμον· ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμῆς πρὸς Καλάμοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὀρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἰπραίον τὸ ταύτῃ, παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην·

- οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι σφεας προσπλέειν, ἀνήγον
καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἡπειρον τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς
δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν· βουλευομένοισι γάρ
σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι· οὐ γὰρ ὦν
ἐδόκεον ὁμοῖοι εἶναι· ἐς δὲ τὴν ἡπειρον ἀπέπλεον,
ὅκως ἔωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον ἔοντα
ἐν τῇ Μυκάλῃ· ὅς, κελεύσαντος Ξέρξεω, καταλελειμ-
μένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ, Ἰωνίην ἐφύλασσε· τοῦ
πλήθος μὲν ἦν ἐξ μυριάδες· ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ
Τιγράνης, κάλλεϊ τε καὶ μεγάλῃ ὑπερφέρων Περ-
σέων· ὑπὸ τούτων μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύ-
σαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ
ἀνείρυσαι τὰς νέας, καὶ περιβαλέσθαι ἔρκος, ἔρυμα
97 τῶν νεῶν καὶ σφέων αὐτῶν κρησφύγετον· Ταῦτα
βουλευσάμενοι ἀνήγοντο· ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ
τῶν Ποτινέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαίσωνά τε καὶ
Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἐστὶν ἱρὸν,
τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλέος ιδρύσατο Νείλεω τῷ
Κόδρου ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλήτου κτιστὴν, ἐνθαῦτα
τὰς τε νέας ἀνείρυσαν καὶ περιεβάλοντο ἔρκος καὶ
λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἡμερα, καὶ
σκόλοπας περὶ τὸ ἔρκος κατέπηξαν· καὶ παρεσκευά-
δατο ὡς πολιορκησόμενοι καὶ ὡς νικῆσοντες, ἐπ'
ἀμφοτέρα· ἐπιλεγόμενοι γὰρ παρεσκευάζοντο.
- 98 Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρ-
βάρους ἐς τὴν ἡπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφευγόντων·
ἐν ἀπορίῃ τε εἶχοντο ὅ τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσ-
σονται ὀπίσω εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου·
τέλος δ' ἔδοξε τούτων μὲν μηδέτερα ποιέειν, ἐπιπλέειν
δὲ ἐπὶ τὴν ἡπειρον· παρασκευασάμενοι ὦν ἐς ναυμα-
χίην καὶ ἀποβάθρας καὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔδεε, ἔπλεον
ἐπὶ τῆς Μυκάλης· ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ
στρατοπέδου, καὶ οὐδεὶς ἐφαίνετό σφι ἐπαναγόμενος,
ἀλλὰ ὥρων νέας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολ-
λὸν δὲ πεζὸν παρακεκριμένον παρὰ τὸν αἰγιαλὸν,
ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν ἐν τῇ νηὶ παραπλέων, ἐγχερίμψας

τῷ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα Λευτυχίδης, ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἴωσι λέγων· “ἄνδρες Ἴωνες ὅσοι ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω· πάντως γὰρ οὐδὲν συνήσουσι Πέρσαι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι· ἐπεὶ ἀνὴρ συμμίσγωμεν, μεμνήσθαι τινα χρὴ ἐλευθερίας μὲν πάντων πρῶτον, μετὰ δὲ, τοῦ συνθήματος Ἑβης· καὶ τάδε ἴστω καὶ ὁ μὴ ἑσακούσας ὑμέων πρὸς τοῦ ἐπακούσαντος.” οὗτος δὲ οὐτος ἐὼν τυγχάνει νόος τοῦ πρήγματος καὶ ὁ Θερμστοκλέος ὁ ἐπ’ Ἀρτεμισίῳ· ἡ γὰρ δὴ λαθόντα τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἐμελλε τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἡ ἔπειτα ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους, ποιήσιν ἀπίστους [τοῖσι Ἑλλήσι].

Λευτυχίδεω δὲ ταῦτα ὑποθεμένου, δεύτερα δὲ τάδε 99 ἐποίεον οἱ Ἕλληνες· προσχόντες τὰς νέας, ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο· οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην, καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαντας, τοῦτο μὲν ὑπονοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν, ἀπαιρέονται τὰ ὄπλα· οἱ γὰρ ὦν Σάμιοι, ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρξης, τούτους λυσάμενοι πάντας ἀποπέμπουσι ἐποδιάσαντες ἐς τὰς Ἀθήνας· τῶν εἵνεκεν οὐκ ἦκιστα ὑποψίην εἶχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξης πολεμίων λυσάμενοι· τοῦτο δὲ τὰς διόδους τὰς ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς ἐπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώραν· ἐποίεον δὲ τούτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι· τούτους μὲν Ἴωνων, τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν ἂν τι ποιέειν δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι τοιούτοις προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι· αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ γέρρα ἕρκος εἶναί σφι.

Ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάδατο τοῖσι Ἑλλήσι, προσ- 100 ἦσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους· ἰοῦσι δὲ σφι φήμη τε

ἑσέπτατο ἔς τὸ στρατόπεδον πᾶν, καὶ κηρυκῆιον ἑφάνη ἐπὶ τῆς κυματωγῆς κείμενον· ἡ δὲ φήμη διηλθέ σφι ὧδε, ὡς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοις ἐστι τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων, εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπιπτούσης τοῦ τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος, φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἑσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαί τε τὴν στρατιὴν πολλῷ μάλ-
 101 λον, καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. Καὶ τὸδε ἕτερον συνέπεσε γινόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης παρὰ ἀμφοτέρας τὰς συμβολὰς εἶναι· καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιΐδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον ἐγένετο (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι· γεγονέναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Πausανίῳ Ἑλλήνων ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα· τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρῶτ' ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγένετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ περὶ δείλῃν· ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι, μηνός τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμανθάνουσι ἐγένετο. ἦν δὲ ἀρρωδίῃ σφι πρὶν τὴν φήμην ἑσαπικέσθαι, οὔτι περὶ σφέων αὐτῶν οὕτω, ὡς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πταίσῃ ἡ Ἑλλάς· ὡς μέντοι ἡ κληδὼν αὕτη σφι ἑσέπτατο, μᾶλλον τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσδοδον ἐποιεῖντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἔς τὴν μάχην, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἄεθλα προέκειτο.

102 Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τούτοις τεταγμένοις, μέχρι κου τῶν ἡμισίων, ἡ ὁδὸς ἐγένετο κατ' αἰγιαλόν τε καὶ ἄπεδον χώρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοις τεταγμένοις, κατὰ τε χαράδρην καὶ οὖρεα· ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήϊσαν, οὗτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ κέρεϊ ἔτι καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέρρα, ἡμύνοντό τε καὶ οὐδὲν

ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατὸς, ὅπως ἐωυτῶν γένηται τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακελευσάμενοι, ἔργου εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα· διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα οὗτοι, φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρσας· οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι, τέλος ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος· Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυῶνιοι καὶ Τροιζήνιοι, (οὕτω γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι,) συνεπισπόμενοι συνεσέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος· ὥς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραίρητο, οὗτ' ἔτι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι πρὸς φυγὴν τε ὀρμέατο οἱ ἄλλοι πλὴν Περσέων· οὗτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων. καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταύντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης, τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης μαχόμενοι τελευτῶσι. Ἔτι δὲ μαχομένων 103 τῶν Περσέων ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχίριζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα ἄλλοι τε καὶ Σικυῶνιοι, καὶ στρατηγὸς Περίλεως. τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρατενόμενοι, ἐόντες τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ ὄπλα, ὥς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἑτεραλκέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἡδυνέατο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἑλλησι· Σαμίους δὲ ιδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο 104 μὲν τῶν Περσέων τὰς διόδους τηρεῖν, σωτηρίης εἵνεκά σφι· ὥς, ἣν ἄρα σφέας καταλαμβάνῃ οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας σώζωνται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης· ἐτάχθησαν μὲν νυν ἐπὶ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι, τούτου τε εἵνεκεν καὶ ἵνα μὴ παρεόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιεοίεν· οἱ

δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον τοῦ προστεταγμένου ἐποίουν, ἄλλας τε κατηγορούμενοί σφι ὁδοὺς φεύγουσι αἱ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους, καὶ τέλος αὐτοὶ σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη.

105 Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι· καὶ Ἀθηναίων, Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθύνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας· τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων, πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρῳ τῆς Καρυστίης χώρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κεῖσθαι ἐπὶ Γεραιστῷ· μετὰ δὲ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυνῶνιοι ἡρίστευσαν.

106 Ἐπεὶ τε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολλοὺς, τοὺς μὲν μαχομένους τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴν ληϊὴν προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ θησαυροὺς τινὰς χρημάτων εὔρον· ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες, ἐβουλευόντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅπῃ χρεὸν εἶη τῆς Ἑλλάδος κατοικίσαι, τῆς αὐτοὶ ἐγκρατέες ἦσαν· τὴν δὲ Ἰωνίην ἀπεῖναι τοῖσι βαρβάροισι· ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετό σφι εἶναι ἑωυτούς τε Ἰώνων προκατῆσθαι φρουρέοντας τὸν πάντα χρόνον· καὶ ἑωυτῶν μὴ προκατημένων, Ἴωνας οὐδεμίαν ἐλπίδα εἶχον χαίροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν. πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλει ἑοῖσι ἐδόκεε τῶν μηδισάντων ἐθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἐξαναστήσαντας, δοῦναι τὴν χώραν Ἴωσι ἐνοικῆσαι· Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν, Ἰωνίην γενέσθαι ἀνάστατον, οὐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλευεῖν· ἀντιτεινόντων δὲ τούτων προθύμως, εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι· καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχικόν

ἐποιήσαντο, πίστι τε καταλαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἐμμένειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεται· τούτους δὲ καταλαβόντες ὀρκίοισι, ἔπλεον τὰς γεφύρας λύσοντες· ἔτι γὰρ ἐδόκεον ἐντεταμένας εὐρήσειν. οὗτοι μὲν δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἔπλεον.

Τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων ἐς τὰ ἄκρα τε 107
τῆς Μυκάλης κατειληθέντων, ἐόντων οὐ πολλῶν, ἐγένετο κομιδὴ ἐς Σάρδισ· πορευομένων δὲ, κατ' ὁδὸν Μασίστης ὁ Δαρείου παρατυχὼν τῷ πάθει τῷ γεγονότι τὸν στρατηγὸν Ἀρταύτην ἔλεγε πολλά τε καὶ κακὰ, ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίῳ φὰς αὐτὸν εἶναι τοιαῦτα στρατηγήσαντα, καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς κακοῦ τὸν βασιλέος οἶκον κακώσαντα· παρὰ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι γυναικὸς κακίῳ ἀκοῦσαι δέννος μέγιστός ἐστι· ὁ δὲ, ἐπεὶ πολλά ἤκουσε, δεινὰ ποιεύμενος, σπᾶται ἐπὶ τὸν Μασίστην τὸν ἀκινάκεα, ἀποκτεῖναι θέλων· καί μιν ἐπιθέοντα φρασθεὶς Ξειναγόρης ὁ Πρηξίλειω, ἀνὴρ Ἀλικαρνησσεὺς, ὅπισθε ἐστεὼς αὐτοῦ Ἀρταύντεω, ἄρπάζει μέσον, καὶ ἐξάρας παίει ἐς τὴν γῆν· καὶ ἐν τούτῳ οἱ δορυφόροι Μασίστεω προέστησαν· ὁ δὲ Ξειναγόρης ταῦτα ἐργάσατο, χάριτα αὐτῷ τε Μασίστῃ τιθέμενος καὶ Ξέρῃ, ἐκσώζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξειναγόρης Κιλικίης πάσης ἦρξε, δόντος βασιλέος· τῶν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων, οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τούτων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδισ· ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ τε ἐξ Ἀθηνέων, προσπταίσας τῇ ναυμαχίῃ, φυγὼν ἀπύκετο.

Τότε δὲ ἐν τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄρα ἦρα τῆς Μασί- 108
στεω γυναικὸς, εἰούσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα· ὥς δέ οἱ προσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ βίην προσέφερε, προμηθεόμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην· τὸν δὲ τοῦτο εἶχε καὶ τὴν γυναῖκα· εὖ γὰρ ἐπίστατο βίης οὐ τευξομένη· ἐνθαῦτα δὲ Ξέρξης ἐργόμενος τῶν ἄλλων, πρήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ

- παιδὶ τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ, θυγατέρα τῆς γυναικὸς
 ταύτης καὶ Μασίστew, δοκέων αὐτὴν μᾶλλον λάμ-
 ψεσθαι ἢν ταῦτα ποιήσῃ, ἀρμόσας δὲ καὶ τὰ νομι-
 ζόμενα ποιήσας ἀπήλανε ἐς Σοῦσα. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ
 τε ἀπύκετο καὶ ἡγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναι-
 κα, οὕτω δὲ τῆς Μασίστew μὲν γυναικὸς ἐπέπαυτο,
 ὁ δὲ διαμειψάμενος ἦρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δαρείου
 μὲν γυναικὸς Μασίστew δὲ θυγατρὸς· οὖνομα δὲ τῇ
 109 γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταύνη. Χρόνου δὲ προΐοντος,
 ἀνάπυστα γίνεται τρόπῳ τοιῷδε· ἐξυφήνασα Ἀμη-
 στρις, ἣ Ξέρξew γυνή, φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον
 καὶ θέης ἄξιον, διδοῖ Ξέρξῃ· ὁ δὲ ἡσθεὶς περιβάλλε-
 ταί τε καὶ ἔρχεται παρὰ τὴν Ἀρταύνην· ἡσθεὶς δὲ
 καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ τι βούλεται οἱ
 γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῷ ὑπουργημένων· πάντα γὰρ
 τεύξεσθαι αἰτήσασαν· τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε πανοικίῃ
 γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε Ξέρξῃ· “δώσεις μοι τὸ ἄν-
 σε αἰτήσω;” ὁ δὲ πᾶν μᾶλλον δοκέων κείνην αἰτῆσαι,
 ὑπισχνέτο καὶ ὤμοσε· ἡ δὲ, ὡς ὤμοσε, ἀδεῶς αἰτέει
 τὸ φᾶρος· Ξέρξης δὲ παντοῖος ἐγίνετο, οὐ βουλόμενος
 δοῦναι· κατ’ ἄλλο μὲν οὐδὲν, φοβεόμενος δὲ Ἀμη-
 στριν, μὴ καὶ πρὶν κατεικαζούσῃ τὰ γινόμενα οὕτω
 ἐπευρεθῇ πρήσσω· ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου καὶ
 χρυσὸν ἄπλετον, καὶ στρατὸν τοῦ ἔμελλε οὐδεὶς
 ἄρξειν ἀλλ’ ἢ ἐκείνη· Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς
 δῶρον· ἀλλ’ οὐ γὰρ ἔπειθε, διδοῖ τὸ φᾶρος· ἡ δὲ
 περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ δώρῳ, ἐφόρεέ τε καὶ ἡγάλλετο·
 110 καὶ ἡ Ἀμηστρις πυνθάνεται μιν ἔχουσαν. Μα-
 θοῦσα δὲ τὸ ποιούμενον, τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ
 εἶχε ἔγκοτον· ἡ δὲ ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς
 εἶναι αἰτίην καὶ ταῦτα ἐκείνην πρήσσειν, τῇ Μασί-
 στew γυναικὶ ἐβούλευε ὀλεθρον· φυλάξασα δὲ τὸν
 ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς Ξέρξην βασιλῆϊον δεῖπνον προτι-
 θέμενον· τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἀπαξ
 τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς· οὖνομα
 δὲ τῷ δεῖπνῳ τούτῳ Περσιστὶ μὲν ΤΥΚΤΑ, κατὸ

δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, ΤΕΛΕΙΟΝ· τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμᾶται μῦνον βασιλεὺς, καὶ Πέρσας δωρέεται· ταύτην δὴ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμυστρὶς, χρήζει τοῦ Ξέρξεω δοθῆναι οἱ τὴν Μασίστew γυναικα· ὁ δὲ δεινὸν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο, τοῦτο μὲν ἀδελφεοῦ γυναικα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ ἀναιτήν ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου· συνῆκε γὰρ τοῦ εἵνεκεν ἐδέετο. Τέλος μέντοι, κείνης τε λιπα- 111
 ρεούσης καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξεργόμενος· ὅτι ἀτυχήσαι τὸν χρήζοντα οὐ σφὶ δυνατόν ἐστι βασιλεῖτον δειπνῶν προκειμένον· κάρτα δὴ ἀέκων κατανεύει· καὶ παραδὸς ποιεῖ ὧδε· τὴν μὲν κελεύει ποιεῖν τὰ βούλεται, ὁ δὲ μεταπεμφάμενος τὸν ἀδελφεὸν λέγει τάδε· “Μασίστα, σὺ εἰς Δαρείου τε παῖς, καὶ ἐμὸς ἀδελφεός· πρὸς δ’ ἔτι τούτοις, καὶ εἰς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὴ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις, μὴ συνοικήεις· ἀλλὰ τοι αὐτὴν ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν· ταύτῃ συνοικήεις, τὴν δὲ νῦν ἔχεις, οὐ γὰρ δοκέει ἐμοί, μὴ ἔχε γυναικα.” ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωμάσας τὰ λεγόμενα, λέγει τάδε· “ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων με γυναικα, ἐκ τῆς μοι παῖδες νεηνίαι τέ εἰσι καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ παιδί τῷ σεωυτοῦ ἡγάγεο γυναικα, αὐτὴ τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει κάρτα ἐοῦσα, ταύτην με κελεύεις μετέντα, θυγατέρα τὴν σὴν γῆμαι; ἐγὼ δὲ, βασιλεῦ, μέγα μὲν ποιεῦμαι ἀξιεύμενος θυγατρὸς τῆς σῆς, ποιήσω μέντοι τούτων οὐδέτερα· σὺ δὲ μηδαμῶς βιώ πρήγματος τοιοῦδε δεόμενος· ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φανήσεται ἐμεῦ οὐδὲν ἥσσων, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν.” ὁ μὲν δὴ τοιούτοις ἀμείβεται· Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει τάδε· “οὕτω τοι, Μασίστα, πέπρηκται· οὔτε γὰρ ἂν τοι δῶν θυγατέρα τὴν ἐμήν γῆμαι, οὔτε ἐκείνῃ πλεῦνα χρόνον συνοικήσεις· ὡς μάθης τὰ διδόμενα δέκεσθαι.” ὁ δὲ ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἶπας τοσόνδε, ἐχώρεε ἕξω· “δέσποτα, οὐ δὴ κώ με
 II. —26

- 112 ἀπώλεσας." Ἐν δὲ τούτῳ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ ἐν τῷ Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἀμηστρις μεταπεμφαμένη τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, διαλυμαίνεται τὴν γυναῖκα τὴν Μασίστew· τοὺς τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα κυσὶ προέβαλε, καὶ ῥίνα, καὶ ὦτα, καὶ χεῖλεα· καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα, ἐς οἶκόν μιν ἀπο-
- 113 πέμπει διαλελυμασμένην. Ὁ δὲ Μασίστης οὐδὲν κω ἀκηκῶς τούτων, ἐλπόμενος δέ τί οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπίπτει δρόμῳ ἐς τὰ οἰκία· ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο ἐς Βάκτρα σὺν τε τοῖσι ἑωυτοῦ υἱοῖσι καὶ δὴ κού τισι καὶ ἄλλοισι, ὡς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βάκτριον, καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βασιλέα· τὰπερ ἂν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, εἴπερ ἔφθη ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ ἔστεργόν τέ μιν, καὶ ἦν ὑπαρχὸς τῶν Βακτρίων· ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης πυθόμενος ταῦτα ἐκείνον πρήσσοντα, πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρατιήν, ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκείνον καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τὴν στρατιήν τὴν ἐκείνου. κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω καὶ τὸν Μασίστew θάνατον τοσαῦτα ἐγένετο.
- 114 Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὀρμηθέντες Ἕλληνες ἐπ' Ἑλλησπόντου πρῶτον μὲν περὶ Λεκτὸν ὄρμεον, ὑπὸ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες· ἐνθεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἀβυδον, καὶ τὰς γεφύρας εὗρον διαλελυμένας τὰς ἐδόκεον εὐρήσειν ἔτι ἐντεταμένας· καὶ τούτων οὐκ ἦκιστα εἵνεκεν ἐς τὴν Ἑλλησποντον ἀπίκοντο. τοῖσι μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδα Πελοποννηαίοισι ἔδοξε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα· Ἀθηναῖοισι δὲ καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ αὐτοῦ ὑπομείναντας περᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον· Ἀθηναῖοι δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβάντες ἐς τὴν Χερσόνησον, Σηστὸν
- 115 ἐπολιόρκεον. Ἐς δὲ τὴν Σηστὴν ταύτην, ὡς ἐόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτῃ, συνήλθον, ὡς ἤκουσαν παρῆναι τοὺς Ἕλληνας ἐς τὸν Ἑλλησποντον, ἕκ τε

τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίας πόλιος Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὄπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκομικώς· εἶχον δὲ ταύτην ἐπιχώριοι Αἰολέες, συνῆσαν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὄμιλος. Ἐτυράννευε δὲ 116
τούτου τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὑπαρχος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος· ὃς καὶ βασιλέα ἐλαύνοντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἐλαιοῦντος ὑφέλομενος· ἐν γὰρ Ἐλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλεω τάφος τε καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν, ἔνθα ἦν χρήματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσειαι καὶ ἀργύραι, καὶ χαλκός, καὶ ἐσθῆς, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε, βασιλέος δόντος· λέγων δὲ τοιαύδε Ξέρξεα διεβάλετο· “δέσποτα, ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἑλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ γῇν τὴν σὴν στρατεύσμενος, δίκης κυρήσας ἀπέθανε· τούτου μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καὶ τις μάθῃ ἐπὶ γῇν τὴν σὴν μὴ στρατεῦσθαι” ταῦτα λέγων, εὐπετέως ἔμελλε ἀναπείσειν Ξέρξεα δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον, οὐδὲν ὑποτοπηθέντα τῶν ἐκείνος ἐφρόνεε· ἐπὶ γῇν δὲ τὴν βασιλέος στρατεῦσθαι Πρωτεσίλεων ἔλεγε, νοέων τοιαύδε· τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν εἶναι Πέρσαι, καὶ τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος· ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Ἐλαιοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε, καὶ τὸ τέμενος ἔσπειρε καὶ ἐνέμετο· αὐτός τε ὅκως ἀπίκοιτο ἐς Ἐλαιοῦντα, ἐν τῷ αὐδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσγετο· τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων, οὔτε παρεσκευασμένος ἐς πολιορκίην οὔτε προσδεκόμενος τοὺς Ἑλλήνας· ἀφυλάκτῳ δέ κως αὐτῷ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοι σφί 117
φθινόπωρον ἐπεγίνετο, καὶ ἥσχαλλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τε τῆς ἑωυτῶν ἀποδημέοντες καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τείχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅκως ἀπάγοιέν σφεας ὀπίσω, οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ ἐξέλωσι ἢ τὸ Ἀθηναίων κοινόν σφεας μεταπέμψηται· οὕτω δὴ ἔστεργον τὰ παρεόντα. Οἱ δ' ἐν τῷ τείχεϊ 118

ἐς πᾶν ἤδη κακοῦ ἀπιγμένοι ἦσαν, οὕτω ὥστε τοὺς
 τόνους ἔψοντες τῶν κλινέων ἐσιτέοντο· ἐπεὶ τε δὲ
 οὐδὲ ταῦτα ἔτι εἶχον, οὕτω δὲ ὑπὸ νύκτα οἴχονται
 ἀποδράντες οἳ τε Πέρσαι καὶ ὁ Ἀρταύκτης καὶ ὁ
 Οἰόβαζος, ὅπισθε τοῦ τείχεος καταβάντες τῇ ἡν ἐρη-
 μότατον τῶν πολεμίων· ὥς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, οἱ
 Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι τὸ γεγονὸς καὶ τὰς πύλας ἀνοιξαν· τῶν δὲ οἱ
 119 μὲν πλευνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν εἶχον. Οἰό-
 βαζον μὲν νυν ἐκφυγόντα ἐς τὴν Θρηίκην Θρηήκες
 Ἀψάνθιοι λαβόντες ἔθυσαν Πλειστώρῳ ἐπιχωρίῳ
 θεῷ, τρώπῳ τῷ σφετέρῳ· τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου, ἄλλω
 τρώπῳ ἐφόνευσαν· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτην ὕστε-
 ροι ὀρμηθέντες φεύγειν, καὶ ὥς καταλαμβάνοντο ὀλί-
 γοι ἑόντες ὑπὲρ Αἰγὸς Ποταμῶν, ἀλεξόμενοι χρόνον
 ἐπὶ συχνόν, οἱ μὲν ἀπέθανον οἱ δὲ ζῶντες ἐλάμφθη-
 σαν· καὶ συνδῆσαντές σφεας οἱ Ἕλληνες ἦγον ἐς
 Σηστόν· μετ' αὐτῶν δὲ καὶ Ἀρταύκτην δεδεμένον,
 120 αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ. Καί τε φ τῶν φυλασ-
 σοντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιτέων, ταρίχους ὀπ-
 τῶντι τέρας γενέσθαι τοιόνδε· οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ
 πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἥσπαιρον, ὅκως περ
 ἰχθύες νεοάλωτοι· καὶ οἱ μὲν περιχυθέντες ἐθώμαζον·
 ὁ δὲ Ἀρταύκτης ὥς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας τὸν
 ὀπτῶντα τοὺς ταρίχους ἔφη· “ ξεῖνε Ἀθηναῖε, μηδὲν
 φοβέο τὸ τέρας τοῦτο· οὐ γὰρ σοὶ πέφηνε· ἀλλ'
 ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλαιούντι Πρωτεσίλεως, ὅτι
 καὶ τεθνεὺς καὶ τάριχος ἐὼν δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει
 τὸν ἀδικέοντα τίνεσθαι· νῦν ὦν ἄποινά οἱ τάδε ἐθέλω
 ἐπιθεῖναι· ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ
 ἱροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ· ἀντὶ δ'
 ἔμεωντοῦ καὶ τοῦ παιδὸς ἀποδώσω τάλαντα διηκόσια
 Ἀθηναίοισι, περιγενόμενος.” ταῦτα ὑπισχόμενος,
 τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἔπειθε· οἱ γὰρ Ἐλαι-
 οῦσιοι τῷ Πρωτεσίλεω τιμωρέοντες ἐδέοντό μιν κατα-
 χρησθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος

ἔφερε· ἀπαγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἄκτὴν ἐς τὴν
 Ξέρξης ἔζευξε τὸν πόρον, (οἱ δὲ λέγουσι ἐπὶ τὸν
 κολωνὸν τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλιος,) σανίδα προσ-
 πασσαλεύσαντες, ἀνεκρέμασαν· τὸν δὲ παῖδα ἐν
 ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταύκτεω κατέλευσαν. Ταῦτα δὲ 121
 ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, τά τε ἄλλα
 χρήματα ἄγοντες καὶ δὴ καὶ τὰ ὄπλα τῶν γεφυρέων,
 ὡς ἀναθήσοντες ἐς τὰ ἱρά· καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο
 οὐδὲν ἔτι πλέον τούτων ἐγένετο.

Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταύκτεω τοῦ ἀνακρεμασθέντος 122
 προπάτωρ Ἀρτεμβάρης ἐστὶ ὁ Πέρσῃσι ἐξηγησά-
 μενος λόγον, τὸν ἐκείνοι ὑπολαβόντες Κύρῳ προσ-
 ἤνεικαν, λέγοντα τάδε· “ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγε-
 μονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σοὶ, Κῦρε, κατελὼν Ἀστυάγεα·
 φέρε, γῆν γὰρ ἐκτήμεθα ὀλίγην καὶ ταύτην τρηχέην,
 μεταναστάντες ἐκ ταύτης ἄλλην ἔχωμεν ἀμείνω. εἰσὶ
 δὲ πολλαὶ μὲν ἀστυγείτονες πολλαὶ δὲ καὶ ἐκαστέρω·
 τῶν μίαν σχόντες πλέοσι ἐσόμεθα θωμαστώτεροι·
 οἶκος δὲ ἄρχοντας ἀνδρας τοιαῦτα ποιέειν· κότε γὰρ
 δὴ καὶ παρέξει κάλλιον, ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολ-
 λῶν ἄρχομεν πάσης τε τῆς Ἀσίης;” Κύρος δὲ ταῦτα
 ἀκούσας, καὶ οὐ θωμάσας τὸν λόγον, ἐκέλευε ποιέειν
 ταῦτα· οὕτω δὲ αὐτοῖσι παραίνεε, κελεύων παρα-
 σκευάζεσθαι ὥς οὐκέτι ἄρξοντας ἀλλ’ ἀρξομένους·
 φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς ἀνδρας
 γίνεσθαι· οὐ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι καρπὸν τε
 θωμαστὸν φύειν καὶ ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια·
 ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἷχοντο ἀποστάντες, ἐσσω-
 θέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρου· ἄρχειν τε εἵλοντο
 λυπρὴν οἰκέοντες μᾶλλον, ἢ πεδιάδα σπείροντες ἄλ-
 λουσι δουλείειν.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΝΑΤΗ.

*Finished reading Herodotus Volume 1
 my Greek friend at Constantinople. I have
 the same Latin text. Aug 3, 1882
 5 o'clock A.M. 27 C.*

INDEX

NOMINUM PROPRIORUM.

- Abæ, i. 46; viii. 27. 33. 134.
 Abantes, i. 146.
 Abaris, iv. 36.
 Abdera, i. 168; vi. 46; vii. 109.
 126; viii. 120.
 Abderitæ, viii. 120.
 Abrocomas, vii. 224.
 Abronychus, viii. 21.
 Absinthii. *Vide* Apsinthii.
 Abydeni, vii. 44.
 Abydos, v. 117; vii. 33, 34.
 43. 174.
 Acanthii, vii. 116.
 Acanthus, vi. 44.
 Acarnania, ii. 10.
 Acephali, iv. 191.
 Aceratus, viii. 37.
 Aces, iii. 117.
 Achæa Demeter, v. 61.
 Achæi, i. 145.
 ——— Phthiotæ, vii. 132. 197.
 Achæmenes, Darii filius, iii.
 12; vii. 7. 97. 236.
 ———, Teispis pater, vii.
 11.
 Achæmenidæ, i. 125; iii. 65.
 Achaia, vii. 173; viii. 36.
 Achaica natio, τὸ Ἀχαικὸν
 ἔθνος, viii. 73.
 Achelous, ii. 10; vii. 126.
 Acheron, v. 92; viii. 47.
 Achilleum, v. 94.
 Achillis Curriculum, ὁ Ἀχιλ-
 λῆϊος Δρόμος, iv. 55. 76.
 Acræphia, viii. 135.
 Acathoi, vii. 22.
 Acrisius, vi. 53.
 Adicran, iv. 159.
 Adimantus, Aristæ pater, vii.
 137.
 ———, Ocyti filius, viii. 5.
 59. 61. 94.
 Adrastus, Gordiæ filius, i. 35.
 41. 43. 45.
 ———, Talai filius, v. 67. 68.
 Adrias, i. 163; iv. 33; v. 9.
 Adyrmachidæ, iv. 168.
 Æa, i. 2; vii. 193. 197.
 Æaces, Sylosonis filius, iv.
 138; vi. 13. 25.
 ———, Sylosonis pater, iii. 39.
 139; vi. 13.
 Æacidæ, v. 80; viii. 64.
 Æacus, v. 89; vi. 35.
 Ægæ, i. 145.
 Ægææ, i. 149.
 Ægæan Sea, iv. 85.
 Ægaleus, viii. 90.
 Æge, vii. 123.
 Ægeus, Œolyci filius, iv. 149.
 ———, Pandionis filius, i. 173.
 Ægialees, vii. 94.
 Ægialia tribus, v. 68.
 Ægicores, v. 66.
 Ægidæ, iv. 149.
 Ægilea, vi. 107.
 Ægilia, vi. 101.
 Ægina, v. 80; viii. 41. 46.
 Ægion, i. 145.
 Ægira, i. 145.
 Ægirocæssa, i. 149.
 Ægli, iii. 92.

- Ægos Potami, Ἀγὸς ποταμοί,
 ix. 119.
 Ægyptus, ii. *passim*; iii. 3. 5.
 7. 91; iv. 186.
 Aeimnestus, ix. 64.
 Ænea, vii. 123.
 Ænesidemus, vii. 154. 165.
 Ænus, iv. 90; vii. 58.
 Ænyra, vi. 47.
 Æoles, i. 6. 26. 28. 141; ii. 1.
 90; v. 122; vii. 95; ix. 115.
 Æolis, v. 123; vii. 176.
 Æolus, vii. 197.
 Aëropus, Echemi pater, ix. 26.
 ———, Philippi filius, viii.
 139.
 ———, Temení filius, viii.
 137.
 Æsanias, iv. 150.
 Æschines, vi. 100.
 Æschreas, viii. 11.
 Æschrionia tribus, iii. 26.
 Æschylus, ii. 156.
 Æsopus, ii. 134.
 Æthiopes, ii. 30. 104.
 ———, Macrobbi, ii. 29; iii.
 17. 20—23. 25. 97.
 ———, Troglodytæ, iii. 101;
 iv. 183; vii. 69. 79.
 Æthiopia, ii. 110; iii. 114.
 Ætion, v. 92.
 Ætolia, vi. 127.
 Agæus, vi. 127.
 Agamemnon, i. 67; vii. 159.
 Agariste, Clisthenis filia, vi.
 126, 127. 130. 131.
 ———, Hippocratis filia, vi.
 131.
 Agasicles, i. 144.
 Agathoërgi, i. 67.
 Agathyrsi, iv. 49. 102. 103. 125.
 Agathyrsus, iv. 10.
 Agbalus, vii. 98.
 Agbatana Medica, i. 98. 110.
 153; iii. 64. 92.
 ———, Syriaca, iii. 62. 64.
 Agenor, vii. 91.
 Agesilaus, Doryssi filius, vii.
 204.
 ———, Hippocratidæ filius,
 viii. 131.
 Agetus, vi. 61, 62.
 Agis, vi. 65.
 Aglauros, viii. 53.
 Aglomachus, iv. 164.
 Agora, vii. 23. 25. 58.
 Agrianes fluvius, iv. 90.
 Agrianum gens, v. 16.
 Agrigentini, Ἀκραγαντῖνοι,
 vii. 165. 170.
 Agron, i. 7.
 Agyllæi, i. 167.
 Ajax, Philæi pater, vi. 35.
 ———, Telamonis filius, v. 66;
 viii. 64. 121.
 Alabanda, viii. 136.
 Alabandi, vii. 195.
 Alalia, i. 165, 166.
 Alarodii, iii. 94; vii. 79.
 Alazir, iv. 164.
 Alazones, iv. 17. 52.
 Alcæus, Herculis filius, i. 7.
 ———, poeta, v. 95.
 Alcamenes, vii. 204.
 Alcenor, i. 82.
 Alcetes, viii. 39.
 Alcibiades, viii. 17.
 Alcides, vi. 61.
 Alcimachus, vi. 101.
 Alemæon, Megaclis pater, i.
 59.
 ———, Megaclis filius, vi.
 125. 127.
 Alemæonidæ, i. 61. 64; v. 62,
 63. 66. 69—73; vi. 115. 121
 —131.
 Alcmena, ii. 43. 145.
 Alcon, vi. 127.
 Alea Athene, i. 66; ix. 70.
 Aleades, ix. 85.
 Aleium, τὸ Ἀλῆϊον πεδῖον, vi.
 95.

- Aleuadæ, vii. 6. 130. 172; ix. 58.
 Alexander, Amyntæ filius, v. 19—22; vii. 173; viii. 121. 137—140, ix. 44, 45.
 ———, Priami filius, i. 3; ii. 113—117.
 Alilat, iii. 8.
 Alitta, i. 131.
 Alopecæ, v. 63.
 Alpeni, vii. 176.
 Alpenus, vii. 226.
 Alpheus, vii. 227.
 Alpis, iv. 49.
 Alus, vii. 173, 197.
 Alyattes. *Vide* Halyattes.
 Amasis, i. 30. 77. 181; ii. 154. 161—163. 169. 172—176. 178. 182; iii. 1. 10. 16. 40—43. 47.
 ———, dux Persicus, iv. 167. 201. 203.
 Amathus, v. 104. 108, *seq.* 114.
 Amazones, iv. 110—117.
 Amazonides, ix. 27.
 Ambracia. *Vide* Ampracia.
 Amestris, vii. 61. 114; ix. 108. 111.
 Amiantus, vi. 127.
 Amilcar, Ἀμίλκας, vii. 165—167.
 Aminias, viii. 84. 87. 93.
 Aminoeles, vii. 190.
 Ammon, i. 46; ii. 32. 55.
 Ammonii, ii. 32. 42; iii. 25. 26; iv. 181.
 Amompharetus, ix. 53—57. 71. 85.
 Amorges, v. 121.
 Amoun, ii. 42.
 Ampe, vi. 20.
 Ampelos, vii. 122.
 Amphiaræus, i. 46. 49. 52; iii. 91; viii. 134.
 Amphicæa, viii. 33.
 Amphicrates, iii. 59.
 Amphictyon, vii. 200.
 Amphictyones, ii. 180; v. 62; vii. 200. 213. 228.
 Amphilocheus, iii. 91; vii. 91.
 Amphilytus, i. 62.
 Amphimnestus, vi. 127.
 Amphion, v. 92.
 Amphissa, viii. 32.
 Amphitryon, ii. 43; v. 50; vi. 53.
 Ampraciotæ, viii. 47; ix. 28. 31.
 Amyntas, Macedonum rex, v. 17—21. 94; vii. 173; viii. 139.
 ———, Bubaris filius, viii. 136.
 Amyrgii, vii. 64.
 Amyris, vi. 127.
 Amyrtæus, ii. 140; iii. 15.
 Amytheon, ii. 49.
 Anacharsis, iv. 46. 76, 77.
 Anacreon, iii. 121.
 Anactorii, ix. 28.
 Anaphes, vii. 62.
 Anaphlystus, iv. 99.
 Anaua, vii. 30.
 Anaxander, vii. 204.
 Anaxandrides, Leonis filius, i. 67; v. 39—41; vii. 204, 205.
 ———, Theopompi filius, viii. 131.
 Anaxilaus, Archidami filius, viii. 131.
 ———, Cratinæ filius, vi. 23; viii. 165.
 Anchimolius, v. 63.
 Andreas, vii. 126.
 Andrii, viii. 66. 111.
 Androbulus, vii. 141.
 Androcrates, ix. 25.
 Androdamas, viii. 85; ix. 90.
 Andromeda, vii. 61. 150.
 Androphagi, iv. 106. 119. 125; ix. 18. 102.
 Andrus, iv. 33; v. 31; viii. 111, *seq.*
 Aneristus, Sperthiæ pater, vii. 134.

Aneristus, Sperthiæ filius, vii.
137.

Angites, vii. 113.

Angrus, iv. 49.

Anopæa, vii. 216.

Antagoras, ix. 176.

Antandrus, v. 26; vii. 42.

Anthela, vii. 176. 200.

Anthemus, v. 94.

Anthylla, ii. 98.

Antichares, v. 43.

Anticyra, vii. 198. 213.

Antidorus, viii. 11.

Antiochus, ix. 33.

Antipater, vii. 118.

Antiphemus, vii. 153.

Anysis, Ægypti rex, ii. 137.
140.

——, urbs, ii. 137. 166.

Anysus, Tetramnesti pater,
vii. 98.

Aparytæ, iii. 91.

Apaturia, i. 147.

Aphetæ, vii. 193; viii. 4. 6.

Aphidnæ, ix. 73.

Aphrodisias, iv. 169.

Aphrodisium Cyprium, i. 105;

—— ad Memphim, ii. 112.

Aphrodite, i. 105. 131. 199;
ii. 41. 112; iii. 8; iv. 59.
67.

Aphthitana, ii. 166.

Aphytis, vii. 123.

Apia, iv. 59.

Apidanus, vii. 129. 196.

Apis, urbs, ii. 18.

—— (Epaphus Ægyptiacus),
ii. 153; iii. 27—29.

Apollo, *passim*.

Apollonia in ponto Euxino,
iv. 90. 93.

—— in sinu Ionico, ix.
92, 93.

Apollonphanes, vi. 26.

Apries, ii. 161. 169; iv. 159.

Apsinthii, vi. 34; ix. 119.

II.—27

Arabia, ii. 8. 12; iii. 107. 112;
iv. 39.

Arabicus sinus, ii. 11; iv. 39.

Arabes, i. 198; iii. 8, 9. 88. 91.
97; vii. 69. 86.

Ararus, iv. 48.

Araxes, i. 202. 205; iii. 36;
iv. 11. 40.

Arcades, i. 66. 146; ii. 171;
v. 49; vi. 74; vii. 202.

Arcesilaus I., iv. 159.

—— II., iv. 160.

—— III., iv. 162. 164.
165.

Archander, ii. 97, 98.

Archelai, v. 68.

Archelaus, vii. 204.

Archestratidas, ix. 90.

Archias, iii. 55.

Archidamus, Anaxandridis fi-
lius, viii. 131.

——, Zeuxidami filius,
vi. 71.

Archidice, ii. 135.

Archilochus, i. 12.

Ardericca, i. 185.

Ardys, i. 15.

Areopagus, viii. 52.

Ares, ii. 63, 64. 83; iv. 59. 62;
vii. 76.

Argadas, v. 66.

Argæus, viii. 139.

Arganthonius, i. 163. 165.

Arge, iv. 35.

Argia, vi. 52.

Argilus, vii. 115.

Argiopius, ix. 57.

Argippæi, iv. 23.

Argivi, *passim*.

Argo, vii. 193; iv. 179.

Argolis, i. 82.

Argos, i. 1. 28; vi. 83; vii. 150.

Ariabignes, vii. 97; viii. 89.

Ariantas, iv. 81.

Ariapithes, iv. 76. 78.

Ariaramnes, viii. 90.

- Aridolis, vii. 195.
 Ariei, iii. 93; vii. 62. 66.
 Arimaspi, iii. 116; iv. 13. 27.
 Arimnestus, ix. 72.
 Ariomardus, Artyphii frater,
 vii. 67.
 ———, Darii filius, vii. 78.
 Arion, i. 23, 24.
 Aripbron, vi. 131. 136; vii. 33;
 viii. 131.
 Arisba, i. 151.
 Aristagoras Cumanus, iv. 138;
 v. 37, 38.
 ——— Cyzicenus, iv. 138.
 ——— Milesius, v. 30. 36
 —38. 49—51. 97—100. 124.
 126; vii. 8.
 ———, Hegesistrati pa-
 ter, ix. 90.
 Aristetas Proconnesius, iv. 13
 —15.
 ——— Corinthius, vii. 137.
 Aristides, viii. 79—82. 95; ix.
 28.
 Aristocrates, vi. 73.
 Aristocyprus, v. 113.
 Aristodemus Eurysthenis et
 Proclis pater, iv. 147; vi.
 52; vii. 204; viii. 131.
 ——— (ὁ πρέσας) vii. 229.
 231; ix. 71.
 Aristodicus, i. 158, 159.
 Aristogiton, v. 55; vii. 123.
 Aristomachus, vi. 52; vii. 204;
 viii. 131.
 Ariston Byzantinus, iv. 138.
 ——— Lacedæmonius, i. 67;
 vi. 61—63. 69.
 Aristonice, vii. 140.
 Aristonymus, vi. 126.
 Aristophantus, vi. 66.
 Aristophilides, iii. 136.
 Arizanti, i. 101.
 Arizus, vii. 82.
 Armenii, i. 194; v. 49; vii. 73.
 Arpoxais, iv. 5, 6.
 Arsamenes, vii. 68.
 Arsames, Darii avus, i. 209;
 vii. 11. 224.
 ———, Darii filius, vii. 69.
 Artabanus, iv. 83; vii. 10, 11.
 17. 46—52. 66, 67, 75.
 Artabates, vii. 65.
 Artabazanes, vii. 2, 3; viii. 89.
 Artabazus, vii. 66; viii. 126—
 129; ix. 41. 66. 89.
 Artace, iv. 14; vi. 33.
 Artachæas, vii. 22. 117.
 ———, Artayntis pater,
 viii. 130.
 ———, Otaspis pater, vii.
 63.
 Artæi, vii. 61.
 Artæus, Artachæi pater, vii.
 22.
 ———, Azanis pater, vii. 66.
 Artanes, vii. 224.
 ———, Thraciæ flumen, iv. 49.
 Artaphernes, Darii frater, v.
 25. 30—32. 73. 100. 123; vi.
 1, *seq.*, 4.
 ———, Artaphernis se-
 nioris filius, vi. 94. 116; vii.
 74.
 Artaxerxes, vi. 98, vii. 106.
 151.
 Artayctes, vii. 33. 78; ix. 116.
 118—120.
 Artaynte, ix. 108.
 Artayntes, viii. 130; ix. 102.
 107.
 Artazostra, vi. 43.
 Artembares, i. 114—116; ix.
 122.
 Artemisia, vii. 99; viii. 68. 87,
 88. 93. 101—103.
 Artemisium, iv. 35; vii. 175,
 176. 195.
 Artimpasa, iv. 59.
 Artiscus, iv. 92.
 Artobazanes. *Vide* Artaba-
 zanes.

- Artochmes, vii. 73.
 Artontes, Bagæi pater, iii. 128.
 ———, Mardonii filius, ix.
 84.
 Artoxerxes. *Vide* Artaxerxes.
 Artybius, v. 108. 110.
 Artyntes, vii. 67.
 Artyphius, vii. 66. 67.
 Artystone, iii. 88; vii. 69.
 Aryandes, iv. 166, 167.
 Aryenis, i. 74.
 Asbystæ, iv. 170.
 Ascalon, i. 105.
 Asia, i. 4. 95. 102. 104. 130;
 ii. 17. 117; iv. 37—40. 44,
 45; vi. 43; ix. 116.
 Asias, iv. 45.
 Asine, viii. 73.
 Asmach, ii. 30.
 Asonides, vii. 181.
 Asopii, ix. 15.
 Asopodorus, ix. 69.
 Asopus, vi. 108; vii. 200. 216;
 ix. 15. 29.
 Aspathines, iii. 70. 78; vii.
 97.
 Assa, vii. 122.
 Assesus, i. 19.
 Assyria, i. 178. 192, 193; ii.
 17; iv. 39.
 Assyrii, i. 95. 102, 103. 106.
 177; vii. 62, 63.
 Astacus, v. 67.
 Aster, v. 63.
 Astrabacus, vi. 69.
 Astyages, i. 46. 73—75. 107,
 108. 119. 123. 127—130. 139.
 Asychis, ii. 136.
 Atarantes, iv. 184.
 Atarbechis, ii. 41.
 Atarnes, iv. 49.
 Atarneus, i. 160; vi. 4. 28;
 vii. 42; viii. 106.
 Athamas, vii. 197.
 Athenades, vii. 213.
 Athenagoras, ix. 90.
 Athene, i. 175; ii. 83. 175.
 182; iv. 180. 189; viii. 55.
 104, *et alibi*.
 ——— Alea, i. 66; ix. 70.
 ——— Assesia, i. 19. 22.
 ——— Crastia, v. 45.
 ——— Pallenis, i. 62.
 ——— Polias, v. 82.
 ——— Poliuchus, i. 160.
 ——— Pronæa, i. 92; viii. 37.
 ——— Sciras, viii. 94.
 ——— Tritonis, iv. 180..
 Athenæ *et* Athenienses, *pass*.
 Athos, vi. 44. 95; vii. 21, *seqq.*,
 122.
 Athribitana regio, ii. 166.
 Athrys, iv. 49.
 Atlantes. *Vide* Atarantes.
 Atlanticus pontus, ἡ Ἀτλαν-
 τὶς θαλάσση, i. 200.
 Atlas (flumen), iv. 49.
 ——— (mons), iv. 184.
 Atossa, iii. 68. 88. 133, 134;
 vii. 3.
 Atramytteum, vii. 42.
 Attaginus, ix. 15. 86. 88.
 Attica, i. 59, *seq.*; v. 76. 82;
 vi. 102; viii. 51—55; ix. 13.
 Atys, Manis filius, i. 7. 94. 171;
 vii. 74.
 ———, Cræsi filius, i. 34—43.
 Auchatæ, iv. 6.
 Augila, iv. 172. 182.
 Auras, iv. 49.
 Auschisæ, iv. 171.
 Auses (Ἀύσεις), iv. 180. 191.
 Autesion, iv. 147; vi. 52.
 Autodicus, ix. 85.
 Automoli, ii. 30.
 Autonous, viii. 39.
 Auxesia, v. 82, 83.
 Axius, vii. 123, 124.
 Axus, iv. 154.
 Azanes, vii. 66.
 Aziris, iv. 157. 169.
 Azotus, ii. 157.

- Babylon, i. 178—183. 191, 192;
 iii. 158, 159.
 Babylonii, i. 190—198. 200;
 iii. 150—159.
 Bacchiadæ, v. 92.
 Bacis, viii. 20. 77. 96; ix. 43.
 Bactra, vi. 9; ix. 113.
 Bactri, vii. 64. 86.
 Bactria, iii. 92; iv. 204.
 Badres, iv. 167. 203.
 —, Hystanis filius, viii. 77.
 Bagæus, Artontis filius, iii.
 128.
 —, Mardontis pater, vii.
 80.
 Bagasaces, vii. 76.
 Barcæi, iii. 13; iv. 164. 167.
 201—204.
 Barce, regio Libyæ, iii. 91; iv.
 160. 200, *seqq.*
 —, regio Bactriæ, iv. 204.
 Bares, iv. 203.
 Basilides, viii. 132.
 Battiadæ, iv. 202.
 Battus I., iv. 150. 155. 159.
 — II., iv. 159.
 — III., iv. 161.
 Belus, Nini pater, i. 7.
 —, Cephei pater, vii. 61.
 Bermius, viii. 138.
 Bessi, vii. 111.
 Bias Prieneus, i. 27. 170.
 — Melampi frater, ix. 34.
 Bisaltes, vi. 26.
 Bialtia, vii. 115.
 Bisanthe, vii. 137.
 Bistones, vii. 110.
 Bistonis lacus, vii. 109.
 Bithyni, i. 28; vii. 75.
 Biton, i. 31.
 Bœbeis lacus, vii. 129.
 Bœotia, ii. 49; v. 57.
 Bœoti, v. 74. 77; vii. 202;
 viii. 34; ix. 68.
 Boges, vii. 107. 113.
 Bolbitinum ostium Nili, ii. 17.
 Boreas, vii. 189.
 Borysthenes, iv. 18. 45. 47. 53.
 Borysthenitæ, οἱ Βορυσθενί-
 ται, iv. 17, 18. 53. 74. 78.
 Bosphorus Cimmerius, iv. 12.
 28. 100.
 — Thracius, iv. 83. 85,
 86.
 Bottiæi, vii. 185; viii. 127.
 Bottiæis (Βοττιαῖς), vii. 123.
 127.
 Branchidæ templum Apollinis,
 i. 46. 92. 157; ii. 159; v. 36.
 — sacerdotes, i. 138.
 Brauron, iv. 145; vi. 138.
 Briantica, (ἡ Βριαντική), vii.
 108.
 Briges, vii. 73.
 Brongus, iv. 49.
 Bryas, vii. 72.
 Brygi, vi. 45; vii. 185.
 Bubares, v. 21; vii. 22; viii.
 136.
 Bubastis, ii. 59. 137. 156. 166.
 Budii, i. 101.
 Budini, iv. 21. 108.
 Bulis, vii. 134—137.
 Bura, i. 145.
 Busæ, i. 101.
 Busiris, ii. 59. 61.
 Butacides, v. 47.
 Buto, ii. 59. 63. 155.
 Bybassia, i. 174.
 Byzantium, iv. 144; v. 26. 103.
 Cabales, iv. 171.
 Cabalii, iii. 90.
 Cabeles, vii. 77.
 Cabiri, iii. 37. 51.
 Cadmei, i. 56. 146; v. 57. 61;
 ix. 27.
 Cadmus, Agenoris filius, ii. 45.
 49; iv. 147; v. 58, 59.
 — Cous, vii. 163, 164.
 Cadytis, ii. 159; iii. 5.
 Caicus, vi. 28; vii. 42.

- Calacta, (Καλή Ἀκτὴ), vi. 22, *seq.*
 Calami, ix. 96.
 Calantiae, iii. 97.
 Calasiries, i. 135; ii. 164—168; iv. 180; vii. 89; ix. 32.
 Calatiae, iii. 38.
 Calchas, vii. 91.
 Calchedonia, iv. 85.
 Calchedonii, iv. 144; v. 26; vi. 33.
 Callatebus, vii. 31.
 Calliades, viii. 51.
 Callias, Eleus, v. 44, 45.
 ———, Hipponici filius, vii. 151.
 ———, Hipponici pater, vi. 121, 122.
 Callicrates, ix. 72. 85.
 Callimachus, vi. 109. 114.
 Callipidae, iv. 17.
 Callipolitani (Καλλιπολίται), vii. 154.
 Calliste, iv. 147.
 Calyndni, vii. 99.
 Calyndes, (οἱ Καλυνδέες), viii. 87.
 Camarina, vii. 154. 156.
 Cambyses, Cyri pater, i. 46. 107. 112. 207; vii. 11.
 ———, Cyri filius, i. 208; ii. 1; iii. *passim*.
 Camicus, vii. 169, 170.
 Camirus, i. 144.
 Campsa, vii. 123.
 Canastræum, vii. 123.
 Candaules; Myrsi filius, i. 7, 8. 10—12.
 ———, Damasithymi pater, vii. 98.
 Cane (Κάνης ὄρος), vii. 42.
 Canobicum ostium Nili, ii. 15. 17. 113. 179.
 Canobus, ii. 97.
 Caphareus, viii. 7.
 Cappadocia, i. 73.
 Cappadoces, i. 71—73; v. 49; vii. 72.
 Car, i. 171.
 Carcinitis, iv. 55. 99.
 Cardamyle, viii. 73.
 Cardia, vi. 33; vii. 58; ix. 115.
 Carenus, vii. 173.
 Cares, i. 28. 171. 174; ii. 61. 152. 154; iii. 11; v. 117—120; vii. 93.
 Caria, i. 142; vi. 25.
 Carine, vii. 42.
 Carius Zeus, i. 171; v. 66.
 Carnea, vii. 206; viii. 72.
 Carpathus, iii. 45.
 Carpis, iv. 49.
 Carthago (Καρχηδών), iii. 19.
 Carthaginienses, i. 166; iii. 17. 19; vii. 165, *seq.*, 167.
 Carystii, vi. 99; viii. 112. 121; ix. 105.
 Carystus, iv. 33; vi. 99.
 Casambus, vi. 75.
 Casius, ii. 6. 158; iii. 5.
 Casmene, vii. 155.
 Caspatyrus, iii. 102; iv. 44.
 Caspii, iii. 92, 93; vii. 67. 86.
 Caspium, i. 202, 203; iv. 40.
 Cassandane, ii. 1; iii. 2.
 Cassiterides, iii. 115.
 Castalia, viii. 39.
 Casthanæa, vii. 183. 188.
 Catadupa, ii. 17.
 Catarractes, vii. 26.
 Catiari, iv. 6.
 Caucasus, i. 104. 203, 204; iii. 97; iv. 12.
 Caucones, i. 147; iv. 148.
 Caunii, i. 172.
 Caunus, i. 176.
 Caustrobius, iv. 13.
 Caystrius, v. 100.
 Cecrops, viii. 44.
 Celænæ, vii. 26.
 Celeas, v. 46.
 Celtæ, ii. 33; iv. 49.

- Ceos, v. 102; viii. 76.
 Cephallenia, ix. 28.
 Cepheneus, vii. 61.
 Cepheus, vii. 61. 150.
 Cephisus, vii. 178; viii. 33.
 Cercasorum, ii. 15. 17. 97.
 Chalcedonii. *Vide* Calchedonii.
 Chaldæi, vii. 63.
 Chalestra, vii. 123.
 Chalybes, i, 28; vii. 76.
 Charadra, viii. 33.
 Charaxus, ii. 135; iv. 135.
 Charilaus, iii. 145.
 Charillus, viii. 131.
 Charopinus, v. 99.
 Chemmis, ii. 91. 156. 165.
 Cheops, ii. 124, *seqq.*
 Cephren, ii. 127. 128.
 Chersasmis, vii. 78.
 Chersis, Gorgi pater, vii. 98;
 viii. 11.
 ———, Onesili pater, v. 104.
 Chersonesus, iv. 99; vi. 33. 39.
 140; ix. 118.
 Chileus, ix. 9.
 Chilon, i. 59; vi. 65; vii. 235.
 Chios, i. 18. 142. 160; ii. 178;
 vi. 15. 16. 26. 31; viii. 132.
 Choaspes, i. 188; v. 49. 52.
 Chœreæ, vi. 101.
 Chœreatæ (*Χοιρεᾶται*), v. 68.
 Chœrus, vii. 170.
 Chorasmii, iii. 93. 117; vii. 66.
 Chromius, i. 82.
 Chytri (*Χύτροι*), vii. 176.
 Cicones, vii. 59. 108. 110.
 Cilices, i. 28. 72; iii. 90; v. 49.
 52; vii. 91.
 Cilicia, ii. 17. 34; iii. 90; v.
 52; ix. 107.
 Cilix, vii. 91.
 Cilla, i. 149.
 Cillicyri, vii. 155.
 Cimmerica, iv. 12.
 Cimmericus Bosporus, iv. 12.
 28. 100.
 Cimmerici, i. 6, 15, 16; iv. 1.
 11, 12.
 Cimon, Miltiadis pater, vi. 34.
 39. 103.
 ———, Miltiadis filius, vi. 136;
 vii. 107.
 Cineas, v. 63.
 Cinyps (flumen), iv. 175; v. 42.
 ——— (regio), iv. 198.
 Cion, v. 122.
 Cissia, v. 49. 52; vi. 119.
 Cissii, iii. 91; vii. 62. 86. 210.
 Clazomenæ, i. 16. 142; ii. 178;
 v. 123.
 Cleades, ix. 85.
 Cleander, vates Phigaleus, vi.
 83.
 ———, Hippocratis filius,
 vii. 155.
 ———, Pantaris filius, vii.
 154.
 Cleobis, i. 31.
 Cleodæus, vi. 52; vii. 204;
 viii. 131.
 Cleombrotus, iv. 81; v. 1. 41;
 viii. 71; ix. 10.
 Cleomenes, iii. 148; v. 41, *et*
 passim; vi. 49. 51. 65. 66.
 74. 76.
 Cleonæ, vii. 22.
 Clinias, viii. 17.
 Clisthenes, Sicyonius, v. 67;
 vi. 126.
 ———, Atheniensis, v. 66.
 69, 70. 73.
 Cnæthus, vi. 88.
 Cnidii, i. 174; iii. 138; iv. 164.
 Cnidus, i. 144; ii. 178.
 Cobon, vi. 66.
 Codrus, i. 147; v. 65. 76; ix. 97.
 Cœnyra, vi. 47.
 Coës, iv. 97; x. 11. 37, 38.
 Colæus, iv. 152.
 Colaxais, iv. 5. 7.
 Colchi, ii. 104; iii. 97; iv. 37.
 40; vii. 79.

- Colchus, i. 104.
 Colophon, i. 14. 142.
 Colossæ, vii. 30.
 Combrea, vii. 123.
 Compsatus, vii. 109.
 Contadesdus, iv. 90.
 Copais (ἡ Κοπαῖς λίμνη), viii. 135.
 Coreyra (ἡ Κέρκυρα), iii. 42. 48, 49. 53; vii. 168.
 Coressus, v. 100.
 Corinthus et Corinthii, i. 14. 50, 51; ii. 167; iii. 48, 49, 52; iv. 162; v. 75. 87. 92; vi. 89; vii. 202; viii. 94; ix. 102.
 Corobius, iv. 151, *seq.*
 Coronæi, v. 79.
 Corycium (τὸ Κωρύκιον ἄντρον), viii. 36.
 Corydallus, vii. 214.
 Corys, iii. 9.
 Cos, i. 144; vii. 164.
 Cotys, iv. 45.
 Cranai, viii. 14.
 Cranaspes, iii. 126.
 Crastis, v. 45.
 Crathis, i. 145.
 Cratines, vii. 165.
 Cratinus, vii. 190.
 Cremni (Κρημνοί), iv. 20. 110.
 Creston (Κρηστῶν), i. 57.
 Crestonice (ἡ Κρηστωνικὴ), vii. 124; viii. 116; (ἡ Κρηστωναῖν), vii. 127. Crestonæi (Κρηστωναῖοι), v. 3. 5; vii. 124. (Κρηστωνιῆται), i. 57.
 Creta, i. 173; vii. 169—171.
 Crinippus, vii. 165.
 Crisæum (τὸ Κρισαῖον πῆδιον), viii. 32.
 Critalla, vii. 26.
 Critobulus, viii. 127.
 Crius, Polyeriti filius, vi. 50. 73.
 —, Polyeriti pater, viii. 92.
 Crobzyi (Θρήϊκες οἱ Κροβύζοι), iv. 49.
 Cræsus, i. 7, *et passim*; iii. 14. 34. 36; vi. 37. 125; viii. 35.
 Crophi (Κρῶφι), ii. 28.
 Crossæa, vii. 123.
 Crotona (Κρότων), iii. 136, 137.
 Crotoniatæ, iii. 131; v. 44; viii. 47.
 Cuma, i. 49. 157. 165; v. 58. 123; vii. 194; viii. 130.
 Cuphagoras, vi. 117.
 Curium (Κούριον), v. 113; (eius nomen gentile Κουριέες, *ibid.*).
 Cyaxares, i. 73. 103. 106.
 Cybebe, v. 102.
 Cyberniscus, vii. 98.
 Cyclades (οἱ Κυκλάδες νῆσοι), v. 30.
 Cydippa, vii. 165.
 Cydonia, iii. 44. 59.
 Cydrara, vii. 30.
 Cylon, v. 71.
 Cynægirus, vi. 114.
 Cyneas, vi. 101.
 Cynesii, ii. 33.
 Cynetes, iv. 49.
 Cyno, i. 110, 122.
 Cynosarges, v. 63; vi. 116.
 Cynosura, viii. 76.
 Cynurii, viii. 73.
 Cyprus et Cyprii, i. 199; ii. 182; iii. 19. 91; v. 104. 116; vii. 90.
 Cypselus, Actionis filius, i. 114. v. 92; vi. 128.
 —, Miltiadis pater, vi. 35.
 Cyraunis, iv. 195.
 Cyrene, iv. 164, 199. 203.
 Cyrenii (οἱ Κυρηναῖοι), ii. 32; iii. 13. 131; iv. 154, *seqq.*
 Cyrrus, insula, i. 165; vii. 165.
 —, Carystiae oppidum ix. 105.
 —, heros, i. 167.
 Cyrus, i. 75, *et passim*; iii. 69. 89. 160; ix. 122.

- Cyrus, Magni Cyri avus, i. 111.
 Cythera, i. 82. 105; vii. 235.
 Cythnus, vii. 90; viii. 46. 67.
 Cytissorus, vii. 197.
 Cyzicum, iv. 14. 76; vi. 33.

 Dadicæ, iii. 91; vii. 66.
 Dædalus, vii. 170.
 Dai, i. 225.
 Damasithymus, vii. 98; viii. 87.
 Damasus, vi. 127.
 Damia, v. 82, 83.
 Danaë, i. 91; vi. 53; vii. 60. 150.
 Danaus, ii. 91. 98; vii. 94.
 Daphnæ (Δάφναι αἱ Πηλου-
 σία), ii. 30. 107.
 Daphnis, iv. 138.
 Dardanus, v. 117; vii. 43.
 Daritæ, iii. 92.
 Darius, i. 209; iii. 70; vii. 11,
et passim.
 Darius, Xerxis filius, ix. 101.
 Dascyleum, iii. 120. 126; vi. 33.
 Dascylus, i. 8.
 Datis, vi. 94. 97. 118; vii. 88.
 Datum, ix. 75.
 Daulienses, viii. 35.
 Daurises, v. 116. 121.
 Decelea, ix. 15. 73.
 Decelus, ix. 73.
 Deioces, i. 16. 73. 96. 99. 102.
 Deiphonus, ix. 92.
 Delii, iv. 33; vi. 97.
 Delium, vi. 118.
 Delphi (οἱ Δεῖλφοι), i. 14. 51.
 54. 92; ii. 180; v. 62; vii.
 178; viii. 36.
 Delos, i. 64; ii. 170; iv. 33. 35;
 vi. 98; viii. 133; ix. 90.
 Demaratus, vi. 50. 61, *seqq.*,
 vii. 31. 101. 104. 209. 234.
 237. 239.
 Demarmenus, v. 41; vi. 65.
 Democedes, iii. 125. 129. 131—
 133. 137.
 Democritus, viii. 46.

 Demonax, iv. 161.
 Demonous, vii. 195.
 Demophilus, vii. 222.
 Dersæi, vi. 110.
 Derusiæi, i. 125.
 Deucalion, i. 56.
 Diactorides, Eurydamæ pater,
 vi. 71.
 ———, Agaristæ amator,
 vi. 127.
 Diadromes, vii. 222.
 Dicæa, vii. 109.
 Dicæus, viii. 65.
 Dictyne, iii. 59.
 Dienece, vii. 226.
 Dindymene, i. 80.
 Dinomene, vii. 145.
 Diomedes, ii. 116.
 Dionysius, vi. 11. 17.
 Dionysophanes, ix. 84.
 Dionysus, *passim*.
 ——— Baccheus, iv. 79.
 Dioscuri, ii. 43. 50; vi. 127.
 Dipæi, ix. 35.
 Dium, vii. 22.
 Doberes, v. 16; vii. 113.
 Dodona, i. 46; ii. 52. 55. 57;
 ix. 93.
 Dolonei, vi. 34, 35.
 Dolopes, vii. 132. 185.
 Dores, i. 56, *et passim*.
 Dorieus, v. 41—43. 45; vii. 158.
 205; ix. 10.
 Doris (ἡ Δωρίς), viii. 31.
 Doriscus, v. 98; vii. 25. 59. 105,
seq.
 Dorus, i. 56.
 Doryssus, vii. 204.
 Dotus, vii. 72.
 Dropici, i. 125.
 Drymus, viii. 33.
 Dryopes, i. 146; viii. 73.
 Dryopis, i. 56; viii. 31.
 Dyme, i. 145.
 Dymanatæ, v. 68.
 Dyras, vii. 198.

Dysorum, v. 17.

Ecbatana. *Vide* Agbatana.

Echecrates, v. 92.

Echedorus, vii. 124. 127.

Echemus, ix. 26.

Echestratus, vii. 204.

Echinades, ii. 10.

Edoni, v. 11. 23. 124; vii. 110.
114; ix. 75.

Egestæi ('Εγεσταῖοι), v. 46.

Eion, vii. 25. 113; viii. 118.

Elæus ('Ελαιούς), vi. 140; vii.
22. 33; ix. 116. 120.

Elatea, viii. 33.

Elbo, ii. 140.

Elei, ii. 160; iv. 148; vi. 127;
ix. 77.

Elephantine, ii. 9. 17. 28. 69.
175; iii. 19. 20.

Eleusis, i. 130; v. 74; vi. 75;
viii. 65; ix. 27. 57. 101.

Elis, viii. 73.

Ellopiæ, viii. 23.

Elorus, vii. 154.

Encheles, v. 61; ix. 43.

Eneti, i. 196; v. 9.

Enienes, vii. 132. 185. 198.

Enipeus, vii. 129.

Enneacrunos, vi. 137.

Enneaodi ('Εννέα Ὀδοί), vii.
114.

Eordi, vii. 185.

Epaphus, ii. 153; iii. 27. 28.

Ephesus, i. 142; ii. 10. 158; v.
54.

Ephialtes, vii. 213.

Epicydes, vi. 86.

Epidanus, vii. 196.

Epidaurus, iii. 52; v. 82. 83;
viii. 46; ix. 28.

Epistrophus, vi. 127.

Epium, iv. 148.

Epizelus, vi. 117.

Epizephyrii Locri, vi. 23.

Erasinus, vi. 76.

Erechtheus, v. 52; vii. 189;
viii. 44. 55.

Eretria, i. 61; v. 99; vi. 43.
94. 101. 119; viii. 46; ix. 28.

Eridanus, iii. 115.

Erinyes, iv. 149.

Erochus, viii. 33.

Erxander, iv. 97; v. 37.

Erycina, v. 43. 45.

Erythea, iv. 8.

Erythrobolus ('Ερυθρὸν βῶλος),
ii. 111.

Erythræ, *et* Erythræi Asiatici,
i. 142; vi. 8.

——, Bæoticæ, ix. 15.

Eryxo, iv. 160.

Etearchus, Axi rex, iv. 154.

——, Ammonis rex, ii.
52.

Eteocles, Laodamantis pater,
v. 61.

Euanetus, vii. 173.

Euagoras, vi. 103.

Eualcides, v. 102.

Eubœa, iv. 33; v. 31; viii. 4.

Euclides, vii. 155.

Euelthon, iv. 162; v. 104.

Euenius, ix. 92—94.

Euesperides, iv. 171.

Euesperitæ, iv. 198.

Eumenes, viii. 93.

Eunomus, viii. 131.

Eupalinus Megarensis, iii. 60.

Euphorbus, vi. 101.

Euphorion, Æschyli pater, ii.
156.

——, Cynægiri pater,
vi. 114.

—— qui Dioscuros hos-
pitio excepit, vi. 127.

Euphrates, i. 180. 185. 191; v.
52.

Euripus, v. 77; vii. 173; viii.
15.

Europa, i. 2. 173; iii. 115; iv.
45; vii. 5.

- Euryanax, ix. 10. 53. 55.
 Eurybates, vi. 92 ; ix. 75.
 Eurybiades, viii. 2. 42. 74. 124.
 Euryclides, viii. 2.
 Eurycrates, vii. 204.
 Eurycratides, vii. 204.
 Eurydame, vi. 71.
 Eurydemus, vii. 213.
 Euryleon, v. 46.
 Eurymachus, Leontiadis pater,
 vii. 205.
 ———, Leontiadis filius,
 vii. 233.
 Euryphon, viii. 131.
 Eurypylus, ix. 58.
 Eurysthenes, iv. 147.
 Eurystheus, ix. 26, 27.
 Eurytus, vii. 229.
 Euthynus, ix. 105.
 Eutyichides, ix. 73.
 Exampæus, iv. 52. 81.

 Gades (*τὰ Γάδερα*), iv. 8.
 Gæson, ix. 97.
 Galepsus, vii. 122.
 Gandarii, iii. 91 ; vii. 66.
 Garamantes, iv. 174. 183.
 Gargaphia, ix. 25. 49, 50.
 Gauanes, viii. 137.
 Gebeleizis, iv. 94.
 Gela, vi. 23 ; vii. 153, 154. 156.
 Geleon, v. 66.
 Gelon, vii. 153—165.
 Gelonus, Herculis filius, iv. 10.
 ———, oppidum, 108. 123.
 Gephyræi, v. 57. 62.
 Geræstus, viii. 7 ; ix. 105.
 Gergis, vii. 82.
 Gergithæ, v. 122 ; vii. 43.
 Germanii, i. 125.
 Gerrhi, iv. 71.
 Gerrhus, iv. 53.
 ———, flumen, iv. 19. 47.
 56.
 Geryon, iv. 8.
 Getæ, iv. 93, 94. 96.

 Gigonus, vii. 123.
 Giligammæ, iv. 169.
 Gillus, iii. 138.
 Gindanes, iv. 176.
 Glaucôn, ix. 75.
 Glaucus, metallorum artifex
 nobilis, i. 25.
 ———, Epicydis filius, vi.
 86.
 ———, Hippolochi filius, i.
 147.
 Glisæ, ix. 43.
 Gnurus, iv. 76.
 Gobryas, iii. 70. 73. 78 ; iv. 132.
 134 ; vii. 2. 5. 82.
 Gonnus, vii. 128. 173.
 Gordias, i. 14. 35 ; viii. 138.
 Gorgo, v. 48. 51 ; vii. 239.
 Gorgon, ii. 91.
 Gorgus, rex Salaminus, v. 104.
 115 ; viii. 2. 11.
 ———, Chersis filius, vii. 98.
 Grinus, iv. 150.
 Grynea, i. 149.
 Grypes, iii. 116 ; iv. 13. 27.
 Gygadas, i. 14.
 Gygæa, v. 21 ; viii. 136.
 Gyges, i. 8. 14. 15. 91.
 ———, Myrsi pater, iii. 122 ;
 v. 121.
 Gymnopædiæ, vi. 67.
 Gyndes, i. 189. 202 ; v. 52.
 Gyzantes, iv. 194.

 Hæmus, iv. 49.
 Haliaemon, vii. 127.
 Halicarnassus, i. 144 ; ii. 178 ;
 viii. 104.
 Halyattes, i. 16—22. 25. 73,
 74. 92, 93.
 Halys, i. 6. 28. 72. 75 ; v. 52 ;
 vii. 26.
 Hamilcar. *Vide* Amilcar.
 Hanno, vii. 165.
 Harmamithres, vii. 88.
 Harmatides, viii. 227.

- Harmocydes, ix. 17.
 Harmodius, v. 55; vi. 109. 123.
 Harpagus, Medus, i. 80. 108
 —110. 118, 119. 123. 129. 162.
 169. 171—176.
 ———, Persa, vi. 28. 30.
 Hebe, ix. 98.
 Hebrus, iv. 90; vii. 59.
 Hecataeus, ii. 143; v. 36. 125;
 vi. 137.
 Hecatonesi, i. 151.
 Hector, iii. 120.
 Hegesander, v. 125; vi. 137.
 Hegesicles, i. 65.
 Hegesipyle, vi. 39.
 Hegesistratus, Sigei rex, v. 94.
 ——— Eleus, ix. 37.
 ———, Aristagoræ fili-
 us, ix. 90, 91.
 Hegetorides, ix. 76.
 Hegias, ix. 33.
 Helena, ii. 112; v. 94; vi. 61;
 ix. 73.
 Helice, i. 145.
 Heliopolis ('Ηλιούπολις), ii. 3
 7—9. 59. 63.
 Helisyci, vii. 165.
 Helle, vii. 58.
 Hellen, i. 56.
 Hellespontus, iv. 38. 85.
 Hellopia (ἡ Ἑλλοπίνη μοίρη),
 viii. 23.
 Hephæstii ('Ηφαιστιέες), vi.
 140.
 Hephæstus, ii. 3. 99. 101.
 121. 147. 176; iii. 37;
 viii. 98.
 Heraclea, v. 43.
 Heracles, i. 7; ii. 42—44. 83.
 113. 145; iv. 8—10. 59. 82;
 vi. 108. 116; vii. 176. 193.
 198. 204; viii. 131.
 Heraclidæ, i. 7. 13. 91; v. 43;
 ix. 26.
 Heraclides, Aristagoræ pater,
 v. 37.
 Heraclides, Aristodici pater, i.
 158.
 ———, Ibanolis filius, v.
 121.
 Heræum ('Ηραῖον), iv. 90.
 Hera, i. 31; ii. 50. 182; vi. 82;
 ix. 52. 61.
 Hermes, ii. 51. 138; v. 7.
 Hermion, vii. 6.
 Hermione, iii. 59; viii. 43. 73;
 ix. 28.
 Hermippus, vi. 4.
 Hermolycus, ix. 105.
 Hermophantus, v. 99.
 Hermotimus, viii. 104—106.
 Hermotybies, ii. 164, 165. 168;
 vii. 89; ix. 42.
 Hermus, i. 55. 80; v. 101.
 Herodotus, viii. 132.
 Herophantus, iv. 138.
 Herpys, ix. 38.
 Hesiodus, ii. 53; iv. 32.
 Hestia, iv. 59. 127.
 Hieron, vii. 156.
 Hieronymus, ix. 33.
 Himera, vi. 24; vii. 165.
 Hipparchus, v. 55, 56; vi. 123;
 vii. 6.
 Hippias, i. 61; v. 91. 93. 96;
 vi. 107.
 Hippobotæ, v. 77.
 Hippoclidus, vi. 127, 128. 130.
 Hippoclus, iv. 138.
 Hippocoon, v. 60.
 Hippocrates, Gelæ rex, vi. 23;
 vii. 154, 155.
 ———, Megacelis filius, vi.
 131.
 ———, Pisistrati pater, i.
 59; v. 65.
 ———, Smindyridis pater,
 vi. 127.
 Hippocratides, viii. 131.
 Hippolaus, iv. 53.
 Hippolochus, i. 147.
 Hippomachus, ix. 38.

Hipponicus, Calliæ pater, vii. 151.
 ———, Calliæ filius, vi. 121.
 Histia. *Vide* Hestia.
 Histiaëotis (ἡ Ἰστιαῖωτις γῆ), Euboica, vii. 175.
 ———, Thessala, i. 56.
 Histiaëus, Phylaci pater, viii. 85.
 ———, Tymnis filius, v. 37; vii. 98.
 ———, Lysagoræ filius, iv. 137, 138. 141; v. 11. 23, 24. 30. 35. 105—107; vi. 1—5. 26—30.
 Hoples, v. 66.
 Hyacinthia, ix. 6. 11.
 Hyampea, viii. 39.
 Hyampolis, viii. 28. 33.
 Hyatæ, v. 68.
 Hybla, vii. 155.
 Hydarnes, iii. 70; vi. 133; vii. 135.
 ———, Hydarnis filius, vii. 83. 211.
 ———, Sisamnis pater, vii. 211.
 Hydrea, iii. 59.
 Hyela, i. 167.
 Hygennes, iii. 90.
 Hylæa, iv. 18. 54, 55. 76.
 Hylles, v. 68.
 Hyllus, vi. 52; vii. 204; viii. 131; ix. 26.
 ———, flumen, i. 80.
 Hymeas, v. 116. 122.
 Hymettus, vi. 137.
 Hypachæi, vii. 91.
 Hypacyris, iv. 47. 55.
 Hypanis, iv. 17, 18. 47. 52.
 Hyperanthes, vii. 224.
 Hyperborei, iv. 13. 32, 33. 35, 36.
 Hypernotii, iv. 36.
 Hyperoche, iv. 33—35.

Hyr cani, iii. 117; vii. 62.
 Hyrgis, iv. 57.
 Hyria, vii. 170.
 Hyrcæades, i. 84.
 Hysiaë, v. 74; vi. 108; ix. 15. 25.
 Hystanes, vii. 77.
 Hystaspes, Darii pater, i. 209; iii. 70; v. 83; vii. 224.
 ———, Darii filius, vii. 64.
 Iarchus, viii. 65.
 Iadmon, ii. 134.
 Ialysus, i. 144.
 Iamidæ, v. 44; ix. 33.
 Iapyges, vii. 170.
 Iapygia, iii. 138; iv. 99.
 Iatragoras, v. 37.
 Ibanolis, v. 37. 122.
 Iberia, i. 163; vii. 165.
 Ichthyophagi, ii. 19, 20. 23.
 Ida, i. 151; vii. 42.
 Idanthysus, iv. 76. 120. 127.
 Idrias, v. 118.
 Ienysus, iii. 5.
 Ilissus, vii. 189.
 Ilithyia, iv. 35.
 Ilium (ἡ Ἰλιάς γῆ *vel* χῶρον), ii. 10. 118; v. 94; vii. 41.
 Illyrii, i. 196; iv. 49; ix. 43.
 Imbros, v. 26; vi. 41.
 Inarus, iii. 12. 15; vii. 7.
 Indi, iii. 38. 94—105; iv. 44; vii. 65.
 India (ἡ Ἰνδική), iii. 98. 106; iv. 40.
 Indus, iv. 44.
 Ino, vii. 197.
 Intaphernes, iii. 70. 78. 118, 119.
 Inycom, vi. 23, 24.
 Io, i. 1. 5; ii. 41.
 Iolcos, v. 94.
 Ion, vii. 94; viii. 44.
 Ionia, i. 142, *et passim*.
 Iphiclus, ix. 116.

Iphigenia, iv. 193.
 Ipni (Ἰπνοι), vii. 188.
 Irasa, iv. 158.
 Is, i. 179.
 Isagoras, v. 66. 69—73.
 Ischenous, vii. 181; viii. 92.
 Isis, ii. 40, 41. 59. 61. 156; iv. 186.
 Ismaris, vii. 109.
 Issedones, i. 201; iv. 13. 26.
 Ister, ii. 33; iv. 47—50.
 Istiæotis. *Vide* Histiaëotis.
 Istria, ii. 33.
 Italia, *passim*.
 Itanus, iv. 151.
 Ithamatres, vii. 67.
 Ithamitres, viii. 130; ix. 102.
 Ithome, ix. 35.
 Iyrcæ, iv. 22.

 Jardanus, i. 17.
 Jason, iv. 179; vii. 193.

 Labda, v. 92.
 Labdacus, v. 59.
 Labranda, v. 119.
 Labynetis, i. 74. 77. 188.
 Labyrinthus, ii. 148.
 Lacedæmon, *passim*.
 Laemon, ix. 93.
 Lacrines, i. 152.
 Lada, vi. 7.
 Ladice, ii. 181.
 Laius, iv. 149; v. 43. 59.
 Lampito, vi. 71.
 Lampon, Pythææ filius, ix. 78.
 ———, Thraciclis filius, ix. 90.
 ———, Olympiodori pater, ix. 21.
 Lamponium, v. 26.
 Lampsacus, v. 117.
 Laodamas, Eteoclis filius, v. 61.
 ———, Phocæus, iv. 138.
 ———, Sostrati pater, iv. 152.

Laodice, iv. 33. 35.
 Laphanes, vi. 127.
 Laphystius, vii. 197.
 Lasouii, iii. 90; vii. 77.
 Lasus, vii. 6.
 Laureum, vii. 144.
 Laüs, vi. 21.
 Leagrus, ix. 75.
 Learchus, iv. 160.
 Lebadea (ἡ Λεβιάδεια), viii. 134.
 Lebæa, viii. 137.
 Leleus, i. 142.
 Lectum, ix. 114.
 Leleges, i. 171.
 Lemnus, iv. 145; v. 26; vi. 133—140; viii. 73.
 Leo (Λέων), vii. 180.
 Leobotes, i. 65; vii. 204.
 Leocedes, vi. 127.
 Leon, i. 65; vii. 204.
 Leonidas, v. 41; vii. 204, 205. 219—222. 224. 238; viii. 114.
 Leontiades, vii. 205. 233.
 Leontini, vii. 154.
 Leoprepes, Simonidis pater, vii. 228.
 ———, Theasidis pater, vi. 85.
 Leotychides, Anaxilai filius, viii. 131.
 ———, Menarei filius, vi. 65. 72. 73. 85, 86; viii. 131; ix. 90. 96. 98.
 Lepreum, iv. 148; ix. 28.
 Leros, v. 125.
 Lesbos, i. 151. 160; iii. 39; vi. 31.
 Leucas, viii. 45. 47; ix. 23.
 Leuce-acte (Λευκή Ἀκτὴ), vii. 25.
 Leucon, iv. 160.
 Libya, iv. 45, *et passim*.
 Liches, i. 67, 68.
 Lide, i. 174, 175.
 Ligyes, v. 9; vii. 72. 165.
 Limnæum, i. 18.

- Lindus*, i. 144; ii. 182; vii. 153.
Linus, ii. 79.
Lipaxus, vii. 123.
Lipoxais, iv. 5.
Lipsydrium (Λειψύδριον), v. 62.
Lisæ, vii. 123.
Lissus, vii. 108, 109.
Locri Epizephyrii, vi. 23.
Lotophagi, iv. 177.
Loxias, i. 91; iv. 163.
Lycæus Zeus, iv. 203.
Lycaretus, iii. 143; v. 27.
Lycia et Lycii, i. 28. 173. 176; iii. 90; vii. 77. 92.
Lycidas, ix. 5.
Lycomedes, viii. 11.
Lycopas, 55. iii.
Lycophron, iii. 50.
Lycurgus, Amianti pater, vi. 127.
 ———, *Aristolaidæ filius*, i. 59.
 ———, *legum lator nobilis*, i. 65, 66.
Lycus, Phrygiæ flumen, vii. 30.
 ———, *Scythiæ flumen*, iv. 123.
 ———, *Anacharsis avus*, iv. 76.
 ———, *Pandionis filius*, i. 173; vii. 92.
Lydia et Lydii, i. 28. 34. 74. 79, 80. 93, 94. 103. 154. 171; iii. 90; vii. 74.
Lydias, vii. 127.
Lydus, i. 7. 171; vii. 74.
Lygdamis, Artemisiæ pater, vii. 99.
 ———, *Naxi tyrannus*, i. 61. 64.
Lynceus, ii. 91.
Lysagoras, Histiaei pater, v. 30.
 ———, *Tisiæ filius*, vi. 133.
Lysanias, vi. 127.
Lysicles, viii. 21.
Lysimachus, viii. 79. 95, 96.
Macæ, iv. 175; v. 42.
Macedni, i. 56; viii. 43.
Macedonia (ἡ Μακεδονία), vii. 127.
Machlyes, iv. 178.
Macistius, ix. 20.
Macistus, iv. 148.
Macrobiani Æthiopes, iii. 17.
Macrones, ii. 104; iii. 94; vii. 78.
Mactorium, vii. 153.
Madyes, i. 103.
Madytus, vii. 33; ix. 120.
Mæander, ii. 29; iii. 122; vii. 26. 118.
Mæandrius, iii. 123. 142—148; v. 27.
Mæones i. 7; vii. 74. 77.
Mæotæ, iv. 123.
Mæotis, (ἡ Μαιώτις λίμνη), i. 104; iv. 57. 101. 120.
Magdolus, ii. 159.
Magnesia, urbs, i. 161; iii. 122.
 ———, *regio*, vii. 176. 183. 193.
Magnetes, Thessalorum vicini, vii. 132.
 ———, *Asiatici*, iii. 90.
Maleæ, i. 82; vi. 179.
Malena, vi. 29.
Males, vi. 127.
Mandane, i. 107.
Mandrocles, iv. 87, 88.
Maneros, i. 79.
Manes, i. 94; iv. 45.
Mantineæ, iv. 161.
Mantineans, vii. 202; ix. 77.
Mantyas, v. 12.
Mapen, vii. 98.
Maraphii, i. 125; iv. 167.
Marathon, i. 62; i. 107. 111.

- Mardi, i. 125.
 Mardonius, vi. 43—45. 94; vii. 5. 9. 82; viii. 100. 113. 133. 136. 141; ix. 1—4. 12—15. 38. 49. 59. 63. 84.
 Mardontes, vii. 10; viii. 130; ix. 102.
 Marea, ii. 18. 30.
 Mares, iii. 94; vii. 79.
 Mariandyni, i. 28; iii. 90; vii. 72.
 Maris, iv. 49.
 Maron, vii. 227.
 Maronea, vii. 109.
 Marsyas, v. 119; vii. 26.
 Mascames, vii. 105, 106.
 Masistes, vii. 82; ix. 107. 113.
 Masistius. *Vide* Macistius.
 ———, Siromitræ filius, vii. 79.
 Maspîi, i. 125.
 Massages, vii. 71.
 Massagetæ, i. 201. 212. 214—216; iv. 11. 172.
 Matieni, i. 72; iii. 94; v. 49. 52; vii. 72.
 Mausolus, v. 118.
 Maxyes, iv. 191.
 Mazares, i. 156. 161.
 Mecistes, v. 67.
 Mecyberna, vii. 122.
 Medea, i. 2; vii. 62.
 Medi, i. 95—100. 102—104. 106. 130; iv. 37. 40; vii. 62. 86. 210.
 Media, i. 110.
 Megabates, v. 32.
 Megabazus, vii. 97.
 Megabyzus, iii. 70. 81. 160; iv. 143, 144; v. 1. 14. 23; vii. 82.
 Megacles, i. 59—64; vi. 125. 127—131.
 Megacreon, vii. 120.
 Megadostes, vii. 105.
 Megapanus, vii. 62.
 Megarians, i. 59; vii. 156; ix. 21.
 Megaris, ix. 14.
 Megasidras, vii. 72.
 Megistias, vii. 219. 221. 228.
 Melampus, ii. 49; ix. 34.
 Melampygyus, vii. 216.
 Melanchlæni, iv. 20. 102. 107.
 Melanippus, Astaci filius, v. 67.
 ———, Mytilenæus, v. 95.
 Melanthius, v. 97.
 Melanthus, i. 147; v. 65.
 Melas, vi. 41; vii. 58. 198.
 Meles, i. 84.
 Melienses, vii. 132. 196. 198; viii. 31.
 Melii, viii. 46. 48.
 Melibœa, vii. 188.
 Melissa, iii. 50; v. 92.
 Membliarus, iv. 147.
 Memnonia, v. 53, 54.
 Memphis, ii. 3. 10. 99.
 Menares, vi. 65. 71; viii. 131.
 Menda, vii. 123.
 Mendes, ii. 42. 46.
 Mendesia, ii. 42. 46. 166.
 Menelaus, ii. 119; iv. 169.
 Menes, ii. 4. 99.
 Menius, vi. 71.
 Merbal, vii. 98.
 Mermnadæ, i. 7. 14.
 Meroe, ii. 29.
 Mesembria, iv. 93; vi. 33; vii. 108.
 Messene, vii. 164.
 Messenians, ix. 35.
 Metapontines, vi. 15.
 Methymnæ, i. 151.
 Metiochus, vi. 41.
 Metrodorus, iv. 138.
 Miccythus, vii. 170.
 Midas, i. 14. 35; viii. 138.
 Miletus, i. 14. 15. 17. 22. 143. 169; v. 28, 29; vi. 6. 18. 20.
 Milo, iii. 137.

- Miltiades, Cypseli filius, vi.
 34. 38.
 ———, Cimonis filius, iv.
 137; vi. 34. 39—41. 104. 109.
 132. 137. 140.
 Milyas *et* Milyenses, i. 175; iii.
 90; vii. 77.
 Minoa, v. 46.
 Minos, i. 173; iii. 122; vii. 169.
 Minyes, i. 146; iv. 145, 146.
 Mitra, i. 131.
 Mitradates, i. 110, 111.
 Mitrobates, iii. 120. 126, 127.
 Mnesarchus, iv. 95.
 Mnesiphilus, viii. 57, *seq.*
 Mæris, ii. 13. 101. 149; iii. 91.
 Moloeis flumen, ix. 57.
 Molossi, i. 146; vi. 127.
 Molpagoras, v. 30.
 Momemphis, ii. 163.
 Mophi, ii. 28.
 Moschi, iii. 94; vii. 78.
 Mosynœci, iii. 94; vii. 78.
 Munychia, viii. 76.
 Murichides, ix. 4.
 Musæus, vii. 6; viii. 96; ix. 43.
 Mycale, i. 148; vi. 16; vii. 80.
 ix. 90. 96.
 Myceni, vii. 202; ix. 27.
 Mycerinus, ii. 129—134.
 Myci, iii. 93; vii. 68.
 Myconus, vi. 118.
 Myecphoritana regio, ii. 166.
 Mygdonia, vii. 123. 127.
 Mylasa, i. 171; v. 121.
 Mylitta, i. 131. 199.
 Myndus, v. 33.
 Myrcinus, v. 11. 23. 124.
 Myrina, i. 149.
 Myrinæi, vi. 140.
 Myrmex, vii. 183.
 Myron, vi. 126.
 Myrsilus, i. 7.
 Myrsus, Candaulis pater, i. 7.
 ———, Gygis filius iii. 122; v.
 121.
 Mys, viii. 133—135.
 Mysi, i. 28. 171; iii. 90.
 Mytilene, ii. 178; v. 94.
 Myus, i. 142; v. 36.
 Naparis, iv. 48.
 Našamones, ii. 32; iv. 172. 190.
 Natho, ii. 165.
 Naucratis, ii. 97. 135. 178, 179.
 Naustrophus, iii. 60.
 Naxus, i. 64; v. 28. 30; vi. 96;
 viii. 46.
 Neapolis, ii. 91; vii. 123.
 Necos, Psammitichi pater, ii.
 152.
 ———, Psammitichi filius, ii.
 158; iv. 42.
 Neleidæ, v. 65.
 Neleus, ix. 97.
 Neocles, vii. 173.
 Neon, viii. 32, 33.
 Nereides, vii. 191.
 Nestor, v. 65.
 Nestus, vii. 109. 126.
 Neuri, iv. 17. 105.
 Nicander, viii. 131.
 Nicandra, ii. 55.
 Nicodromus, vi. 88.
 Nicolaus, vii. 137.
 Nilus, ii. *passim*.
 Ninus (*ἡ Νίνος*), i. 103. 106.
 185. 193; ii. 150; iii. 155.
 Nipsæi, iv. 93.
 Nisæa, i. 59; iii. 106.
 Nisyrii, vii. 99.
 Nitetis, iii. 1.
 Nitocris, i. 185, 187; ii. 100.
 Noës, iv. 49.
 Nonacris, vi. 74.
 Nothon, vi. 100.
 Notium, i. 149.
 Nudium, iv. 148.
 Nymphodorus, vii. 137.
 Nysa, ii. 146; iii. 97. 111.
 Oarizus, vii. 71.

- Oarus, iv. 123.
 Oasis, iii. 26.
 Octamasades, iv. 80.
 Ocytus, viii. 5. 59.
 Odomanti, v. 16; vii. 112.
 Odrysæ, iv. 92.
 Œa, v. 83.
 Œbares, iii. 85; vi. 33.
 Œdipus, iv. 149; v. 60.
 Œnoë, v. 74.
 Œnone, viii. 46.
 Œnotria, i. 167.
 Œnussæ, i. 165.
 Œobazus, iv. 84; vii. 68; ix. 115. 119.
 Œeroë, ix. 51.
 Œetosyrus, iv. 59.
 Oiolyceus, i. 149.
 Olen, iv. 35.
 Olenus, i. 145.
 Oliatus, v. 37.
 Olophyxus, vii. 22.
 Olorus, vi. 39. 41.
 Olympia, ii. 160; v. 22, *et alibi*.
 Olympiodorus, ix. 21.
 Olympus, Mysiæ mons, i. 36. 43; vii. 74.
 ———, Thessaliæ mons, i. 56; vii. 128, 129. 172.
 Olynthus, vii. 122; viii. 127.
 Oneatæ, v. 68.
 Onesilus, v. 104. 108. 110—114.
 Onetas, vii. 214.
 Onochonus, vii. 129. 196.
 Onomacritus, vii. 6.
 Onomastus, vi. 127.
 Onuphitana regio, ii. 166.
 Ophryneum, vii. 43.
 Opis, iv. 35.
 ———, urbs, i. 189.
 Opœa, iv. 78.
 Opuntii, vii. 203.
 Orbelus, v. 16.
 Orchomenii, Minyæ, i. 146.
 ———, Bœoti, viii. 34.
 Orchomenii, Arcades, vii. 202; ix. 28.
 Ordessus, iv. 48.
 Orestes, i. 67.
 Orges, vii. 118.
 Oricus, ix. 93.
 ———, Seytha, iv. 78.
 Orithyia, vii. 189.
 Orneatæ, viii. 73.
 Oroetes, iii. 120—127.
 Oromedon, vii. 98.
 Oropus, vi. 100.
 Orotal, iii. 8.
 Orphica, ii. 81.
 Orsiphantus, vii. 227.
 Orthocorybantes, iii. 92.
 Orus, ii. 144.
 Osiris, ii. *passim*.
 Ossa, i. 56; vii. 128, 129.
 Otanes, iii. 67—72. 76. 80. 83. 141. 144. 147. 149.
 ———, Sisamnis filius, v. 25, 26. 116. 123.
 ———, Amestris pater, vii. 40. 61.
 Otaspes, vii. 63.
 Othryades, i. 82.
 Othrys, vii. 129.
 Ozolæ, viii. 32.
 Pactolus, v. 101.
 Pactya, vi. 36.
 Pactyas, i. 153, 154. 157—160.
 Pactyes *et* Pactyica, iii. 93. 102; iv. 44; vii. 67. 85.
 Padæi, iii. 99.
 Pæonia, v. 13; vii. 124.
 Pæoplæ, v. 15.
 Pæsus, v. 117.
 Pæti, vii. 110.
 Pæum, vi. 127.
 Pagasæ, vii. 198.
 Palæstina, i. 105; ii. 104. 106; iii. 5; vii. 89.
 Palenses, ix. 28.
 Pallene, vii. 123; viii. 126.

- Pamisus, vii. 129.
 Pammon, vii. 183.
 Pamphyli, i. 28; iii. 90; vii. 91.
 Pan, ii. 46. 145; vi. 106, *seq.*
 Panætius, vii. 82.
 Panathenæa, v. 56.
 Pandion, i. 173.
 Pangæus, v. 16; vii. 112.
 Panionia, i. 148.
 Panionium, i. 143. 148. 170; vi. 7.
 Panionius, viii. 103—106.
 Panites, vi. 52.
 Panopei, viii. 34, 35.
 Panormus, i. 157.
 Pantagnotus, iii. 39.
 Pantaleon, i. 92.
 Pantareus, vii. 154.
 Panthialæi, i. 125.
 Panthimathi, iii. 92.
 Panticapes, iv. 18. 47. 54.
 Pantites, vii. 232.
 Papæus, iv. 59.
 Paphlagones, i. 6. 72; iii. 90; vii. 72.
 Papremis, ii. 59. 63. 71.
 Paræbates, v. 46.
 Paralataë, iv. 6.
 Parapotamii, viii. 33.
 Paretaceni, i. 101; iii. 94.
 Paricanii, iii. 92; vii. 86.
 Parion, v. 117.
 Parmys, iii. 88; vii. 78.
 Parnassus, viii. 27. 32.
 Paroreataë, iv. 148; viii. 73.
 Paros, v. 28. 31; vi. 133—135; viii. 67. 112.
 Parthenius, flumen, ii. 104.
 ———, mons, vi. 105.
 Parthi, iii. 93. 117; vii. 66.
 Pasargadæ, i. 125.
 Pasicles, ix. 97.
 Pataici, iii. 37.
 Pataicus, vii. 154.
 Patara, i. 182.
 Patarbemis, ii. 162.
 Patiramphes, vii. 40.
 Patizeithes, iii. 61.
 Patresnes, i. 145.
 Patumus, ii. 158.
 Pausanias, iv. 81; v. 32; vii. 204; viii. 3; ix. 10. 21. 46. 50. 53—57. 60—64. 78. 82.
 Pausicæ, iii. 92.
 Pausiris, iii. 15.
 Pedasus, i. 175; v. 121; vi. 20.
 Pedienses, viii. 33.
 Peithagoras, v. 46.
 Pelasgi, i. 56. 57. 146; ii. 51; v. 26. 64; vi. 137—140; vii. 42. 94; viii. 44.
 Peleus, vii. 191.
 Pelion, iv. 179; vii. 129.
 Pella, vii. 123.
 Pellene, i. 145.
 Pelops, vii. 8. 11.
 Peloponnesus, i. 56. 63; vii. 137. 233; viii. 31. 73; ix. 73.
 Pelusium, ii. 17. 154; iii. 10.
 Penelope, ii. 145, 146.
 Peneus, vii. 20. 128. 173. 182.
 Penthylus, vii. 195.
 Peralos, vi. 65.
 Percote, v. 117.
 Perdiccas, v. 22; viii. 137—139.
 Pergamum, vii. 43.
 Pergamus, vii. 112.
 Perialla, vi. 66.
 Periander, i. 20. 23; iii. 48. 50. 53; v. 92.
 Pericles, vi. 131.
 Periclaus, ix. 103.
 Perinthus, iv. 90; v. 1, 2; vi. 33; vii. 25.
 Perrhæbi, vii. 128. 132. 173.
 Persæ, *passim*.
 Perses, vii. 61. 150.
 Perseus, ii. 15. 91; vi. 53, 54; vii. 61. 150.
 Petra, v. 92.

- Phædima, iii. 68, 69.
 Phænippus, vi. 121.
 Phagres, vii. 112.
 Phalerus, v. 85; vi. 116; viii. 66. 91; ix. 32.
 Phanagoras, vii. 214.
 Phanes, iii. 4. 11.
 Pharandates, vii. 79; ix. 76.
 Pharenses, i. 145.
 Pharnaces, vii. 66; ix. 41.
 Pharnaspes, ii. 1; iii. 2.
 Pharnazathres, vii. 65.
 Pharnuches, vii. 88.
 Phaselis, ii. 178.
 Phasis, i. 2. 104; ii. 103; iv. 37, 38. 45. 86; vi. 84.
 Phayllus, viii. 47.
 Phegeus, ix. 26.
 Pheneus, vi. 74.
 Pherendates, vii. 67.
 Pheretime, iv. 162. 202. 205.
 Pheron, ii. 111.
 Phidippides, vi. 105.
 Phidon, vi. 127.
 Philæus, vi. 35.
 Philagrus, vi. 101.
 Philaon, viii. 11.
 Philes, iii. 60.
 Philippus, Crotonensis, v. 47.
 ———, Macedo, viii. 139.
 Philistus, ix. 97.
 Philition, ii. 128.
 Philocyon, ix. 72. 85.
 Philocyprus, v. 113.
 Phla, iv. 178.
 Phlegra, vii. 123.
 Phlius, vii. 202; ix. 28.
 Phocæa et Phocæi, i. 80. 152. 163; ii. 106. 177, 178; vi. 8. 11. 17.
 Phocenses, i. 146; vii. 176. 212. 217; viii. 27. 30. 32; ix. 17. 31.
 Phœnicia (ἡ Φοινίκη), ii. 44. 116; iii. 136; iv. 39.
 Phœnices, i. 1. 105; ii. 44. 104. 112; iii. 19. 107; iv. 12; v. 58. 89; vi. 47; vii. 23. 34. 44. 19; viii. 90.
 Phœnix, vii. 176. 200.
 Phormus, vii. 182.
 Phraortes, i. 73. 102.
 Phrataguna, vii. 224.
 Phrixæ, iv. 148.
 Phrixus, vii. 197.
 Phronime, iv. 154.
 Phryges, i. 28. 72; ii. 2; iii. 90; vii. 73.
 Phrynichus, vi. 21.
 Phrynon, ix. 15.
 Phthiotis, i. 56; vii. 132.
 Phya, i. 59.
 Phylacus, viii. 39. 85.
 Phyllis, vii. 113.
 Pieria et Pieres, vii. 112. 131. 177. 185.
 Pigres, v. 12; vii. 98.
 Pilorus, vii. 122.
 Pindarus, iii. 38.
 Pindus, i. 56; vii. 129.
 Pirene, v. 92.
 Pirus, i. 145.
 Pisa, ii. 7.
 Pisistratidæ, v. 63.
 Pisistratus, Nestoris filius, v. 65.
 ———, Hippocratis filius, i. 59—63; v. 65; vi. 35. 103.
 Pistyrus, vii. 109.
 Pitane, i. 149; iii. 55; ix. 53.
 Pittacus, i. 27.
 Pixodarus, v. 118.
 Placie, i. 57.
 Plataenses, vi. 108; viii. 1. 44. 50; ix. 28.
 Platea, iv. 151—153. 156. 169.
 Pleistarchus, ix. 10.
 Pleistorus, ix. 119.
 Plynus, iv. 168.
 Pœciles, iv. 147.
 Pogon, viii. 42.
 Poliades, ix. 53.
 Polichnitæ, vii. 170.
 Polyas, vii. 21.

- Polybus, v. 67.
 Polycrates, iii. 39—44. 54. 56.
 120—125.
 Polycritus, viii. 92. 93.
 Polydectes, viii. 131.
 Polydorus, v. 59; vii. 204.
 Polymnestus, iv. 150. 155.
 Polynices, iv. 147; vi. 52; ix. 27.
 Porata, iv. 48.
 Poseideum, iii. 91.
 Poseidon, i. 148; ii. 50; iv. 59.
 188; vii. 129. 192; viii. 55.
 123. 129; ix. 81.
 Poseidonius, ix. 71. 85.
 Potidæa, vii. 123; viii. 126—
 129.
 Præsii, vii. 170, 171.
 Prasias, v. 16.
 Praxilaus, ix. 107.
 Praxinus, vii. 180.
 Prexaspes, iii. 30. 33. 66. 74;
 vii. 97.
 Priamus, i. 4; vii. 43.
 Priene, i. 15. 142. 161; vi. 8.
 Prinetades, v. 41.
 Procles, iv. 147; vi. 51. 52; viii.
 131.
 ———, Epidauri tyrannus, iii.
 50. 52.
 Proconnesus, iv. 14; vi. 33.
 Prometheus, iv. 45.
 Propontis, iv. 85.
 Prosopitis regio, ii. 41. 165.
 Protesilaus, vii. 33; ix. 116.
 Proteus, ii. 112—116.
 Protothyes, i. 103.
 Prytanis, viii. 131.
 Psammenitus, iii. 10. 13. 15.
 Psammi, ii. 160.
 Psammitichus, i. 105; ii. 2. 151
 —154. 157; vii. 7.
 Psylli, iv. 173.
 Psyttalea, viii. 76. 95.
 Pteria, i. 76.
 Pyllii, i. 147; v. 65.
 Pylos, vii. 168; ix. 4.
 Pyrene, ii. 33.
 Pyretos, iv. 48.
 Pyrgus, iv. 148.
 Pythagoras, philosophus, iv. 95.
 ———, Milesius, v. 126.
 Pytheas, Abderitanus, vii. 137.
 ———, Ægineta, vii. 181; ix.
 78.
 Pythermus, i. 152.
 Pythius, vii. 27—29. 38, 39.
 Pytho, i. 154.
 Pythogenes, vi. 23.
 Rhampsinitus, ii. 121, 122.
 Rhegium, i. 155. 167; vii. 170.
 Rhenæa, vi. 97.
 Rhodope, iv. 49; viii. 116.
 Rhodopis, ii. 134, 135.
 Rhodus, ii. 178; vii. 153.
 Rhœcus, iii. 60.
 Rhœteum, vii. 43.
 Rhypes, i. 145.
 Sabaco, ii. 137—139. 152.
 Sabyllus, vii. 154.
 Sacæ, i. 153; iii. 93, vii. 64.
 Sagartii, i. 125; iii. 93; vii. 85.
 Sais, ii. 28. 59. 163. 170.
 Salamis, insula, viii. 56. 84.
 ———, urbs Cypri, iv. 162; v.
 104.
 Sale, vii. 59.
 Salmydessus, iv. 93.
 Samos, i. 142; ii. 26. 60. 148.
 Samothracia, ii. 57; vi. 47; vii.
 108; viii. 90.
 Sanacherib, ii. 141.
 Sandanis, i. 71.
 Sandoces, vii. 194.
 Sane, vii. 22. 123.
 Sappho, ii. 135.
 Sarangæ, iii. 93. 117; vii. 67.
 Sardanapallus, ii. 150.
 Sardis, i. 7. 15. 84. 86; v. 101.
 105.
 Sardo, i. 170; v. 106. 124.

- Sardyattes, i. 16. 18.
 Sarpedon, i. 173.
 Sarpedonium, vii. 58.
 Sarte, vii. 122.
 Saspire, i. 104; iii. 94; iv. 37.
 40; vii. 79.
 Sataspes, iv. 43.
 Satræ, vii. 110, 111.
 Sattagydæ, iii. 91.
 Saulius, iv. 76.
 Sauromatæ, iv. 21. 43 110. 117.
 Scæus, v. 60.
 Scamander, v. 65; vii. 42.
 Scamandronymus, ii. 135.
 Scape-Hyle, vi. 46.
 Sciathus, vii. 7. 179. 182, 183.
 Seidrus, vi. 21.
 Scione, vii. 123.
 Sciras, viii. 94.
 Sciron, viii. 71.
 Sciton, iii. 130.
 Scius, ix. 49.
 Scolos, ix. 15.
 Scolopoëis, ix. 97.
 Scoloti, iv. 6.
 Scopadæ, vi. 127.
 Scopasis, iv. 120. 128.
 Scylace, i. 57.
 Scylax, Caryandensis, iv. 44.
 ———, Myndius, v. 33.
 Scyles, iv. 78—80.
 Scyllias, viii. 8.
 Scyrmiadæ, iv. 93.
 Scythæ, i. 15. 103; iv. *passim*;
 vi. 84.
 Scythes, iv. 10.
 Scythia, iv. *passim*.
 Scythes, vi. 23, 24; vii. 163.
 Sebennytana regio, ii. 166.
 Seldomus, vii. 98.
 Selinusii, v. 46.
 Selybria, vi. 33.
 Semiramis, i. 184.
 Sepia, vi. 77.
 Sepias, vii. 183. 186. 188. 191.
 195.
 Serbonis, ii. 6; iii. 5.
 Seriphii, viii. 46. 48.
 Sermyle, vii. 122.
 Serrheum, vii. 59.
 Sesostris, ii. 102, *seqq.*
 Sestus, iv. 143; vii. 33; ix. 114.
 Sethon, ii. 141.
 Sicania, vii. 170.
 Sicas, vii. 98.
 Sicinnus, viii. 75. 110.
 Sieyon, v. 67, 68; vi. 92; ix.
 28.
 Sidon, ii. 116; iii. 136; vii. 99,
 100. 128.
 Sigeum, oppidum, v. 65. 94.
 ———, promontorium, iv. 38.
 Siggynnæ, v. 9.
 Silenus, vii. 26; viii. 138.
 Simonides, v. 102; vii. 228.
 Sindi, iv. 28; iv. 86.
 Sindus, vii. 123.
 Singus, vii. 122.
 Sinope, i. 76; ii. 34; iv. 12.
 Siphnus, iii. 57, 58; viii. 46.
 48.
 Siris, Italica, viii. 62.
 ———, Pæonica, v. 15; viii.
 115.
 Siromitres, vii. 68. 79.
 Siromus, Tyrius, vii. 98.
 ———, Cyprius, v. 104.
 Sisamnes, Hydarius filius, vii.
 65.
 ———, Otanis pater, v. 25.
 Sisimaces, v. 121.
 Sitacles, iv. 80; vii. 137.
 Sithonia, vii. 122.
 Siuph, ii. 172.
 Smerdis, ii. 30. 65.
 ———, Magus, ii. 61. 69.
 Smerdomenes, vii. 82. 121.
 Smila, vii. 123.
 Smindyrides, vi. 127.
 Smyrna, i. 14. 16. 149.
 Sogdi, iii. 93; vii. 66.
 Soli (Σόλοι), v. 110. 115.

- Soloëis, ii. 32; iv. 43.
 Solon, i. 29; ii. 177; v. 113.
 Solymi, i. 173.
 Sophanes, vi. 92; ix. 73—75.
 Sosicles, v. 92.
 Sosimenes, viii. 82.
 Sostratus, iv. 152.
 Spargapises, i. 211.
 Spargapithes, iv. 78.
 Spercheus, vii. 198. 228.
 Sperthias, vii. 134.
 Sphendales, ix. 15.
 Stagirus, vii. 115.
 Stentoris lacus, vii. 53.
 Stenyclerus, ix. 64.
 Stesagoras, vi. 34. 38. 103.
 Stesanor, v. 113.
 Stesilaus, vi. 114.
 Strattis, iv. 138; viii. 132.
 Struchates, i. 101.
 Stryme, vii. 108, 109.
 Strymon, i. 64; v. 13. 23; vii. 24. 113; viii. 115.
 Strymonii, vii. 75.
 Stymphalis, vi. 76.
 Styres, vi. 107; viii. 1. 46; ix. 28.
 Styx, vi. 74.
 Sunium, vi. 87. 115.
 Susa, i. 188; iv. 83. 91; v. 49. 52—54; vii. 239.
 Syagrus, vii. 153. 159.
 Sybaris, v. 44; vi. 21. 127.
 Syene, ii. 28.
 Syennesis, i. 74; v. 118; vii. 98.
 Syloson, iii. 39. 139. 141—149.
 Syme, i. 174.
 Syracusæ, vii. 55, *seqq.*
 Syrgis, iv. 123.
 Syri, i. 72. 76; iii. 90; v. 49; vii. 72.
 Syria, ii. 12. 116; iii. 5. 91; 39; vii. 89.
 Syrii, vii. 63.
 Syrtes, ii. 32. 150.
 Tabalus, i. 154.
 Tabiti, iv. 59.
 Tachompso, ii. 29.
 Tænarum, i. 23, 24; vii. 168.
 Talaus, v. 67.
 Talthybiadæ, vii. 134.
 Talthybius, vii. 134. 137.
 Tamynæ, vi. 101.
 Tanagra, v. 57. 79; ix. 15. 43.
 Tanais, ii. 166; iv. 20, 21. 45. 100. 123.
 Tarentum, i. 24; iii. 138; iv. 99; vii. 170.
 Targitaus, iv. 5.
 Taricheæ, ii. 15. 113.
 Tartessus, i. 163; iv. 152. 192.
 Taucheira, iv. 171.
 Tauri, iv. 3. 20. 99. 103.
 Taxacis, iv. 120.
 Taygetum, iv. 145.
 Tearus, iv. 90, 91.
 Teaspes, iv. 43; vii. 79; ix. 76.
 Tegea, i. 65; vi. 72. 105; vii. 170. 202; ix. 25. 35. 70.
 Teii, i. 168; vi. 8.
 Telamon, viii. 64.
 Teleboæ, v. 59.
 Telecles, iii. 41.
 Teleclus, vii. 204.
 Telesarchus, iii. 143.
 Telines, vii. 153.
 Telliadæ, ix. 37.
 Tellias, viii. 27.
 Tellus, i. 30.
 Telmessi, i. 78.
 Telus insula, vii. 153.
 Telys, v. 44.
 Temenus, viii. 137, *seqq.*
 Temnus, i. 149.
 Tempe, vii. 173.
 Tenedus, i. 151; vi. 31.
 Tenus, iv. 33; vi. 97; viii. 82.
 Teos, i. 142. 168; ii. 178.
 Teras, iv. 80; vii. 137.
 Terillus, vii. 165.
 Termilæ, vii. 92.
 Tethronium, viii. 33.

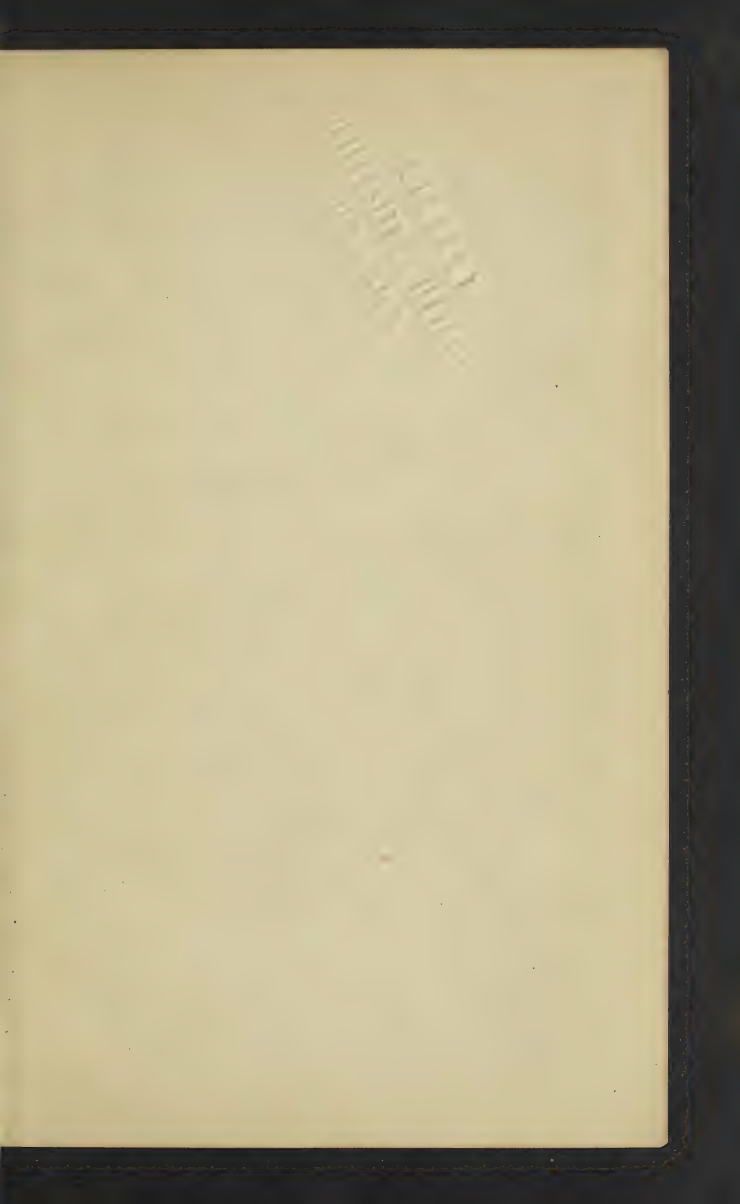
- Tetramnestus, vii. 98.
 Teuceri, iv. 191; v. 13. 122; vii. 20. 43.
 Teuthrania, ii. 10.
 Thales, i. 74, 75. 170.
 Thamanæi, iii. 93. 117.
 Thamasius, vii. 194.
 Thamimasadas, iv. 59.
 Thannyras, iii. 15.
 Thasus, ii. 44; vi. 28. 46, 47; vii. 108. 118.
 Theasides, vi. 85.
 Thebæ, Aegyptiacæ, i. 182; ii. 3. 15. 42. 54. 56. 83. 166; iii. 10; iv. 181.
 ———, Boeoticæ, i. 52; v. 79; vi. 108; vii. 202; ix. 31. 41. 67. 86.
 Thebe, v. 80.
 Themiscyra, iv. 86.
 Themison, iv. 154.
 Themistocles, vii. 144. 173; viii. 4. 19. 22. 56. 74. 79. 83. 108—111. 123, 124.
 Theocydes, viii. 65.
 Theodorus, i. 51; iii. 41.
 Theomestor, viii. 85; ix. 90.
 Theophanias, i. 51.
 Theopompus, viii. 131.
 Thera, iv. 147, 148. 150. 156.
 Therambus, vii. 123.
 Therapne, vi. 61.
 Theras, iv. 147, 148.
 Therme, vii. 121. 127. 179. 183; viii. 127.
 Thermodon, ii. 104; iv. 86. 110; ix. 27. 43.
 Thermopylæ, vii. 175, 176. 184. 186. 201. 223.
 Theron, vii. 165.
 Thersander, Polynicis filius, iv. 147; vi. 52.
 ———, Orchomenius, ix. 16.
 Theseus, ix. 72.
 Thesmophoria, ii. 171; vi. 16.
 Thespiæ, v. 79; vii. 202. 226; viii. 50. 75; ix. 30.
 Thesprotia, v. 92; vii. 176; viii. 47.
 Thessalia, Θεσσαλιῶτις, i. 57; Θεσσαλίη, vii. 128. 172, *seqq.* 176; viii. 27—30; ix. 31. 80.
 Thessalus, v. 46.
 Thestes, iv. 159.
 Thetis, vii. 191.
 Thmuitana regio, ii. 160.
 Thoas, vi. 138.
 Thonis, ii. 114.
 Thoricus, iv. 99.
 Thornax, i. 69.
 Thracia (ἡ Θρηκικὴ and ἡ Θρητική), i. 168; iv. 99; vi. 33.
 Thraces, i. 28; ii. 103; iii. 90; iv. 74. 93; v. 3. 6—8; vii. 110. 185; viii. 115, 116; ix. 89.
 Thrasybulus, i. 20—22; v. 92.
 Thrasycles, ix. 93.
 Thrasydeius, ix. 58.
 Thrasylaus, vi. 114.
 Thriasius campus, viii. 65; ix. 7.
 Thyia, vii. 178.
 Thyni, i. 28.
 Thyrea et Thyreæ, i. 182; vi. 76.
 Thyssagetæ, iv. 22. 123.
 Thyssus, vii. 22.
 Tiarantus, iv. 48.
 Tibareni, iii. 94; vii. 78.
 Tibisis, iv. 49.
 Tigranes, vii. 62; ix. 96. 102.
 Tigris, i. 189; v. 52; vi. 20.
 Timagenides, ix. 38. 86.
 Timagoras, vii. 98.
 Timander, ix. 69.
 Timarete, ii. 55.
 Timesitheus, Delphicus, v. 72.
 Timesius, Clazomenius, i. 168.
 Timnes, iv. 76.
 Timo, vi. 134, 135.
 Timodemus, viii. 125.
 Timon, vii. 141.

- Timonax, vii. 98.
 Timoxenus, viii. 128.
 Tiryns, vi. 76, 77. 83; ix. 28.
 Tisamenus, Antiochi filius, ix.
 33—35.
 ———, Thersandri filius,
 iv. 147; vi. 52.
 Tisander, Isagoræ pater, v. 66.
 ———, Hippoclidis pater,
 vi. 127. 129.
 Tisias, vi. 133.
 Titacus, ix. 73.
 Tithæus, vii. 88.
 Tithorea, viii. 32.
 Titormus, vi. 127.
 Tmolus, i. 84. 93; v. 101.
 Tomyris, i. 205. 212. 214.
 Torone, vii. 22. 122.
 Trachea Chersonesus, iv. 99.
 Trachis, vii. 175, 176. 198, 199.
 201. 203; viii. 31.
 Trapezûs, vi. 127.
 Traspies, iv. 6.
 Trausi, v. 4.
 Trauus, vii. 109.
 Trescephalæ (τρεῖς κεφαλαί),
 ix. 39.
 Triballicus campus, iv. 49.
 Triopium, i. 174; iv. 38.
 Tritæenses, i. 145.
 Tritantæchmes, i. 192; vii. 82.
 121; viii. 26.
 Tritææ, oppidum, viii. 33.
 Triton et Tritonis, iv. 178, 179.
 191.
 Træzen, vii. 99. 41; ix. 28.
 Troglodytæ, iv. 183.
 Troia, iv. 191; v. 13.
 Trophonius, i. 46; viii. 134.
 Tycta, ix. 110.
 Tydeus, v. 67.
 Tymnes, v. 37; vii. 98.
 Tyndaridæ, iv. 145; v. 75; ix.
 73.
 Typhon, ii. 156; iii. 5.
 Tyras, iv. 11. 47. 51. 82.
 Tyre, ii. 44. 112.
 Tyrorum castra (Τυρίων στρα-
 τόπεδον), ii. 112.
 Tyrodiza, vii. 25.
 Tyrrheni, Thracici, i. 57.
 Tyrrhenia, i. 94. 163. 166, *seq.*

 Velia, i. 167.
 Veneti. Vide Eneti.

 Xanthippus, vi. 131. 136; viii.
 131; ix. 114. 120.
 Xanthus, i. 176.
 Xenagoras, ix. 107.
 Xerxes, vi. 98; vii. 1. 11, *et*
 passim.
 Xuthus, vii. 94.

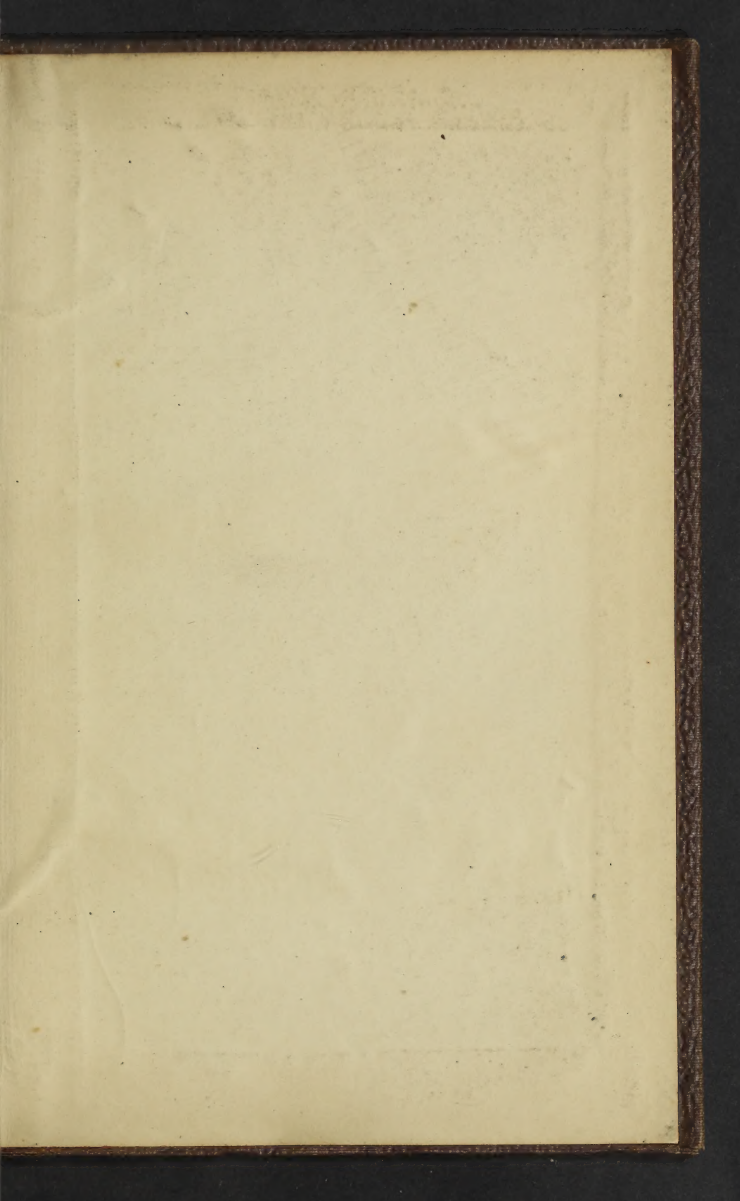
 Zacynthus, iii. 59; iv. 195; vi.
 70.
 Zalmoxis, iv. 94.
 Zancle, vi. 23; vii. 164.
 Zeus, i. 131, *et passim.*
 Zeuxidamus, vi. 71.
 Zone, oppidum, vii. 59.
 Zopyrus, iii. 153—158. 160; iv.
 43.
 Zoster, viii. 107.

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM
OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AT
HARVARD UNIVERSITY
CAMBRIDGE, MASS.

LIBRARY
UNIVERSITY OF ILLINOIS
URBANA

UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARY

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

881 H41881 C001 v.2

Herodotus. A new and literal version fro

3 0112 089154089